

Økonomiske analyser

3/2004

23. årgang

Innhold

Konjunkturtendensene	3
Internasjonal økonomi	4
Norsk økonomi	10
<hr/>	
<i>Tore Halvorsen, Lise Dalen Mc Mahon og Heidi Sande Olsen:</i> Direkte investeringer og petroleumsvirksomheten - utenlandske i Norge og norske i utlandet	28
<hr/>	
<i>John K. Dagsvik:</i> Kvalitetsjusterte prisindekser for biler; en oversikt over metodiske tilnærminger	35
<hr/>	
<i>Ragnhild Nygaard Johnsen:</i> Prisutviklingen på Svalbard	41
<hr/>	
Forskningspublikasjoner	45
<hr/>	
Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser de siste 12 måneder	51
<hr/>	
Tabell- og diagramvedlegg	
Konjunkturindikatorer for Norge	1*
Nasjonalregnskap for Norge	17*
Makroøkonomiske nøkkeltall og OECDs prognoser for utvalgte land	53*
Makroøkonomiske hovedstørrelser for Norge, regnskap og prognoser	58*

Redaksjonen ble avsluttet tirsdag 15. juni 2004.

Spørsmål om konjunkturutviklingen i:

– Norge: Torbjorn.Eika@ssb.no, tlf. 21 09 48 07

– utlandet: Andreas.Benedictow@ssb.no, tlf. 21 09 47 98

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Konjunkturtendensene og artiklene er tilgjengelig på internett: www.ssb.no/oa/

Redaksjonen: Ådne Cappelen (ansv.), Knut H. Alfsen, Helge Brunborg, Torbjørn Eika, Erik Fjærli, Kristian Gimming, Bente Halvorsen, Elin Halvorsen, Johan Heldal, Tom Kornstad og Erling Røed Larsen

Redaksjonssekretær: Aud Walseth, tlf.: 21 09 47 57 (artikkelstoff),

Lisbeth Lerskau, tlf.: 21 09 48 06 (konjunkturoversikter mv.) telefaks: 21 09 00 40

Redaksjonens adresse: Statistisk sentralbyrå, Forskningsavdelingen, P.b. 8131 Dep., NO-0033 Oslo

Salg- og abonnementservice: NO-2225 Kongsvinger, tlf.: 62 88 55 00, telefaks: 62 88 55 95, e-post: salg-abonnement@ssb.no

Trykk: Statistisk sentralbyrå/1 350

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Forskningsavdelingen ble opprettet i 1950 og har ca. 80 ansatte. Knappt halvparten av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer. Avdelingen er delt i 8 grupper og ledes av forskningsdirektør Ådne Cappelen.

- Gruppe for skatt, fordeling og konsumentatferd
Forskningsleder Thor Olav Thoresen
- Gruppe for energi og miljøøkonomi
Forskningsleder Annegrete Bruvoll
- Gruppe for makroøkonomi
Forskningsleder Per Richard Johansen
- Gruppe for arbeidsmarked og bedriftsatferd
Forskningsleder Torbjørn Hægeland
- Gruppe for offentlige finanser
Forskningsjef Nils Martin Stølen
- Gruppe for kommunal og regional økonomi
Forskningsleder Audun Langørgen
- Gruppe for økonomisk vekst og effektivitet
Forskningsleder Brita Bye
- Gruppe for petroleum og miljøøkonomi
Forskningsleder Knut Einar Rosendahl

**Økonomiske analyser utkommer med 6 nummer i året.
Neste utgave publiseres 16. september 2004.**

Standardtegn i tabellen	Symbol
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0
Foreløpige tall	*

Konjunkturtendensene

Den moderate konjunkturoppgangen fortsetter

Konjunkturoppgangen i norsk økonomi har nå vart i ett år, men produksjonsveksten de siste par kvartalene har vært lav tatt i betraktning at vi er tidlig i oppgangsfasen. Norsk økonomi befinner seg derfor ennå i en lavkonjunktur. Også internasjonalt er konjunkturoppgangen godt i gang, men også der er oppgangen moderat i et historisk perspektiv, særlig gjelder dette i euroområdet. Både i Norge og i utlandet er oppgangen godt hjulpet av lave renter. Som ventet, er det husholdningenes etterspørsel som har bidratt mye til konjunkturoppgangen. I Norge er dessuten oppgangen godt hjulpet av økte investeringer i petroleumsvirksomheten. I tiden framover vil også den internasjonale oppgangen gi stimulanser til tradisjonell norsk eksport. Ikke minst etter at kronkursen synes å ha stabilisert seg på et mer normalt nivå og et moderat lønnsoppgjør er i havn, er situasjonen for konkurranseutsatte bedrifter nå bedret. På mange måter har vi altså fått en reversering av utviklingen av de faktorene som bidro til konjunkturedgangen gjennom 2001 og 2002.

Konjunkturoppgangen er altså moderat både i Norge og internasjonalt. Dette merkes kanskje først og fremst i en meget beskjeden bedring i arbeidsmarkedet. Men det har også betydning for inflasjonen som internasjonalt ikke viser tegn til å øke dersom man ser bort fra inflasjonsimpulsene fra økningen i oljeprisene denne våren. Dette fører til at det i det minste i Europa neppe er grunn til å stramme til i pengepolitikken på kort sikt, mens det i USA kan komme renteøkninger i løpet av sommeren hvis oppgangen der fortsetter i samme tempo som nå. Som så mange observatører har pekt på, innebærer den stadig sterke integreringen av asiatiske land i verdensøkonomien et slags «tilbudssidesjokk» for mange vestlige land som bidrar til å holde inflasjonen nede på tross av konjunkturoppgangen. På den annen side bidrar de asiatiske landenes høye vekst til press på flere internasjonale råvaremarkeder - ikke minst oljemarkedet. Det har bidratt til høyere priser på mange råvarer og halvfabrikata. Man kan ikke utelukke at dersom effektene av økte råvarepriser dominerer over de negative prisimpulsene fra ferdigvareprisene, vil sentralbankene reagere ved å sette opp rentene for å hindre at den initiale prisimpulsen forsterkes. Vi har imidlertid i våre prognoser for internasjonal og norsk økonomi forutsatt at dette ikke skjer. Gitt våre antakelser om en moderat konjunkturoppgang internasjonalt, vil dermed rentenivået kunne holde seg lavt i lang tid framover, særlig i euroområdet. Slår dette til, vil oppgangen i norsk økonomi forsterkes de nærmeste to årene uten at inflasjonen når et nivå som tilsier noen vesentlig endring i pengepolitikken. Arbeidsledigheten vil synke svakt og neppe komme ned på det nivået vi hadde i forrige høykonjunktur.

I norsk sammenheng er det imidlertid verd å peke på noen spesielle usikkerhetsmomenter i den aktuelle situasjonen. Fortsatt høye oljepriser kan tenkes å føre til ytterligere vekst i oljeinvesteringene i forhold til hva vi har lagt til grunn i vår referansebane. Dette vil i så fall bidra til å forsterke og forlenge konjunkturoppgangen i Norge. Høye oljepriser vil også føre til at Petroleumsfondet øker mer enn antatt. Selv om man nå ikke sparer så mye av de løpende petroleumsinntektene som handlingsregelen for finanspolitikken tilsier, og derfor burde benytte de ekstra inntektene til å redusere «overforbruket», skal en ikke se bort fra at det kan komme ytterligere impulser fra finanspolitikken. En slik særegen norsk finanspolitisk impuls sammen med økte oljeinvesteringer vil øke faren for at prisveksten blir høyere enn inflasjonsmålet. Dermed kan Norges Bank komme til å måtte øke rentene raskere enn vi legger til grunn i vår referansebane. Vi tror imidlertid ikke dette blir nødvendig, og i en alternativ beregning viser vi betydningen av disse faktorene for norsk økonomi.

Internasjonal økonomi

Veksten i USA og Japan tok seg godt opp i løpet av fjoråret, og den positive utviklingen har vedvart i år. Også euroområdet ser omsider ut til å være på vei ut av lavkonjunkturen, men veksten der er fortsatt relativt svak. Den kinesiske økonomien fortsetter å vokse i høyt tempo, og myndighetene har iverksatt tiltak for å hindre overoppheting i enkelte sektorer. Det ventes likevel sterk vekst i Kina fremover. I USA ventes vekst godt over trend i år, og vi legger til grunn at konjunkturtoppen passerer i første halvår 2005. Euroområdet følger etter, stimulert av den internasjonale oppgangskonjunkturen, men oppsvinget blir moderat. For 2006 legger vi til grunn en markert avmatning i verdensøkonomien.

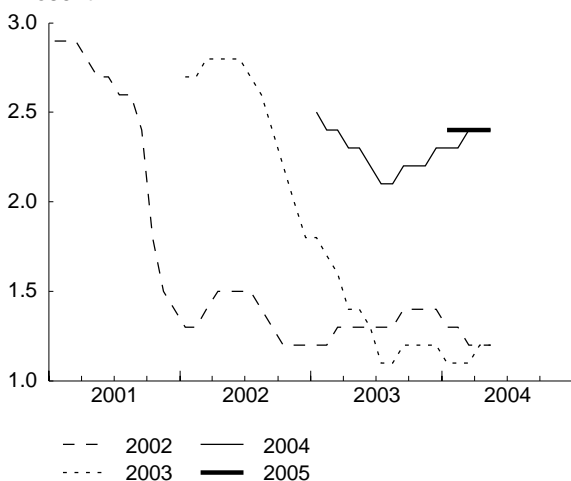
Oljeprisen har steget kraftig siden i fjor sommer, og skjøt ytterligere i været i mai. Internasjonal høykonjunktur og urolighetene i Midtøsten har bidratt til dette. Oljeprisen er imidlertid fortsatt betraktelig lavere enn den reelt sett var på andre halvdel av 70- og første halvdel av 80-tallet. Dessuten er den relative betydningen av olje i produksjon og etterspørsel mindre i de industrialiserte landene nå enn for 20-30 år siden. Terrorangrep i Saudi-Arabia har bidratt til å øke usikkerheten og dersom oljeproduksjonen rammes slik at tilbudet av olje i verdensmarkedet reduseres, kan prisen stige markert fra dagens nivå. Det vil i så fall få konsekvenser for den økonomiske utviklingen internasjonalt. Oljeprisen ventes imidlertid å falle fra dagens nivå, og vi legger til grunn en oljepris på 30 dollar fatet fra 4. kvartal i år i våre prognoser.

USA

Veksten i den amerikanske økonomien tok seg godt opp gjennom fjoråret. For året sett under ett vokste BNP med 3,1 prosent i 2003. Økonomien viste fortsatt god vekst i 1. kvartal 2004, med en BNP-vekst på 4,4 prosent årlig rate. Veksten har vært godt over trend de siste tre kvartalene. Kapasitetsutnyttelsen er imidlertid fortsatt lav, og veksten må holde seg over trend enda en stund om produksjonsgapet skal lukkes. De viktigste vekstbidragene i 1. kvartal i år kom fra investeringer og husholdningenes etterspørsel. Lageroppbygging og offentlige utgifter til forsvar økte også. Arbeidsledigheten har stabilisert seg på 5,6 prosent siden årsskiftet, men sysselsettingen har omsider begynt å ta seg markert opp. Den svake dollaren har bidratt til at eksporten har økt. Importen økte også, hjulpet av etterspørselsveksten i økonomien, og underskuddet på handelsbalansen vedvarer.

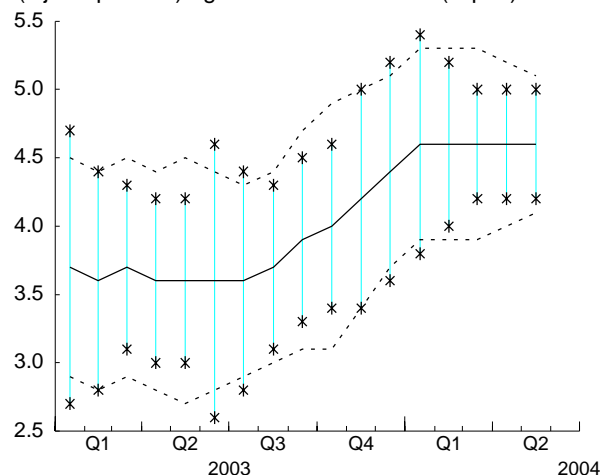
Arbeidsledigheten falt sakte men sikkert fra en topp på 6,3 prosent sist sommer til 5,6 prosent i januar. Sysselsettingen, som falt fra begynnelsen av 2000 og frem til i fjor høst, viste kun en svak vekst frem til februar i år. De tre siste månedene har imidlertid sysselsettingen økt markert og det viser at arbeidsmarkedet definitivt er i bedring. Mønsteret er kjent fra tidligere oppsving, der det tar tid fra økt vekst i økonomien viser seg i sysselsettingstallene. Det spesielle i denne konjunkturoppgangen er at det har tatt så lang tid før omslaget kom i arbeidsmarkedet. Sysselsettingen har særlig økt i tjenesteytende næringer,

BNP-vekstanslag for Norges handelspartnere for årene 2002 - 2005 gitt på ulike tidspunkter
Prosent

Kilde: Consensus Forecasts.

BNP-vekstanslag for USA for 2004 på ulike tidsp. Gjennomsnittsanslag (linje) med +/- 2 standardavvik (stjernepunkter) og +/- 2 "normalt" avvik (stiplet)

Kilde: Consensus Forecasts.

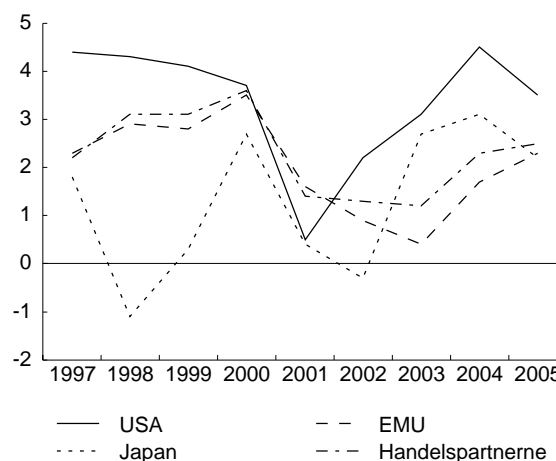
men også i industrien har det vært en økning. Tilbudet av arbeidskraft har imidlertid også økt, slik at ledighetsraten er uendret siden januar. Fortsatt økning av tilbudet av arbeidskraft fremover ventes å begrense nedgangen i arbeidsledigheten også den nærmeste tiden.

Husholdningenes forbruk viste fortsatt sterk vekst i 1. kvartal i år. Kjøp av tjenester og ikke-varige forbruksvarer sørget for økningen. Det er flere faktorer som kan bidra til å dempe forbruksveksten fremover. Store skatteletter og refinansiering av boliglån til stadig lavere renter har stimulert forbruket markert de siste årene. Rentenivået ser ut til å ha nådd bunnen slik at muligheten til å refinansiere lån er uttømt, og det er begrenset hvor lenge stimulansene over skatteseddelen kan vedvare. De gunstige finansieringstilbudene som har floreret i bilmarkedet i lengre tid kan ha ført til at mange husholdninger har forsert sine bilkjøp, slik at markedet nærmer seg et «metningspunkt». Bilsalget kan derfor være særlig følsomt for en eventuell renteoppgang framover. Bensinprisene er dessuten på vei oppover som følge av den høye oljeprisen. Det kan også bidra til å redusere bilsalget, særlig av store biler, men kan også legge en demper på samlet forbruk. Den siste tidens svake utvikling i aksjemarkedet kan også i noen grad bidra til å bremse forbruksveksten. I positiv retning trekker særlig utviklingen i arbeidsmarkedet, som bidrar til økte inntekter og økt optimisme i husholdningene.

Industriproduksjonen har tatt seg godt opp, og har økt med 4,9 prosent siden bunnen i juni i fjor. Etter en «pause» i mars fortsatte den gode utviklingen i april, med en vekst på 0,8 prosent fra måneden før. Veksten har vært relativt bredt basert, og nivået på produksjonen nærmer seg nå den forrige toppen fra tidlig i 2000. Næringslivets investeringer har vist solid vekst det siste året. Det er særlig investeringer i IT-utstyr som har dratt lasset. Dette kan ha sammenheng med utskiftninger av IT-utstyr som ble anskaffet i forkant av 2000. Ser en bort fra investeringer i IT-utstyr, er investeringsoppsvinget mindre markert. Boliginvesteringene har flatet ut de siste to kvartalene, etter sterk vekst i 3. kvartal, mens investeringer i bygg og anlegg fortsetter å falle. Investeringer i lager fortsatte imidlertid å øke i 1. kvartal. Det kan indikere tillit til at etterspørselen vil holde seg oppe fremover. Kapasitetsutnyttelsen i industrien er fortsatt relativt lav, noe som moderer utsiktene for et bredt investeringsoppsving. Om den svake utviklingen i aksjemarkedet den siste tiden vedvarer, kan det også legge en demper på investeringene.

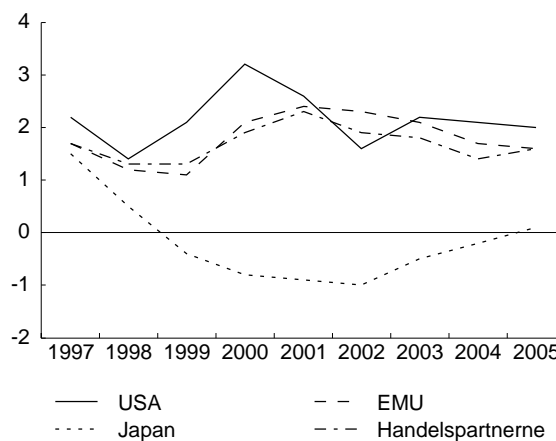
Den amerikanske dollaren har svekket seg kraftig mot de fleste valutaer siden begynnelsen av 2002. Land i Asia, blant annet Kina, og Latin-Amerika som er knyttet opp mot dollaren, utgjør unntakene. Handelsveid svekket dollaren seg med rundt 30 prosent, og med mer enn 40 prosent mot euro fram til februar i år.

BNP-vekst for USA, Japan, euroområdet og Norges handelspartnere

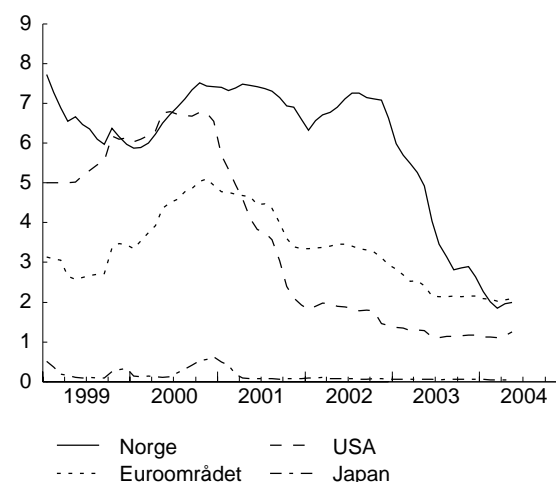
Kilder: Gj.sn. av anslag fra EU-komm. i apr. 04, OECD i mai 04, NIESR i apr. 04 og Consensus Forecasts i mai 04.

Konsumprisvekst for USA, Japan, euroområdet og Norges handelspartnere

Kilder: Gj.sn. av anslag fra EU-komm. i apr. 04, OECD i mai 04, NIESR i apr. 04 og Consensus Forecasts i mai 04. Prisanslagene fra NIESR gjelder konsumdeflatoren.

Internasjonale renter 3-måneders eurorente

Kilde: Norges Bank.

Forventninger om snarlig renteøkning i USA kan bety slutten på en lengre periode med dollarsvekkelse, og dollaren har styrket seg noe siden februar. Underskuddet på den amerikanske handelsbalansen tilsier imidlertid ikke en styrking av dollaren. Vi legger til grunn en dollarkurs på 1,20 mot euro ut prognoseperioden. Det tilsvarer om lag nivået fra mai i år.

De finansielle ubalansene i den amerikanske økonomien består, med store underskudd på offentlige budsjetter og i utenrikshandelen og høy gjeld i husholdningene. Dette bidrar til å begrense potensialet for innenlandsk etterspørsel fremover. Svekkelsen av dollaren vil på sikt bidra til å begrense underskuddet på handelsbalansen. Eksporten har tatt seg godt opp de siste tre kvartalene. Importen har imidlertid også økt, stimulert av høy innenlandsk etterspørsel.

Dollarsvekkelsen de siste to årene bidrar isolert sett til å trekke opp prisveksten. Konsumprisindeksen steg med 2,3 prosent i april sammenliknet med samme måned året før. Det er den høyeste veksten siden september i fjor. Økningen i skyldes blant annet høyere bensinpriser. Kjerneinflasjonen, målt ved veksten i konsumprisindeksen uten energi og matvarer, var på 1,8 prosent i den samme perioden, men på 3,3 prosent årlig rate sammenliknet med tre måneder tidligere. Det er en indikasjon på at prisveksten er tiltakende. Sammen med økt sysselsetting og god fart i realøkonomien tilsier dette at den amerikanske sentralbanken vil begynne å sette opp rentene allerede i løpet av sommeren. Lange renter har økt med om lag ett prosentpoeng siden mars, etter at sysselsettingsveksten tok seg opp.

Usikkerheten knyttet til oljeprisen utgjør en særskilt utfordring for pengepolitikken. Høy oljeprisvekst bidrar til å trekke opp inflasjonen. Dersom oljeprisen bidrar til høy inflasjon på mellomlang sikt vil det isolert sett trekke i retning av høyere renter. Samtidig vil det utgjøre et negativt realinntektssjokk, som kan bidra til å dempe den økonomiske veksten. Dette trekker i retning av lavere renter, eller at renteoppgangen utsettes og blir mindre markert.

Oljeprisen utgjør den sterkeste nedsiderisikoen for den amerikanske økonomien. Vi legger imidlertid til grunn i vår referansebane at oljeprisen faller til 30 dollar fatet mot slutten av året, og at den blir liggende på dette nivået (nominelt) ut prognoseperioden. Det er om lag 3 dollar høyere enn gjennomsnittet for 2000-tallet så langt. Et slikt forløp vil ikke forhindre sterk vekst i den amerikanske økonomien fremover. Næringslivets investeringer har tatt seg godt opp det siste året. Det indikerer en mer robust vekst i økonomien. Sysselsettingsveksten den siste tiden viser at arbeidsmarkedet er i bedring, noe som vil bidra til å holde husholdningenes forbruk oppe. Vi legger til grunn en BNP-vekst godt over trend i 2004. Basert på et normalt konjunkturforløp vil amerikansk økonomi passere konjunkturtoppen i første halvår 2005, og vi

venter en markert avmatning i 2006. Det er i tråd med anslagene i vår forrige konjunkturrapport i mars.

Euroområdet

Også i euroområdet er veksten i ferd med å ta seg opp. Oppsvinget har imidlertid så langt vært moderat, og veksten ligger godt under de fleste OECD-land. Hjulpet av økt internasjonal etterspørsel, begynte veksten å ta seg opp i andre halvår i fjor, etter to kvartaler med negativ vekst. Både i 3. og 4. kvartal økte BNP med 0,4 prosent sesongjustert, mens 1. kvartal i år viste en ytterligere økning i veksttakten med 0,6 prosent. Til tross for at euroen har styrket seg kraftig de siste to årene, har eksporten gitt det viktigste vekstbidraget, men også husholdningenes etterspørsel ser ut til å være på vei opp.

Arbeidsmarkedet er fortsatt tregt. Ledighetsraten flatet ut på 8,9 prosent i mars i fjor, etter å ha økt fra bunnen på 8 prosent i 2001. I mars og april i år økte den til 9 prosent. Det er store forskjeller internt i euroområdet, fra Luxembourg på 4,2 prosent til Spania på 11,1 prosent. I de tre største landene, Tyskland, Frankrike og Italia, er ledigheten på henholdsvis 9,4, 9,8 og 8,5 prosent ifølge Eurostat. Den sterke euroen presser frem tiltak i industrien for å øke produktiviteten, og det er ikke utsikter til snarlig økning i industri-sysselsettingen. Utviklingen i arbeidsmarkedet følger normalt BNP-veksten med et tidsetterslep, og det gryende oppsvinget i euroøkonomien vil nok etter hvert vise seg i arbeidsmarkedet.

Husholdningenes etterspørsel har vært svak lenge, men det har vært tegn til bedring den siste tiden. I 1. kvartal økte husholdningenes forbruk med 0,6 prosent fra kvartalet før, den sterkeste veksten på tre år. Det svake arbeidsmarkedet bidrar til å begrense etterspørselen. Den lange perioden med svak etterspørsel kan imidlertid ha skapt et oppdemmet behov for forbruksvarer, som kan bidra til at etterspørselen får et reelt løft når det først løsner.

Økt internasjonal etterspørsel bidrar til at industrien går noe lysere tider i møte. Deler av industrien sliter med å tilpasse seg de siste årenes eurostyrking. Eksportveksten har likevel økt siden i fjor høst, riktignok fra et lavt nivå. Det er eksporten av varer som øker, særlig av kapitalvarer. Eksporten av forbruksvarer er fremdeles svak, mens tjenesteksporten fortsatt faller.

Investeringsveksten tok seg godt opp i 4. kvartal i fjor etter fire påfølgende kvartaler med negativ vekst, men i 1. kvartal i år falt investeringene igjen. Den svake utviklingen skyldes blant annet at offentlige investeringer er lave på grunn av pressede offentlige budsjetter. Den svake utviklingen i Tyskland trekker også ned investeringsveksten for euroområdet sett under ett. Det er imidlertid flere faktorer som trekker i retning av økte investeringer fremover. For det første er kapasitetsutnyttelsen i eksportnæringene høy. Dessuten er

Makroøkonomiske anslag ifølge ulike kilder

Årlig endring i prosent

	BNP-vekst						Konsumprisvekst					
	12000	2001	2002	2003	2004	2005	2000	2001	2002	2003	2004	2005
USA												
NIENIESR	3,7	0,5	2,2	3,1	4,3	3,1	2,5	2,0	1,4	1,8	2,5	2,3
ConsF	3,7	0,5	2,2	3,1	4,6	3,8	3,4	2,8	1,6	2,3	2,2	2,1
EU-kom	3,7	0,5	2,2	3,1	4,2	3,2	3,4	2,8	1,6	2,3	1,4	1,2
OECD	3,7	0,5	2,2	3,1	4,7	3,7	3,4	2,8	1,6	2,3	2,3	2,0
Japan												
NIESR	2,8	0,4	-0,3	2,7	2,5	2,1	-1,2	-1,6	-1,3	-1,4	-0,3	0,3
ConsF	2,8	0,4	-0,3	2,7	3,1	1,8	-0,7	-0,7	-1,0	-0,3	-0,2	-0,2
EU-kom	2,8	0,4	-0,3	2,7	3,4	2,3	-0,7	-0,7	-0,9	-0,3	0,0	0,2
OECD	2,8	0,4	-0,3	2,7	3,0	2,8	-0,7	-0,7	-0,9	-0,3	-0,2	0,1
EMU												
NIESR	3,5	1,6	0,9	0,4	1,8	2,3	2,0	2,4	2,3	2,1	1,6	1,8
ConsF	3,5	1,6	0,9	0,4	1,6	2,0	2,1	2,4	2,3	2,1	1,8	1,6
EU-kom	3,5	1,6	0,9	0,4	1,7	2,3	2,1	2,4	2,3	2,1	1,8	1,8
OECD	3,5	1,6	0,9	0,4	1,6	2,4	2,1	2,4	2,3	2,1	1,7	1,4
Handelspartnere												
NIESR	3,5	1,4	1,2	1,1	2,3	2,5	1,8	2,2	1,9	1,8	1,5	1,8
ConsF	3,6	1,4	1,2	1,2	2,4	2,4	1,9	2,3	1,9	1,8	1,4	1,6
EU-kom	3,6	1,4	1,3	1,1	2,3	2,4	1,9	2,3	1,9	1,8	1,4	1,5
OECD	3,7	1,4	1,3	1,2	2,3	2,7	1,9	2,3	1,9	1,8	1,3	1,5

Kilder: EC fra april 04, OECD fra mai 04, NIESR fra april 04, og Consensus Forecasts fra mai 04. Alle prisanslagene fra NIESR gjelder konsumdeflatoren.

det behov for å øke produktiviteten for å møte konkurransen i internasjonale markeder. Økt internasjonal etterspørsel og sterkere forbruksvekst i husholdningene vil også bidra til at næringslivets investeringer tar seg opp fremover.

Euroen har styrket seg kraftig de to siste årene, med om lag 20 prosent handelsvekt og 30 prosent mot amerikanske dollar. Det bidrar isolert sett til å redusere prisstigningen. Prisstigningen har også avtatt gradvis i den samme perioden, og har beveget seg i underkant av den øvre grensen for den europeiske sentralbankens inflasjonsmål på 2 prosent den siste tiden. Prisstigningen økte riktignok noe i april, til 2,1 prosent, blant annet på grunn av stigende oljepris, økte klespriser og økte avgifter på alkohol og tobakk. Forutsatt at oljeprisen normaliseres, vil ingen av disse faktorene bidra til høyere prisstigning på lengre sikt, og vil dermed heller ikke bidra til at sentralbanken hever rentenivået. Styringsrenta til den europeiske sentralbanken har ligget fast på 2 prosent siden juni i fjor. Det er flere argumenter for at sentralbanken vil være tålmodig før styringsrenta settes opp. Renta ble satt ned relativt sent og kanskje ikke nok, noe som kan ha bidratt til å forlenge lavkonjunktoren, og veksten er fortsatt svak. Det ser dessuten ut til å ta tid før vi får se en markert bedring i arbeidsmarkedet, noe som bidrar til å holde husholdningenes etterspørsel nede. I tillegg gjør budsjettssituasjonen at det ikke kan forventes inflasjonsdrivende impulser fra finanspolitikken fremover.

Samlet innenlandsk etterspørsel er fortsatt svak, selv om husholdningenes forbruk tok seg godt opp i 1. kvartal i år. Eksporten har vist en sterk utvikling siden i fjor høst til tross for den sterke euroen. Fortsatte stimulanser fra det internasjonale oppsvinget forventes å generere økte investeringer og bidra til økt systemsetting. Den siste tidens svekkelse av euroen underbygger dette bildet. Forventningsindikatorer antyder tiltakende optimisme i husholdningene og i næringslivet. Den viktigste trusselen mot euroøkonomien er at euroen styrker seg ytterligere. Det vil i så fall bidra til å nøytralisere impulsene fra den internasjonale oppgangen. Vi venter et moderat oppsving i euroområdet, og legger til grunn at konjunkturtoppen passerer mot slutten av 2005.

Asia

Kina har, sammen med USA, vært den viktigste drivkraften bak det internasjonale oppsvinget. Den kinesiske økonomien fortsetter å vokse i høyt tempo. Ifølge offisiell kinesisk statistikk har BNP økt med i underkant av 10 prosent de siste tre kvartalene, regnet i forhold til samme kvartal året før. De viktigste vekstbidragene har kommet fra eksport og investeringer.

Den kraftige veksten i Kina genererer stor etterspørsel etter råvarer fra verdensmarkedet. Det har bidratt til at råvareprisene har skutt i været. I tillegg har urolighetene i Midtøsten bidratt til den høye oljeprisen. Den kinesiske industrien er mer oljeavhengig enn landene i OECD-området, og er derfor mer sårbar for høy olje-

pris. Den høye veksttakten og tegn til økonomiske ubalanser har skapt bekymring for overoppheting av økonomien. Den høye investeringstakten, særlig i bil-, stål- og sementindustrien, kan skape overkapasitet. Hvis ikke de høye vekstforventningene innfris kan problemene forplante seg videre til banksektoren, som allerede sliter med en stor andel dårlige lån. Høy aktivitet og en valutakurs som har svekket seg i takt med dollaren bidrar til at inflasjonen er på vei opp, selv om husholdningenes forbruksvekst fremdeles er relativt beskjeden. Myndighetene økte bankenes reservekrav i fjor høst for å bremse investeringsveksten. Det har så langt ikke vært tilstrekkelig til å veie opp for andre kraftige pengepolitiske stimulanser, gjennom lave renter og svak valutakurs.

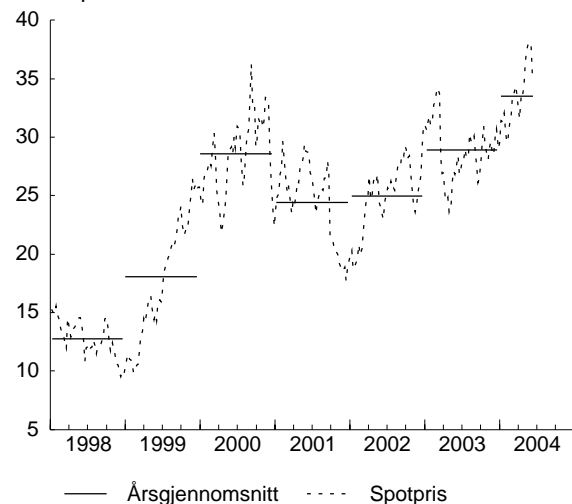
Myndighetene har i år dels igangsatt, dels varslet ytterligere tiltak for å kjøle ned økonomien. De viktigste tiltakene er å stoppe investeringer i overopphetedde sektorer, utsette offentlige investeringer, innføre restriksjoner på billån og ytterligere skjerpe bankenes reservekrav. Renteøkninger har foreløpig ikke vært aktuelt av frykt for å ramme husholdningenes forbruk og på grunn av fastkursregimet mot dollar. Det gjenstår å se om myndighetenes tiltak kan bidra til noe lavere vekst. Vi legger til grunn fortsatt sterk vekst fremover.

Også den indiske økonomien er i en rivende utvikling. I India har BNP vokst med 5-6 prosent de siste fem årene. I siste halvdel av 2003 økte veksten ytterligere, og i 4. kvartal i fjor var veksten på 10,4 prosent sammenliknet med samme kvartal året før. Et viktig trekk ved den økende internasjonale markedsintegreringen er at kunnskapsbaserte produkter i stadig større grad blir gjenstand for handel. Bedrifter og næringer i vestlige land som tidligere har vært regnet som «skjermet», er derfor i større grad utsatt for konkurranse nå. Indias kanskje viktigste konkurransemessige fortrinn er høyt utdanningsnivå og lave priser på tjenester. Det gjør at tjenesteproduksjon i stadig større grad overføres til India. Foreløpig er det imidlertid industrien og landbruket som i sterkere grad bidrar til den økonomiske veksten.

Den japanske økonomien har hatt en positiv utvikling det siste året. I 2003 økte BNP med 2,7 prosent sammenliknet med året før. Særlig i 4. kvartal i fjor og første kvartal i år har veksten vært sterk, med en sesongjustert vekst på henholdsvis 1,8 og 1,5 prosent sammenliknet med kvartalet før. I denne perioden har den japanske økonomien vokst raskere enn så godt som alle andre industrialiserte land. Den eksportlede veksten er drevet av oppsvinget i USA og Kina, til tross for at japanske yen har styrket seg med nær 20 prosent mot amerikanske dollar og kinesiske yuan siden begynnelsen av 2002. Konkurransevnen er imidlertid styrket i forhold til euroområdet, ettersom yenen har svekket seg markert mot euro i den samme

Spotpris på råolje, Brent Blend

Dollar per fat

Kilde: Norges Bank.

perioden. Dermed vris amerikansk og kinesisk etterspørsel fra europeiske til japanske varer.

Eksportveksten har bidratt til økt vekst i industrien, og investeringene har begynt å ta seg opp. Arbeidsledigheten i Japan har falt til 4,7 prosent i april, det laveste nivået siden tidlig i 2001. Arbeidsmarkedet virker som et bindeledd mellom eksportveksten og innenlandsøkonomien. Økt eksport skaper nye arbeidsplasser, som har bidratt til å øke husholdningenes etterspørsel. Samlet innenlandsk etterspørsel har tatt seg godt opp siden i fjor sommer, selv om offentlig etterspørsel fortsatt gir et negativt bidrag. Prisene faller fremdeles, men mindre enn før, og inflasjonen ser ut til å bevege seg mot positivt farvann, hjulpet av økt etterspørsel både hjemme og ute.

Selv om oppsvinget i Japan hovedsaklig er basert på sterk etterspørsel fra Asia og USA, vil fortsatt vekst internasjonalt bidra til å stimulere innenlandsk etterspørsel. Forventningsundersøkelser tyder på økt optimisme både i næringslivet og husholdningene. Vi legger til grunn at konjunkturtoppen passerer i første halvår neste år, og en ytterligere avmatning i 2006 etter hvert som veksten avtar i USA og Europa.

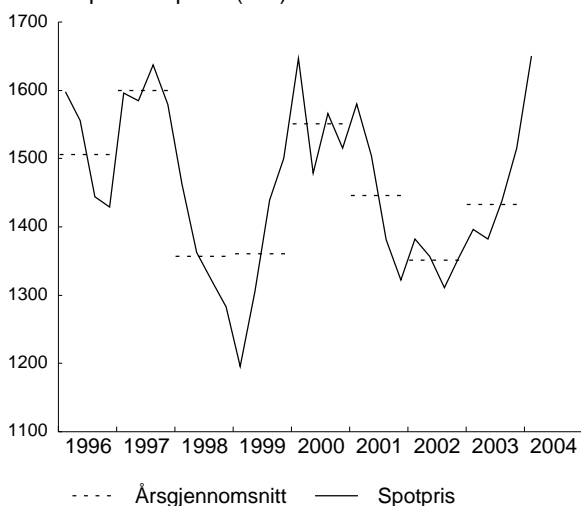
Utviklingen i oljemarkedet

Spotprisen på Brent Blend steg fra om lag 30 dollar per fat i slutten av desember i fjor til rundt 38 dollar per fat i begynnelsen av juni. Som gjennomsnitt over årets første fem måneder har prisen vært om lag 33 dollar per fat, mot noe under 29 dollar i 2003.

Flere forhold har bidratt til den kraftige økningen i oljeprisen. For det første har lagrene av både råolje og ferdigprodukter vært lave, først og fremst i USA. I tillegg har den økonomiske veksten og dermed oljeetterspørselen, tatt seg opp i flere deler av verden.

Spotprisen på aluminium. 1996-2004

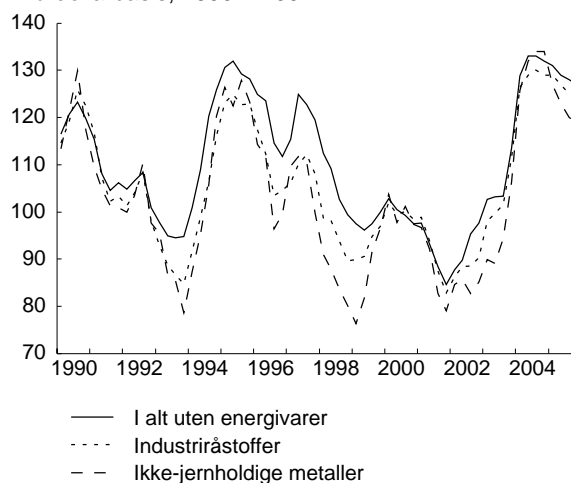
Dollar per 100 pund (lbs.)

Kilde: IMF.

Indekser for råvarepriser på verdensmarkedet. 1990 - 2005

På dollarbasis, 2000 = 100

Kilde: AIECE.

Dessuten har urolighetene i Midtøsten, spesielt i Irak og til dels i Saudi-Arabia, bidratt til økt bekymring om den fremtidige oljeproduksjonen i området. Dette har ført til økte innkjøp på futuresmarkedet for råolje, og flere analytikere mener nå at bekymring om den fremtidige forsyningsikkerheten gjør at oljeprisen ligger 5-10 dollar per fat over det den ellers ville gjort.

OPEC har ikke offisielt endret sitt prismål, som sier at oljeprisen på en kurv av OPEC-oljer skal ligge mellom 22 og 28 dollar fatet, som tilsvarer 23 og 29 dollar per fat for Brent Blend. Oljeprisen har i hele år ligget over det ønskede intervallet uten at kartellet har vedtatt å øke produksjonen slik handlingsregelen skulle tilsi. Mange analytikere mener at OPEC nå har ambisjoner om en oljepris på mellom 28 og 34 dollar fatet, blant annet for å kompensere for en svakere dollar.

International Energy Agency (IEA) har oppjustert sine anslag for veksten i oljeetterspørselen. IEA forventer nå at oljeetterspørselen vil øke med 2,0 millioner fat per dag fra 2003 til 2004, den sterkeste veksten på 16 år. Oppgangen er først og fremst forventet å komme i Kina, men også i andre deler av Asia, Nord-Amerika og Midtøsten er det forventet relativt store økninger i etterspørselen. Samtidig forventer IEA at produksjonen utenfor OPEC går opp med 1,1 millioner fat daglig, da spesielt i Russland, Afrika og Latin-Amerika. Dette fører til at residualetterspørselen som er rettet mot OPEC øker noe i inneværende år, slik at kartellet kan kapre markedsandeler fra andre produsenter. Det er for øvrig usikkert i hvilken grad dagens høye oljepriser vil påvirke den fremtidige etterspørselen.

Ifølge IEA har lagrene av råolje økt i OECD-området, slik at de nå er på gjennomsnittet av de siste fem årene. OPEC vedtok på sitt siste møte å øke produksjonskvotene med 2,5 millioner fat per dag. Siden OPEC allerede produserer 2,5 millioner fat daglig over sine kvoter er det usikkert i hvilken grad dette vil føre til økt oljeproduksjon. Irak har maktet å øke oljeproduksjonen til noe under nivået før det forrige regimet ble styrtet. Dersom man forventer at OPEC og Irak holder sin produksjon konstant i tiden fremover, ser det ut til at de globale lagrene av råolje vil øke med om lag 2,5 millioner fat daglig i 2. og 3. kvartal sett under ett. Dette er en periode der lagrene i OECD-området vanligvis øker med mellom 0,5 og 1 million fat per dag, først for å fylle opp lagrene av bensin og siden for å sørge for at det er tilstrekkelig med fyringsolje til vinteren.

Det vil uansett ta tid før bensinlagrene i USA er fylt opp til akseptable nivåer. Det ser derfor ut til at oljeprisen vil holde seg høy gjennom store deler av kjøresesongen i USA. Uansett vil oljeprisen være spesielt høy for en stor del av inneværende år, slik at gjennomsnittsprisen for hele 2004 ser ut til i kunne ligge på om lag 34 dollar fatet. OPEC har vist seg som et handlekraftig kartell de siste fem årene. Samtidig ser det ut til at OPECs ambisjonsnivå har økt. Derfor legger vi til grunn en oljepris på 30 dollar fatet fra 4. kvartal i år og ut prognoseperioden. En slik utvikling er betinget av at urolighetene i Midtøsten ikke tiltar.

Konjunkturutviklingen i Norge

Norsk økonomi passerte en konjunkturbunn i 3. kvartal i fjor. Samtidig tok den økonomiske veksten seg opp internasjonalt. Den etterfølgende produksjonssoppgangen i Norge har imidlertid ikke vært særlig sterk. Også bedringen i arbeidsmarkedet har så langt vært beskjeden. Prisveksten er fortsatt lav og pengepolitikken ekspansiv, men – målt ved realrenten – ikke så ekspansiv som i USA og euroområdet. Finanspolitikken gir ikke lenger de samme ekspansive bidrag som før.

BNP for Fastlands-Norge vokste ifølge foreløpige, sesongjusterte tall fra det kvartalsvise nasjonalregn-

skapet (KNR) med en årlig rate på 4 prosent gjennom sommerhalvåret i fjor. Deretter falt veksten mot den anslåtte trendveksten for norsk økonomi på 2,3 prosent gjennom vinteren. Etterspørselsveksten fra Fastlands-Norge utviklet seg motsatt, den økte fra en årlig rate på nær 2 prosent gjennom sommeren til 4 prosent gjennom vinteren. Tilsvarende vekstrate for husholdningenes konsum økte fra 5 til 6 prosent, og for Fastlands-Norges investeringer fra -7 til 1 prosent. Også vekstbidragene fra lageroppbyggingen tok seg opp. Motstykket var blant annet at veksten i oljeinvesteringene falt fra en årlig rate på 37 til 2 prosent, at vekstraten for den tradisjonelle vareeksporten falt fra

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall for 2002-2004. Vekst fra forrige periode. Prosent

	2002	2003	Sesongjustert			
			03.2	03.3	03.4	04.1
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,6	3,8	1,2	1,2	1,2	1,8
Konsum i offentlig forvaltning	3,1	1,4	1,6	-1,1	0,3	0,2
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	-3,4	-3,7	-2,6	0,6	-5,8	6,3
Fastlands-Norge	-2,5	-4,7	-1,8	-1,7	2,1	-1,7
Utvinning og rørtransport	-3,6	15,8	13,7	2,9	-6,8	8,3
Tjenester tilk. utvinning
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	2,4	1,7	0,8	0,1	1,1	0,8
Eksport	0,1	1,2	3,8	-2,5	4,6	-1,9
Råolje og naturgass	2,2	-0,2	4,3	-7,1	0,4	5,7
Tradisjonelle varer	1,6	2,6	3,2	1,2	1,5	-0,4
Import	2,3	2,2	-0,3	0,0	2,1	2,9
Tradisjonelle varer	3,8	4,0	1,6	0,1	1,4	4,6
Bruttonasjonalprodukt	1,4	0,4	0,3	1,2	0,5	1,0
Fastlands-Norge	1,7	0,6	0,6	1,4	0,6	0,5
Arbeidsmarkedet						
Utførte timeverk	-0,9	-1,2	-1,3	0,3	0,1	0,1
Sysselsatte personer	0,3	-0,6	-0,1	0,1	-0,1	-0,3
Arbeidsstyrke ²	0,7	0,0	0,3	0,2	-0,1	-0,5
Arbeidsledighetsrate, nivå ³	3,9	4,5	4,6	4,6	4,6	4,3
Priser og lønninger						
Lønn per normalårsverk	5,3	3,9	4,3	3,2	2,8	2,8
Konsumprisindeksen (KPI) ⁴	1,3	2,5	2,2	1,9	1,2	-1,4
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) ⁴	2,3	1,1	1,2	0,8	0,6	0,1
Eksportpriser tradisjonelle varer	-8,6	-1,2	2,9	0,1	2,2	3,5
Importpriser tradisjonelle varer	-7,4	0,7	-0,3	2,3	1,7	0,8
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	196,1	201,2	44,0	49,6	55,4	53,9
MEMO (justerte nivåttall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	6,9	4,1	4,7	3,1	2,8	2,0
Utlånsrente, banker ⁵	8,5	6,2	6,9	5,2	4,7	..
Råoljepris i kroner ⁶	197,5	204,7	183,0	209,0	203,2	221,0
Importveid kronekurs, 44 land, 1995=100	91,6	92,8	91,9	95,7	94,7	98,2
NOK per euro	7,5	8,0	8,0	8,3	8,2	8,6

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

² Definert som summen av ledige ifølge AKU og sysselsetting ifølge nasjonalregnskapet fratrukket utlendinger i utenriks sjøfart.

³ Ifølge AKU.

⁴ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁵ I slutten av perioden.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

9 til 2 prosent, og særlig at vekstraten for samlet import tok seg opp fra 0 til 10 prosent.

Også veksten i utførte timeverk tok seg opp i perioden, fra en nedgang på 4 prosent regnet som årlig rate gjennom sommeren til en oppgang på ½ prosent gjennom vinteren. Produktivitetsveksten har dermed holdt seg høy, når en ser siste år under ett. Veksten i tallet på sysselsatte utviklet seg imidlertid motsatt av timeverksveksten, fra nullvekst i fjor sommer til en negativ vekstrate på drøye ½ prosent i vinter. Tross dette har arbeidsledigheten vist en fallende tendens det siste året, noe som imidlertid først og fremst skyldes at mange potensielle arbeidssøkere har trukket seg ut av arbeidsmarkedet.

Sterk produktivitetsvekst er én faktor bak den svake prisveksten. På grunn av svak lønnsomhet og den relativt høye ledigheten har lønnsveksten likevel vært moderat. Også negative prisimpulser fra utlandet, blant annet i form av økt import fra lavkostland, lav vekst i husleier og generelt lite press i økonomien bidrar til å holde prisveksten nede.

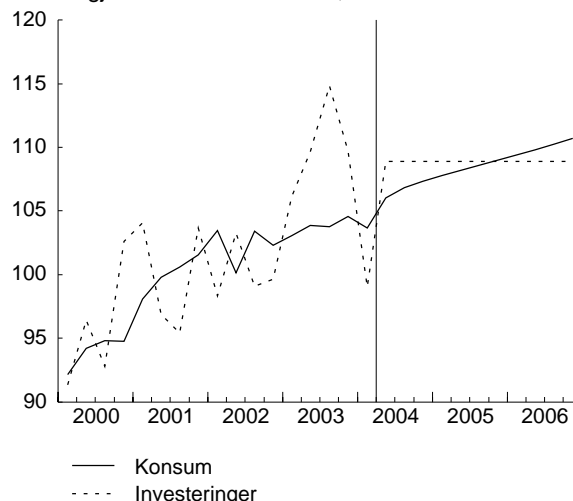
Vi har lagt til grunn at det kraftige importoppsvinget i vinter var forbigående og at etterspørselen i noe større grad vil rette seg mot norsk produksjon framover. Med fortsatt lave renter og etter hvert noe tiltakende prisvekst, vil realrentene falle og dette vil bidra til god vekst i konsum og boliginvesteringer. Det trekker etterhvert også med seg økte investeringer innenfor tjenestenæringene. Samtidig venter vi nye impulser fra oljeinvesteringene de nærmeste årene. Endelig vil det internasjonale oppsvinget gi gode vekstimpulser fram til 2006, da vi venter en ny konjunkturavmatning internasjonalt.

Moderate impulser fra finanspolitikken

Reviderte tall fra KNR viser en vekst i konsum i offentlig forvaltning på 1,4 prosent i 2003. Dette er lavere enn veksten året før. Bruttoinvesteringene i offentlig forvaltning økte imidlertid med 10 prosent i 2003. Samlet sett økte konsum og investeringer i offentlig forvaltning med 2,4 prosent i 2003. De reviderte KNR-tallene gir om lag samme vekst for summen av de to komponentene konsum og investering som tidligere. Vi har lagt til grunn at den moderate veksten i offentlig forvaltnings konsum og bruttoinvesteringer fortsetter i de nærmeste årene framover. Anslagene innebærer videre at forvaltningens kjøp av varer og tjenester vokser noe mer enn veksten i sysselsettingen slik tilfellet har vært de senere år. Anslagene for skatter og avgifter i 2004 er basert på vedtatt politikk.

Det var en svak reell økning i volumavgiftene fra siste årsskifte. Avgiftene på tobakk økte imidlertid kraftig. Fra 1. mars i år ble systemet for merverdiavgift på transporttjenester endret. Det ble innført moms på tjenester som tidligere var unntatt for merverdiavgift, men avgiftssatsen ble satt så lavt at når en tar hensyn

Offentlig forvaltning
Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

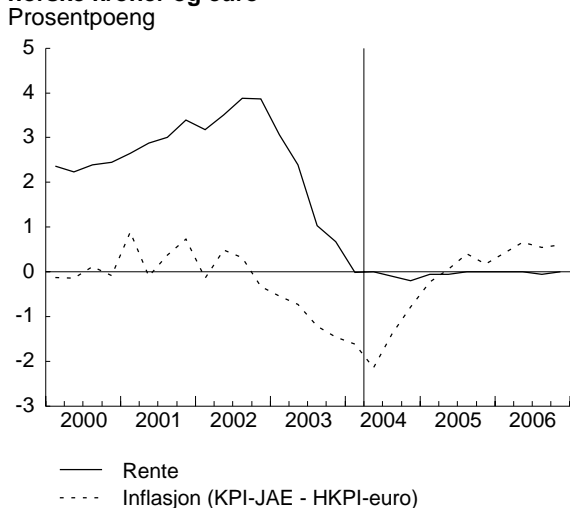
til fradrag for inngående moms, vil disse tjenestene implisitt bli subsidiert. Det finanspolitiske opplegget for 2004, og dels tiltak i 2003, har ført til at prisene på barnehagetjenester er blitt redusert gjennom økte statlige tilskudd. Det vises for øvrig til omtalen i avsnittet om konsumprisutviklingen.

For 2005 og 2006 har vi som vanlig lagt til grunn uendrede reelle skatte- og avgiftssatser. Regjeringen har lagt fram en stortingsmelding om skattesystemet denne våren hvor det ble foreslått mange endringer i systemet for direkte skatter for personer og bedrifter som kan tenkes å bli gjennomført fra og med 2005. Det er vanskelig å gjette hva resultatet blir av behandlingen i Stortinget ettersom noe flertallsforlik ennå ikke foreligger. Regjeringen har ikke lagt fram konkrete forslag til hvordan forslagene til endringer i skattene som medfører lavere skatteproveny skal dekkes inn. Vi har derfor ikke innarbeidet noen endringer i våre referanseberegninger for 2005 og videre framover, men presenterer et eget beregningsalternativ hvor fjerning av formuesskatten fra og med 2005 er et element. Isolert sett er det ikke rom for skattelette i forbindelse med skattereformen dersom handlingsregelen for finanspolitikken skal følges i 2005. Det brukes allerede klart mer enn hva handlingsregelen tilsier i 2004. Hvis beregningene våre mht. til den realøkonomiske utviklingen slår noenlunde til, vil norsk økonomi neppe kunne sies å være i noen lavkonjunktur i 2005. Det vil således ikke være konjunkturpolitiske grunner for ekspansive bidrag fra finanspolitikken i 2005, i motsetning til hva situasjonen er i 2004.

Fortsatt lave renter, men sterkere krone

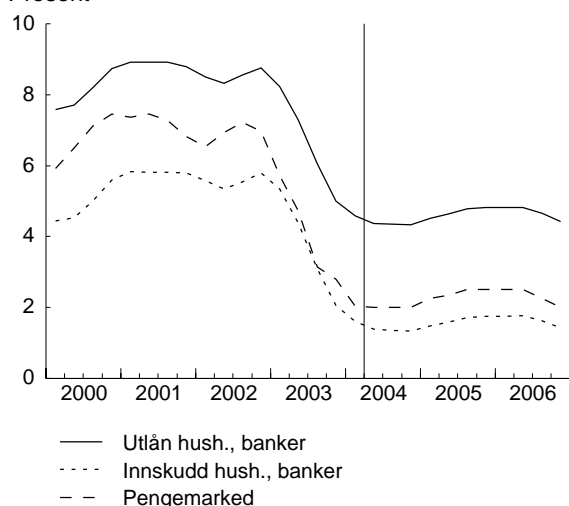
Den 11. mars i år kuttet Norges Bank folio- og D-lånsrenten med 0,25 prosentpoeng. Bankens innskuddsrente har etter dette ligget på 1,75 prosent. Norges Bank har ved de to etterfølgende rentemøter imidlertid opprettholdt sin forventning om at inflasjonen to

Rente- og inflasjonsforskjell mellom norske kroner og euro

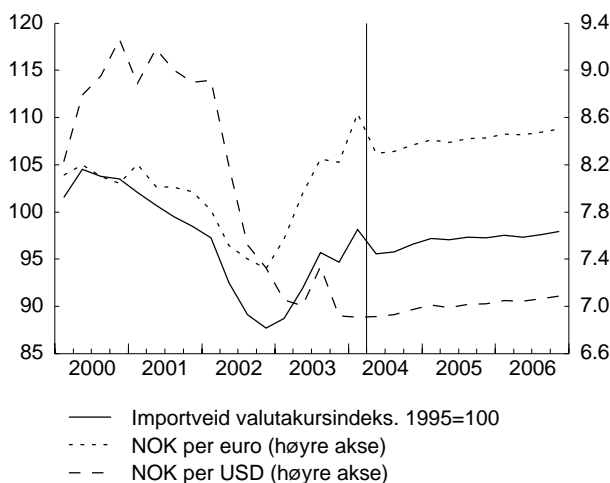
Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Norske renter

Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Valutakurser

Kilde: Norges Bank.

år fram i tid vil bli lavere enn 2,5 prosent. Til tross for dette har pengemarkedsrentene steget noe den siste tiden, og tremånedersrenten lå midt i juni litt over 2 prosent, etter å ha vært under 1,9 prosent i mars. Dette skulle tilsi at markedet mener at rentebunnen er nådd i denne omgang, og at neste renteendring etter all sannsynlighet vil innebære en økning. Markedets forventninger, som er reflektert i Consensus forecasts og FRA-renter, peker i retning av uendret rente ut 2004, men en renteøkning på mellom 0,5 og 1 prosentpoeng i første halvår av 2005.

I takt med at forventningene om ytterligere rentekutt har falt, har krona styrket seg mot euro. Prisen på en euro er nå tilbake der den var før Norges Bank begynte sin siste runde rentesenkninger i desember 2003, i intervallet mellom 8,10 og 8,30. Målt mot konkurransekursindeksen har krona styrket seg med 4 prosent fra begynnelsen av mars til midten av juni. Det meste av dette reflekterer en styrking mot europeiske valutaer. Mot USD har endringen vært liten.

Til tross for utsikter til fortsatt konjunkturoppgang er inflasjonsutsiktene fremdeles lave. Våre prognoser viser kjerneinflasjon (KPI-JAE) under 2,5 prosent i 2006. På denne bakgrunn venter vi at rentene vil forbli lave i tiden som kommer. I våre prognoser ligger en antakelse om at pengemarkedsrenten vil stige med 0,5 prosentpoeng i første halvdel av 2005, for å komme tilbake til 2 prosent i andre halvår av 2006. Bakgrunnen for dette forløpet er at vi venter at Norges Bank i tiden framover vil følge forløpet i utenlandske renter, men med et visst etterslep. Vi har valgt å legge rentebanen noe under det som er indikert i FRA-rentene, fordi våre forventninger om norsk inflasjon er så vidt lave.

Med bare små justeringer av renten og stabil rentedifferanse mot Europa, forventer vi at også valutakursen blir relativt stabil i den nærmeste framtid. Valutakursen er i modellbestemt i våre framskrivinger. Kursen påvirkes primært i denne modellen av forskjellen mellom norske og utenlandske renter, samt av forskjellen mellom norske og utenlandske priser. Modellen predikerer at kronen vil svekke seg noe over tid. I våre prognoser ligger et anslag om at prisen på en euro skal ned mot 8,40 innen utgangen av 2004, og ned mot 8,50 innen utgangen av 2006. Vi forventer en tilsvarende svekkelse i konkurransekursindeksen.

Oljeinvesteringene – ligger usikkerheten på oppsiden?

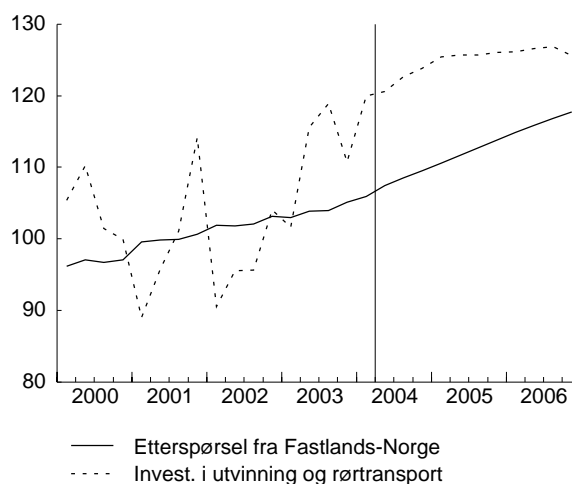
Ifølge tall fra KNR, sank den samlede utvinning av olje og gass i første halvår av 2003 (målt i faste priser), for så å øke i andre halvår. For året under ett, viser tallene en svak vekst. Utvinningen økte ytterligere i 1. kvartal 2004, først og fremst fordi gassutvinningen økte, men også oljeutvinningen økte noe. Vi legger til grunn at oljeutvinningen holder seg på dette nivået ut resten av året, for så å øke med om lag 0,5 prosent i

2005, og deretter avta med 3,5 prosent i 2006. Videre legger vi til grunn at utvinningen av gass blir litt lavere i de tre siste kvartalene av 2004 enn i det første kvartalet. Både i 2005 og 2006 antar vi en vekst i gassutvinningen på om lag 10 prosent. Med disse anslagene forventes den samlede utvinningen å stige forholdsvis jevnt, slik at utvinningsnivået i 2006 blir nær 3 prosent høyere enn i 2003. Dette er i hovedsak i tråd med anslagene gitt i Revidert nasjonalbudsjett for 2004.

Stor usikkerhet i oljemarkedet ble i 2003 reflektert i høy variasjon i prisen. Også i første halvår av 2004 har oljeprisen variert betraktelig, i hovedsak har den beveget seg mellom 30 og 39 USD pr. fat. Siden sen vinteren 2003 har oljeprisen svingt rundt en oppadgående trend, da den var helt nede i 23 USD, for siden å øke jevnt og trutt mot 39 i begynnelsen av juni i år, for så å synke noe igjen de siste ukene. Gjennomsnittsprisen så langt i år er på om lag 34 USD, og vi antar at prisen synker til 30 fra og med 4. kvartal i år, for så å holde seg på dette nivået resten av prognoseperioden. Dette innebærer en gjennomsnittlig pris i 2004 på 32,5 USD per fat. Med de forutsetninger som er gjort om valutakursen, innebærer dette en pris i norske kroner i 2004 på 225 kroner per fat. I 2005 og 2006 antas en pris rundt 210 kroner.

I hovedsak har investeringsvolumet i utvinning og rørtransport vist en stigende tendens de siste to årene, med unntak for siste kvartal i 2003. Investeringsvolumet tok seg imidlertid opp igjen i 1. kvartal, med en vekst på nær 10 prosent i forhold til kvartalet før. Mens nedgangen i landinvesteringene forklarte mye av investeringsfallet fra 3. til 4. kvartal i fjor, bidro økningen i landinvesteringene til at volumet økte til 1. kvartal i år. Vi legger til grunn at nivået på investeringene i 2004 vil ligge vel 8 prosent høyere enn i 2003. I 2005 og 2006 forventer vi at investeringene øker med ytterligere drøye 1-2 prosent årlig. Hvis dette slår til, vil investeringene i den kommende treårsperioden absolutt sett bli forholdsvis høye – men målt i forhold til BNP (i faste priser) blir investeringene mer på det jevne. Anslagene innebærer at investeringsnivået heves noe fra og med 2004 i forhold til vår forrige konjunkturrapport, og skyldes i inneværende år hovedsakelig høyere anslag på investeringer i rørtransport samt i tilknytning til felt i drift. Konsekvensene for investeringsprofilen til Snøhvit-prosjektet av de nylig avdekkede kostnadsoverskridelsene er usikre – vi har i vår prognose lagt til grunn at overskridelsene hever investeringsnivået i 2006 og 2007. Usikkerheten i oljeinvesteringsanslagene ligger antakelig på oppsiden. Med høyere oljepriser kan det tenkes at oljeselskapene børster støvet av gamle investeringsplaner, som nå vil fremstå som klart mer lønnsomme. Videre kan det også tenkes at tildelingene i den siste konsepsjonsrunden vil utløse ytterligere investeringer allerede i løpet av prognoseperioden. I vårt hovedscenarie har vi ikke tatt hensyn til slike betraktninger. Derimot

Innenlandsk etterspørsel
Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

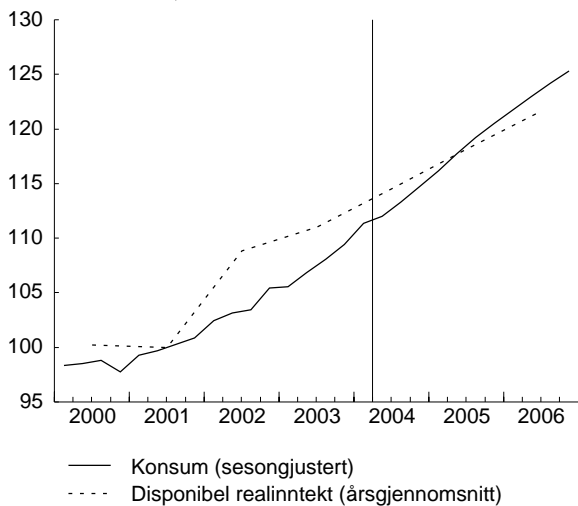
er det gjort et forsøk på dette i en alternativberegning som er presentert i eget avsnitt.

Fall i realrenten gir økt konsumvekst

Konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner gikk ifølge reviderte nasjonalregnskapstall opp med 3,8 prosent fra 2002 til 2003, målt i faste priser. Med en forholdsvis lav vekst i husholdningenes disponible realinntekter på om lag 2 prosent, må dette ses i lys av at det kraftige fallet i realrenten etter skatt har stimulert konsumet. Høye elektrisitetspriser bidro til lav konsumvekst i begynnelsen av 2003. De sesongjusterte tallene viser at konsumveksten deretter var høy. Sesongjusterte tall for 1. kvartal i år viser at konsumet var 1,8 prosent høyere enn i 4. kvartal 2003. Den sterke veksten i 1. kvartal i år må i hovedsak ses i sammenheng med nedgangen i lånerentene. En noe redusert usikkerhet knyttet til framtidig inntektsutvikling, som følge av utsikter til lavere arbeidsledighet, kan også ha stimulert konsumet noe.

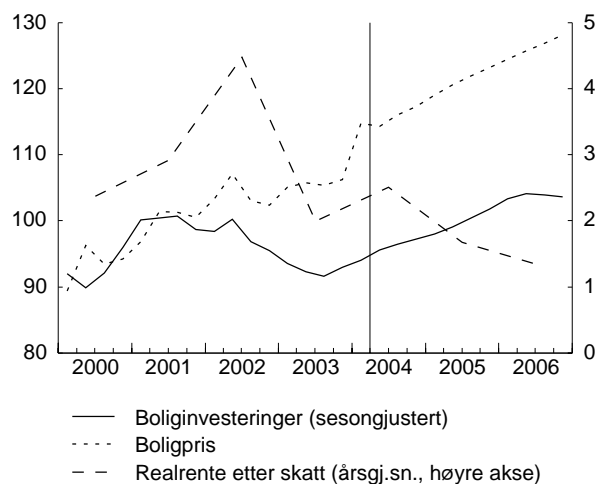
Anslagene for husholdningenes disponible realinntektvekst avhenger særlig av utviklingen i lønnsinntekter, netto formuesinntekter og konsumpriser. Lønnsoppgjøret ble moderat i år og overhenget fra i fjor var lavt. En lønnsvekst på linje med i fjor gir, sammen med en viss oppgang i sysselsettingen, en sterkere vekst i lønnsinntektene i 2004 enn i 2003, da det var nedgang i sysselsettingen. Netto formuesinntekter består blant annet av renteinntekter fra bankinnskudd og renteutgifter på gjeld. Siden husholdningene er i netto gjeldsposisjon når vi ser bort fra forsikringskrav og andre fordringer enn bankinnskudd, vil rentenedsettelsene senke inntektene fra innskudd mindre enn utgiftene til gjeld, noe som trekker i retning av økte netto formuesinntekter. Reduserte utbyttebetalinger fra aksjer på grunn av svak lønnsomhet i fjor trekker imidlertid i motsatt retning. Samlet sett antas husholdningenes netto formuesinntekter derfor å gå ned fra 2003 til 2004. Konsumprisveksten vil vokse med

Inntekt og konsum i husholdninger mv. Volumindekser, 2001=100

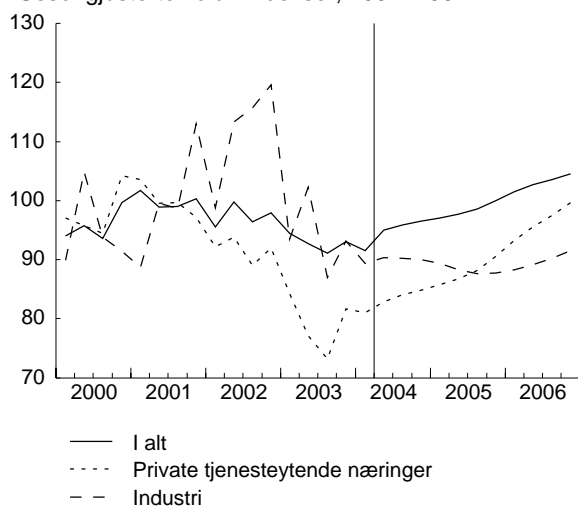
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Boligmarkedet Venstre akse indekser, 2001=100, høyre akse prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Investeringer i Fastlands-Norge Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

beskjedne 0,7 prosent fra 2003 til 2004, mot 2,5 prosent i fjor. Alt i alt anslås veksten i husholdningenes disponible realinntekter å bli 3,2 prosent for 2004.

For 2005 og 2006 anslås veksten i husholdningenes disponible realinntekter til henholdsvis 3,2 og 2,9 prosent. Lønnsveksten i 2005 og 2006 forventes å bli om lag som i år, mens veksten i sysselsettingen antas å bli sterkere fremover. Selv om den svake økningen i renten isolert sett trekker disponibel realinntekt ned, vil den samlede utviklingen i netto formuesinntekter være om lag uendret gjennom 2005 og 2006, hovedsakelig på grunn av økte aksjeutbytter. Skattereformen, som trolig gjennomføres fra 2005, gjør imidlertid utbytteanslagene svært usikre. Økt konsumprisvekst vil bidra til å dempe veksten i husholdningenes disponible realinntekter i 2005 og 2006.

Konsumveksten målt i faste priser anslås til 5 prosent for 2004. Dette er høyt i forhold til den forventede veksten i disponibel realinntekt, og innebærer at spareraten vil synke fra 7,7 prosent i 2003 til 5,5 prosent i år. For 2005 og 2006 anslås en volumvekst i konsumet på henholdsvis 5,3 og 4,2 prosent, noe som langt på vei kan forklares med nedgang i realrenten etter skatt, og da særlig i 2005. Til tross for at det nominelle rentenivået antas å bli marginalt høyere de nærmeste årene, vil likevel realrenten etter skatt falle klart gjennom 2005 og 2006 som følge av den økte konsumprisveksten. En realrentenedgang innebærer i seg selv at konsum i inneværende periode blir relativt billigere i forhold til konsum i neste periode, slik at husholdningene fremskynder konsum til inneværende periode på bekostning av konsum i senere perioder. Konsumveksten i 2006 bremses imidlertid av lavere disponibel realinntektsvekst. Med anslagene som her er lagt til grunn, vil spareraten komme ned på 3,6 prosent i 2005 og lave 2,4 prosent i 2006; et nivå vi sist så under konjunkturoppgangen på midten av 1990-tallet. Fallet i spareraten vil, sammen med vekst i boliginvesteringene, gjenspeile seg i et kraftig fall i husholdningenes nettofinansinvesteringer. Målt nominelt, antas husholdningene å redusere sine nettofinansinvesteringer fra i overkant av 30 milliarder i 2003 til i underkant av -16 milliarder i 2006.

Vekst i boliginvesteringene

Nedgangen i boligbyggingen i 2002 stoppet opp gjennom 2003. Det ble igangsatt i underkant av 22 500 boliger i 2003, om lag som året før. Ifølge reviderte nasjonalregnskapstall sank boliginvesteringene med 5,2 prosent på årsbasis, men viste en klar tendens til oppgang mot slutten av fjoråret. De sesongjusterte tallene antyder at oppgangen ble videreført i 1. kvartal 2004. Utsikter til kraftig fall i realrenten vil stimulere til fortsatt økte boliginvesteringer i år. Også sterkere inntektsvekst, synkende arbeidsledighet samt klar vekst i realprisene på boliger i annenhåndsmarkedet, tilsier økt aktivitet i boligbyggingen i 2004. Bolig-

investeringene antas dermed å øke gjennom 2004, slik at årsveksten blir på 3 prosent.

I 2005 og 2006 regner vi med at veksten i boliginvesteringene vil bli rundt 4 prosent. Veksten i bruktboligprisene anslås til om lag 5 og 4 prosent i henholdsvis 2005 og 2006, altså en fortsatt klar vekst i realprisene. Prognosene for boligmarkedet de nærmeste årene må i hovedsak ses i sammenheng med den antatte utviklingen i husholdningenes realinntekter, utsikter til lavere realrenter samt omslaget nedover i arbeidledigheten.

Mot ny oppgang i fastlandsbedriftenes investeringer?

Ifølge reviderte nasjonalregnskapstall falt bruttoinvesteringene i fastlandsbedriftene med 10 prosent fra 2002 til 2003. Særlig var fallet i investeringene i industri og tjenesteytende næringer (ekskl. boliger) sterkt. De foreløpige anslagene for 1. kvartal 2004 viser at nedgangen i fastlandsbedriftenes investeringer er svakere enn før. Vi regner med at nedgangen vil stoppe opp og at investeringene vil vise oppgang mot slutten av 2004 og videre framover. På årsbasis regner vi med en økning i fastlandsbedriftenes investeringer på knapt 4 prosent i 2004.

SSBs investeringstelling for industri og kraftforsyning viser at foretakene i disse næringene forventer å øke sine investeringer noe i 2004. Det er antatt små endringer i industriinvesteringene, men en klar økning av investeringene i kraftforsyning. For sistnevnte sektor kan investeringsveksten også etter 2004 bli stor hvis planer om bygging av gasskraftverk skulle settes ut i livet. Vi har imidlertid lagt til grunn om lag uendrede investeringer i kraftforsyning fra og med 2005. Industrien venter nå en betydelig nedgang i sine investeringer i 2005, men her kan bedringen i konjunktursituasjonen og lønnsomheten få industribedriftene til å oppjustere sine anslag for 2005 noe. Vi anslår nå at industriinvesteringene fortsetter å falle noe både i 2004 og 2005, men at de deretter vil ta seg opp i tråd med et normalt konjunkturmønster. For tjenesteytende næringer er det tegn til oppgang i investeringene, men økningen er beskjeden. Det er fortsatt mange ledige kontorbygg og byggeaktiviteten forventes ikke å øke vesentlig i de nærmeste årene. Derimot øker maskininvesteringene i tjenesteytende sektorer.

Det er grunn til å tro at det lave rentenivået som antas å vare ved framover, vil kunne stimulere bedriftsinvesteringene selv om det erfaringsmessig har vært vanskelig å få påvist klare effekter av rentenivået på bedriftsinvesteringene, i motsetning til hva vi har gjort for husholdningenes konsum og boliginvesteringer. Det økte aktivitetsnivået i norsk økonomi vil imidlertid bidra til økte investeringer i fastlandsbedriftene og typisk nok kommer denne oppgangen noe i etterkant av veksten i husholdningenes etterspørsel. Våre anslag tilsier at investeringene i fastlandsbedriftene vil øke

med 3-4 prosent i år og neste år, men at økningen i 2006 kan bli klart høyere.

Markedsvekst og svakere krone gir eksportoppsving

Vilkårene for norsk eksportvirksomhet har bedret seg betydelig siden begynnelsen av 2003. Kronekursen svekket seg kraftig i første halvår 2003. Etter å ha svekket seg ytterligere i desember og januar har krona styrket seg igjen, og er nå om lag på nivået fra andre halvår i fjor. Industriens effektive kronekurs var imidlertid fortsatt om lag 10 prosent svakere i første halvdel av juni enn i begynnelsen av 2003. Internasjonalt har dessuten konjunktursituasjonen bedret seg markert. Som følge av dette har eksporten økt.

For 2003 sett under ett økte eksportvolumet av tradisjonelle varer med 2,6 prosent sammenliknet med året før, mot 1,6 prosent i 2002. I 1. kvartal i år falt eksporten med 0,4 prosent sesongjustert, mot 1,5 prosent i kvartalet før. Eksporten av metaller tok seg kraftig opp i 2003, og økte med 7,9 prosent sammenliknet med året før. I 1. kvartal 2004 økte metalleksporten med hele 3,4 prosent sesongjustert. Eksporten av kjemiske og mineralske produkter tok seg også godt opp i fjor, med en økning på 5,7 prosent.

Eksporten har økt mest til EU, og særlig til Tyskland og Storbritannia. Det må ses i lys av at krona har svekket seg relativt mye mot disse landenes valutaer. Eksporten til Sverige er om lag uforandret siden begynnelsen av fjoråret: Lavere eksport av elektrisk kraft og mineraloljeprodukter trakk ned, mens andre viktige eksportgrupper som metaller og kjemiske og mineralske produkter viste økning også til Sverige.

Internasjonal høykonjunktur og noe svakere kronekurs peker mot fortsatt oppgang for eksporten i år og neste år. Veksten i eksport av tradisjonelle varer anslås til 3,8 prosent i 2004 og 4,9 prosent i 2005 sammenliknet med året før. I 2006 ventes veksten å avta til 2,9 prosent, som følge av en markert konjunkturavmatning internasjonalt.

Metalleksporten øker som oftest sterkt i begynnelsen av en konjunkturoppgang. Investeringer de siste årene har dessuten gitt økt produksjonskapasitet i denne næringen. Den sterke veksten ventes å vedvare neste år. Også eksporten av kjemiske råvarer ventes å vokse sterkt i år og neste år. I 2006 ventes eksportveksten for både metaller og kjemiske råvarer å avta, som følge av det internasjonale konjunkturuomslaget.

Høy importvekst

Importvolumet av tradisjonelle varer økte med 4 prosent i 2003 sammenliknet med året før. Fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år var veksten på hele 4,6 prosent sesongjustert. Importen fra lavkostland fortsetter å øke. Den spesielle utviklingen i kronekursen det siste halvannet året har også bidratt til vridningen av im-

Makroøkonomiske hovedstørrelser 2003-2006. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regnskap 2003	Prognoser							
		2004			2005			2006	
		SSB	FIN	NB	SSB	FIN	NB	SSB	NB
Realøkonomi									
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,8	5,0	4,5	5 1/4	5,3	3,7	4	4,2	2 3/4
Konsum i offentlig forvaltning	1,4	2,5	1,8	2 1/4	1,8	1,3	1 1/2	1,5	1 1/2
Bruttoinvestering i fast realkapital	-3,7	5,3	4,9	..	2,5	5,0	..	4,1	..
Utvinning og rørtransport ¹	15,8	8,4	11,0	8	2,4	7,1	3	1,3	-5
Fastlands-Norge	-4,7	2,3	3,6	1 3/4	2,4	4,0	6	5,2	6
Bedrifter	-10,1	3,7	3,5	..	2,8	5,1	..	7,9	..
Bolig	-5,2	3,0	4,0	..	3,9	5,5	..	4,3	..
Offentlig forvaltning	10,1	-1,4	3,5	..	0,0	0,1	..	0,0	..
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	1,7	3,9	3,7	4	3,9	3,3	3 1/2	3,7	3
Lagerendring ³	-0,3	0,1	0,0	0,0	..
Eksport	1,2	1,0	1,6	..	4	3,0	..	2,1	..
Råolje og naturgass	-0,2	0,4	-0,4	..	2,9	2,1	..	0,1	..
Tradisjonelle varer	2,6	3,8	4,8	3	4,9	5,6	3 1/2	2,9	3 1/2
Import	2,2	5,4	4,7	5 1/2	5,7	4,2	3 1/4	4,7	1 3/4
Tradisjonelle varer	4,0	6,2	5,2	..	6,3	4,1	..	5,5	..
Bruttonasjonalprodukt	0,4	2,6	2,4	..	3,3	2,9	..	2,5	..
Fastlands-Norge	0,6	3,3	3,2	3 1/4	3,3	3,1	3 1/4	3,0	2 3/4
Arbeidsmarked									
Sysselsatte personer	-0,6	0,2	0,2	1/2	0,9	0,8	1 1/4	1,1	3/4
Arbeidsledighetsrate (nivå)	4,5	4,3	4,3	4 1/2	4	4,1	4 1/4	3,8	4
Priser og lønninger									
Lønn per normalsårsverk	3,9	3,8	3 3/4	3 3/4	3,6	4,0	4 3/4	4,1	5
Konsumprisindeksen (KPI)	2,5	0,7	1/2	0	1,7	2,0	2 1/4	2,0	2 1/2
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE)	1,1	0,5	3/4	1/2	1,9	2 1/4	2 1/4	2,3	2 1/2
Eksportpris tradisjonelle varer	-1,2	5,3	3,6	..	-1,2	-0,6	..
Importpris tradisjonelle varer	0,7	3,2	1,9	..	1,1	0,7	..
Boligpris ⁴	1,6	9,3	5	4,1	..
Utenriksøkonomi									
Driftsbalansen, mrd. kroner	201,2	242,7	181,1	..	230,9	165,4	..	224,3	..
Driftsbalansen i prosent av BNP	12,9	14,6	13,4	12,4	..
MEMO:									
Husholdningenes sparerate (nivå)	7,7	5,5	6,3	..	3,6	5,7	..	2,4	..
Pengemarkedsrente (nivå) ⁵	4,1	2,0	2,1	2	2,4	3,4	2 1/2	2,3	3 1/2
Utlånsrente, banker (nivå) ⁶	6,6	4,4	4,7	4,7	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁷	205	225	200	..	210	183	..	212	..
Eksportmarkedsindikator	3,9	4,8	5,1	2,8	..
Importveid kronekurs (44 land) ⁸	1,3	4,0	..	7	0,7	..	- 1/2	0,4	- 1/2

¹ Finansdepartementets anslag inkluderer tjenester tilknyttet oljeutvinning.² Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.³ Endring i lagerendring i prosent av BNP.⁴ Selveier⁵ NB benytter Norges Banks foliorente.⁶ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner. Gjennomsnitt for året.⁷ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend⁸ Positivt tall innebærer svekket krone.

Kilder: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, St.meld.nr. 2 (2003-2004) (FIN), Norges Bank, anslag basert på terminrente og terminkurs, Inflasjonsrapport 1/2004 (NB).

porten: Krona har svekket seg mot europeiske valutaer, mens den har styrket seg mot dollar og dollartilknyttede valutaer blant annet i Asia. Importen fra Asia har økt markert det siste året, særlig av edb- og telekommunikasjonsutstyr fra Kina og import av biler, jern, stål og telekommunikasjonsutstyr fra Japan.

Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy ga også i 2003 et viktig bidrag til den samlede importveksten med en volumøkning på 6,4 prosent, om lag som året før. I 1.

kvartal i år var imidlertid veksten mer avdempet, med 0,7 prosent sesongjustert. Importen av personbiler økte kraftig både i 4. kvartal i fjor og 1. kvartal i år, med henholdsvis 14 og 9,2 prosent sesongjustert, etter å ha falt markert i løpet av de fire foregående kvartalene. Importen av tjenester økte med 0,2 prosent i 2003 sammenliknet med 2002. Tjenesteimporten har imidlertid tatt seg markert opp de to seneste kvartalene, med henholdsvis 5,8 og 1,2 prosent sesongjustert.

Internasjonale råvarepriser har steget kraftig, mens prisveksten på ferdigvarer har avtatt. Det har gitt en gunstig bytteforholdseffekt for norsk økonomi, som har en høy andel råvarer i sin eksport, og en stor andel ferdigvarer i importen. Eksportprisene på tradisjonelle varer økte med henholdsvis 2,7 og 3,5 prosent sesongjustert i 4. kvartal i fjor og 1. kvartal i år, mens de tilsvarende tallene for importpriser er 1,7 og 0,8 prosent. For 2004 legger vi til grunn at eksportprisene stiger med 5,3 prosent sammenliknet med året før, mot en økning på 3,2 prosent i importprisene. Denne bytteforholdsgevinsten ventes imidlertid å falle bort allerede neste år, noe som hovedsakelig skyldes at metallprisene forventes å falle markert i 2005 og 2006 fra et meget høyt nivå i år.

Høyt norsk kostnadsnivå og oppgangskonjunktur i den norske økonomien sørger for fortsatt sterk importvekst fremover, selv om krona ventes å svekke seg noe. For 2004 og 2005 anslås importen av tradisjonelle varer å vokse med henholdsvis 6,2 og 6,3 prosent sammenliknet med året før, mens den avtar noe i 2006, til 5,5 prosent. Importen av tradisjonelle varer vokser betydelig raskere enn tilsvarende eksport.

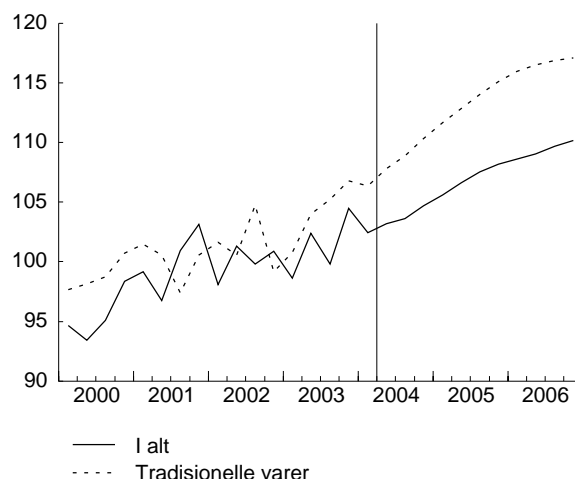
Moderat produksjonsoppgang etter lett vinterdvale

Produksjonsoppsvinget for Fastlands-Norge som satte inn i fjor sommer, dabbet av gjennom vinterhalvåret. I 4. kvartal i fjor og 1. kvartal i år lå veksten i sesongjustert BNP for Fastlands-Norge ifølge foreløpige KNR-tall på 2,3 prosent, regnet som årlig rate. Det tilsvarende anslått trendvekst for norsk økonomi. Økt produksjon innen oljeutvinning og utenriks sjøfart, bidro imidlertid til at veksten i BNP i alt holdt seg om lag uendret på 3 prosent, årlig rate. Avmatningen i fastlandsøkonomien speiler utviklingen i både industriproduksjonen, varehandelen, forretningsmessig tjenesteyting og undervisning, mens finansiell tjenesteyting og helse- og sosialtjenester tok seg opp. Det samme gjaldt bygge- og anleggsvirksomheten, men i beskjeden grad og fra et lavt nivå. Samtidig med at produksjonsveksten flatet noe ut, tok importen seg kraftig opp, noe som dels reflekterer tradisjonelt høyt importinnhold i etterspørselskomponenter som nå viser sterk vekst, og dels tap av markedsandeler på hjemmemarkedet for norske bedrifter.

Vi legger til grunn at produksjonsveksten vil ta seg opp framover. Det skyldes først og fremst forventninger om en markert sterkere vekst i etterspørselen, særlig på hjemmemarkedet. På grunn av fortsatt tap av markedsandeler for norske bedrifter, særlig innen vareproduksjon, blir produksjonsveksten likevel svakere enn veksten i etterspørselen. For både 2004 og 2005 anslås BNP-veksten for Fastlands-Norge til 3,3 prosent, avtakende til 3,0 prosent for 2006. Oppsvinget gjelder i noen grad industrien, drevet fram av den økte veksten internasjonalt og økende oljeinvesteringer, men først og fremst tjenestenæringene, der særlig

Eksport

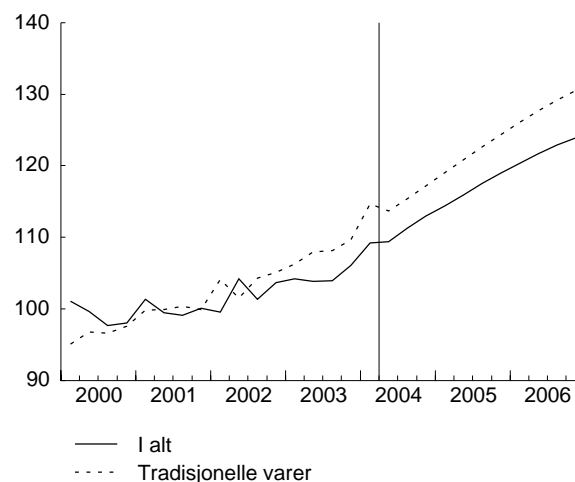
Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Import

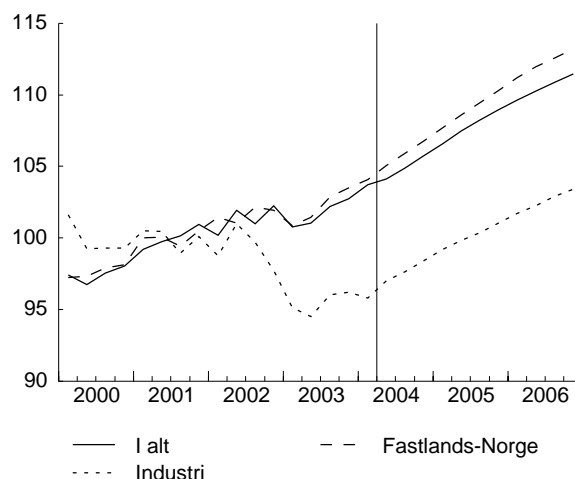
Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

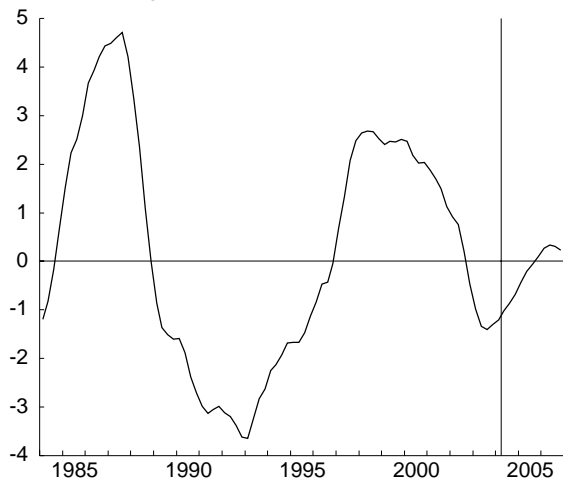
Bruttonasjonalprodukt

Sesongjusterte volumindekser, 2001=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

BNP Fastlands-Norge
Avvik fra beregnet trend i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

økt konsumvekst i husholdningene ventes å gi impulser. Også økt vekst i boliginvesteringene og investeringene i fastlandsbedrifter utenom industrien ventes å gi impulser for hele perioden 2004-2006.

Med den anslåtte vekstbanen ventes norsk økonomi å forlate lavkonjunkturen og gå inn i en svak høykonjunkturfase i løpet av 2005, dvs. med et positivt produksjonsgap, der BNP for Fastlands-Norge ligger over antatt trendnivå. Veksten ventes imidlertid å avta gjennom 2006 pga. en antatt ny internasjonal konjunkturavmatning og også svakere vekst i innenlandske etterspørselskomponenter. Mot slutten av 2006 er dermed produksjonsgapet igjen i ferd med å lukkes.

Ledigheten synker langsomt

Norsk økonomi har vært inne i en konjunkturoppgang siden 2. kvartal i fjor, etter en klar nedgang gjennom 2002. Utviklingen på arbeidsmarkedet har typisk nok ikke fulgt konjunkturbevegelsene like tett i oppgangsperioden som i den forutgående nedgangsperioden. Det er ofte slik at ledigheten biter seg fast når den først har økt; relativt kortvarige økonomiske nedgangstider kan dermed få langvarige konsekvenser i arbeidsmarkedet.

Det er særlig to forhold som bidrar til dette. For det første nedskaleres ikke bedriftene arbeidsstokken i samme grad som produksjonen i løpet av nedgangskonjunkturer. Dermed er det ledig produksjonskapasitet når etterspørselen tar seg opp. Produktivitetsveksten er derfor ofte høy tidlig i en oppgangskonjunktur, fordi det er utnyttet arbeidskraft internt i bedriftene.

KNR viser at produktivitetsveksten økte klart etter konjunkturukslaget i 2003. I 2. og 3. kvartal i fjor økte sesongjustert bruttoprodukt per timeverk i Fastlands-Norge med en årlig rate tilsvarende henholdsvis 7,8 og 4,5 prosent. I 4. kvartal i fjor og i 1. kvartal i år

har produktivitetsveksten vært mer på linje med det historiske gjennomsnittet med en årlig vekstrate på om lag 2 prosent.

For det andre blir de arbeidsledige mer motløse og søkehyppheten synker når ledigheten er høy. Dette reduserer deres muligheter for å få seg jobb, og de vil gå ledige lengre. Dessuten vil mange ikke lenger bli definert som del av arbeidsstyrken slik den måles i Arbeidskraftundersøkelsen (AKU), der de som ikke er sysselsatte defineres som arbeidsledige kun dersom de oppgir at de har søkt arbeid de siste fire ukene. En slik reduksjon i arbeidsledigheten vil da motsvares av en reduksjon i arbeidstilbudet. Det vil også kunne observeres en slik effekt i den registrerte arbeidsledigheten når mange ikke lenger oppfyller vilkårene for arbeidsledighetstrygd. Effekten av motløse arbeidere på arbeidsledigheten er dermed todelt; antallet uten arbeid blir værende høy lenger, samtidig som det vil kunne redusere både arbeidsledigheten og arbeidstilbudet - særlig i AKU.

Arbeidsmarkedsstatistikken viser disse trekkene. Sesongjusterte tall fra AKU viser at ledigheten steg med om lag 20 000 personer fra sommeren 2002 til sommeren 2003. Antall ledige lå deretter stabilt på rundt 110 000 personer fram til og med utgangen av fjoråret. Først etter årsskiftet har ledigheten kommet ned. I gjennomsnitt for perioden februar-april i år var 102 000 personer ledige, nesten 7 000 færre enn i 4. kvartal i fjor. Samtidig med nedgangen i ledighet – og til tross for at befolkningen i arbeidsdyktig alder har økt med om lag 5 000 personer siden 4. kvartal i fjor – har imidlertid arbeidsstyrken sunket med 3 000 personer i samme periode. At så mange trekker seg ut av arbeidsstyrken indikerer at utsiktene for å få seg jobb fortsatt er svake. AKU er en utvalgsundersøkelse og det er derfor stor usikkerhet knyttet til resultatene fra måned til måned. Tallene de siste månedene bekrefter imidlertid en trend med fallende arbeidsstyrke siden ledigheten for alvor begynte å øke sommeren 2002.

Sesongjustert har antall registrert helt ledige hos A-etat sunket fra 96 000 ved utgangen av august i fjor, til 92 000 ved utgangen av april i år. Ved utgangen av mai var det 93 000 personer registrert helt ledige, men økningen fra måneden før skyldes trolig at mange arbeidere innen varehandelen ble permitterte i forbindelse med konflikten i transportnæringen. Summen av antall helt ledige og på tiltak er uendret siden i fjor høst.

I følge sesongjusterte tall fra KNR sank den totale sysselsettingen med vel 6 000 personer, eller 0,3 prosent, fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Antall utførte timeverk økte derimot med 0,1 prosent. Produktiviteten målt som bruttoproduktet per sysselsatt har således økt mer enn bruttoproduktet per timeverk. Det var særlig stor sysselsettingsnedgang i industrien i 1. kvartal i år, men også innen varehandel og i trans-

portsektoren sank sysselsettingen. Det er imidlertid også tegn til lyspunkter i arbeidsmarkedet. Blant annet viser de sesongjusterte KNR-tallene for 1. kvartal i år at det nå er sysselsettingsvekst i den konjunkturfølsomme bygge- og anleggsektoren. Det er også en beskjeden vekst i sysselsettingen innen hotell- og restaurantvirksomhet og i offentlig sektor.

Alt i alt ser det ut til at svekkelsen i arbeidsmarkedet siden 2001 har stoppet opp det siste året, og i takt med økningen i produksjonen forventer vi at arbeidsmarkedet gradvis vil styrkes i perioden framover. Vi legger til grunn en gjennomsnittlig ledighetsrate i AKU tilsvarende 4,3 prosent i år, mot 4,5 prosent i fjor, dels som følge av at mange som i fjor var ledige nå ikke er del av arbeidsstyrken og dels som følge av sysselsettingsvekst i andre halvår. Neste år antas sysselsettingen å ta seg ytterligere opp, og selv om også arbeidstilbudet vil øke klart, tror vi ledigheten vil synke til 4,0 prosent i 2005 og videre til 3,8 prosent i 2006.

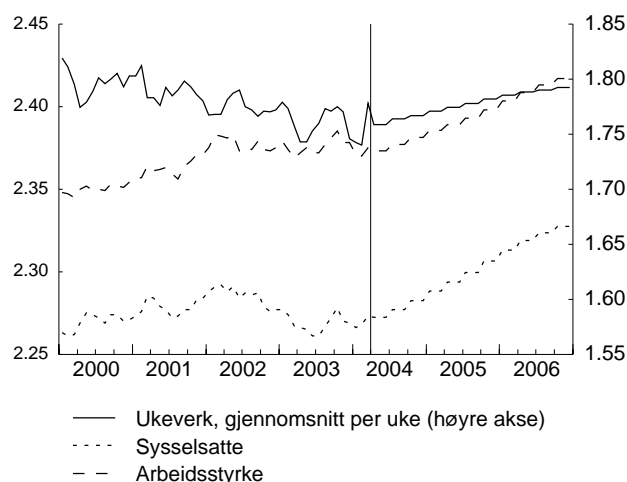
Moderat lønnsvekst

Tarifforhandlingene i nær sagt alle tariffområder har denne våren endt om lag på den økonomiske rammen som var lagt til grunn for industrien. Partene har selv anslått at lønnsveksten - slik den defineres av Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene - blir om lag 3,5 prosent fra 2003 til 2004. Dette lønnsbegrepet inkluderer imidlertid ikke overtid. Vi forventer at den kraftige nedgangen i overtidsbruken i fjor, særlig innen industrien og i bygg og anleggsektoren, blir reversert i år. I 2003 trakk nedgangen i overtid den samlede lønnsveksten ned med i underkant av et halvt prosentpoeng. Dessuten er det sannsynlig at lønnsveksten til funksjonærgrupper i næringslivet vil trekke den samlede lønnsveksten opp. Sterk internasjonal konkurranse innen enkelte tjenesteytende næringer kan derimot bidra til å redusere den samlede lønnsveksten. Det har for eksempel vært gjennomført lønnskutt i SAS. Vi anslår på bakgrunn av dette en vekst i lønn per normalårsverk totalt på 3,8 prosent i 2004.

Forklaringene på de moderate tilleggene ved årets lønnsforhandlinger ligger i økt ledighet de senere årene samt en svekket lønnsomhet i den delen av næringslivet som tradisjonelt konkurrerer med bedrifter i utlandet. Historiske erfaringer med den norske lønnsdannelsen tilsier at den økonomiske utviklingen gjennom flere år før er av betydning for lønnsveksten i det aktuelle året (se Økonomiske analyser nr. 4/2001, s. 17). Fra 2. kvartal 2001 til 2. kvartal 2003 steg antall registrerte helt ledige med over 30 000. Selv om økningen i ledigheten stoppet opp i fjor sommer, har den ikke kommet nevneverdig ned siden da. At alle årets tarifforhandlinger kun ga moderate tillegg nær den økonomiske rammen for industrien, er et resultat av den norske frontfagsmodellen. At oppgjøret i år var forbundsvist synes ikke å ha svekket denne koordineringsevnen. Den sentraliserte norske lønnsdannelsen

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk

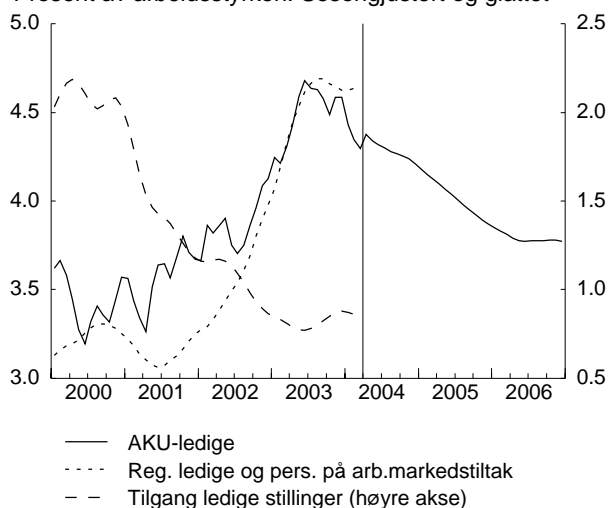
Millioner. Sesongjustert og glattet

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger

Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

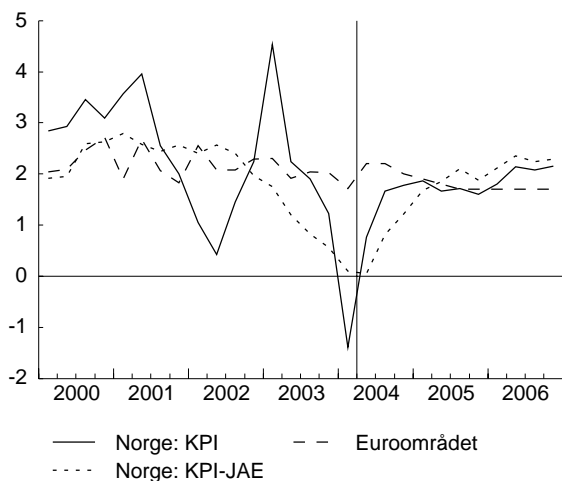

Kilder: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

er dermed en viktig årsak til at lønnsveksten i år blir om lag som hos handelspartnerne – til tross for høyere prisstigningsmål og lavere ledighet i Norge.

Etter hvert som oppgangskonjunkturen fester seg, forventer vi en klar bedring i arbeidsmarkedet fram mot 2006. Nedgangen i ledigheten vil imidlertid bli langt mer moderat enn økningen på begynnelsen av 2000-tallet, og det er derfor grunn til å tro at arbeidsmarkedet fortsatt bare vil gi moderate impulser til lønnsveksten de nærmeste årene. På samme vis som nedgangen i ledigheten og økningen i næringslivets lønnsomhet gjennom 1990-tallet bidro til den høye lønnsveksten fra 1996 og helt fram til 2002, vil den motsatte utviklingen siden 1999 sannsynligvis bidra til fortsatt lav lønnsvekst i de nærmeste årene. Vi forventer en lønnsvekst på 3,6 og 4,1 prosent i henholdsvis 2005 og 2006.

Konsumprisindeksen
Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Fortsatt lav prisstigning

Etter at de høye elektrisitetsprisene i fjor vinter ikke lenger direkte påvirker prisstigningen, har 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI) igjen blitt positiv, men er fremdeles meget lav. I mai var KPI-veksten 1,0 prosent, mot rekordlave -1,8 prosent i januar. Den underliggende inflasjonen, målt ved 12 måneders-veksten i KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE), nådde en topp i februar i fjor med 2,0 prosent, og falt deretter forholdsvis jevnt inntil februar i år, hvor veksten var nede i -0,1 prosent. Etter å ha vært oppe i 0,3 prosent i mars, var den i mai 0,1 prosent.

Moderat lønnsvekst, fallende renter og generelt lite press i økonomien er innenlandske faktorer bak den lave prisstigningen. Negative prisimpulser fra utlandet, blant annet i form av økt import fra lavkostland, trekker i samme retning. Tilløpet til økende prisstigningstakt etter februar kan i noen grad føres tilbake til en moderat økning i prisene på importerte konsumvarer. For disse varene er prisstigningstakten på 12-månedersbasis fremdeles klart negativ, men fra -3,3 prosent i februar var nedgangen i mai redusert til 1,9 prosent. Importerte konsumvarer står for vel ¼-del av husholdningenes forbruk, slik at denne utviklingen isolert sett trekker konsumprisveksten opp med nær 0,4 prosentpoeng. I motsatt retning trekker at veksten i husleiene for tiden er meget lav.

At prisstigningstakten for de importerte konsumvarene gradvis har blitt mindre negativ gjennom årets første fire måneder, kan i noen grad tilskrives svekelsen av norske kroner gjennom det siste halvannet året. I de tre siste månedene har krona imidlertid styrket seg litt igjen. I 1. kvartal var den importveide kronkursen vel 10 prosent svakere enn 12 måneder tidligere. Den langsiktige valutakursvekkelsen trekker i retning av økte priser, mens den kortsiktige impulsen peker mot lavere priser. Importprisen på ferdigvarer

er gjennomgående betydelig høyere enn for ett år siden, men ikke så mye høyere som endringen i valutakursen isolert sett skulle tilsi. Det kan se ut til at prisveksten i det siste har økt litt i flere av de viktige leverandørlandene, men dette motvirkes av økte leveranser fra lavkostland. Innenlandske forhold kan også bidra til å begrense og forsinke endringer i importprisene. Tidsforløpet fra endringer i valutakursen slår ut i norske priser varierer trolig en god del, og de norske konsumprisene på importerte varer styres i stor grad også av innenlandske forhold som kostnads- og markedsforhold i varehandelen.

Avgiftene på røyketobakk økte kraftig fra 1. januar i år, noe som alene bidro til å trekke opp KPI med om lag 0,2 prosentpoeng. Andre mengdeavgifter ble stort sett økt med 1,8 prosent, som med den antatte inflasjonen også innebærer en reell avgiftsøkning. Offentlig politikk har i det siste direkte påvirket prisutviklingen gjennom innføring av 6 prosent moms på kollektivtransport fra 1. mars og iverksettelsen av maksimalpris på plass i barnehage fra og med 1. mai. En så lav momssats på kollektivtransport er beregnet å innebære en subsidiering av virksomheten. Transportbedriftene får nå anledning å trekke fra moms på innsatsfaktorene, og verdien av dette overskrider momsprovenyet fra disse tjenestene. Den umiddelbare virkningen var imidlertid at transportprisene økte. Sterk nedgang i prisene på flyreiser de to siste månedene har ført til at transportprisene i mai lå klart lavere enn før momsinnføringen. Disse prisene påvirkes imidlertid også sterkt av økte drivstoffpriser og kontinuerlige strukturendringer og det kan være vanskelig å identifisere effektene av de ulike forholdene. KPI-JAE ble i mars justert for den direkte virkningen av transportmomsen. I slike justeringer tar en ikke hensyn til effekten av fradragmulighetene, da det er å betrakte som en indirekte virkning.

Barnehagesatsene i KPI falt med 3,4 prosent fra februar til mai, etter ett fall på om lag 10 prosent gjennom de foregående 12 måneder. Dette var i stor grad et resultat av den økte offentlige støtten til barnehager fra og med august 2003. KPI-JAE er ikke justert for dette tiltaket. Barnehagepolitikken og transportmoms kan sies å bidra til at KPI-JAE undervurderer den underliggende inflasjonen noe. På den annen side kan en si at økte egenandeler for en del offentlig produserte tjenester trekker i motsatt retning.

Lav innenlandsk kostnadsvekst er fortsatt antatt å ville prege pristigningsbildet. Lønnsveksten vil holde seg forholdsvis lav, mens produktivitetsveksten snarere er høy. Den norske prisstigningen vil imidlertid øke noe ettersom de sterke negative prisimpulsene fra importerte varer avtar. Energiprisene ser i de kommende månedene ut til å øke mer enn gjennom de samme månedene i fjor. Tendensen til økt prisstigningstakt ventes derfor å fortsette, men i et roligere tempo enn i de siste månedene. Som årsgjennomsnitt anslås

veksten i KPI til 0,7 prosent i år, mens den underliggende prisstigningstakten trolig blir litt lavere. Mot slutten av året ventes veksten i KPI-JAE å komme opp i noe over 1,0 prosent, og henholdsvis 1,9 og 2,3 prosent som årsgjennomsnitt for 2005 og 2006. Energiprisene vil på årsbasis trolig gå litt ned i 2005 og 2006 samtidig som vi i våre beregninger har lagt til grunn at avgiftsopplegget reelt sett holdes uendret. Veksten i KPI blir dermed noe lavere enn for KPI-JAE i disse to årene.

Store overskudd i utenriksøkonomien

Reviderte tall fra nasjonalregnskapet viser at Norge hadde et overskudd på driftsbalansen overfor utlandet på vel 201 mrd. kroner i 2003. Dette tilsvarer knapt 13 prosent av BNP og var på linje med 2002. I 1. kvartal 2004 var overskuddet på driftsbalansen om lag 54 mrd. kroner. De høye oljeprisene i 2. kvartal i år vil føre til at overskuddet på driftsbalansen blir særlig høyt dette kvartalet. Vårt anslag er på 66 mrd. kroner. For 2004 under ett vil den tradisjonelle vareeksporten ifølge våre beregninger, øke betydelig i verdi. Dessuten vil petroleumseksporten øke selv om oljeprisen skulle synke fra dagens høye nivå og ned til 30 USD per fat i løpet av året, slik vi har antatt. Også importen har økt kraftig i 1. kvartal og vil øke mye i år som følge av økt innenlandsk etterspørsel og en noe svakere krone som øker importprisene i norske kroner. Overskuddet på vare- og tjenestebalansen vil samlet sett kunne bli 235 mrd. kroner i 2004 som er noe høyere enn i 2003. Økningen i overskuddet vil imidlertid bli forsterket av bedringen i rente- og stønadsbalansen som følger av de store overskuddene som akkumuleres til stadig større nettofordringer overfor utlandet. Samlet sett anslår vi derfor overskuddet på driftsbalansen til å bli vel 240 mrd. kroner i 2004, eller vel 14 prosent av anslått nominelt BNP.

For 2005 og 2006 viser våre anslag at overskuddet på vare- og tjenestebalansen gradvis reduseres. Det skyldes fortsatt lav eller ingen volumvekst i samlet olje- og gasseksport sammen nominelt uendrede priser på disse produktene fra slutten av 2004. Tradisjonell vareeksport vokser om lag i takt med markedsveksten disse årene og som følge av en antatt avmatning av oppgangen internasjonalt og en viss konjunkturedgang i 2006 vil eksportveksten avta fra 2005 til 2006. Den relativt sterke veksten i norsk økonomi drar med seg sterk vekst i importen i begge disse årene. Selv om importprisveksten i norske kroner i samme periode blir langt mer beskjeden, vil likevel importverdien øke klart sterkere enn eksportverdien. Vi anslår overskuddet på vare- og tjenestebalansen til å bli knapt 200 mrd. kroner i 2006. Økte nettofordringer på utlandet bidrar til et anslått overskudd på rente- og stønadsbalansen, slik at driftsbalansen viser et overskudd på vel 220 mrd. kroner dette året, eller 12 prosent av BNP i 2006.

En oljesmurt alternativbane

I referansebanen omtalt foran anslås det at norsk økonomi – på linje med internasjonal – vil bli preget av en moderat konjunkturoppgang fram til 2006. Da vil effektene av et internasjonalt tilbakeslag, sammen med fallende oljeinvesteringer, bidra til at norsk økonomi plasserer seg i en konjunkturnøytral posisjon. Selv om en ikke kan se bort fra at den moderate, internasjonale konjunkturoppgangen vi nå er inne i kan snu seg til en langt kraftigere nedgang, synes usikkerheten for norsk økonomi å ligge på oversiden, knyttet til utviklingen i oljeprisen, oljeinvesteringene og eventuelt finanspolitikken. Vi skal derfor i det følgende forsøke å skissere hovedtrekkene i en alternativ prognosebane fram til 2008, der disse tre faktorene gir sterkere vekstimpulser til norsk økonomi enn i referansebanen. Det innebærer forøvrig at vi også skisserer en videreføring av referansebanen fram til 2008. Vi starter med forutsetningen om økt oljepris, siden den kan være en utløser også for de to andre effektene.

5 dollar høyere oljepris fra 3. kvartal 2004

Oljeprisen har det siste halvåret steget og lå i siste halvdel av mai på om lag 38 USD per fat, nær 10 dollar høyere enn nivået gjennom 2003. Tross den betydelige prisøkningen synes den alminnelige oppfatning å være at økningen vil ha begrensede effekter på internasjonal økonomi. Det skyldes dels at realoljeprisen fortsatt er relativt moderat sett i forhold til tidligere perioder med høy oljepris, dels at oljeforbruket nå utgjør en mindre andel av det totale forbruket, og dels at økt etterspørsel er én viktig drivkraft bak økningen; det at prisen på et produkt øker ved et skift i etterspørselen bidrar først og fremst til å begrense økningen i samlet etterspørsel og dermed produksjon. Oljeprisen har falt noe tilbake til 35 dollar per fat de første ukene i juni, og i våre prognoser har vi lagt til grunn en oljepris på 30 dollar i løpet av 3. kvartal 2004 og framover.

Hva hvis oljeprisen fortsatt blir liggende på 35 dollar per fat framover, dvs. 5 dollar - rundt 35 kroner - høyere enn i referansebanen? Selv om det gir en realoljepris godt over nivået de siste tjue årene, ligger den fortsatt under nivået fra det foregående tiåret, etter oljeprisøkningene i 1974 og 1980, kjent som henholdsvis OPEC-I og OPEC-II.

Basert på beregninger IEA har foretatt på OECDs INTERLINK-modell (IEA, 2004), kan inflasjonseffekten i OECD-området av 5 dollar høyere oljepris fom 3. kvartal 2004 anslås til 0,3 prosentpoeng i andre halvår 2004 og i 2005, synkende til 0,2 prosentpoeng i 2008. I denne beregningen må den økte oljeprisen forstås som drevet av forhold på tilbudssiden og ikke av økt etterspørsel fra industrilandene. Rentene er ikke endret som følge av den økte inflasjonen. Effektene på industrilandenes produksjon er svak, i gjennomsnitt 0,15 prosent på veksten i BNP hvert av årene 2004-2008. Det tilsier 0,3 prosentpoeng økt importvekst i de norske eksportmarkedene. Dette er for øvrig i tråd med «den alminnelige oppfatning» om beskjedne effekter på produksjonen i industrilandene referert foran.

16 milliarder kroner årlig i økte oljeinvesteringer fra 3. kvartal 2006

Regjeringen har nylig tildelt nye lete- og utvinningslisenser for petroleum på norsk sokkel. En kan ikke se bort fra at dette vil utløse økte oljeinvesteringer i årene framover, sett i forhold til de planer som ligger innbakt i anslagene i referansebanen. Den høye oljeprisen det siste året kan i seg selv utløse økte investeringer; i alle fall synes det sannsynlig dersom oljeprisen legger seg på 35 dollar i mange år framover.

Selv om oljeprisen utvilsomt er viktig for investeringene i oljevirksomheten, er en slik sammenheng ikke modellert i SSBs makroøkonometriske modeller. Vi kjenner heller ikke til forsøk på å tallfeste sammenhengene mellom oljepris og -investeringer

basert på norske data. En slik sammenheng vil selvsagt være påvirket av en rekke andre variable, slik som ressursgrunnlag og evt tidligere investeringer i feltundersøkelser mv., kostnadsnivå, skatteregimer, avkastningskrav for selskapene, etc. Siden det her er snakk om langsiktige investeringer vil ikke bare faktiske verdier, men også forventninger om disse størrelsene spille inn. Det vil dermed antakelig være svært vanskelig å komme fram til gode sammenhenger som forklarer oljeinvesteringene.

Johansen og Eika (2000) peker på at om en beregner konjunkturavvik som avviket mellom en serie og dens underliggende, trendmessige utvikling, så syntes det i perioden 1989-99 å ha vært en viss samvariasjon mellom konjunkturavvikene i oljepris og oljeinvesteringer. Konjunkturutslaget i oljeinvesteringene kommer om lag to år etter utslaget i oljeprisen. Det kan således være at enkelte faktorer som påvirker oljeinvesteringene, slik som anslag på ressursgrunnlaget og teknologiske forhold som påvirker kostnadsnivået, endrer seg mer trendmessig – eller tilfeldig – og dermed ikke gir opphav til systematiske konjunktursvingninger, mens konjunkturmessige svingninger i oljeprisene derimot systematisk genererer tilsvarende svingninger i oljeinvesteringene. Virkningene av økte oljepriser på oljeselskapenes kontantstrøm kan være en viktig kanal, i tillegg til at endringer i faktisk oljepris vil kunne endre den kalkulasjonsprisen som selskapene nytter når de vurderer lønnsomheten ved nye investeringer.

Vi har nå gjort tilsvarende beregninger som i Johansen og Eika (2000) for årene 1976 til 2004. Fram til 1985 er samvariasjonen mellom konjunkturavvik i oljepris og -investeringer svært høy, basert på et etterslep fra pris til investeringer på hele fire år. Fra 1985 til 1999 er samvariasjonen noe svakere, med et etterslep – som i Johansen og Eika (2000) – på to år. Fra 2000 og utover synes etterslepet igjen å ha vært noe lenger, men samvariasjonen svært svak; det kan skyldes at det har vært andre forhold som har vært av større betydning for endringene i oljeinvesteringene i denne perioden, enn variasjoner i oljeprisen. Blant annet basert på disse beregningene, har vi på skjønnsmessig grunnlag valgt å legge til grunn at oljeinvesteringene i alternativbanen øker med 4 mrd kr i kvartalet fom 3. kvartal 2006 og ut beregningsperioden, sett i forhold til referansebanen.

Økte investeringer vil etter hvert øke utvinningen av olje og gass. Dersom vi tenker oss at investeringsøkningen skjer i tilknytning til felt i drift, kan effekten på produksjonen komme i løpet av ett år. Dersom den også går til økt letevirksomhet og utbygging av nye prosjekter, vil det kunne gå mange år. Med økt investeringsaktivitet fom 3. kvartal 2006 vil det antakelig tidligst være snakk om effekter av betydning for produksjonen i 2007. Vi har lagt til grunn at oljeproduksjonen over tid øker i takt med den økte realkapitalbeholdningen i oljesektoren, men at den økte produksjonen først setter inn mot slutten av 2007.

4 milliarder årlig i skattelette fra 2005

Økt oljepris vil øke statens oljeinntekter og dermed avsetningene til Petroleumsfondet. Dette øker forventet realavkastning av fondet og gir partielt sett rom for en mer ekspansiv finanspolitikk. Vi forutsetter da at den økte oljeprisen ikke virker negativt tilbake på Petroleumsfondets aktiva. Nå bruker en riktignok allerede mer penger over statsbudsjettet enn det som følger av handlingsregelen for finanspolitikken. Det tilsier at en kanskje heller burde brukt de økte inntektene til å komme raskere tilbake til nivået som følger av regelen. På den annen side har en allerede tidligere vist vilje til å bruke unntaksbestemmelsen i handlingsregelen, om at dersom det skjer store endringer i oppbyggingen av fondet så kan tilpasningen til dette jevnes ut over tid. Dersom oljeprisen skulle etablere seg på 35 dollar framover, kan man lett komme til at jevn innfasing innebærer

at man snarere burde øke opptrappingen av oljepengebruken de første årene.

Siden vi innenfor handlingsregelen ikke har funnet rom for skattelette i referansebanen i de nærmeste årene framover, har vi derfor lagt til grunn at man bruker det økte handlingsrommet i den alternative banen til å fjerne formuesskatten fom 2005. Årlig provenytnap er av regjeringen anslått til 4 mrd kr, noe som gir et samlet provenytnap på 16 mrd kr over perioden 2005-2008. Dette er riktignok et større provenytnap enn det økte handlingsrommet som følger av økte inntekter på grunn av økt oljepris og produksjon i den samme perioden. Tar vi hensyn til at skatteletten delvis motsvares av økte skatteinntekter mv gjennom økt aktivitetsnivå, vil forskjellen ikke bli særlig stor.

Makroøkonomiske virkninger på norsk økonomi

Virkningene på norsk økonomi av økte oljeinvesteringer og mer ekspansiv finanspolitikk som følge av høyere oljepris er vist i

tabellen. Til beregningen er brukt SSBs kvartalsvise makromodell KVARTS. Beregningen viser også anslagene fra en videreføring av referansebanen fram til 2008, der vi har lagt til grunn at et nytt internasjonalt konjunkturoppsving setter inn gjennom 2007. I referansebanen har vi videre lagt til grunn at oljeinvesteringene tar til å falle mot slutten av 2006 og videre inn i 2007 og 2008. For øvrig innebærer referansebanen ingen nye finanspolitiske impulser i beregningsperioden, idet en i denne beregningen ikke er tilbake på handlingsregelen før nettopp i 2008. I det følgende vil vi først og fremst kommentere forskjellene mellom de to banene.

I 2004 øker oljeprisen i alternativbanen – sett i forhold til referansebanen – og den internasjonale markedsveksten svekkes noe samtidig som prisveksten internasjonalt øker. Prisveksten i Norge tar seg også opp, men ikke like raskt og like mye som internasjonalt. Det avspiller at oljeprisen er en mindre viktig energipris for norske bedrifter og husholdninger, siden vi i

Virkninger av høyere oljepriser, økte oljeinvesteringer og mer ekspansiv finanspolitikk

Prosentpoeng	2004	2005	2006	2007	2008	Nivå-avvik i 2008
Oljeinvesteringsvekst						
referansebanen	8,4	2,4	1,3	-7,0	-11,0	
alternativbanen	8,4	2,4	12,7	4,1	-8,9	
avvik	0,0	0,0	11,3	11,0	2,1	27,3
Konsumvekst i husholdninger						
referansebanen	5,0	5,3	4,2	3,7	3,4	
alternativbanen	5,0	5,5	4,4	3,9	3,7	
avvik	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,8
Investeringsvekst Fastl.-Norge						
referansebanen	2,3	2,4	5,2	3,1	3,0	
alternativbanen	2,3	2,6	5,7	4,1	2,8	
avvik	-0,1	0,1	0,5	0,9	-0,3	1,2
Eksportvekst trad. varer						
referansebanen	3,8	4,9	2,9	0,7	3,9	
alternativbanen	3,7	4,6	2,7	0,0	3,6	
avvik	-0,1	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-1,3
Importvekst						
referansebanen	5,4	5,7	4,7	3,2	3,6	
alternativbanen	5,4	5,8	5,5	3,8	3,6	
avvik	0,0	0,1	0,8	0,6	0,0	1,4
BNP-vekst Fastlands-Norge						
referansebanen	3,3	3,3	3,0	2,1	2,3	
alternativbanen	3,3	3,4	3,4	2,5	2,4	
avvik	0,0	0,0	0,4	0,4	0,0	0,8
Arbeidsledighetsrate, nivå						
referansebanen	4,3	4,0	3,8	3,7	3,9	
alternativbanen	4,3	4,0	3,6	3,5	3,7	
avvik	0,0	0,0	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3
Lønnsvekst						
referansebanen	3,8	3,6	4,1	3,2	3,3	
alternativbanen	3,8	3,7	4,2	3,7	3,6	
avvik	0,0	0,0	0,1	0,4	0,3	0,9
KPI-vekst						
referansebanen	0,7	1,7	2,0	2,3	2,2	
alternativbanen	0,7	1,8	2,2	2,4	2,4	
avvik	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,6
KPI-JAE-vekst						
referansebanen	0,5	1,9	2,3	2,3	2,2	
alternativbanen	0,6	2,0	2,3	2,4	2,4	
avvik	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,5
Valutakursvekst, IMP44						
referansebanen	4,0	0,7	0,4	1,1	0,6	
alternativbanen	3,9	0,3	0,2	1,1	0,6	
avvik	-0,2	-0,4	-0,2	-0,1	0,0	-0,8

(Forts.)

(Forts.)

større grad nytter vannkraft, og at strømprisen er holdt uendret i beregningen. Som følge av svakere priseffekt i Norge, styrker krona seg og det demper utslaget på norske priser av de økte oljeprisene ytterligere.

Denne prosessen pågår gjennom det meste av beregningsperioden, og bidrar til at prisveksten ikke i noen av årene blir mer enn 1-2 tidels prosentpoeng høyere enn i referansebanen. Det innebærer at inflasjonen i alternativbanen bringes nærmere inflasjonsmålet for pengepolitikken. Vi har derfor lagt til grunn samme rentebane i denne beregningen som i referansebanen. Som nevnt foran er det heller ikke lagt til grunn at rentene internasjonalt endres.

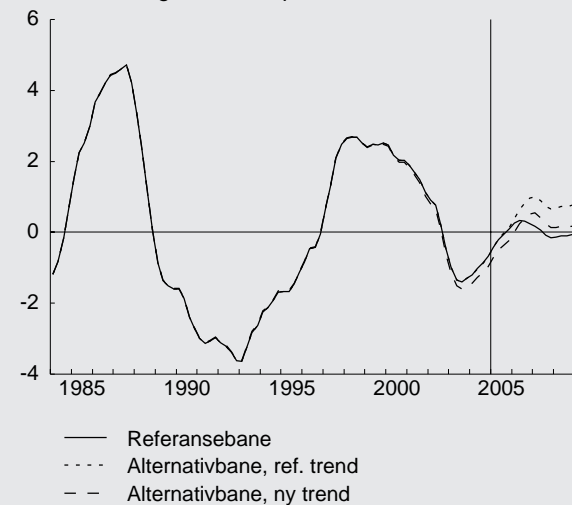
Sterkere krone og svakere internasjonal markedsvekst rammer norsk eksport av tradisjonelle varer, slik at veksten blir lavere gjennom hele perioden. Effektene forplanter seg etter hvert til eksportbedriftenes investeringer.

I 2005 fjernes formuesskatten, noe som innebærer at husholdningenes disponible realinntekt i alternativbanen øker i forhold til referansebanen, selv om det i en viss grad motvirkes av de økte prisene. Dermed øker også privat konsum og boliginvesteringer, og dette forplanter seg videre til hjemmemarkedsorienterte norske bedrifters produksjon og etter hvert også deres investeringer.

I 2006 øker oljeinvesteringene, sett i forhold til referansebanen. Dette gir betydelige stimulanser til norsk produksjon, noe som etter hvert også bidrar til å trekke opp investeringene i fastlandsbedriftene. Dessuten virker økt aktivitet tilbake på konsumentenes inntekter, slik at den økte veksten i konsum og boliginvesteringer videreføres. Veksten i BNP for Fastlands-Norge trekkes opp med 0,4 prosentpoeng både i 2006 og 2007, og veksten i 2006 blir dermed på linje med veksten i 2004 og 2005. Veksten holder seg dessuten relativt høy også i 2007 og 2008. Høykonjunktoren som vi går inn i i 2005 fortsetter dermed både gjennom 2007 og 2008, mens den i referansebanen avsluttes i løpet av 2006. Faktisk tiltar veksten igjen gjennom 2008 som følge av antakelsen om et nytt internasjonalt konjunkturoppsving, og til tross for at oljeinvesteringene da begynner å falle også i alternativbanen.

I 2008 ligger nivået på BNP for Fastlands-Norge 0,8 prosent over nivået i referansebanen. Regner vi konjunkturavviket for BNP som avviket fra det beregnede trendnivået for BNP i referansebanen, blir høykonjunktoren tilsvarende mer markert enn i referansebanen. Regner vi derimot ut en ny trendbane for norsk økonomi basert på alternativbanen direkte, innebærer et høyere BNP-nivå at også trendnivået blir høyere enn i referansebanen, slik at avviket mellom faktisk BNP-nivå og trendnivå partielt sett nedjusteres noe. Dette spiller tilbake på det beregnede trendnivået også for årene før 2006, og dermed framstår lavkonjunktoren vi nå er inne i som noe dypere enn i referansebanen, jf figur.

BNP Fastlands-Norge
Avvik fra beregnet trend i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Økt produksjonsvekst innebærer at arbeidsledigheten synker noe i forhold til referansebanen. Lavere ledighet fører i neste omgang til at lønnsveksten tar seg opp, dette kommer i tillegg til effektene på lønnsveksten av den økte inflasjonen. Redusert lønnsomhet for bedriftene på grunn av økte oljepriser og sterkere krone demper imidlertid økningen i lønningene. Reallønningene øker imidlertid, selv om de økte lønningene også spiller over på prisene. Dette forklarer hvorfor inflasjonseffektene blir sterkere mot slutten av beregningsperioden.

Store svingninger i oljeinvesteringene har de siste 20 årene – nest etter dereguleringene på 1980-tallet – vært den viktigste kilden til konjunktursvingninger i norsk økonomi, og har ofte bidratt til at Norge har hatt en konjunkturutvikling som avviker fra andre industriland, jf Johansen og Eika (2000). En kan derfor spørre om hvorfor økningen i oljeinvesteringene i denne beregningen ikke får enda sterkere effekter på økonomien, enn det som er vist over. Tendenser til økt importandel i oljeinvesteringene de siste årene er et svar. Et annet er at selv om nivået på oljeinvesteringene i alternativbanen er høyt, spesielt i 2008, er nivået lavere regnet som andel av BNP enn i mange tidligere oppganger. Oljeinvesteringene er store, men deres relative betydning svekkes etter hvert som de øvrige delene av norsk økonomi vokser.

IEA (2004): Analysis of the Impact of High Oil Prices on the Global Economy. May 2004, www.iea.org

Johansen, P.R. og T. Eika (2000): Drivkrefter bak konjunkturforløpet på 1990-tallet. Vedlegg 11 i NOU 2000:21.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2001-priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	2002	2003	02.2	02.3	02.4	03.1	03.2	03.3	03.4	04.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	674 867	700 258	167 953	168 439	171 669	171 869	173 936	175 986	178 148	181 280
Konsum i husholdninger	646 090	668 881	160 720	161 276	164 251	164 130	166 215	168 108	170 086	173 064
Varekonsum	359 552	374 436	89 337	89 340	91 763	90 876	93 282	94 374	95 530	97 312
Tjenestekonsum	276 042	282 721	68 850	68 819	69 700	69 993	70 181	70 762	71 794	72 142
Husholdningenes kjøp i utlandet	28 596	30 227	7 195	7 447	7 282	7 608	7 382	7 567	7 696	8 546
Utlendingers kjøp i Norge	-18 100	-18 503	-4 662	-4 330	-4 494	-4 347	-4 630	-4 596	-4 934	-4 936
Konsum i ideelle organisasjoner	28 777	31 378	7 233	7 163	7 419	7 740	7 720	7 878	8 062	8 216
Konsum i offentlig forvaltning	324 406	329 098	79 462	81 367	80 594	81 672	82 988	82 078	82 328	82 469
Konsum i statsforvaltningen	171 130	174 119	42 192	43 201	42 752	43 179	43 394	43 505	44 020	43 963
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	141 875	145 394	34 890	35 873	35 493	35 987	36 187	36 343	36 855	36 649
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	29 255	28 725	7 301	7 328	7 259	7 192	7 207	7 162	7 165	7 314
Konsum i kommuneforvaltningen	153 275	154 979	37 270	38 166	37 842	38 493	39 595	38 573	38 308	38 505
Bruttoinvestering i fast realkapital	269 519	259 519	71 538	65 191	69 552	66 984	65 226	65 594	61 769	65 667
Utvinning og rørtransport	54 521	63 158	13 508	13 514	14 703	14 362	16 334	16 803	15 658	16 958
Tjenester tilk. utvinning	5 572	-1 616	4 337	122	1 089	502	-437	-139	-1 526	-37
Utenriks sjøfart	7 139	5 096	1 882	1 510	2 874	3 044	1 159	1 594	-700	1 226
Fastlands-Norge	202 287	192 880	51 811	50 045	50 886	49 076	48 169	47 336	48 337	47 519
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	160 556	146 937	41 021	39 689	40 474	37 983	36 710	35 334	36 871	37 167
Industri og bergverk	21 823	18 298	5 544	5 659	5 853	4 573	5 002	4 257	4 558	4 373
Annen vareproduksjon	16 971	19 125	4 320	4 210	4 438	4 940	4 744	4 940	4 405	4 870
Boligtjenester (husholdninger)	52 999	50 231	13 595	13 136	12 952	12 687	12 522	12 424	12 603	12 759
Andre tjenesteytende næringer	68 764	59 284	17 561	16 684	17 231	15 782	14 443	13 713	15 305	15 165
Offentlig forvaltningsvirksomhet	41 731	45 943	10 791	10 356	10 412	11 093	11 459	12 002	11 466	10 351
Lagerendring og statistiske avvik	27 409	14 803	7 268	7 354	5 790	5 934	-1 517	5 899	3 703	7 187
Bruttoinvestering i alt	296 928	274 322	78 806	72 545	75 342	72 918	63 709	71 493	65 473	72 854
Innenlandsk sluttanvendelse	1 296 200	1 303 678	326 221	322 351	327 606	326 460	320 633	329 558	325 948	336 603
Etterspørsel fra Fastl.-Norge (ekskl. lagerendr.)	1 201 560	1 222 237	299 227	299 851	303 149	302 618	305 094	305 400	308 812	311 268
Ettersp. fra off. forvaltningsvirksomhet	366 137	375 041	90 253	91 723	91 006	92 765	94 447	94 080	93 793	92 820
Eksport i alt	697 866	706 501	176 668	173 986	175 881	171 967	178 476	174 044	182 128	178 602
Tradisjonelle varer	203 832	209 179	50 478	52 558	49 775	50 587	52 202	52 804	53 597	53 367
Råolje og naturgass	320 893	320 189	82 663	79 085	83 034	80 348	83 823	77 884	78 163	82 590
Skip og plattformer	13 439	18 233	3 881	2 746	2 398	2 547	3 686	3 524	8 475	1 389
Tjenester	159 701	158 900	39 647	39 597	40 674	38 485	38 766	39 833	41 893	41 256
Samlet anvendelse	1 994 066	2 010 179	502 889	496 337	503 487	498 427	499 109	503 602	508 076	515 205
Import i alt	446 819	456 462	113 808	110 711	113 224	113 782	113 433	113 479	115 868	119 225
Tradisjonelle varer	290 400	302 142	71 010	72 987	73 553	74 352	75 538	75 629	76 695	80 203
Råolje	1 807	1 998	482	472	395	891	435	345	334	232
Skip og plattformer	16 368	13 831	7 993	2 446	3 855	4 443	3 216	3 400	2 772	2 289
Tjenester	138 244	138 491	34 322	34 806	35 421	34 096	34 244	34 105	36 068	36 501
Bruttonasjonalprodukt	1 547 246	1 553 717	389 081	385 626	390 263	384 645	385 676	390 123	392 208	395 980
Fastlands-Norge (markedsverdi)	1 186 716	1 194 109	295 040	298 240	297 586	294 485	296 118	300 339	302 153	303 808
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	360 531	359 609	94 041	87 386	92 677	90 160	89 558	89 784	90 055	92 173
Fastlands-Norge (basisverdi)	1 032 496	1 039 488	256 820	259 384	258 491	256 598	258 043	261 627	262 839	264 192
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	799 137	807 287	199 653	200 547	200 337	198 762	199 809	203 476	204 714	205 861
Industri og bergverk	150 079	144 359	38 159	37 667	36 925	35 939	35 713	36 277	36 350	36 199
Andre vareproduserende næringer	109 395	106 361	27 149	27 722	26 944	26 179	26 396	26 837	26 815	27 155
Tjenesteytende næringer	539 662	556 566	134 346	135 157	136 468	136 644	137 700	140 363	141 549	142 507
Offentlig forvaltningsvirksomhet	233 360	232 201	57 167	58 838	58 153	57 836	58 234	58 150	58 125	58 331
Korreksjonsposter	154 219	154 621	38 220	38 855	39 095	37 887	38 075	38 712	39 314	39 616

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2001-priser. Prosentvis vekst fra forrige periode

	Ujustert		Sesongjustert							
	2002	2003	02.2	02.3	02.4	03.1	03.2	03.3	03.4	04.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,6	3,8	0,7	0,3	1,9	0,1	1,2	1,2	1,2	1,8
Konsum i husholdninger	3,5	3,5	0,6	0,3	1,8	-0,1	1,3	1,1	1,2	1,8
Varekonsum	4,2	4,1	0,3	0,0	2,7	-1,0	2,6	1,2	1,2	1,9
Tjenestekonsum	1,7	2,4	-0,2	0,0	1,3	0,4	0,3	0,8	1,5	0,5
Husholdningenes kjøp i utlandet	6,6	5,7	11,1	3,5	-2,2	4,5	-3,0	2,5	1,7	11,0
Utlendingers kjøp i Norge	-2,8	2,2	-0,2	-7,1	3,8	-3,3	6,5	-0,7	7,4	0,0
Konsum i ideelle organisasjoner	7,0	9,0	3,6	-1,0	3,6	4,3	-0,2	2,0	2,3	1,9
Konsum i offentlig forvaltning	3,1	1,4	-4,2	2,4	-0,9	1,3	1,6	-1,1	0,3	0,2
Konsum i statsforvaltningen	40,0	1,7	-1,7	2,4	-1,0	1,0	0,5	0,3	1,2	-0,1
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	51,0	2,5	-1,9	2,8	-1,1	1,4	0,6	0,4	1,4	-0,6
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,4	-1,8	-0,9	0,4	-0,9	-0,9	0,2	-0,6	0,0	2,1
Konsum i kommuneforvaltningen	-20,4	1,1	-6,9	2,4	-0,8	1,7	2,9	-2,6	-0,7	0,5
Bruttoinvestering i fast realkapital	-3,4	-3,7	12,8	-8,9	6,7	-3,7	-2,6	0,6	-5,8	6,3
Utvinning og rørtransport	-3,6	15,8	5,6	0,0	8,8	-2,3	13,7	2,9	-6,8	8,3
Tjenester tilk. utvinning	69,2	-97,2	792,6	-53,9	-187,0	-68,2	997,8	-97,6
Utenriks sjøfart	-38,2	-28,6	115,4	-19,8	90,4	5,9	-61,9	37,6	-143,9	-275,3
Fastlands-Norge	-2,5	-4,7	4,4	-3,4	1,7	-3,6	-1,8	-1,7	2,1	-1,7
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	-3,2	-8,5	4,2	-3,2	2,0	-6,2	-3,4	-3,7	4,3	0,8
Industri og bergverk	11,5	-16,2	14,7	2,1	3,4	-21,9	9,4	-14,9	7,1	-4,1
Annen vareproduksjon	-1,7	12,7	10,3	-2,5	5,4	11,3	-4,0	4,1	-10,8	10,6
Boligtjenester (husholdninger)	-2,3	-5,2	1,9	-3,4	-1,4	-2,0	-1,3	-0,8	1,4	1,2
Andre tjenesteytende næringer	-8,1	-13,8	1,7	-5,0	3,3	-8,4	-8,5	-5,1	11,6	-0,9
Offentlig forvaltningsvirksomhet	0,1	10,1	5,0	-4,0	0,5	6,5	3,3	4,7	-4,5	-9,7
Lagerendring og statistiske awik	32,6	-46,0	4,4	1,2	-21,3	2,5	-125,6	-488,8	-37,2	94,1
Bruttoinvestering i alt	-0,9	-7,6	12,0	-7,9	3,9	-3,2	-12,6	12,2	-8,4	11,3
Innenlandsk sluttanvendelse	2,4	0,6	1,9	-1,2	1,6	-0,3	-1,8	2,8	-1,1	3,3
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendr.)	2,4	1,7	-0,1	0,2	1,1	-0,2	0,8	0,1	1,1	0,8
Ettersp. fra off. forvaltningsvirksomhet	2,7	2,4	-3,2	1,6	-0,8	1,9	1,8	-0,4	-0,3	-1,0
Eksport i alt	0,1	1,2	3,3	-1,5	1,1	-2,2	3,8	-2,5	4,6	-1,9
Tradisjonelle varer	1,6	2,6	-1,0	4,1	-5,3	1,6	3,2	1,2	1,5	-0,4
Råolje og naturgass	2,2	-0,2	9,1	-4,3	5,0	-3,2	4,3	-7,1	0,4	5,7
Skip og plattformer	-24,2	35,7	-12,1	-29,2	-12,7	6,2	44,7	-4,4	140,5	-83,6
Tjenester	-3,1	-0,5	-0,6	-0,1	2,7	-5,4	0,7	2,8	5,2	-1,5
Samlet anvendelse	1,6	0,8	2,4	-1,3	1,4	-1,0	0,1	0,9	0,9	1,4
Import i alt	2,3	2,2	4,7	-2,7	2,3	0,5	-0,3	0,0	2,1	2,9
Tradisjonelle varer	3,8	4,0	-2,5	2,8	0,8	1,1	1,6	0,1	1,4	4,6
Råolje	-21,3	10,6	4,3	-2,1	-16,4	125,6	-51,2	-20,7	-3,2	-30,6
Skip og plattformer	-9,6	-15,5	285,3	-69,4	57,6	15,3	-27,6	5,7	-18,5	-17,4
Tjenester	1,1	0,2	2,9	1,4	1,8	-3,7	0,4	-0,4	5,8	1,2
Bruttonasjonalprodukt	1,4	0,4	1,7	-0,9	1,2	-1,4	0,3	1,2	0,5	1,0
Fastlands-Norge (markedsverdi)	1,7	0,6	-0,4	1,1	-0,2	-1,0	0,6	1,4	0,6	0,5
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	0,4	-0,3	9,0	-7,1	6,1	-2,7	-0,7	0,3	0,3	2,4
Fastlands-Norge (basisverdi)	1,4	0,7	-0,6	1,0	-0,3	-0,7	0,6	1,4	0,5	0,5
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	1,8	1,0	0,4	0,4	-0,1	-0,8	0,5	1,8	0,6	0,6
Industri og bergverk	-0,8	-3,8	2,3	-1,3	-2,0	-2,7	-0,6	1,6	0,2	-0,4
Andre vareproduserende næringer	1,1	-2,8	-1,7	2,1	-2,8	-2,8	0,8	1,7	-0,1	1,3
Tjenesteytende næringer	2,6	3,1	0,3	0,6	1,0	0,1	0,8	1,9	0,8	0,7
Offentlig forvaltningsvirksomhet	0,1	-0,5	-3,9	2,9	-1,2	-0,5	0,7	-0,1	0,0	0,4
Korrekksjonsposter	3,6	0,3	1,0	1,7	0,6	-3,1	0,5	1,7	1,6	0,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. 2000=100

	Ujustert		Sesongjustert							
	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:01
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	100,8	103,1	100,2	101,1	101,4	103,5	102,5	102,9	103,0	103,0
Konsum i offentlig forvaltning	103,8	107,3	103,9	105,3	105,3	106,7	107,4	107,8	107,5	107,7
Bruttoinvestering i fast kapital	99,9	100,7	101,1	101,9	96,9	97,9	102,5	102,3	100,8	101,3
Fastlands-Norge	100,6	100,8	101,2	102,3	99,2	98,4	101,4	102,1	102,5	101,3
Innenlandsk sluttanvendelse	101,3	103,6	101,4	101,2	102,2	103,6	102,9	103,1	104,7	105,0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	101,6	103,9	101,4	102,4	102,1	103,5	103,6	104,1	104,1	104,0
Ekspert i alt	89,8	91,5	91,6	89,7	89,4	91,0	88,6	92,9	93,8	95,5
Tradisjonelle varer	91,4	90,2	93,3	88,7	90,0	87,8	90,3	90,4	92,4	95,7
Samlet anvendelse	97,2	99,4	97,9	97,2	97,8	99,3	97,8	99,5	100,8	101,7
Import i alt	93,3	95,0	94,0	92,2	92,2	92,0	93,2	96,3	97,9	99,6
Tradisjonelle varer	92,6	93,2	93,3	91,4	91,5	91,9	91,6	93,8	95,4	96,1
Bruttonasjonalprodukt	98,4	100,6	99,1	98,6	99,4	101,4	99,1	100,5	101,6	102,3
Fastlands-Norge (markedsverdi)	102,3	104,4	103,7	102,4	103,4	103,6	105,0	104,0	104,8	104,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:01
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,8	2,3	0,4	0,9	0,3	2,1	-1,0	0,4	0,1	0,1
Konsum i offentlig forvaltning	3,8	3,4	3,1	1,4	0,0	1,3	0,7	0,4	-0,3	0,2
Bruttoinvestering i fast kapital	-0,1	0,8	0,7	0,8	-4,9	1,1	4,7	-0,3	-1,4	0,5
Fastlands-Norge	0,6	0,2	0,8	1,0	-3,0	-0,8	3,1	0,6	0,5	-1,3
Innenlandsk sluttanvendelse	1,3	2,3	1,3	-0,2	1,1	1,4	-0,8	0,2	1,6	0,3
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	1,6	2,3	1,2	1,1	-0,4	1,4	0,1	0,4	0,0	-0,1
Ekspert i alt	-10,2	1,9	3,2	-2,0	-0,3	1,7	-2,6	4,8	1,0	1,8
Tradisjonelle varer	-8,6	-1,2	-0,5	-5,0	1,5	-2,5	2,9	0,1	2,2	3,5
Samlet anvendelse	-2,8	2,2	1,9	-0,8	0,6	1,5	-1,5	1,8	1,2	0,9
Import i alt	-6,7	1,8	-0,9	-2,0	0,0	-0,2	1,3	3,3	1,6	1,8
Tradisjonelle varer	-7,4	0,7	-0,9	-2,1	0,2	0,4	-0,3	2,3	1,7	0,8
Bruttonasjonalprodukt	-1,6	2,3	2,7	-0,5	0,8	2,0	-2,3	1,4	1,1	0,7
Fastlands-Norge (markedsverdi)	2,3	2,0	4,2	-1,2	0,9	0,2	1,3	-0,9	0,8	-0,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Teknisk merknad

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg.

Basisår og kjeding: I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes for tiden alle størrelser i faste priser med basis i prisene i 2001, og med vektorer fra dette året. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringene (vekstratene). For sammenlignings skyld er det i alle tabeller gitt vekstrater med 2001 som basisår (felles omregningsår). Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets sektornivå.

Direkte investeringer og petroleumsvirksomheten

- utenlandske i Norge og norske i utlandet

**Tore Halvorsen, Lise Dalen Mc Mahon
og Heidi Sande Olsen**

Oppbyggingen og driften av virksomheten på norsk kontinentalsokkel har i stor grad vært preget av at multinasjonale selskaper har bidratt med sine kunnskaper og med eierkapital. Over tid har også norske oljeselskaper opparbeidet seg kompetanse og kapital som gir grunnlag for satsninger i utlandet. Hvordan har utviklingen i utenlandske investeringer på norsk sokkel og de tilsvarende norske investeringene i utlandet vært? Dette belyses i artikkelen ved hjelp av statistikk over direkte investeringer, samtidig som det redogjøres for visse statistikkfaglige utfordringer i samband med internasjonal økonomisk virksomhet.

Innledning

De tunge aktørene på norsk kontinentalsokkel består i stor grad av store, multinasjonale selskaper, som opprettet datterselskaper med sikte på å ha en varig rolle som aktiv aktør innenfor norsk olje- og gassvirksomhet. De norske selskapene Statoil og Hydro har imidlertid også i løpet av de drøyt 30 årene det har vært petroleumsvirksomhet i Norge fått en stadig økende størrelse og betydning. Norsk leverandørindustri har vokst fram i denne perioden og har utviklet betydelig kompetanse innenfor utvikling av avansert petroleumsteknologi. Spørsmål som stadig stilles etter at veksten i investeringene og produksjonen på norsk kontinentalsokkel ikke er like sterk som tidligere, er om aktørene på sokkelen nå i større grad enn før vender blikket mot nye områder, og om de utenlandske investorene fortsatt i sterk grad satser på tilstedeværelse.

I artikkelen er hovedvekten lagt på å belyse dette ved bruk av data publisert av Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Direkte investeringer

En utenlandsk direkte investering er ifølge Norges Banks definisjon «en investering over landegrensene der investor har til hensikt å opprette en varig økonomisk forbindelse og øve innflytelse på virksomheten i investeringsobjektet». I definisjonen ligger da at selskapet som investerer bidrar til aksjekapitalen eller annen egenkapital i et slikt omfang at selskapet får en kontrollerende rolle. De direkte investeringene skilles

slik fra finansielle porteføljeinvesteringer, som ofte har et mindre omfang og en kortere investeringshorisont enn investeringer i kontrollerende poster. I internasjonale anbefalinger angis en eierandel på 10 % som kriterium for direkte investering. Det anbefales å ta hensyn til både direkte eierskap og indirekte eierskap. Det betyr at dersom et norsk selskap eier 20% av et selskap i utlandet som igjen eier 100 % av et annet utenlandsk selskap, skal kapitalen i begge selskaper posteres under kategorien norske direkte investeringer i utlandet.

Benevnelsen direkte investeringer benyttes både som et strømningsbegrep og et beholdnings- eller balansebegrep. Beholdningen av direkte investeringer viser den akkumulerte verdien av de direkte investeringene som er foretatt over tid, korrigert for eventuelle omvurderinger som skyldes opp- eller nedskrivninger eller valutakursomvurderinger. Alle fordrings- og gjeldsforhold mellom investor og det direkte investeringsselskapet er i statistikken postert som direkte investeringer.

Som investors avkastning på direkte investeringer anbefales å registrere totalt resultat i direkte investeringsselskaper. Resultat defineres ideelt som resultat etter skattekostnad, men eksklusiv eventuelt regnskapsførte realiserte gevinster og tap. Den totale avkastningen kan igjen deles opp i faktisk utbetalt utbytte og reinvestert fortjeneste (tilbakeholdt overskudd). Motposten til inntektsposten reinvestert fortjeneste er en finansinvestering som øker investors fordringer på direkte investeringsselskapet. Dersom utbetalt utbytte overstiger resultatet, blir reinvestert fortjeneste negativ, noe som kan tolkes som en desinvestering. Dette har vært tilfellet de siste årene for de utenlandske oljeselskapene i Norge.

Tore Halvorsen er seniorrådgiver ved Seksjon for nasjonalregnskap (tore.halvorsen@ssb.no)

Lise Dalen Mc Mahon er statistikkrådgiver ved Seksjon for energi- og industristatistikk (lise.dalen.mcmahon@ssb.no)

Heidi Sande Olsen er førstekonsulent ved Seksjon for nasjonalregnskap (heidi.olsen@ssb.no)

Direkte investeringer er som fenomen ikke knyttet til bestemte næringer. Innen både vareproduserende og tjenesteproduserende næringer finner en eksempler på selskaper som foretar direkte investeringer i utlandet. De siste tiår har det vært en økning særlig innen tjenesteområdet. I forhandlingene om regelverk for internasjonal tjenestehandel i World Trade Organisation skilles det mellom ulike måter å tilby tjenester på eksportmarkeder, og en av tilbudsmåtene er gjennom kommersielt nærvær, for eksempel ved etablering av datterselskaper. Denne formen for eksport av tjenester sidestilles i forhandlingsammenheng med vanlig grensekryssende eksport.

Norges Banks statistikk over direkte investeringer utarbeides i tråd med internasjonale retningslinjer fra OECD og IMF. For norske investeringer i utlandet har kilden vært Skattedirektoratets utenlandsoppgave¹, mens data om utenlandske investeringer i Norge har vært innhentet direkte av Norges Bank.

Motivene bak utenlandske direkte investeringer kan plasseres i følgende kategorier²:

- **Faktordrevne.** Foretakene lokaliserer produksjonen til steder med god tilgang på innsatsfaktorer til relativt lave kostnader, eksempelvis kompetent arbeidskraft eller naturressurser³.
- **Markedsdrevne.** Foretakene lokaliserer bedrifter til eller nærmere steder med høy etterspørsel. Direkte investeringer blir da et alternativ til eksport; i stedet for å flytte varer mellom land, opprettes eller flyttes i stedet produksjonen til eksportlandet.
- **Teknologidrevne.** Foretakene lokaliserer bedrifter til kunnskapssentra for mer effektivt å bedre sin teknologi og sine produkter. Oppkjøp av foretak som besitter patenter og egne forskningsmiljø er et annet eksempel.

Olje- og gasselskapers motiver vil i stor grad falle inn i den første kategorien. De store multinasjonale operatørselskapenes motiver for å investere i varig eierkapital i Norge har i fremste rekke vært den rikelige tilgangen på naturressursen olje og gass. For selskaper innen tjenesteyting tilknyttet olje- og gassvirksomheten kan motivet i større grad være å lokalisere seg nær det norske markedet for slike tjenester. Tilsvarende søker nå norske teknologibaserte tjenesteleverandører markeder særlig innen offshorevirksomhet i utlandet. I forhandlingene om regelverk for internasjonal handel med tjenester i regi av World Trade Organisation (WTO), er energitjenester et viktig kommersielt segment som det legges vekt på fra norsk side.

Omfanget av direkte investeringer

Statistisk sentralbyrås statistikk over Norges internasjonale investeringsposisjon viser at ved utgangen av 2002 var Norges totale fordringer på utlandet på 2,1 billioner kroner mens total gjeld til utlandet var på 1,5 billioner. Netto fordringer på utlandet var altså på 600 milliarder kroner.

Av de totale fordringene utgjorde beholdningen av direkte investeringer ca. 12 prosent eller 260 milliarder kroner. Også på gjeldssiden utgjorde de direkte investeringene foretatt av utlendinger i norsk næringsliv ca. 12 prosent eller i underkant av 200 milliarder kroner. Porteføljeinvesteringer utgjorde på fordringssiden nesten 50 prosent og hadde en beholdningsverdi på drøyt 1 billion kroner. En relativ stor andel utgjordes av Petroleumsfondets investeringer i utenlandske verdipapirer

Ved utgangen av 2000 var ifølge Norges Banks data petroleumsutvinning den enkeltstående næringsform som hadde størst innslag av direkte investeringer fra utenlandske aktører i Norge, med en andel av utlendingers totale direkte investeringer i Norge på snaut 30 prosent. Verdien av norsk petroleumssektors direkte investeringer i utlandet på samme tidspunkt på hele 87 milliarder kroner eller litt under 30 prosent av verdien av de samlede norske direkte investeringer i utlandet.

Vi skal videre i artikkelen beskrive mer konkret hva som kan være motiver for å investere i varig eierkapital i utlandet og for utlendinger til fortsatt å investere i Norge. Vi vil også gå nærmere inn på avkastning av utenlandsinvesteringer, og se videre på hvordan dataene kan belyse utviklingen i direkte investeringer innenfor petroleumsvirksomheten.

Tabell 1. Norges Internasjonale Investeringsposisjon (IIP) ved utgangen av 2002 (foreløpige tall¹)

	Milliarder kroner
Fordringer totalt	2 141
Direkte investeringer	263
Porteføljeinvesteringer	1 034
Lån og innskudd etc.	619
Internasjonale reserver	224
Gjeld totalt	1 538
Direkte investeringer i Norge	197
Porteføljeinvesteringer	544
Lån og innskudd etc.	797
Netto fordringer	603

¹ Statistikken over Norges Internasjonale Investeringsposisjon (IIP) vil bli oppdatert på bakgrunn av nye tall fra endelig statistikk over Norges fordringer og gjeld overfor utlandet. Denne viser noe lavere tall for Norges samlede netto fordringer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

¹ Datagrunnlaget for utgående direkte investeringer er forringet de siste årene grunnet nedprioritering av utenlandsoppgaven i SKD.

² Se Økonomiske analyser nr. 1/2003 s. 53.

³ En direkte investering i betydning formell etablering av selskap i landet produksjonen skal foregå, vil være avhengig av vertslandets lovgivning. F.eks. kreves det at alle selskaper med lisensrettigheter på norsk sokkel er norske formelle selskaper.

Utlendingers direkte investeringer i Norge

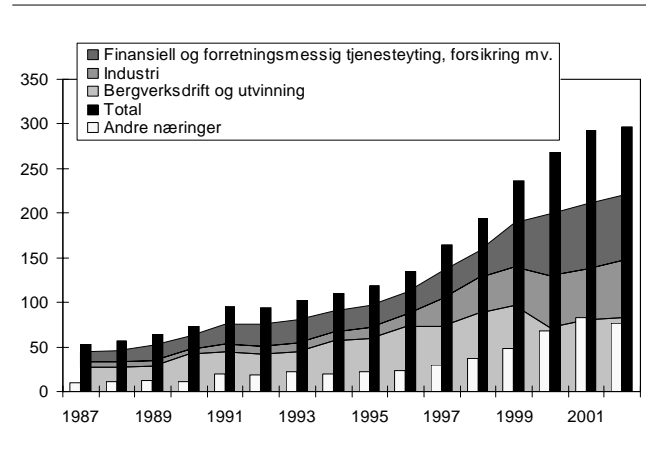
Data fra Norges Banks undersøkelse over direkte investeringer viser at de utenlandskkontrollerte operatør- og rettighetshaverselskapene på norsk sokkel alle har betydelige direkte investeringer i Norge. En stor del av disse selskapene har i følge statistikken en eierandel i selskapene på mer enn 50 prosent⁴. Disse selskapene står også for en betydelig del av olje- og gassproduksjonen, og motivasjon deres for å etablere seg i Norge er relatert til ønsket om å få en del av inntektene fra denne produksjonen. For utenlandskkontrollerte selskaper innenfor tjenesteyting tilknyttet olje- og gassvirksomhet er bildet mer variert, men en rekke av disse selskapene har også en utenlandsk eierandel over 50 prosent.

Petroleumssektoren hadde størst innslag av direkte investeringer fra utenlandske aktører i Norge ved utgangen av 2002 med en andel på 27 prosent av samlede utenlandske investeringer i Norge. Utenlandske direkte investeringer i norsk petroleumsvirksomhet var på 27 milliarder kroner ved utgangen av 1987. Tallene viser at det har vært en betydelig vekst i kjøp av kontrollerende poster fra utenlandske aktører i perioden 1987-2002. For disse årene har også veksten i de utenlandske direkte investeringene i norsk petroleumsvirksomhet vært sterkere enn for de fleste næringer, og omtrent på linje med veksten innenfor industrien og finansiell og forretningsmessig tjenesteyting, som også er næringer som har hatt betydelig oppgang i utenlandske direkte investeringer. Ved utgangen av år 2002 var verdien av beholdningen av utenlandske direkte investeringer i norsk petroleumsvirksomhet på 83 milliarder kroner. Dette er nesten 15 milliarder kroner lavere enn ved utgangen av 1999 da verdien var på sitt høyeste. Dette skyldes en markert nedgang i 2000, mens beholdningen igjen økte de to påfølgende årene.

Transaksjonstallene for årlige netto direkte investeringer i Norge viser at det i større grad er svingninger i petroleumsnæringenes netto direkte investeringer enn for andre næringer med store direkte investeringer. Store negative netto direkte investeringer i et bestemt år ser ut til å forklare av betydelige tilbakebetalinger av investeringslån til beslektet selskap i utlandet. Alternativt kan det bety at utenlandske eiere selger seg ut, eller at en taper selskapene for kapital ved å ta ut utbytte som overstiger resultatet. Når det gjelder det siste bekreftes det gjennom negativ reinvestert fortjeneste de siste årene. Tall for reinvestert fortjeneste viser forøvrig at olje- og gassnæringens andel er stor.

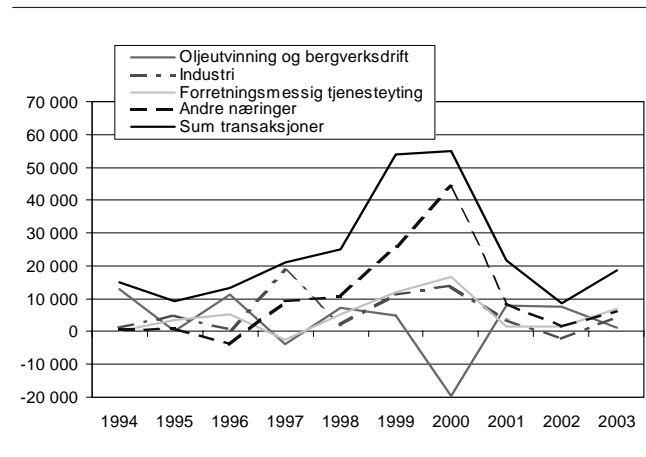
Tall fra utenriksregnskapet viser at petroleumssektoren i årene 1992-2003 sto for en betydelig andel av utbetalt aksjeutbytte fra Norge. Den årlige andelen var på mellom 40 og 90 prosent. Aksjeutbyttet er

Figur 1. Utenlandsk direkte investert kapital i Norge ved utgangen av hvert år. 1987-2002. Milliarder kroner

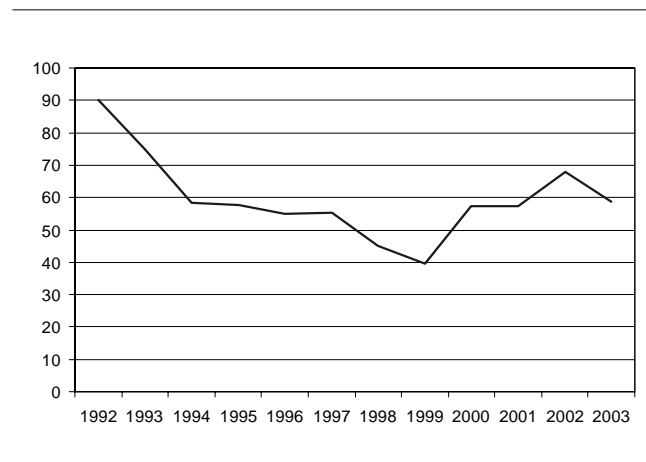
Kilde: Norges Bank.

Figur 2. Utenlandske direkte investeringer i Norge. 1994-2003. Millioner kroner

Kilde: Norges Bank.

Figur 3. Petroleumssektorens andel av aksjeutbytte fra Norge. 1992-2003. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

⁴ "Største utenlandske eierandel større enn 50 %" representerer en utenlands eierandel på mellom over 50 og 100 %.

imidlertid her knyttet til alle typer aksjeinvesteringer, ikke bare til de direkte investeringene.

For renter ut av Norge sto petroleumssektoren for en mye mindre andel av samlede renter ut av Norge enn hva tilfellet var for aksjeutbyttet og den reinvesterte fortjenesten.

Norsk kontinentalsokkel har vært preget av utbygginger av relativt omfattende størrelse. Dette har bidratt til interessen for å investere og satse på et langvarig nærvær for de store, internasjonale oljeselskapene. I noen av de siste lisensrundene, med utlysninger i områder der det ikke ventes like store funn som tidligere, har imidlertid noen av de største selskapene avstått fra å søke. Det kan tyde på at disse selskapene nå vurderer lønnsomheten ved å satse på nye lisenser med mindre forventet funnstørrelse som for liten sammenlignet med alternative investeringer i andre lands petroleumsprovinser eller bransjer. Samtidig har mindre utenlandske selskaper som satser spesielt på produksjon fra mindre felt og på å øke utvinningsgraden i eksisterende felt (såkalt haleproduksjon), vist økende interesse for norsk olje- og gassvirksomhet. Regjeringen viser i Stortingsmelding nr. 38 (2003-2004) Om Petroleumsvirksomheten til at det framover vil være viktig å tiltrekke seg nye aktører ettersom norsk kontinentalsokkel modnes, bl.a. fordi prosjektene er mindre enn før og fordi det er ønskelig å stimulere til økt haleproduksjon. Samtidig understrekes det at de største internasjonale selskapene fortsatt har en viktig rolle i videreutviklingen av norsk kontinentalsokkel. Av tiltak som er foreslått for å fremme fortsatt langsiktig aktivitet og verdiskaping, er justeringer av petroleumsbeskatningen der det bl.a. etableres en ordning som gjør at selskapene kan få utbetalt skatteverdien av sine leteutgifter og en forsering av friinntekten⁵. Andre tiltak som foreslås er forenkling av skattemessige vilkår ved kjøp og salg av andeler på kontinentalsokkelen, samt satsning på å redusere det særnorske høye kostnadsnivået.

Siden norsk oljevirkosomhet startet har det også vokst fram selskaper som er eid fra utlandet og som tilbyr tjenester knyttet til olje- og gassutvinningen. Deres etablering i Norge må i første rekke sies å ha vært markedsdrevet. I Norge startet noen av disse med aktiviteter knyttet til en bestemt fase av petroleumsutvinning, men tilbyr nå tjenester innenfor alt fra lete- til utbyggings- og driftsfasen.

Norske olje- og gasselskapers direkte investeringer i utlandet

Norske direkte investeringer i petroleumsvirksomhet i utlandet var på hele 87 milliarder kroner ved utgangen av 2000, eller 29 prosent av samlede norske direkte investeringer i utlandet. Norske petroleumsaktørers investeringer i utlandet ved utgangen av 1988 var på 4 milliarder kroner. De direkte investeringene i utlandet økte i denne perioden dermed klart sterkest for petroleumsnæringene, etterfulgt av finansiell og forretningsmessig tjenesteyting og industri.

I perioden 1988-2000 viser tallene også at det har vært en mye sterkere vekst for norske direkte investeringer i petroleumsnæringen i utlandet enn for utlendingers direkte investeringene i norsk petroleumsvirksomhet. Dette bildet tyder på at norske petroleumsaktører i økende grad investerer ute, samtidig som det fortsatt er et betydelig innslag av utenlandsk kapital i norsk petroleumsvirksomhet. Ved utgangen av 2000 var beholdningsverdien av norske petroleumsinvesteringer ute klart høyere enn tilsvarende utenlandske i Norge. Den økte interessen for å investere i varig eierkapital i utlandet hos norske petroleumsaktører er trolig en konsekvens både av at aktørene har bygd opp kompetanse og finansiell styrke gjennom virksomheten på norsk kontinentalsokkel, at deler av norsk kontinentalsokkel nå er å regne som en moden petroleumsprovinns og at det skattemessig kan være gunstigere å investere i utlandet enn i Norge⁶. En petroleumsprovinns anses å være moden når den gjennomsnittlige størrelsen på funn har falt betraktelig og store deler av reservene er utvunnet.

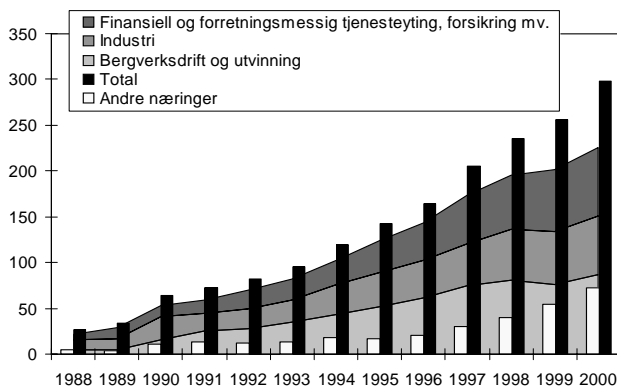
Denne veksten i de direkte oljerelaterte investeringene i utlandet, som også er større enn for direkte investeringer i andre næringer i utlandet, kan muligens tolkes som at selskapene ser på petroleumsrelaterte investeringer ute som en investering med minst like høy sannsynlighet for god avkastning som ved investering i andre bransjer ute (og hjemme). Fra myndighetenes side vil det videre kunne være et spørsmål hvor mye av avkastning selskapene skal få beholde til investeringer ute. Et alternativ for myndighetene, hvis de vurderer avkastningen som for lav for samfunnet som helhet ved at selskapene selv investerer utenlands, kan være å trekke inn mer av inntektene i skatt og heller plassere midlene i Petroleumsfondet.

Transaksjonstallene for årlige norske netto direkte investeringer i utlandet viser at det enkelte år er nega-

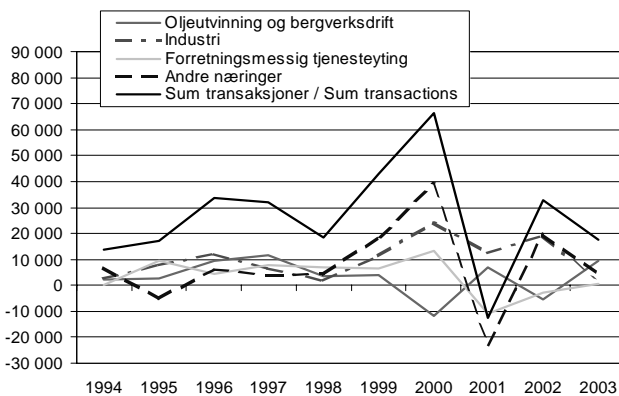
⁵ Selskaper kan velge å utgiftsføre letekostnader, og får dermed redusert grunnlaget for selskapskatt og særskatt. Selskaper som ennå ikke har inntekter fra olje- og gassproduksjon har siden 2002 kunnet fremføre leteutgiftene i regnskapet med tillegg av en rente, med sikte på å trekke dette fra når selskapet kommer i skatteposisjon. Det nye forslaget om å få utbetalt skatteverdien av leteutgiftene på ligningstidspunktet innebærer at selskaper kan velge heller å få utbetalt et beløp som tilsvarende den lettelsen det ville kunne få ved heller å framføre dette og trekke det fra skattegrunnlaget på et senere tidspunkt («skatteverdien av sine leteutgifter»).

For å skjerme normalavkastningen fra særskatt gis det et ekstra fratrekk i beregningsgrunnlaget for særskatten, nemlig «friinntekten». Friinntekten er på 30 prosent av investeringene, som kan avskrives over seks år fra det år investeringene påløper.

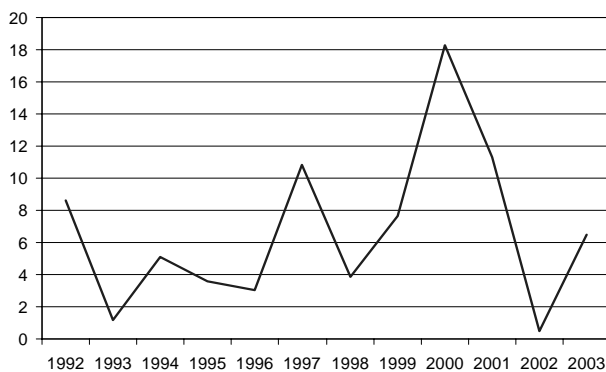
⁶ I følge Oljedirektoratets rapport «Petroleumsressursene på norsk kontinentalsokkel 2003» er for eksempel Nordsjøen å regne som en moden petroleumsprovinns, mens Barentshavet er en mindre moden petroleumsprovinns.

Figur 4. Norsk direkte investert kapital i utlandet ved utgangen av hvert år. 1988-2000. Milliarden kroner

Kilde: Norges Bank.

Figur 5. Årlige norske netto direkte investeringer i utlandet. 1994-2003. Millioner kroner

Kilde: Norges Bank.

Figur 6. Petroleumssektorens andel av aksjeutbytte til Norge. 1992-2003. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

tive svingninger i petroleumsnæringenes netto direkte investeringer. Det kan forklares av betydelige tilbakebetalinger av investeringslån til morselskapet i Norge.

Konkret når det gjelder vekst i petroleumsinvesteringene i utlandet så har de store norske oljeselskapene Statoil ASA og Hydro ASA bidratt mye med sin betydelige vekt på internasjonale satsninger de siste årene. Statoil er i følge den siste årsrapporten representert i 28 land. Når det gjelder Statoils utvinningsaktivitet ute har selskapet bl.a. satset mye på investeringer i Aserbajdsjan, Iran, Kina, Angola, Venezuela, Nigeria og Algerie. Hydro har norsk kontinentalsokkel som sin hovedbase, men produserer i tillegg olje og gass i Angola, Canada, Russland og Libya. Selskapet har også aktiviteter i Mexicogulften og i Iran. Et eksempel på at utenlandssatsingen er omfattende kan være Hydros planer for boring av letebrønner til neste år. Nesten halvparten av disse skal da ifølge planene bores i Libya. En rekke norske selskaper som driver med tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning og produksjon, vedlikehold og installasjon av plattformer og utstyr har også betydelige internasjonale satsninger. For å markedsføre norsk petroleumskompetanse gikk myndigheter og oljeindustrien i 1997 sammen om å danne organisasjonen Intsok-Norwegian Oil and Gas Partners. Ifølge Oljedirektoratet står bedrifter tilknyttet Intsok for over 90 prosent av norsk oljeindustri internasjonale omsetning⁷. Ifølge Intsoks data eksporterte norske bedrifter olje- og gassteknologi for om lag 17 milliarder kroner i året i 1995. I 2001 hadde denne eksporten doblet seg, og målet for 2005 er å nå en eksport på 50 milliarder kroner.

Utenriksregnskapets tall viser at petroleumssektoren i årene 1992-2003 ikke sto for en like betydelig andel av aksjeutbytte til Norge som tilfellet var den andre veien. Den årlige andelen for olje- og gassvirksomheten sammenlignet med samlet aksjeutbytte til Norge var i denne perioden på mellom 0,5 og 18 prosent. Andelen har imidlertid i hovedsak vært stigende de siste årene.

For reinvestert fortjeneste knyttet til utenlandsinvesteringer har olje- og gassnæringens andel av totalen for Norge vært stor siden år 2000 (på over 40 prosent). Dette er et uttrykk for at fortjenesten i stor grad holdes igjen i datterselskapene i utlandet for å bidra til videre vekst.

Utlandets avkastning på oljeinvesteringer i Norge sammenlignet med norsk avkastning på oljeinvesteringer i utlandet

Et mål for avkastningen av de direkte investeringene kan være forholdet mellom summen av aksjeutbyttet og den reinvestert fortjenesten i forhold til gjennomsnittsbeholdningen for de aktuelle årene⁸. Målt slik

⁷ Olje og gass som produkter er holdt utenom.

⁸ En svakhet ved dette avkastningsbegrepet er at en ikke får med seg omvurderinger, dvs. opp- og nedskrivninger av kapitalbeholdningen.

Tabell 2. Avkastningen av utenlandsk direkte investert kapital i Norge sammenlignet med norske direkte investeringer for petroleumsvirksomheten. 1992-2000. Prosent

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Avkastning av inngående direkte investeringer	10,9	9,1	15,0	16,5	18,5	17,9	15,8	15,3	15,2
Avkastning av utgående direkte investeringer	1,0	-0,1	0,1	1,3	-0,5	0,4	0,1	0,5	4,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

har den gjennomsnittlige avkastningen av utlendingers direkte investeringer i norsk petroleumsvirksomhet vært på om lag 15 prosent for årene 1992-2000, noe som er betydelig større enn for de norske direkte investeringene i utenlandsk petroleumsvirksomhet, som i den tilsvarende perioden var på bare 1 prosent. Dersom en ser på raten for hvert av årene viser imidlertid tallene at avkastningen av norske investeringer i utlandet øker noe for hvert år. Lav avkastning på norske investeringer i utlandet sammenlignet med utenlandske investeringer i Norge for petroleumsvirksomheten kan blant annet henge sammen med at funnratene i utlandet til dels har vært lave de siste årene. At de direkte investeringene i utlandet fortsatt er høye kan tyde på at selskapene har forventninger om stigende avkastning på sine investeringer framover.

Dette kan imidlertid ikke tolkes dit hen at norske oljeselskaper er dårligere investorer enn utenlandske. De norske selskapene har jo også avkastning fra investeringer på norsk sokkel og vi vet heller ikke noe om de utenlandske selskaperes avkastning fra satsninger på andre sokler i utlandet.

Internasjonalisering og utfordringer i statistikken

Økt internasjonalisering av næringslivet stiller statistikk-systemene overfor nye utfordringer, som kan illustreres med at mens en i statistikken foretar en avgrensning mot utlandet ved hjelp av de geografiske grensene, foretar de økonomiske aktørene i stigende grad beslutninger og tilpasninger på tvers av landegrenser. Hvilke forhold må man ta hensyn til i analyser av produksjon, produktivitet og avkastning dersom statistikken kun beskriver en flik av flernasjonal økonomisk virksomhet?

Problemstillingen dreier seg blant annet om hvilken enhetsdefinisjon en benytter i oppbyggingen av statistikken. I sentrale makroøkonomiske statistikk-systemer som nasjonal- og utenriksregnskapene er statistikkens enhet norske foretak (aksjeselskaper registret i Norge), og det forutsettes at beslutninger foretas på selvstendig grunnlag i hvert enkelt enhet. Statistikken tegner dermed kun en del av det totale bildet av multinasjonal økonomisk virksomhet. For å fange, beskrive og forstå denne totaliteten må en opp på et høyere enhetsnivå enn det en normalt opererer med i nasjonal statistikk: fra foretak til konsern. Ønsket om en

slik komplementær statistisk beskrivelse fortrenger imidlertid ikke nødvendigheten av å opprettholde den eksisterende statistikkbeskrivelsen av den nasjonale økonomien. Det er behov for data både om hvordan inntekt genereres i multinasjonale konsern og hvordan den fordeles mellom foretak tilhørende samme konsern, og dermed mellom land⁹.

Det er en rekke forhold som bør tas hensyn til i bruk av statistikk som beskriver den økonomiske virksomheten som styres av internasjonale konsern. Et område er sammenligning av avkastning oppnådd i ulike land. Avkastning sier generelt noe om forholdet mellom resultat (nettoinntekt) og kapital (formue) og spørsmål som kan reises, er om håndtering og definisjon av enheter og populasjon, og innhold og definisjon av variablene inntekt og kapital er slik at dette forholdstallet gir mening når en sammenligner på tvers av landegrenser? Hvordan er relevante informasjonskilder som foretaksregnskaper og børsrapporter tilpasset disse problemene?

Et hovedproblem med regnskapene for internasjonale konsern med tanke på kilde for nasjonal avgrenset statistikk, er at konsernregnskapet ikke er konsolidert for samlingen foretak innen hvert land, men beskriver økonomien i konsernet totalt sett. Således vil f.eks. børs-(aksje-)verdien av et morselskap ta opp i seg verdien av datterselskaper ute. Et spørsmål er så om resultatet i morselskapet i samme grad tar opp i seg resultatet i utlandet? Hvis så er tilfelle er det symmetri mellom avkastningsbegrepet og kapitalbegrepet. Problemet er imidlertid at avkastningsraten som da fremkommer ikke er avgrenset til virksomheten i de nasjonale foretakene.

For ikke-børsnoterte selskaper kan dette være enda større problem, idet en kun har bokført verdi av balansen å forholde seg til i utgangspunktet. Spørsmålet er om denne gjenspeiler den reelle verdien av foretaket. Et eksempel fra Norge er verdien av utenlandske oljeselskaper. Svært ofte er datterselskap av et internasjonalt oljeselskap i Norge heleid fra utlandet (1 aksje) og spørsmålet om verdien av kapitalen i datterselskapet i Norge kan knyttes til spørsmål om verdien av den norske oljeformuen. Man kan si at den norske petroleumsformuen bør allokere til disse utenlands eide selskapene i samsvar med deres eierandeler i lisensrettigheter på norsk sokkel¹⁰, selv om ikke sel-

⁹ Grensedragningen av et lands nasjonalprodukt i forhold til omverdenen var et sentralt diskusjonspunkt i nasjonalregnskapets pionérdager, og problemstillingen finnes i dag igjen i globaliseringsanalyser, f.eks. i OECD's «Manual on Economic Globalisation Indicators».

¹⁰ Her må det selvsagt tas hensyn til myndighetenes beslaglegging av petroleumsformuen gjennom skattesystemet for oljenæringen.

skapenes balanseregnskaper inkluderer denne. Netto verdien av disse selskapene vil i neste omgang i statistikken prinsipielt bli postert som del av utlandets fordringer på Norge, eller Norges gjeld til utlandet. Selskapene representerer dermed en direkte sammenheng mellom norsk oljeformue og finansiell gjeld til utlandet, og har derfor betydning for beregning av Norges (netto) nasjonalformue.

Et annet problemområde knyttet til balanser er multi-nasjonale konserners utnyttelse av felles kapital. Det kan f.eks. dreie seg om IT-ressurser eller ulike typer immateriell kapital. I produktivitets- og avkastningsanalyser skal denne kapitalen være en del av kapitalen som produksjon og avkastning måles i forhold til. Problemet er at kapitalen kan være registrert og regnskapsført i ett land, mens enheter i det internasjonale konsernet i andre land fritt benytter den. Selv om det i slike tilfeller i prinsippet skal registreres som leiekostnad, så kan det være problematisk å fange dette opp i statistikken, bl.a. på grunn av internprising.

I statistikken forsøkes det å gjenspeile markedspriser både på transaksjoner og beholdninger. Som en justering for internprising på tvers av landegrensene kan en tanke være å benytte verdensmarkedspriser, i hvert fall for homogene produkter. Et spørsmål er imidlertid: hvilken informasjonsnytte har statistikken dersom alle land benytter gjennomsnittlige verdensmarkedspriser?

Et trekk i utviklingen er at internasjonalisering tidligere i stor grad innebar kloning av hele virksomheten i utlandet (horisontal oppdeling), mens det nå foregår mer gjennom vertikal oppdeling, dvs. at deler av virksomheten flytter utenlands. Dette endrer forholdet mellom kostnader og inntekter i hvert enkelt land. Denne strukturelle utviklingen går man glipp av dersom man i utarbeidelsen av statistikken baserer seg på stabile kostnadsandeler. Det er derfor viktigere enn før å ha hyppige (årlige) oppdateringer og observasjoner av inputstruktur i de ulike næringene, ikke minst gjelder det å fange tjenesteforbruk i tillegg til den tradisjonelle fangsten av råvareforbruk.

Behovet for beskrivelse av totaliteten og økonomien på tvers av landegrensene gjør ikke behovet for nasjonal statistikk mindre, men det er ønskelig med en relativ forskyvning av tyngdepunktet ved at internasjonal sammenstilling av statistikk blir viktigere enn før. En kan kanskje si at den nasjonale statistikken skal beskrive fordelingen av avkastningen mellom land, samtidig som det foreligger statistikk som beskriver totaliteten i produksjon og inntektsgenerering innen næringslivet, dvs. virksomheter på tvers av landegrensene.

Konklusjon

Norsk petroleumsvirksomhet ble bygget opp ved hjelp av utenlandsk kompetanse og kapital. I statistikken kommer dette til uttrykk som utlendingers direkte investeringer i Norge. Beholdningen av de utenlandske petroleumsinvesteringene i Norge nådde ifølge statistikken en topp ved århundreskiftet.

Etter hvert som norske oljeselskaper ervervet seg kunnskaper og finansielle forutsetninger har de foretatt satsninger i utlandet. Statistikken viser at det har vært en sterk vekst i de norske direkte oljeinvesteringene i utlandet siden 1988, og at beholdningene av norske petroleumsrelaterte direkte investeringer i utlandet nå overstiger de utenlandske direkte investeringene i norsk olje- og gassvirksomhet. Utviklingen kan være et resultat av at norsk sokkel nå anses for å være en moden petroleumsprovinns som det ikke lenger er like lønnsomt å etablere kontrollerende virksomhet i som i andre petroleumsprovinser. Det er også trolig et resultat av at norske oljeselskaper har bygd opp betydelig kompetanse og finansiell styrke som gjør at selskapene finner det strategisk og økonomisk regningsssvarende å satse også på videre vekst utenlands.

Litteraturliste

- Goa, T. (2002): Intelligens som verdensvare, *Sokkelspeilet. Norsk Oljetidsskrift*, 2002, 4, Oljedirektoratet, 6-7.
- Middtun, Ø. (2003): Savner de selvstendige, *Sokkelspeilet. Norsk Oljetidsskrift*, 2003, 3, Oljedirektoratet, 6-7.
- Norsk Hydro ASA (2004): *Årsmelding 2003*.
- Oljedirektoratet (2004): *Petroleumsressursene på norsk kontinentalsokkel 2003*.
- Olje- og energidepartementet (2004): *Fakta 2004. Norsk petroleumsvirksomhet*.
- Statistisk sentralbyrå : *Olje- og gassvirksomhet. Statistikk og analyse*, NOS diverse utgaver.
- Statistisk sentralbyrå (2004): *Økonomiske analyser*, 2003, 1, 53-55.
- Statoil ASA (2004): *Årsmelding 2003*.
- St. meld. nr. 2 (2003-2004): *Revidert nasjonalbudsjett 2004*, Finansdepartementet, 2004.
- St.meld. nr. 38 (2003-2004): *Om Petroleumsvirksomheten*, Olje- og energidepartementet, 2004.

Kvalitetsjusterte prisindekser for biler; en oversikt over metodiske tilnæringer

John K. Dagsvik

I de senere årene har det vært økende fokus på produktens «kvalitet» i konstruksjonen av prisindekser. Det er imidlertid ikke opplagt hvordan kvalitetsaspektet skal gripes an. På 1980- og 90-tallet ble det utviklet nye metoder for konstruksjon av prisindekser som tar hensyn til kvalitetsaspektet. Denne artikkelen gir en oversikt over metoder det eksperimenteres med i Statistisk sentralbyrå, og som er benyttet til å beregne prisindekser for biler. Det vises at metodevalg kan ha stor betydning for mål på prisutviklingen. Veksten i konsumprisindeksen ville i gjennomsnitt ha blitt redusert med et kvart prosentpoeng årlig i perioden 1994-2002 dersom en brukte prisindekser som tar hensyn til kvalitetsforbedringer for nye biler.

1. Innledning

Denne artikkelen gir en summarisk oversikt over metodiske tilnæringer som benyttes til å konstruere hva vi har kalt «kvalitetsjusterte prisindekser». Den foreliggende artikkelen baserer seg på en del begreper fra mikroøkonomisk teori som medfører at den er mindre tilgjengelig enn de vanlige ØA- artiklene. Siden temaet som tas opp har betydelig interesse har en likevel valgt å presentere dette i ØA. Den empiriske delen i dette prosjektet går ut på å beregne kvalitetsjusterte prisindekser for nye biler. Resultatene som omtales i avsnitt 6-8 og vist i tabell 1 og 2, kan leses uavhengig av om en har satt seg inn i det metodiske grunnlaget eller ikke. De som vil nøye seg med resultatene kan derfor hoppe over avsnittene 2-5.

I den enkle lærebokmodellen for konsumentenes atferd er deres preferanser (dvs. rangering av kombinasjoner av ulike varer) antatt å avhenge av de ulike typer varer kun via de respektive kvanta. Med dette som utgangspunkt, er teorien for konsumentenes tilpasning utviklet under forutsetninger om preferanser og budsjettbetingelser. Fra den tradisjonelle konsumentteorien følger videre en teori for levekostnadsindekser (prisindekser). Fra denne teorien er det mulig å gi en begrunnelse for de såkalte Laspeyres og Paasches prisindekser (jf. avsnitt 2 nedenfor). Noe forenklet kan en si at følgende må gjelde for at standardbegrunnelsen for disse indekstypene skal gjelde:

- (i) Sett av varer som er tilgjengelige i markedet, holdes konstant fra en periode til den neste.
- (ii) Egenskapene ved hver enkelt vare (slik som «kvalitet») endres ikke fra en periode til den neste.

- (iii) Valgene konsumentene står overfor, er «kontinuerlige» i den forstand at godene er uendelig delbare.

Dersom én eller flere av disse betingelsene ikke er oppfylt, vil en ikke uten videre kunne begrunne bruk av Laspeyres eller Paasches indekser på grunnlag av konsumentteorien. Det er dermed ikke sagt at det ikke kan finnes andre begrunnelser. Imidlertid er det en typisk egenskap ved moderne markeder at konsumenten står overfor differensierte produkter og i noen tilfeller etterspør én og kun en variant av dette gode (i hver periode), og videre at egenskapene ved produktvariantene endrer seg og nye varianter oppstår mens gamle forsvinner. Det som ytterligere kompliserer situasjonen er at selv om de «objektive» egenskapene ikke endrer seg nevneverdig, så kan likevel noen av produktvariantenes popularitet variere betydelig. Et typisk eksempel på dette er varer som er underlagt moten, slik som klær. Motesvingningene er et uttrykk for at gjennomsnittspræferansene for det angjeldende produktet varierer. Den metoden som brukes i SSB for å unngå at kvalitetsendringer blandes inn i prismålingene er at det spesifiseres nøye hvilke modeller som inngår som såkalte representantvarer. Dermed kan en sammenlikne priser på tilnærmet identiske produktvarianter. Dette er imidlertid vanskelig når variantene skifter ofte.

På 1960- og 1970-tallet begynte en del økonomer å interessere seg for hvordan den empirisk orienterte indeksteorien skulle ta inn over seg endring i kvalitet. Et bidrag ble gitt av Rosen (1974) som foreslo en sofistisert metode til å estimere etterspørselsfunksjoner og hedoniske prisfunksjoner i markeder med differensierte produkter, og som derfor i prinsippet kan utnyttes til å konstruere eksakte prisindekser. Hans metode har imidlertid vist seg å være svært uhandterlig for praktisk empirisk analyse. Den bygger for øvrig også

John K. Dagsvik er seniorforsker ved Gruppe for Arbeidsmarked og bedriftsatferd. (john.dagsvik@ssb.no)

på temmelig stiliserte forutsetninger. Blant annet forutsetter han at produktspektret er så «rikt», at alle mulige («kontinuerlige») kombinasjoner av attributter som karakteriserer de differensierte produktene eksisterer i markedet. Dermed blir konsumentens valgsituasjon ikke lengre «diskret» (dvs. konsumenten står ikke lenger overfor et endelig begrenset sett av valgmuligheter), siden det er mulig å skaffe seg varer med hvilken som helst ønsket attributtkombinasjon.

Trajtenberg (1990) har tatt utgangspunkt i teorien for diskrete valg i sin metode for å konstruere eksakte kvalitetsjusterte indekser. Det metodiske opplegget i vår studie er basert på Trajtenbergs tilnærming. En rekke kontroversielle aspekter ved denne metoden (som for øvrig er aktuelle for alle eksakte indekser) vil jeg imidlertid bare sporadisk komme inn på. Dette gjelder blant annet forutsetninger om konsumentenes preferanser, og fordelingen av disse preferansene i befolkningen. Før jeg går videre skal jeg imidlertid gi en oppsummering av standard lærebokteori i neste avsnitt (se for eks. Rødseth, 1997).

2. Den tradisjonelle teorien

La $e(p, u)$ være utgiftsfunksjonen. Tolkningen av $e(p, u)$ er den inntekten (lik utgiften) som trengs for å oppnå et gitt nyttenivå u når prisene er lik (vektoren) p_t i periode t . La oss nå betrakte to perioder indeksert med null og én. Den økningen (reduksjon) i inntekt som må til for å opprettholde nytten u når prisene økes (reduseres) fra p_0 til p_1 , er $e(p_1, u) - e(p_0, u)$. La δ betegne prisindeksen (som er en skalar). Denne kan defineres ved $e(p_1, u) - e(p_0, u) = e(\delta p_0, u) - e(p_0, u)$. Tolkningen av uttrykket ovenfor er at indeksen δ er den relative endring i de opprinnelige prisene som medfører en utgiftsendring, $e(\delta p_0, u) - e(p_0, u)$, lik faktiske endring i utgift, $e(p_1, u) - e(p_0, u)$, som trengs for å opprettholde nyttenivå u , når prisene endres fra p_0 til p_1 . Uttrykket ovenfor kan forenkles til

$$(2.1) \quad e(p_1, u) = e(\delta p_0, u).$$

Hvis indeksen δ er ment å være total prisindeks som omfatter alle varer, vil den korresponderende utgiftsfunksjonen være lineær homogen i prisene (en m-dobling av p 'ene, gir en m-dobling av utgiften). Fra likningen ovenfor får vi dermed at prisindeksen er gitt ved

$$(2.2) \quad \delta = \frac{e(p_1, u)}{e(p_0, u)}.$$

Generelt vil uttrykket ovenfor avhenge av nyttenivået u . Dette nyttenivået kan for eksempel settes lik det gjennomsnittlige faktiske nyttenivå for konsumentene i periode null, og dermed bestemmes via den kompenserte etterspørselsfunksjonen. Hvis den kompenserte etterspørselsfunksjonen er kjent og etterspørselen og p^0 er observert, kan dermed u i prinsippet bestemmes.

Dette krever imidlertid at en har estimert etterspørselsfunksjonen. I praksis benyttes som regel andre prisindekskonstruksjoner, slik som for eksempel Laspeyres og Paasches indeksene. Disse er basert på førsteordens tilnærming av utgiftsfunksjonen, se for eks. Rødseth (1997). For eksempel kan en vise at

$$(2.3) \quad \delta \equiv \frac{\sum p_{1k} x_{1k}}{e(p_0, u)} = \frac{\sum p_{1k} x_{1k}}{\sum p_{0k} x_{0k}} = \delta_L$$

der δ_L betegner Laspeyres prisindeks og x_{tk} er kvantum etterspurt av vare k i periode t . Dersom alle priser endres proporsjonalt vil likhet gjelde i likningen ovenfor. Tilsvarende gjelder for Paasche-indeksen. Andre indekser (for eks. Fishers indeks) er basert på kombinasjoner av Paasches og Laspeyres indeksene.

3. Betydningen av kvalitet og valgmengde

La oss dernest se på den mer generelle situasjonen der både egenskaper ved produktene samt mengden av produktvarianter varierer over tid i markedet. Vi vil nå tenke oss at kvalitet oppfattes så generelt at det inkluderer det angjeldende produktets popularitet i markedet. La b_j representere den gjennomsnittlige attraktiviteten til produktvariant j i periode t , målt i pengeverdi, K_t betegne settet av varer som er tilgjengelig i markedet i periode t , og b_t vektoren som består av alle kvalitetsverdiene, $\{b_j\}$. I dette tilfellet vil utgiftsfunksjonen ikke bare avhenge av prisene og nyttenivået, men også av b_t og K_t . La $e(p, b, K, u)$ betegne utgiftsfunksjonen i dette tilfellet. Analogt til (2.1) kan vi definere prisindeksen δ i dette tilfellet ved

$$(3.1) \quad e(p_1, b_1, K_1, u) - e(p_0, b_0, K_0, u) \\ = e(\delta p_0, b_0, K_0, u) - e(p_0, b_0, K_0, u)$$

som er ekvivalent med

$$(3.2) \quad e(p_1, b_1, K_1, u) - e(\delta p_0, b_0, K_0, u).$$

Tolkningen av δ er som følger: Fra periode null til periode én endres valgmengden, kvaliteten og prisene, fra (p_0, b_0, K_0) til (p_1, b_1, K_1) . Venstre side av (3.1) uttrykker den faktiske endringen i utgift som er nødvendig for å opprettholde nyttenivå u . Høyre side uttrykker endringen i utgift som er nødvendig for å opprettholde nyttenivå u , gitt at valgmengden og kvalitetsattributtene holdes lik de initiale verdiene, og de initiale prisene er re-skalert med faktoren δ . Denne faktoren er altså bestemt slik at den aktuelle endring i utgift, gitt nytte u , blir lik endring i utgift, gitt nytte u , som utelukkende skyldes en skalatransformasjon av de initiale prisene. Forutsatt at utgiftsfunksjonen fremdeles er lineær homogen i prisene (noe som ikke alltid opplagt er tilfelle, og som vi skal komme tilbake til senere) vil den siste likningen ovenfor medføre et uttrykk for δ som er analogt til prisindeksen definert tidligere i (2.2).

Problemet er at en nå ikke lenger uten videre kan avlede Paasche og Laspeyre-indekser ved å ta første ordens Taylor tilnærming med hensyn på prisene, siden både p_t , b_t og K_t kan endre seg fra en periode til den neste. Videre vil en ikke uten videre kunne lage en god tilnærming som tar hensyn til mulig endring i både b_t og valgmengden K_t . Altså vil det ikke være nok at en kan omgå problemet med diskrete valg ved for eksempel å benytte en representasjon basert på en representativ konsument fordi b_t og K_t kan endre seg. Endelig er b_t generelt ikke observerbar av grunner vi har vært inne på ovenfor. Indeksproblemet må derfor gripes an på en annen måte. En måte å gå fram på er å benytte såkalt eksakt indeksteori. (Dette er naturligvis også relevant i tradisjonell indeksteori). Dette betyr at en tar utgangspunkt i en eksplisitt representasjon av preferansene (enten via en direkte eller indirekte nyttefunksjon) og avleder etterspørselsfunksjonen og den korresponderende «eksakte» utgiftsfunksjonen. Etterspørselsfunksjonen benyttes til estimering av parametre i nyttefunksjonen. Fra disse estimatene kan en beregne ukjente parametre i den korresponderende utgiftsfunksjonen og deretter beregne prisindeksen, slik som illustrert ovenfor.

I mange tilfeller er det aktuelt å se på prisindekser for en gruppe varer. I slike tilfeller holdes gjerne prisene for andre varer konstante, og dermed blir utgiftsfunksjonen ikke lenger lineær homogen. En kan likevel benytte indeksformlene ovenfor til å beregne indeksen. I det aktuelle tilfellet vi skal studere nedenfor, vil utgiftsfunksjonen være additiv separabel i en komponent som bare avhenger av nytten u og en komponent som avhenger av kvalitet og pris. Dermed vil den gitte nyttekomponenten kanselleres, noe som forenkler indeksberegningen.

I prisindekslitteraturen er det vanlig å benytte så kalt hedonisk regresjon for å kontrollere for endring i «kvalitet». Med dette menes det at en estimerer en regresjonslikning der logaritmen til prisene er avhengig variabel mens kjennetegn ved produktvariantene er uavhengige variable. De estimerte konstantleddene i regresjonslikningen benyttes deretter til å beregne indekser. Denne metoden har sine åpenbare fordeler fordi den er enkel å bruke. Den er imidlertid problematisk å tolke teoretisk innefor mikroøkonomisk atferdsteori, jf. Trajtenberg (1990). En vesentlig begrensning ved den hedoniske regresjonsmetoden er dessuten at den ikke tar hensyn til at det skjer endringer i mengden av tilgjengelige varianter. Dette er restriktivt fordi det for mange produkter skjer at varianter forsvinner og nye kommer inn på markedet.

Følgende sitat hentet fra Griliches (1990) sier noe om problemene med hedonisk regresjon:

«What is being estimated [by the hedonic regression] is actually the locus of intersections of the demand curves of different consumers with varying tastes and

the supply functions of different firms with possible varying technologies of productions. One is unlikely, therefore, to recover the underlying utility and cost functions from such data alone, except in very special circumstances.»

Dette sitatet kan synes nokså kompakt og abstrakt. Litt omskrevet og upresist kan en si at det som er poenget til Griliches er at for å kunne tolke en prisindeks som en levekostnadsindeks, slik som diskutert ovenfor, er det nødvendig at prisindeksen har en tolkning som er konsistent med en underliggende utgiftsfunksjon, avledet fra størrelser som representerer egenskaper ved konsumentenes preferanser, slik som i (2.2) eller i (3.2). Unntatt i ekstreme spesialtilfeller vil det imidlertid være problematisk å tolke og forklare hvordan den tradisjonelle hedonisk regresjonslikningen avhenger av konsumentenes preferanser (og eventuelt bedriftenes kostnadsfunksjoner).

4. Diskrete valg, kvalitet og variasjon i valgmengden

Her skal jeg nøye meg med å gi en summarisk beskrivelse av et opplegg for indekskonstruksjon basert på Trajtenberg (1990). I dette opplegget antas det at konsumentene kjøper én og kun en variant av et differensiert produkt (for eksempel bilmerke) i hver periode. En noe mer utførlig beskrivelse er gitt i Dagsvik (2004). I den enkleste versjon antas nyttefunksjon til konsument i å ha formen

$$(4.1) U_{ij} = y_{it} - p_{ij} + b_{ij} + \sigma \varepsilon_{ij}$$

der y_{it} er inntekten til konsument i i periode t , p_{ij} er prisen (brukerpris) for variant j i periode t , b_{ij} representerer kvalitet for variant j i periode t og $\{\varepsilon_{ij}\}$ er stokastiske restledd som er uavhengige og identisk fordelt ifølge en nærmere fullspesifisert fordelingsfunksjon. Disse restleddene er ment å fange opp uobservert heterogenitet i konsumentenes preferanser. Parameteren σ , som er ikke-negativ, representerer spredningen i restleddene. Uten tap av generalitet kan en normalisere slik at σ er lik null. Disse fordelingsantakelsene for restleddene betyr følgende: Dersom priser og gjennomsnittlige kvalitetsattributter er like over produktvariantene, oppfattes de ulike variantene som «uavhengige» (eller med samme grad av avhengighet) og «symmetriske» av konsumentene. Denne egenskapen ved restleddene kan diskuteres, fordi noen av variantene kan være oppdaterte versjoner av tidligere varianter, mens andre varianter kan representere essensiell ny teknologi. Modellen ovenfor er svært enkel, men har den fordel at beregningsarbeidet blir forholdsvis enkelt å gjennomføre. I det generelle tilfellet vil det ofte også være slik at noen av attributtene som karakteriserer kvalitet og attraktivitet ved produktene er observerbare, men jeg vil for enkelthets skyld se bort fra dette i framstillingen her. I avsnittene 5 og 7 vil jeg imidlertid komme tilbake til dette aspektet.

La som før b_t og p_t betegne henholdsvis vektorene av kvalitetsindikatorerne og prisene i periode t . Konsument i antas å velge variant j i periode t dersom U_{ijt} er større enn alle U_{ikt} for $k \neq j$. Det kan vises at under spesielle forutsetninger om fordelingen av de stokastiske restleddene i (4.1), kan en utlede forholdsvis enkle uttrykk for den korresponderende aggregerte (gjennomsnittlige) utgiftsfunksjonen, $e(p_t, b_t, K_t, u)$. Med dette menes at vi har tatt gjennomsnittet av de individuelle utgiftsfunksjonene (som vil avhenge av de individuelle restleddene) over populasjonen. Den kvalitetsjusterte prisindeksen δ , relativt til periode 0 og én definerte vi i (3.2). Formen på utgiftsfunksjonen er imidlertid slik at likningen (3.2) er ikke-lineær i δ , og den må derfor løses ved iterative metoder. Dette er imidlertid ikke noe problem forutsatt at en har estimater for σ , $\{b_{0j}\}$ og $\{b_{1j}\}$.

5. Estimering

For å beregne eksakte prisindekser trenger vi estimater for parameteren σ og kvalitetsindikatorerne $\{b_{ij}\}$. Fra (4.1) og forutsetningene om restleddenes fordeling kan en avlede uttrykk for den aggregerte etterspørselsfunksjonen. Denne har formen

$$(5.1) \quad P_{jt} = \frac{\exp(\theta b_{ij} - \theta p_{ij})}{\sum_{k \in K_t} \exp(\theta b_{ik} - \theta p_{ik})},$$

der $\theta = \sigma^{-1}$ og P_{jt} er andelen konsumenter som etterspør variant j i periode t . Uttrykket (5.1) er ekvivalent med

$$(5.2) \quad \text{Log} \left(\frac{P_{jt}}{P_{1t}} \right) = \theta b_{ij} + \theta (p_{1t} - p_{ij})$$

der vi husker at $b_{1t} = 0$. Uten ytterligere forutsetninger kan ikke kvalitetsindikatorerne identifiseres fra (5.1) (eller (5.2)), siden de i utgangspunktet varierer både over varianter og over tid. En løsning som har blitt benyttet i den empiriske anvendelsen er å anta at eventuell systematisk variasjonen over tid i kvalitetsindikatoren b_{ij} er forklart ved observerbare kjennetegn knyttet til variant j . En svakhet med denne strategien er at en ikke får tatt hensyn til eventuell systematisk variasjon i uobserverte faktorer som påvirker b_{ij} og kan endre seg over tid. En måte å ta hensyn til eventuelle slike faktorer er å gjennomføre separate estimeringer for ulike tidsintervaller. (For eksempel for hvert femte år.)

Vi konstaterer at ifølge (5.2) er logaritmen til oddsforholdet mellom etterspørselen av variant j og variant én lineær i koeffisientene θb_{ij} og θ . Dersom en har et «stort» antall observasjoner av etterspørselen etter hver variant kan en estimere disse koeffisientene ved å benytte varianter av minste kvadraters metode (eller generalisert minste kvadraters metode) der de avhengige variable er beregnet som logaritmen til oddsforholdet av de respektive observerte andelen etterspurt av hver variant og de uavhengige variable er kjenne-

tegnene som inngår i kvalitetsindikatorerne samt prisdifferansene $p_{1t} - p_{ij}$. Denne framgangsmåten er kjent som Berksons metode, se Maddala (1983). Dersom en har et begrenset antall observasjoner av de omsatte variantene i markedet er det imidlertid problematisk å benytte Berksons metode. Da må en i stedet benytte sannsynlighetsmaksimeringsmetoden basert på (5.1). I den empiriske anvendelsen omtalt nedenfor ble det konstatert at Berksons metode fungerte dårlig pga. for lite observasjonsmateriale, og koeffisientene ble derfor estimert ved sannsynlighetsmaksimeringsmetoden.

6. Data

Data er innhentet av Opplysningsrådet for Veitrafikk AS. Opplysningsrådet for Veitrafikk har igjen innhentet informasjonen om priser for nye biler fra den enkelte bilimportør. Datakilden for kvantumsdatene er Vegdirektoratets typegodkjenningskontor. Disse inneholder opplysning om antall solgte biler for det dis-aggregerte nivået, som er; merke, modell, karosseritype, antall dører, antall drivaksler, motorytelse (kw) og slagvolum.

Prisdata er basert på månedlige rapporteringer. Prisene er importørens veiledende priser, og er således ikke bindende for den enkelte bilforhandler. Vrakpant og merverdiavgift er inkludert. Prisene inkluderer ikke omkostningene ved registrering av bilen, og heller ikke fraktkostnader fra importsted til forhandler. Prisene er rapportert på følgende nivå: merke, modell, karosseritype, antall dører, antall drivaksler, motorytelse (kw), slagvolum, antall sitteplasser, antall gir, lengde, egenvekt, drivstofforbruk, bremses og klimaanlegg. Eventuelt tilleggsutstyr er ikke med i prisen, siden vi ikke har informasjon om hva slags tilleggsutstyr som ble levert på de solgte bilene.

For vårt formål har en av bekvemmelighetshensyn beregnet årlige priser ved å ta gjennomsnittsprisen for januar, juni og desember hvert år. En tilleggsgrunn til å beregne prisen som gjennomsnitt over 3 av årets måneder, er at en da oppfanger biler som kom inn i løpet av året og som gikk ut i begynnelsen av året. (Bilpriskatalogene viser det som er tilbudt i markedet på den tiden den kommer ut.) Tilsvarende for biler som går ut av markedet. Deadline for innrapportering er den 15. hver måned. En modellvariant som kommer i desember vil følgelig ikke stå i noen av de tidligere katalogene det året. Siden prisdataene kun inneholder opplysning om bilpriser i Norge, vil dataene ikke inneholde informasjon om biler som ble importert privat fra utlandet.

Dessverre er kvantumsdatene i noen tilfeller aggregert opp til et høyere nivå. I tillegg har det ikke vært enhetlig praksis ved navngiving av modell vært brukt, og det synes å ha vært ulike tradisjoner når det gjelder klassifisering etter karosseritype. Følgelig har det vært nødvendig å foreta enkelte «shortcuts» for å få til kopling av kvantums- og prisdataene.

Tabell 1. Ulike prisindekser

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Alle biler									
SSBs prisindeks for biler	100	101,20	96,60	98,80	100,00	99,60	100,40	103,80	105,50
Tradisjonell hedonisk indeks	100	100,31	93,98	93,03	90,13	87,39	85,50	85,76	85,64
Kvalitetsjustert indeks	100	103,20	85,38	90,29	83,95	78,12	73,21	76,41	74,17
Combi									
Tradisjonell hedonisk indeks	100	100,14	95,26	93,97	92,40	91,04	88,12	89,31	89,48
Kvalitetsjustert indeks	100	100,40	90,85	93,07	90,74	88,63	84,49	85,43	83,47
Sedan									
Tradisjonell hedoniskindeks	100	100,27	95,00	93,61	91,45	90,13	87,20	86,82	86,35
Kvalitetsjustert indeks	100	99,16	88,56	92,48	90,44	86,66	82,55	76,86	73,00
Stasjonsvogn									
Tradisjonell hedoniskindeks	100	101,85	94,87	93,79	89,73	85,23	84,65	85,28	84,50
Kvalitetsjustert indeks:	100	102,40	89,45	86,71	80,32	73,61	72,17	72,81	70,75

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7. Noen empiriske resultater

Den endelige dokumentasjonen av de empiriske resultatene og indeksberegningene for biler vil bli rapportert i Dagsvik, Mathiassen og Eriksson (2004). Her vil jeg nøye meg med en summarisk beskrivelse av noen resultater. Under estimeringen er det, i tillegg til pris, antatt at θb_{ij} («kvalitetsleddet») avhenger lineært av drivstoffbruk, motorytelse og en rekke dummy-variable som er ment å representere egenskaper ved de ulike variantene. Alle koeffisientene er antatt å være konstante over tid. Dette betyr at koeffisientene knyttet til dummy-variablene kan tolkes som de respektive varianter gjennomsnittlige attraktivitet, gitt at pris, drivstoffbruk og motorytelse er likt for alle varianter. Som nevnt ovenfor, medfører dette en begrensning i den forstand at en ikke får kontrollert om det har vært endring i uobserverte faktorer som påvirker den gjennomsnittlige attraktiviteten til bilvariantene. Det vil senere bli gjennomført analyser uten denne restriksjonen. Variantene er de ulike merkene (med visse unntak), innen tre karosserityper (Combi, Sedan, Stasjonsvogn). Innen noen av karosseritypene er antall merker svært stort (av størrelsesorden 300). Modellen er også estimert ved at alle karosseritypene er slått sammen, med dummy for karosseri.

Vi legger merke til at den kvalitetsjusterte indeksen som er beregnet på grunnlag av (3.2), har en vesensforskjellig utvikling i forhold til SSBs offisielle delindeks for biler samt indeksen basert på hedonisk regresjon, jf. tabell 1. Den viktigste grunnen til at den kvalitetsjusterte indeksen har en vesentlig brattere trend er at antall nye varianter øker kraftig over tid, jf. tabell 2 nedenfor. For eksempel øker antall varianter av Sedan i markedet fra 129 i 1994 til 303 i 2002.

8. Konklusjon

I denne artikkelen har jeg forsøkt å belyse aspekter ved en bestemt metodisk tilnærming til konstruksjon av hva jeg har kalt kvalitetsjusterte prisindekser. Den empiriske anvendelsen er basert på data for priser og

Tabell 2. Endringer i valgmengdene over tid

Karosseritype	År	Antall varianter
Combi	1994	149
	1995	153
	1996	186
	1997	162
	1998	173
	1999	158
	2000	182
	2001	184
Sedan	1994	177
	1995	174
	1996	214
	1997	188
	1998	195
	1999	205
	2000	221
	2001	237
Stasjonsvogn	1994	129
	1995	124
	1996	170
	1997	194
	1998	226
	1999	244
	2000	271
	2001	277
	2002	303

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

etterspørsel etter biler. Som tabell 1 viser, avviker den kvalitetsjusterte indeksen vesentlig fra den offisielle SSB-indeksen. Den kvalitetsjusterte indeksen avviker også en del fra den tradisjonelle regresjonsbaserte hedoniske indeksen. Det er imidlertid verd å notere at den hedoniske metoden gir et resultat nærmere vår kvalitetsjusterte indeks enn den offisielle SSB-indeksen. Begge de alternative indeksene gir et betydelig lavere prisnivå. Ved å benytte et snitt av de to alternative indeksene ville anslaget på den årlige prisveksten på biler vært gjennomgående 3 prosent lavere i perioden 1994-2002 sammenliknet med det en får ved å

benytte SSB-indeksen. Vekten biler har hatt i KPI i denne perioden har i gjennomsnitt vært om lag 8 prosent. Følgelig ville KPI-veksten i gjennomsnitt ha blitt redusert med en kvart prosent årlig dersom en valgte å bruke prisindekser som tar hensyn til denne kvalitetsforbedringen.

Referanser

- Griliches, Z. (1990): Hedonic price indexes and the measurement of capital and productivity. I E. R. Berndt og J. E. Triplett (red.), *Fifty years of economic measurement*. NBER og University of Chicago Press, Chicago.
- Dagsvik, J. K. (2004): Kvalitetsjusterte prisindekser for biler. En oversikt over nye metodiske tilnærminger. Manus, Statistisk sentralbyrå.
- Dagsvik, J. K., A. L. Mathiassen og B. J. Eriksson (2004): Quality-adjusted Price Indexes for Differentiated Products. Kommer i serien Discussion Papers, Statistisk sentralbyrå.
- Maddala, G. S. (1983): *Limited-dependent and Qualitative Variables in Econometrics*. Cambridge University Press, New York.
- Rosen, S. (1984): Hedonic prices and implicit markets: Product differentiation in pure competition. *Journal of Political Economy*, **82**, 34-55.
- Rødseth, A. (1997): *Konsumentteori*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Trajtenberg, M. (1990): *Economic analysis of product innovation*. Harvard University Press, London.

Prisutviklingen på Svalbard

Ragnhild Nygaard Johnsen

Svalbard-samfunnet har gjennomgått store omstillinger de siste tiårene og et samfunn i endring skaper statistikkbehov. Prisutviklingen på privat konsum på Svalbard har tidligere vært lite dokumentert og analysert. Svalbard-samfunnet befinner seg dessuten i en særstilling og avviker fra fastlands-Norge på en rekke områder. Høsten 2003 ble det derfor etablert en egen konsumprisindeks (KPI) for Svalbard. Resultater fra undersøkelsen viser at konsumprisene på Svalbard steg med 2,1 prosent i perioden mars 2001 til oktober 2003 mot 3,5 prosent økning på fastlandet.

Innledning

Høsten 2003 utarbeidet Statistisk sentralbyrå en separat KPI for den norske befolkningen i Longyearbyen på Svalbard på oppdrag fra Svalbard Samfunnsdrift AS. Prisindeksen tar utgangspunkt i prisnivå- og forbruksundersøkelsen gjennomført på Svalbard i 2001 i tillegg til prisinnsamling høsten 2003, og belyser prisutviklingen på varer og tjenester slik den oppleves av private husholdninger bosatte på Svalbard i perioden mars 2001 til oktober 2003. Det er en Svalbard-husholdnings gjennomsnittlige konsummønster som ligger til grunn for undersøkelsen.

Det har tidligere blitt gjennomført flere undersøkelser av prisnivået på Svalbard og prissammenligninger med fastlandet¹. En kartlegging av prisutviklingen har derimot ikke tidligere latt seg gjøre på grunn av mangelfullt prismateriale og avvikende spesifikasjoner i vare- og tjenesteutvalget i de tidligere undersøkelsene. I denne artikkelen skal vi se nærmere på hvorfor en slik prisindeks kan være av interesse samt hovedresultatene fra undersøkelsen. For mer detaljert informasjon om resultatene, se Nygaard Johnsen (2003).

Hva måler KPI?

I likhet med fastlandsprisindeksen er formålet med prisindeksen for Svalbard å måle utviklingen i levekostnadene for den private husholdningssektoren. En levekostnadsindeks skal ideelt sett gi svar på spørsmålet om hvor mye en konsument totalutgift må endres når prisene endrer seg, gitt at konsumenten skal opprettholde samme levestandard (nyttensnivå). Fordi en rekke av de faktorer som antas å ha betydning for nyttensnivået vanskelig lar seg måle, vil KPI i praksis få en mer begrenset betydning; ved beregning av KPI har en valgt å beregne kostnadene for et bestemt forbruk av varer og tjenester på ett tidspunkt i forhold til kostnadene for samme forbruk på et annet tidspunkt.

Ragnhild Nygaard Johnsen er prosjektleder ved Seksjon for økonomiske indikatorer. (ragnhild.nygaard.johnsen@ssb.no)

Samfunnsutviklingen på Svalbard

For å forstå litt av bakgrunnen for etableringen av en separat KPI for Svalbard, er det først og fremst nødvendig å rette søkelyset mot de store omveltningene øysamfunnet har vært i gjennom de siste tiårene.

Longyearbyen ble opprinnelig bygd opp rundt gruvevirksomheten til Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS (SNSK), et statlig gruveselskap som foruten gruve drift, også ivaretok viktige samfunnsoppgaver som blant annet infrastruktur, sykehus- og skoledrift. Svalbard-befolkningen var i all hovedsak tilknyttet gruve driften og det statlige selskapet dekket i stor grad både husrom og mat for sine ansatte.

Med tiden har Svalbard-samfunnet gjennomgått store strukturelle forandringer og Longyearbyen har utviklet seg til å bli et mer «normalisert» lokalsamfunn med lokalt selvstyre. Utover 90-tallet forsvant det arbeidsgiverfinansierte husholdet, og de statsansattes goder i form av sterkt subsidierte boliger, gratis vedlikehold, fri møblering og reduserte kostnader til mat ble betydelig innskrenket. Den private sektoren vokste opp og Svalbard-samfunnet utviklet en stadig større handels- og servicenæring med et økende tilbud av varer og tjenester. I dag er det ca. 140 små og store virksomheter i Longyearbyen, hvorav de fleste er private. Også i dag er Svalbard-samfunnet i en stadig endringsprosess og øysamfunnet blir mer og mer lik en kommune på fastlandet, både politisk og økonomisk.

Store strukturelle endringer kan påvirke og endre de økonomiske vilkårene for befolkningen og med det skapes et behov for å kunne analysere og dokumentere de faktiske forholdene i samfunnet. Fram til i dag har analyser og dokumentering av prisutviklingen på Svalbard ikke latt seg gjøre. De sentrale myndighetene har innflytelse på Svalbard-samfunnet gjennom statlige overføringer, bevilgninger og skattebestemmelser, og en KPI som belyser prisutviklingen på privat kon-

¹ Det ble utført prisnivåundersøkelser i både 1990 og i 2001.

Tabell 1. Konsumgrupper og forbruksvekter i KPI for Svalbard og for fastlandet. Vektandel i prosent¹

	Svalbard ²	Fastlandet ³
Totalt	100	100
01 Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	12,7	11,7
02 Alkoholholdige drikkevarer og tobakk	2,2	2,8
03 Klær og skotøy	7,8	6,0
04 Bolig, lys og brensel	17,6	25,3
05 Møbler, husholdningsartikler og vedlikehold av innbo	4,7	7,0
06 Helsepleie	1,5	2,7
07 Transport	23,1	18,6
08 Post- og teletjenester	2,7	2,3
09 Kultur og fritid	15,1	12,8
10 Utdanning	0,3	0,3
11 Hotell- og restauranttjenester	5,4	3,9
12 Andre varer og tjenester	6,9	6,7

¹ Vektene er avrundet.

² Svalbardvektene baseres på forbruksundersøkelsen 2001 på Svalbard.

³ Fastlandsvektene baseres på de 3 siste års forbruksundersøkelser og endres årlig. Fastlandsvektene er gjeldende vekter for perioden august 2003-juli 2004. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

sum over tid vil kunne være et nyttig redskap når økonomiske rammebetingelser skal fastsettes.

Det er ikke bare sentrale myndigheter som vil kunne dra nytte av å følge prisutviklingen i Longyearbyen, lokalsamfunnet selv har behov for kunnskap og statistikk. På 90-tallet ble lokaldemokratiet utbygd på Svalbard og i 2002 ble det innført en ny styringsmodell for Longyearbyen med opprettelsen av Longyearbyen Lokalstyre. Med utbygging av lokaldemokrati øker behovet for statistikk. De lokale myndighetene skal styre utviklingen av lokalsamfunnet og en prisindeks vil kunne danne grunnlag for argumentasjon for spesielle behov ovenfor sentrale myndigheter. Uten pålitelig statistikk fins det en større risiko for at fordommer, subjektive oppfatninger og egeninteresser i for stor grad vil styre samfunnsbeslutninger. Kartlegging av prisutviklingen over tid er dermed av betydning for både lokale og sentrale myndigheter.

Svalbard-samfunnets særstilling

Svalbard-samfunnet kan, i mange tilfeller, sammenlignes med en kommune på fastlandet, men når det gjelder lovgiving og statistikkbehov står øysamfunnet i en særstilling. Statistikkloven som gir Statistisk sentralbyrå hjemmel til å innhente opplysninger fra personer og bedrifter til bruk i offentlig statistikk er ikke gjort gjeldende for Svalbard. Offentlig nasjonal statistikk omfatter dermed ikke alltid Svalbard. Det har de siste årene likevel skjedd en utbedring i statistikkproduksjonen for Svalbard og det har vært en økning i antallet Svalbard-statistikker.

Den nasjonale KPI inkluderer ikke, av både juridiske og praktiske årsaker, Svalbard-området og fastlands-KPI tilfredsstillende ikke lokalsamfunnets statistikkbehov i og med at Svalbard-samfunnet avviker fra fastlands-Norge på en rekke områder. Forbruksundersøkelsen gjennomført på Svalbard i 2001 viser således at Sval-

bard-husholdningenes forbruksmønster avviker fra fastlandshusholdningenes på flere områder. For eksempel stiller det polare klimaet og permafrosten på Svalbard spesielle krav til bekledning og større krav til oppvarming av bolig. Øygruppas avsideliggende beliggenhet øker behovet og kostnadene ved transport. Befolkningen på Svalbard er dessuten yngre og Svalbard-samfunnet er langt fra å være tilrettelagt som et livsløpssamfunn. Avvikende konsummønster resulterer i at varer og tjenester etterspørres i ulik grad av Svalbard- og fastlandshusholdningene. For at en KPI for Svalbard skal gi meningsfulle resultater må den derfor tilpasses særlige forhold ved konsummønsteret på Svalbard. Dette krever at det foruten egne prisundersøkelser, også blir gjennomført egne og jevnlig forbruksundersøkelser for øysamfunnet.

En annen faktor som skiller øysamfunnet fra fastlandet er at Svalbard er et toll- og avgiftsfritt område, noe som innebærer fritak for merverdiavgifter og andre offentlige avgifter. Dette betyr at lokalbefolkningen etter fastlandets målestokk står ovenfor såkalte nettopriser. Svalbard-samfunnet er et lite lokalsamfunn og det er mye oppmerksomhet rundt Svalbard-prisenes utvikling sammenlignet med prisenes utvikling på fastlandet. Priser og prisendringer er ofte oppe til debatt i lokalmiljøet. Den sterke prisøkningen i portoutgiftene er et eksempel som har skapt debatt og frustrasjon. Fastlandet innførte merverdiavgift på posttjenester juli 2001 og dette resulterte i at Svalbard-samfunnet fikk samme portoøkning som "avgifts-Norge" til tross for avgiftsfritaket. Matvarepriser og utviklingen i disse er et annet område som raskt skaper mange overskrifter i lokalpressen. Matvarebutikken i Longyearbyen har de siste årene vært monopolist og det er stadige diskusjoner rundt utviklingen i matvareprisene og konkurranseforhold i lokalpresse. En KPI kan være et nyttig redskap i slike debatter og diskusjoner.

KPI for Svalbard – Resultater

Tabell 2 viser prisutviklingen for utvalgte konsumgrupper både for Svalbard og for fastlandet i perioden mars 2001 til oktober 2003. I denne perioden steg KPI for Svalbard med 2,1 prosent. Til sammenligning økte fastlands-KPI med 3,5 prosent. KPI for fastlandet justert for avgiftsendringer (KPI-JA), steg med vel 5 prosent i samme periode. Ved sammenligninger av KPI for Svalbard og fastlandet er det viktig å merke seg at forskjeller i vare- og tjenesteutvalg og forbruksandeler kan være viktige forklaringsfaktorer.

Resultatene på hovedgruppenivå viser at det var prisene innen «Utdanning» og «Helsepleie» som økte mest, men i likhet med konsummønsteret på fastlandet, er forbruksutgiftene til disse konsumgruppene beskjedne og det var i stedet prisutviklingen på varer og tjenester innen konsumgruppen «Bolig, lys og brensel» som bidro mest til å trekke opp den generelle konsumprisveksten. Samlet steg prisene innen gruppen med 7,5

prosent og det var husleier og elektrisitetspriser som var hovedkomponentene bak den samlede prisoppgangen. På Svalbard utgjør forbruksutgiften til «Bolig, lys og brensel» ca. 18 prosent. Boliger på Svalbard er i hovedsak finansiert av det offentlige og statsansatte har i lang tid nytt godt av sterkt subsidierte boliger. KPI for Svalbard viser at det i måleperioden har skjedd en tilnærming av husleienivået mellom subsidierte og ikke-subsidierte boliger, noe som ga utslag i langt kraftigere husleieøkning for subsidierte boliger enn for ikke-subsidierte.

På fastlandet utgjør konsumgruppen «Bolig, lys og brensel» ca. ¼ av det totale forbruket. «Betalt husleie» som måler prisutviklingen på leiemarkedet, steg med 10,3 prosent i måleperioden og steg dermed i noe større grad enn på Svalbard.

Samlet steg prisene på elektrisitet og annen brensel med 6,5 prosent på Svalbard. Tilnærmet all oppvarming av privatboliger skjer med fjernvarme på Svalbard og prisene på fjernvarme gikk opp med 3,2 prosent. Elektrisitetprisene steg langt mer med 10,0 prosent. Til sammenligning økte elektrisitetsprisene med hele 24,0 prosent i samme periode på fastlandet.

Prisene på matvarer og alkoholfrie drikkevarer steg på Svalbard i gjennomsnitt med 2,5 prosent og det var matvareprisene som dro opp prisveksten i konsumgruppen med en økning på 3,0 prosent. Det var prisene på frukt, sukkervarer, meieriprodukter samt kjøtt og kjøttprodukter som økte mest. På fastlandet gjorde merverdiavgiftsreformen i juli 2001, som innebar en halvering av merverdiavgiften på næringsmidler, at prisene innen konsumgruppen samlet falt med 1,2 prosent. Justert for avgiftsendringer, har prisene på matvarer og alkoholfrie drikkevarer steget med vel 9 prosent på fastlandet.

Det ble også registrert kraftig prisvekst på en rekke tjenester på Svalbard deriblant forsikrings- og frisør-tjenester.

Prisene innen konsumgruppen «Klær og skotøy» viste derimot en samlet nedgang på 10,2 prosent og var dermed den viktigste bidragsyteren til å dempe konsumprisveksten i perioden. Klesprisene falt klart mest i denne perioden og prisene lå i oktober 2003 11,1 prosent under prisnivået i mars 2001. Prisene på skotøy falt noe mindre med 4,3 prosent.

Til tross for betydelig nedgang i klesprisindeksen for Svalbard var nedgangen langt mer moderat sammenlignet med prisfallet i fastlandsprisindeksen. I samme periode gikk klesprisene ned med 18,4 prosent på fastlandet. Prisnedgangen på fastlandet kan blant annet ses i sammenheng med stadig økende konkurranse og en vridning av importen fra høykostland til lavkostland. Styrkingen av kronekursen i måleperioden er en annen medvirkende faktor. I likhet med

Tabell 2. Utvalgte konsumgrupper. Mars 2001-oktober 2003. Svalbard og fastlandet. Endring i prosent

	Svalbard	Fastlandet
Totalindeks	2,1	3,5
01 Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	2,5	-1,2
011 Matvarer	3,0	-1,1
012 Alkoholfrie drikkevarer	-2,3	-2,6
02 Alkoholholdige drikkevarer og tobakk	-1,3	1,1
021 Alkoholholdige drikkevarer	-2,6	-3,1
022 Tobakk	4,1	6,9
03 Klær og skotøy	-10,2	-16,4
031 Klær	-11,1	-18,4
032 Skotøy	-4,3	-5,0
04 Bolig, lys og brensel	7,5	12,6
041 Betalt husleie	7,5	10,3
045 Elektrisitet, fyringsoljer og annet brensel	6,5	21,2
05 Møbler, husholdningsartikler og vedlikehold av innbo	1,7	-1,2
06 Helsepleie	15,3	10,7
07 Transport	1,8	2,2
071 Kjøp av egne transportmidler	3,0	0,9
072 Drift og vedlikehold av transportmidler	3,6	1,1
073 Transporttjenester	-0,5	7,3
08 Post- og teletjenester	-2,6	-1,5
09 Kultur og fritid	-2,1	0,7
091 Audiovisuelt utstyr	-15,1	-18,9
094 Tjenester knyttet til fritid og kultur	2,1	7,9
10 Utdanning	28,2	24,0
11 Hotell- og restauranttjenester	4,1	8,9
12 Andre varer og tjenester	9,0	7,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

prisutviklingen på Svalbard, bidro klesprisene særlig til å trekke ned den samlede prisveksten på fastlandet i perioden. Det er trolig flere medvirkende årsaker til at prisene på klær viste en svakere nedgang på Svalbard sammenlignet med på fastlandet. På fastlandet er det et betydelig større innslag av konkurranse og antallet lavpriskjeder har vært sterkt voksende. På Svalbard utgjør sportsklær/klær for utendørsbruk en større forbruksandel og disse prisene har ikke falt i samme grad som "vanlige klesplagg" og klær for innendørsbruk. Det handles også mye på postordre på Svalbard og økte fraktkostnader bidro også til å dempe prisnedgangen på klær i måleperioden.

Lavere priser på audiovisuelt utstyr, teleutstyr og alkoholholdige drikkevarer medvirket også til å trekke ned prisveksten på Svalbard fra mars 2001 til oktober 2003.

Resultatene ovenfor er med på å understreke at Svalbard-samfunnet befinner seg i en særstilling og avviker fra fastlands-Norge på en rekke områder.

Hvordan måle prisutvikling på Svalbard?

Vektgrunnlag

For å kunne etablere en KPI er det i tillegg til prissett fra ulike perioder, nødvendig med et vektgrunnlag. Vektgrunnlaget i KPI er normalt basert på forbruksundersøkelser. Formålet med forbruksundersøkelser er å gi en detaljert oversikt over private husholdningers forbruk. Det er Svalbard-husholdningenes egne konsummønster som danner grunnlaget for forbruksandelene i KPI for Svalbard. Forbruksandelene bygger på resultatene fra Statistisk sentralbyrås forbruksundersøkelse på Svalbard fra februar/mars 2001.

Bedrifter

Konsumprisindeks er i stor grad basert på utvalgsprinsipper og det foretas trekninger av blant annet bedriftsutvalg. I KPI for fastlandet blir bedriftene, hvorfra det innhentes månedlige prisopplysninger, trukket etter statistiske metoder. Til tross for et økende antall bedrifter gjennom de siste årene er Svalbard et svært avgrenset område og dette muliggjør en totaltelling av bedriftspopulasjonen på Svalbard. Prisindeksen for Svalbard består dog ikke utelukkende av prisinformasjon fra bedrifter på Svalbard, deler av prismaterialet fra fastlands-KPI er inkludert særlig innen områder som klær, audiovisuelt utstyr og for enkelte tjenester.

Vare- og tjenesteutvalg

For å kunne beregne en KPI er det nødvendig med et vare- og tjenesteutvalg. Det ville vært svært krevende å foreta en prisinnsamling på alle varer og tjenester som tilbys private husholdninger bosatte på Svalbard. Det må derfor foretas et utvalg av såkalte representantvarer som skal representere prisendringene for hele spekteret av varer og tjenester som private husholdninger konsumerer. Når man definerer en representantvare er det nødvendig med nøyaktige og detaljerte varebeskrivelser som kan sikre prisinnsamling av produkter med tilnærmet lik kvalitet, men på en annen side kan ikke definisjonene være så detaljerte at det blir problemer å lage sammenhengende prisserier for de ulike representantvarene. I KPI for Svalbard er det tatt utgangspunkt i det samme vare- og tjenesteutvalget som gjelder for fastlands-KPI. Prisindeksen for Svalbard er basert på i underkant av 600 representantvarer. Til sammenligning innhentes det priser på over 900 representantvarer i fastlandsmodellen.

Prisbegrepet

Prismaterialet i KPI for Svalbard og for fastlandet er faktiske utsalgspriser på varer og tjenester som etterspørres av private husholdningene. I KPI for fastlandet inkluderer dette indirekte skatter, avgifter og subsidier som legges på varer og tjenester. I KPI for Svalbard betyr dette nettopriser, siden Svalbard er et toll- og avgiftsfritt område. Det registreres tilbudspriser både i prisindeksen for Svalbard og for fastlandet.

Referanseliste

Gundersen, F. (1999): *Produksjon av svalbardstatistikk: Begrensninger og muligheter*. Rapporter 1999/18, Statistisk sentralbyrå.

Longyearbyen Lokalstyre (2003): *Samfunns- og næringsutvikling på Svalbard 1989 - 2002*.

Nygaard Johnsen, R. (2003): *Konsumprisindeks for Svalbard 2003*. Rapporter 2003/24, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (2003): *Svalbardstatistikk 2003*, NOS D253.

Storrud A.E. mfl. (2002): *Pris og forbruk og inntekt. Økonomiske levekår på Svalbard sammenlignet med fastlandet i 1990 og 2000*. Rapporter 2002/14, Statistisk sentralbyrå.

Forskningspublikasjoner

Nye utgivelser

Rapporter

Torbjørn Hægeland, Lars J. Kirkebøen, Oddbjørn Raaum and Kjell G.

Salvanes: Marks across lower secondary schools in Norway. What can be explained by the composition of pupils and school resources? Rapporter 2004/11. Sidetall 54.

ISBN 82-537-6604-1 (Trykt versjon).

ISBN 82-537-6606-8 (Elektronisk versjon)

The aim of this report is provide background information for how to construct informative performance indicators for schools at the Norwegian lower secondary education level («Ungdomsskolen») based on pupils' achievement as measured by their marks. It is commonly accepted that «school quality», however defined, may have great importance for how much pupils learn. The question is whether it is possible to quantify how schools differ in their contribution to pupils' learning. There are many other factors than the school itself, such as pupil composition and resource use, that can possibly explain differences in marks across schools.

Whether and how to adjust for such factors when comparing school performance is not obvious. The relevant adjustment procedure depends on the question(s) asked and availability of data. Construction of such measures places great demands on the data, and the ideal solution may not always be feasible. This report analyses these issues in more detail, with particular focus on how reliable school performance measures may be constructed given the present availability of data in Norway. We focus our discussion around the following questions: Do differences in marks between schools reflect «real» differences or random noise? What is the impact of family background on the school results of individual pupils and differences between schools? Are differences between schools statistically significant? Do resources at schools have an impact on the performance of pupils?

Maria Kalvaraskaia and Audun Langørgen: Capital costs in municipal school buildings.

Rapporter 2004/9. Sidetall 29.

ISBN 82-537-6591-6 (Trykt versjon).

ISBN 82-537-6599-1 (Elektronisk versjon)

The purpose of this report is to estimate capital and depreciation for municipal school buildings, and to analyze variation in per capita depreciation for this type of capital asset. A measure of depreciation is already reported in local government accounts. We estimate alternative measures of capital and depreciation based on the perpetual inventory method, which combines different models of depreciation with investment data for the period 1972-2001. The results demonstrate that the figures in local government accounts are too low partly due to the fact that the estimation method does not adjust for inflation, and partly due to missing and incomplete data.

In the analysis of variation of per capita depreciation in school buildings, we find that per capita depreciation tends to increase with per capita municipal incomes and with the share of population in school age, and decrease with population size and density. The short-run effect of population growth is a decrease in per capita depreciation, while higher gross migration tends to increase per capita depreciation.

Trond Espen Haug: Eierkonsentrasjon og markedsrett i det Ænorske kraftmarkedet.

Rapporter 2004/8. Sidetall 39. ISBN 82-537-6597-5 (Trykt versjon). ISBN 82-537-6598-3 (Elektronisk versjon)

Etter dereguleringen av det norske kraftmarkedet i 1991 har det vært relativt god balanse mellom produksjon og forbruk av kraft i Norge. Denne balansen er i ferd med å forskyves og det forventes stigende kraftpriser og en betydelig kapasitetsmangel kommende år. Det forventes at kraftprisene etter hvert vil nå et nivå hvor betydelig utbygging av ny kapasitet blir lønnsomt. Da det ikke er utsikter til at transmisjonskapasiteten vil utvides i tråd med behovet for overføring og import av kraft, vil vi raskt komme i en situasjon med hyppige og langvarige tilfeller av flaskehalsen flere steder i overføringsnettet. Dette i tillegg til at store norske kraftprodusenter opparbeider seg stadig større eierandeler, øker relevansen av å betrakte markedet i mindre regionale enheter, samt at potensialet for utnyttelse av markedsrett vil tiltak.

I denne rapporten er det gjort en analyse av markedsrett for tre definisjoner av begrensninger i utstrekning av det innenlandske kraftmarkedet. Konsentrasjonsmålene viser at markedet er moderat til meget sterkt konsentrert, avhengig av markedsinndeling og definisjon av eierskap. Konsentrasjonene øker jo mindre markeder som betraktes, spesielt i den nordlige landsdelen.

Resultatene fra markedsanalysen er benyttet i en numerisk modell for å synliggjøre hvordan markedsrett kan utnyttes i det norske kraftmarkedet. I modellen antas markedet å være et symmetrisk oligopol, med en ledende aktør med markedsrett samt et antall tilbydere som er prisfaste kvantumstilpassere. Simuleringene viser at det utøves markedsrett ved at den dominerende aktøren holder tilbake produksjon i timer med høy etterspørsel, for dermed å oppnå høyere priser. Som følge av det prisreaksjonsmønster som karakteriserer etterspørselssiden i det kortsiktige norske markedet, viser resultatene et potensial for utnyttelse av markedsrett selv for en ledende aktør med kun 30% markedsandel.

Discussion Papers

Bjart J. Holtsmark and Knut H. Alfsen: Implementation of the Kyoto Protocol without Russian participation. DP no. 376, 2004. Sidetall 22.

All Annex B parties but Russia, Australia and USA, have ratified the Kyoto Protocol so far. It is still an open question whether Russia will ratify and secure that the Protocol enters into force. This paper therefore analyzes consequences of some proposed alternatives if the Russians decide not to ratify. The paper focuses on two cases where a limited number of the remaining Annex B parties respond to Russian withdrawal by the establishment of a new "mini-Kyoto" agreement whereby these parties commit themselves to the emission caps, the rules for emissions trading, compliance etc. set out in the Protocol. Environmentally, implementation of the Kyoto Protocol without participation from Russia and Ukraine is obviously superior to implementation with Russian/Ukrainian participation, due to the implied withdrawal of hot air bas-

ed permits from the market. Implementation of the Kyoto Protocol without Russian/Ukrainian participation will, furthermore, imply higher costs to the remaining countries. This paper provides estimates of the permit price and environmental benefits that are likely if the proposed "mini-Kyoto" agreements are implemented.

Knut R. Wangen: Some Fundamental Problems in Becker, Grossman and Murphy's Implementation of Rational Addiction Theory. DP no. 375, 2004. Sidetall 13.

The econometric implementation of rational addiction theory has been highly influenced by Becker, Grossman and Murphy (BGM). They specify an Euler equation where current consumption is determined by current price and past and future consumption. This model is claimed to be able to discriminate between rational addictive, myopic addictive, and non-addictive behavior. However, as demonstrated in this paper, the coefficients of the Euler equation are not structural parameters. Provided that two implausible assumptions do not hold, the Euler equation coefficients for the rational addict are shown to be non-constant. But even when these assumptions are assumed to be valid, the coefficients of the Euler equation will vary under the alternative hypothesis of myopic addiction. Moreover, and in contrast to the common interpretation, BGM's non-addicted consumer is influenced by past consumption, implying that a rational and a myopic non-addict behave differently. These problems makes it unclear how analyses based on the BGM approach can support, or reject, rational addiction theory.

Kjetil Telle and Jan Larsson: Do environmental regulations hamper productivity growth? How accounting for improvements of firms' environmental performance can change the conclusion. DP no. 374, 2004. Sidetall 19.

Many economists maintain that environmental regulations hamper productivity growth. However, recently, an opposing view has gained advocates. Indeed, it has been suggested that the empirically detected inverse relationship between environmental regulations and productivity growth is an almost inevitable consequence of the current methods used to measure productivity - methods that fail to account for improvements in environmental performance. We apply a

method that amends this methodological shortcoming of previous empirical studies, and perform a regression analysis of regulatory stringency and a measure of productivity growth that accounts for emission reductions. To credit a firm for emission reductions, we include emissions as inputs when calculating the Malmquist productivity index (EMI); and for the sake of comparison, we also calculate the traditional Malmquist productivity index (MI) where emissions are not included. The regression analysis shows that the sign of the relationship is positive when EMI is employed as measure of productivity growth; but not statistically different from zero when MI is applied. Hence, the present paper provides the first empirical support for the claim that evaluations or recommendations of environmental policies that are based on a traditional measure of total factor productivity can be biased.

Gang Liu: Estimating Energy Demand Elasticities for OECD Countries. A Dynamic Panel Data Approach. DP no. 373, 2004. Sidetall 27.

This paper estimates price and GDP/income elasticities of several energy goods in OECD countries over 1978 to 1999 by applying the one-step GMM estimation method suggested by Arellano and Bond (1991) to a panel data set. The energy demand is specified by a simple partial adjustment model. We find that compared to conventional OLS and Within estimator, the one-step GMM estimator gives more intuitive results in terms of sign and magnitude. The results show that for electricity, natural gas and gas oil demand, price elasticities are in general larger (in absolute value) while GDP/income elasticities are lower in the residential sector than in the industrial sector. This paper yields lower values for price elasticities compared to the results from earlier studies. The long-run GDP/income elasticities found in this paper, however, are quite similar to those found in earlier studies, and are around unity in general.

Guro Børnes Ringlund, Knut Einar Rosendahl and Terje Skjerpen: Does oilrig activity react to oil price changes? An empirical investigation. DP no. 372, 2004. Sidetall 40.

In this paper we analyse how oilrig activity in different Non-OPEC regions is affected by the crude oil price.

Oilrig activity outside OPEC is an important indicator for production in the near future, and is more sensitive to the oil price than production from existing fields. We estimate relationships between oilrig activity and crude oil prices using Equilibrium Correction Models (ECM) augmented with a stochastic time trend. The results generally show a positive relationship between oilrig activity and the crude oil price, but the strength of the relationship differs across regions. Rig activity in the US seems to react much faster and stronger to oil price changes compared to other regions. In the long-run the price elasticity in the US is above 1.5. Half the effect is observed after six months. In other regions the long-run elasticity is mainly between 0.5 and 1. Overall, it seems to be a clear relationship between the oil industry structure in the region and the reaction to price changes.

Mads Greker: Industrial Competitiveness and Diffusion of New Pollution Abatement Technology - a new look at the Porter-hypothesis. DP no. 371, 2004. Sidetall 38

We study the relationship between industrial competitiveness, adaption of cleaner production techniques and environmental policy. While other contributions have analyzed environmental innovations with point of departure in the polluting firm, we introduce an up-stream market for new pollution abatement technology. A strong environmental policy may then benefit industrial competitiveness through its effect on the price on pollution abatement. However, the incentive for a stringent policy partly disappears if there is a global market for pollution abatement solutions, and environmental policy is set simultaneously in several countries.

In our analysis we hope to draw attention to an often overlooked issue. The diffusion of new pollution abatement techniques often requires a new market to develop. If policy is lax, few firms enter and may charge a high mark-up to cover entry costs. On the other hand, a stringent environmental policy induces higher demand and allows a lower mark-up. Consequently, even if the polluting industry in question is export oriented, a stringent policy may be welfare enhancing.

*John K. Dagsvik and Astrid L. Mathiasen: **Agricultural Production with Uncertain Water Supply.*** DP no. 370, 2004. Sidetall 26.

The purpose of this paper is to develop a framework for analysis of multioutput agricultural production when the supply of water is uncertain. Specifically, we assume that the farmer operates as if the decision process takes place in two stages. In stage one the farmer decides how much land to allocate to each crop. However, in this stage he is uncertain about the supply of water during the growth period before harvest. In the second stage when the uncertainty is revealed he adjusts the quantities of (ex-post) input factors (given the allocation in the first stage). The production technology is assumed to be of the Leontief type. We also extend the model to the case with several seasons where one crop is cultivated throughout all season while the remaining crops are seasonal-specific. The empirical model is extended to allow for a particular version of bounded rationality in which the farmer is allowed to make optimization error. This implies that the estimation procedure is considerably simplified.

Reprints

*Tom Kornstad and Thor O. Thoresen: **Means-Testing the Child Benefit.*** Reprints no. 262, 2004. Sidetall 21.

Reprint from The Review of Income and Wealth, Series 50, Number 1, March 2004, 29-49.

*Johan Heldal, Jan Bjørnstad, Anne Gro Hustoft, Dinh Q. Pham, Dag Roll-Hansen and Li-Chun Zhang: **Statistical research at Statistics Norway.*** Reprint no. 261, 2004. Sidetall 7.

Reprint from Research in Official Statistics, Number 1/2002, 105-111.

*Snorre Kverndokk, Knut Einar Rosendahl and Thomas F. Rutherford: **Climate Policies and Induced Technological Change: Which to Choose, the Carrot or the Stick?*** Reprint no. 260, 2004. Sidetall 21.

Reprint from Environmental and Resource Economics, Vol. 27, 2004, 21-41.

*Erik Biørn and Terje Skjerpen: **Aggregation biases in production functions: a panel data analysis of Translog models.*** Reprints no. 259, 2004. Sidetall 27.

Reprint from Research in Economics, Vol. 58, 2004, 31-57.

Notater

*Dinh Quang Pham: **Sesongjustering av prisindeks for kontor- og forretningseiendommer.*** Notater 2004/30. Sidetall 11.

*Dinh Quang Pham: **Sesongjustering for boligprisindeksen.*** Notater 2004/29. Sidetall 25.

Tidligere utgivelser

Sosiale og økonomiske studier

Pål Boug, Yngvar Dyvi, Per Richard Johansen og Bjørn E. Naug: MODAG. En makroøkonomisk modell for norsk økonomi. SØS nr. 108, 2002.

Statistiske analyser

Ingrid Melby, Odd Erik Nygård, Thor Olav Thoresen, Aud Walseth (red.): Inntekt, skatt og overføringer 2003. SA nr. 62, 2004.

Natural Resources and the Environment 2003. Norway. SA nr. 61, 2003.

Naturressurser og miljø 2003. SA 59, 2003

Rapporter

Ragni Hege Kitterød og Randi Kjeldstad: Foreldres arbeidstid 1991-2001 belyst ved SSBs arbeidskraftundersøkelser, tidsbruksundersøkelser og levekårsundersøkelser. Rapporter 2004/6.

Torstein Bye, Petter Vegard Hansen og Finn Roar Aune: Utviklingen i energimarkedet i Norden i 2002-2003. Rapporter 2003/2.

Bente Halvorsen og Runa Nesbakken: Hvilke husholdninger rammes av høye strømpriser? En fordelingsanalyse på mikrodata. Rapporter 2003/20.

Torstein Bye og Pål Marius Bergh: Utviklingen i energiforbruket i Norge i 2002-2003. Rapporter 2003/19

Robert Straumann: Exporting Pollution? Calculating the embodied emissions in trade for Norway. Rapporter 2003/17.

Dennis Fredriksen, Kim Massey Heide, Erling Holmøy og Nils Martin Stølen: Makroøkonomiske virkninger av endringer i pensjonssystemet. Rapporter 2003/13.

Jan Lyngstad og Jon Epland: Barn av enslige forsørgere i lavinntektshusholdninger. En analyse basert på registerdata. Rapporter 2003/12.

Finn Roar Aune: Fremskrivninger for kraftmarkedet til 2020. Virkninger av utenlandskabler og fremskyndet gasskraftutbygging. Rapporter 2003/11.

Silje Vatne Pettersen: Barnefamiliers tilsynsordninger, yrkesdeltakelse og bruk av kontantstøtte våren 2002. Rapporter 2003/9.

Mari Aasgaard Walle: Overholder bedriftene i Norge miljøreguleringene? Rapporter 2003/6.

Ragni Hege Kitterød: Tid til barna? Tidsbruk og samvær med barn blant mødre med barn i kontantstøttealder. Rapporter 2003/5.

Discussion Papers

Bjart J. Holtmark and Knut H. Alfsen: Implementation of the Kyoto Protocol without Russian participation. DP no. 376, 2004.

Knut R. Wangen: Some Fundamental Problems in Becker, Grossman and Murphy's Implementation of Rational Addiction Theory. DP no. 375, 2004.

Kjetil Telle and Jan Larsson: Do environmental regulations hamper productivity growth? How accounting for improvements of firms' environmental performance can change the conclusion. DP no. 374, 2004.

Gang Liu: Estimating Energy Demand Elasticities for OECD Countries. A Dynamic Panel Data Approach. DP no. 373, 2004.

Guro Børnes Ringlund, Knut Einar Rosendahl and Terje Skjerpen: Does oilrig activity react to oil price changes? An empirical investigation. DP no. 372, 2004.

Mads Greaker: Industrial Competitiveness and Diffusion of New Pollution Abatement Technology - a new look at the Porter-hypothesis. DP no. 371, 2004.

John K. Dagsvik and Astrid L. Mathiasen: Agricultural Production with Uncertain Water Supply. DP no. 370, 2004.

Terje Skjerpen: The dynamic factor model revisited: the identification problem remains. DP no. 369, 2004.

Erling Røed Larsen: Does the CPI Mirror Costs-of-Living? Engel's Law Suggests Not in Norway. DP no. 368, 2004.

*Rolf Aaberge, Ugo Colombino, Erling Holmøy, Birger Strøm and Tom Wenne-*mo: Population ageing and fiscal sustainability: An integrated micro-macro analysis of required tax changes. DP no. 367, 2004.

Bjart J. Holtmark and Knut H. Alfsen: PPP-correction of the IPCC emission scenarios - does it matter? DP no. 366, 2004.

Arvid Raknerud, Dag Rønningen and Terje Skjerpen: A method for improved capital measurement by combining accounts and firm investment data. DP no. 365, 2003

Roger Bjørnstad and Terje Skjerpen: Technology, Trade and Inequality. DP no. 364, 2003.

Erling Røed Larsen and Dag Einar Sommervoll: Rising Inequality of Housing? Evidence from Segmented Housing Price Indices. DP no. 363, 2003

Erling Røed Larsen: Are Rich Countries Immune to the Resource Curse? Evidence from Norway's Management of Its Oil Riches. DP no. 362, 2003

Elin Halvorsen: Financial Deregulation and Household Saving. The Norwegian Experience Revisited. DP no. 361, 2003

Rolf Aaberge: Mean-Spread-Preserving Transformations. DP no. 360, 2003.

Mari Rege and Kjetil Telle: Indirect Social Sanctions from Monetarily Unaffected Strangers in a Public Good Game. DP no. 359, 2003.

John K. Dagsvik, Steinar Strøm and Zhiyang Jia: A Stochastic Model for the Utility of Income. DP no. 358, 2003.

Annegrete Bruvold, Torstein Bye, Jan Larsson and Kjetil Telle: Technological changes in the pulp and paper industry and the role of uniform versus selective environmental policy. DP no. 357.

Solveig Glomsrød and Wei Taoyuan: Coal cleaning: A viable strategy for reduced carbon emissions and improved environment in China? DP no. 356, 2003.

Iulie Aslaksen and Terje Synnestvedt: Corporate environmental protection under uncertainty. DP no. 355, 2003.

Elin Halvorsen: A Cohort Analysis of Household Saving in Norway. DP no. 354, 2003.

Astrid Oline Ervik, Erling Holmøy and Torbjørn Hægeland: A Theory-Based Measure of the Output of the Education Sector. DP no. 353, 2003.

Erling Holmøy: Aggregate Industry Behaviour in a Monopolistic Competition Model with Heterogeneous Firms. DP no. 352, 2003.

Torstein Bye: On the Price and Volume Effects from Green Certificates in the Energy Market. DP no. 351, 2003.

Jan Larsson: Testing the Multiproduct Hypothesis on Norwegian Aluminium Industry Plants. DP no. 350, 2003.

Bjart Holtmark: The Kyoto Protocol without USA and Australia - with the Russian Federation as a strategic permit seller. DP no. 349, 2003.

Søren Johansen and Anders Rygh Swensen: More on Testing Exact Rational Expectations in Cointegrated Vector Autoregressive Models: Restricted Drift Terms. DP no. 348, 2003.

Bente Halvorsen, Bodil M. Larsen and Runa Nesbakken: Possibility for hedging from price increases in residential energy demand. DP no. 347, 2003.

Bodil M. Larsen and Runa Nesbakken: How to quantify household electricity end-use consumption. DP no. 346, 2003.

Arvid Raknerud, Terje Skjerpen and Anders Rygh Swensen: A linear demand system within a Seemingly Unrelated Time Series Equation framework. DP no. 345, 2003.

John K. Dagsvik and Steinar Strøm: Analyzing Labor Supply Behavior with Latent Job Opportunity Sets and Institutional Choice Constraints. DP no. 344, 2003.

Brita Bye, Birger Strøm and Turid Åvitsland: Welfare effects of VAT reforms: A general equilibrium analysis. DP no. 343, 2003.

Erik Biørn, Terje Skjerpen and Knut R. Wangen: Parametric Aggregation of Random Coefficient Cobb-Douglas Production Functions: Evidence from Manufacturing Industries. DP no. 342, 2003.

Annegrete Bruvold, Taran Fæhn and Birger Strøm: Quantifying Central Hypotheses on Environmental Kuznets Curves for a Rich Economy: A Computable General Equilibrium Study. DP no. 341, 2003.

Hilde C. Bjørnland and Håvard Hungnes: The importance of interest rates for forecasting the exchange rate. DP no. 340, 2003.

Rolf Aaberge and Audun Langørgen: Measuring the Benefits from Public Services: The Effects of Local Government Spending on the Distribution of Income in Norway. DP no. 339, 2003.

Reprints

Tom Kornstad and Thor O. Thoresen: Means-Testing the Child Benefit. Reprints no. 262, 2004.

Johan Heldal, Jan Bjørnstad, Anne Gro Hustoft, Dinh Q. Pham, Dag Roll-Hansen and Li-Chun Zhang: Statistical research at Statistics Norway. Reprint no. 261, 2004.

Snorre Kverndokk, Knut Einar Rosendahl and Thomas F. Rutherford: Climate Policies and Induced Technological Change: Which to Choose, the Carrot or the Stick? Reprint no. 260, 2004.

Erik Biørn and Terje Skjerpen: Aggregation biases in production functions: a panel data analysis of Translog models. Reprints no. 259, 2004.

Mari Rege and Kjetil Telle: The impact of social approval and framing on cooperation in public good situations. Reprints no. 258, 2004.

Jan F. Bjørnstad: Statistisk sentralbyrås generelle utvalgsplan. Reprints no. 257, 2004.

Jørgen Aasness, Erik Biørn and Terje Skjerpen: Distribution of preferences and measurement errors in a disaggregated expenditure system. Reprints no. 256, 2004.

Aadne Cappelen, Fulvio Castellacci, Jan Fagerberg and Bart Verspagen: The Impact of EU Regional Support on Growth and Convergence in the European Union. Reprints no. 255, 2004.

Kjell G. Salvanes and Svein Erik Førre: Effects on Employment of Trade and Technical Change: Evidence from Norway. Reprints no. 254, 2004.

Bjart Holtmark: Russian behaviour in the market for permits under the Kyoto Protocol. Reprints no. 253, 2003.

Annegrete Bruvold and Bodil Merethe Larsen: Greenhouse gas emissions in Norway: do carbon taxes work? Reprint no. 252, 2003

Rolf Aaberge and Audun Langørgen: Fiscal and spending behavior of local governments: Identification of price effects when prices are not observed. Reprints no. 250, 2003

Rolf Aaberge, Anders Björklund, Markus Jäntti, Mårten Palme, Peder J. Pedersen, Nina Smith and Tom Wenne-mo: Income inequality and income mobility in the Scandinavian countries compared to the United States. Reprints no. 249, 2003

Brita Bye and Turid Åvitsland: The welfare effects of housing taxation in a distorted economy: a general equilibrium analysis. Reprints no. 248, 2003.

Arne Melchior and Kjetil Telle: Global Income Distribution 1965-98: Convergence and Marginalisation. Reprints no. 247, 2003.

Helge Brunborg, Torkild Hovde Lyngstad and Henrik Urdal: Accounting for Genocide: How Many Were Killed in Srebrenica? Reprints no. 246, 2003.

Karl Ove Aarbu and Jeffrey K. Mackie-Mason: Explaining Underutilization of Tax Depreciation Deductions: Empirical Evidence from Norway. Reprints no. 245, 2003.

Brita Bye, Snorre Kverndokk and Knut Einar Rosendahl: Mitigation Costs, Distributional Effects, and Ancillary Benefits of Carbon Policies in the Nordic Countries, the U.K. and Ireland. Reprints no. 244, 2003.

Jan F. Bjørnstad: Likelihood and Statistical Evidence in Survey Sampling. Reprints no. 242, 2003.

Annegrete Bruvold: Factors Influencing Solig Waste Generation and Management. Reprints no. 241, 2003.

Erik Biørn, Kjersti-Gro Lindquist, Terje Skjerpen: Random Coefficients in Unbalanced Panels: An Application on Data from Chemical Plants. Reprints no. 240, 2003.

Annegrete Bruvold, Taran Fæhn and Birger Strøm: Quantifying central hypothesis on environmental Kuznets curves for a rich economy: A computable general equilibrium study. Reprints no. 239, 2003.

John E. Roemer, Rolf Aaberge, Ugo Colombino, Johan Friszell, Stephen P. Jenkins, Arnaud Lefranc, Ive Marx, Marianne Page, Evert Pommer, Javier Ruiz-Castillo, Maria Jesus San Segundo, Torben Tranaes, Alain Trannoy, Gert G. Wagner, Ignacio Zubiri: To what extent do fiscal regimes equalize opportunities for income acquisition among citizens? Reprints no. 238, 2003.

Brita Bye and Karine Nyborg: Are Differentiated Carbon Taxes Inefficient? A General Equilibrium Analysis. Reprints no. 237, 2003.

Roger Bjørnstad og Per Richard Johansen: Desentralisert lønnsdannelse: Avindustrialisering og økt ledighet selv med et tøffere arbeidsliv. Reprints no. 236, 2003.

Turid Noack and Lars Østby: Free to choose - but unable to stick to it? Norwegian fertility expectations and subsequent behaviour in the following 20 years. Reprint no. 235, 2003.

Rolf Aaberge: Sampling Errors and Cross-Country Comparisons of Income Inequality. Reprints no. 234, 2003.

Einar Lie: The Rise and Fall of Sampling Surveys in Norway, 1875-1906. Reprints no. 233, 2003.

Annegrete Bruvoll, Bente Halvorsen and Karine Nyborg: Households' recycling efforts. Reprint no. 232, 2003.

Documents

Kjersti-Gro Lindquist and Terje Skjerpen: Exploring the Change in Skill Structure of Labour Demand in Norwegian Manufacturing. Documents 2003/9.

Helge Brunborg, Svein Gåsemyr, Gotfred Rygh and Johan-Kristian Tønder: Development of Registers of People, Companies and Properties in Uganda: Report from a Norwegian Mission. Documents 2003/4.

Jørgen Aasness, Erik Biørn and Terje Skjerpen: Supplement to «Distribution of Preferences and Measurement Errors in a Disaggregated Expenditure System». Documents 2003/3.

Notater

Dinh Quang Pham: Sesongjustering av prisindeks for kontor- og forretningseiendommer. Notater 2004/30.

Dinh Quang Pham: Sesongjustering for boligprisindeksen. Notater 2004/29.

Torstein Bye, Per Richard Johansen og Kjell Gunnar Salvanes: Evaluering av Arbeidstilbudsforskningen i SSBs forskningsavdeling. Notater 2004/10.

Torill Dypbukt: Tilpasningseffekter av utbytteskatten i 2000/2001. Notater 2004/3.

Jan Larsson og Kjetil Telle: Dokumentasjon av DEED - En database over bedriftsspesifikke miljødata og økonomiske data for forurensende norsk industribedrifter. Notater 2003/91.

Svein Blom og Benedicte Lie: Holdning til innvandrere og innvandring. Spørsmål i omnibus i august/september 2003. Notater 2003/87.

Torbjørn Eika og Terje Skjerpen: Hvitevarer 2004. Modell og prognoser. Notater 2003/86.

John K. Dagsvik: Hvordan skal arbeidstilbudseffekter tallfestes? En oversikt over den mikrobaserte arbeidstilbudsforskningen i Statistisk sentralbyrå. Notater 2003/71.

Erling Holmøy og Birger Strøm: Fordeling av tjenesteproduksjon mellom offentlig og privat sektor i MSG-6. Notater 2003/70.

Erling Røed Larsen og Dag Einar Sommervoll: Til himmels eller utfor stupet? En katalogisering av forklaringer på stigende boligpriser. Notater 2003/64.

Torbjørn Eika og Jørn-Arne Jørgensen: Makroøkonomiske virkninger av høye strømpriser i 2003. Notater 2003/62.

Magne Mogstad: Analyse av fattigdom basert på register- og folketellingsdata. Notater 2003/61.

Magne Mogstad og Li-Chun Zhang: På veien fra familie- til husholdningsregister: En metode for prediksjon av samboere uten barn. Notater 2003/59.

Erling Holmøy: Velferdsregnskap - et mulig teoretisk rammeverk. Notater 2003/50.

Lars Østby: Innvandring fra nye EU-land; fortid, nåtid og mulig framtid. Notater 2003/44.

Ådne Cappelen, Torbjørn Eika, Per Richard Johansen og Jørn-Arne Jørgensen: Makroøkonomiske konsekvenser av lavere aktivitet i oljevirk-somheten framover. Notater 2003/43.

Dag Einar Sommervoll: TROLL kan temmes. Kort innføring i Troll-programmering. Notater 2003/42.

Arne Andersen, Torkil Løwe og Elisabeth Rønning: Boforhold i storby. Utredninger til Storbymeldingen, del 4. Notater 2003/36.

Erik Nymoen, Lars Østby og Anders Barstad: Flytting og pendling i storbyregionene. Utredninger til Storbymeldingen, del 3. Notater 2003/35.

Anders Barstad og Mads Ivar Kirkeberg: Levekår og ulikhet i storby. Utredninger til Storbymeldingen, del 2. Notater 2003/34.

Silje Vatne Pettersen: Bosettingsmønstre og segregasjon i storbyregionene. Ikke-vestlige innvandrere og grupper med høy og lav utdanning. Utredninger til Storbymeldingen, del 1. Notater 2003/33.

Ådne Cappelen og Lasse Sigbjørn Stambøl: Virkninger av å fjerne regionale forskjeller i arbeidsgiveravgiften og noen mulige mottiltak. Notater 2003/31.

Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser (ØA) de siste 12 måneder

Innholdsfortegnelse for tidligere utgivelser av Økonomiske analyser kan fås ved henvendelse til Aud Walseth, Statistisk sentralbyrå, telefon: 21 09 47 57, telefax: 21 09 00 40, E-post: Aud.Walseth@ssb.no

Økonomiske analyser

ØA 3/2003:

Konjunkturtendensene, 3-24.

Knut Reidar Wangen: Røyke eller ikke røyke - sigaretter eller rullings, 25-30.

Bjart Holtsmark og Knut Alfsen: Russisk rullett? Kyoto-protokollen og Russland, 31-36.

Ragni Hege Kitterød: Mødre med 1-2 åringer - mye sammen med barna? 37-48.

ØA 4/2003:

Konjunkturtendensene, 3-27.

Audun Langørgen, Magne Mogstad og Rolf Aaberge: Et regionalt perspektiv på fattigdom, 28-39.

Audun Langørgen og Rolf Aaberge: Fordelingen av inntekter i kommunene, 40-53.

Helge Brunborg og Inger Texmon: Fortsatt sentralisering. Regionale befolkningsframskrivninger 2002-2020, 54-64.

Dennis Fredriksen, Kim Massey Heide, Erling Holmøy og Nils Martin Stølen: Makroøkonomiske virkninger av endringer i pensjonssystemet, 65-75.

Robert Straumann: Forurenser vi andre land? 76-80.

ØA 5/2003:

Lars Håkonsen, Tom Kornstad, Knut Løyland og Thor Olav Thoresen: Politikken overfor familier med førskolebarn – noen veivalg, 3-12.

Lars Håkonsen: Barnehagesubsidier og økonomisk effektivitet, 13-24.

Tom Kornstad og Thor Olav Thoresen: Barnehageforliket - effekter på arbeidstilbud og inntektsfordeling, 25-31.

Bente Halvorsen og Runa Nesbakken: Hvilke husholdninger ble rammet av vinterens høye strømpriser, 32-39.

Ingvild Johansen: Redusert matmoms - fullt prisgjennomslag hindret av kiosker og bensinstasjoner? 40-43.

Stein Hansen og Tor Skoglund: Lønnsutviklingen 1962-2002, 44-48.

ØA 6/2003:

Konjunkturtendensene, 3-25

Elin Halvorsen: Kredittilgang og husholdningers sparing, 26-31.

Torkil Løwe:

Lange arbeidsdager for gårdbrukeren, 32-38.

Ylva Lohne og Helge Nome Næsheim: Omfanget av deltidsarbeid, 39-43.

ØA 1/2004:

Økonomisk utsyn over året 2003, 3-140.

ØA 2/2004:

Arvid Raknerud og Dag Rønningen: Kapitalinnsats og produktivitet i norsk industri 1993-2002: Revurdering i lys av mikrodata, 3-10.

Mads Greaker og Tom-Reiel Heggedal: Klimapolitikk og teknologisk endring, 11-16.

Erling Røed Larsen og Dag Einar Sommervoll: Boligprisene i Oslo på 1900-tallet, 17-22.

Guro Børnes Ringlund, Knut Einar Rosendahl og Terje Skjerpen: Fører høy oljepris till økt oljeboring? 23-28.

Ådne Cappelen, Torbjørn Hægeland og Jarle Møen: Bør OECD-målsettingen i norsk forskningspolitikk opprettholdes?, 29-37.

Economic Survey

From 2004 will Economic Survey no longer be available in its current form. Economic trends for the Norwegian economy will continue to be published electronically, but will no longer have a printed counterpart.

http://www.ssb.no/kt_en/

Konjunkturindikatorer for Norge

Tabell	Side	Figur	Side
Konjunkturbarometeret			
1.1. Konjunkturbarometer, industri og bergverk. Sesongjustert og glattet	2*	1.1. Konjunkturbarometer. Produksjon og sysselsetting, faktisk utvikling	3*
		1.2. Konjunkturbarometer. Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal	3*
		1.3. Konjunkturbarometer. Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjonsnivå	3*
		1.4. Konjunkturbarometer. Faktorer som begrenser produksjonen i industrien	3*
Ordre			
2.1. Ordretilgang. Sesongjusterte og glattede verdiindekser.	2*	2.1. Ordre. Ordretilgang og ordreservert i industri ialt	3*
2.2. Ordreservert. Sesongjusterte og glattede verdiindekser.	2*	2.2. Ordre. Ordretilgang og ordreservert i bygg og anlegg i alt	3*
Arbeidskraft			
3.1. Arbeidsmarked. 1 000 personer og prosent. Sesongjustert	4*	3.1. Arbeidsstyrke, sysselsatte og ukeverk.	5*
		3.2. Arbeidsledige og beholdning av ledige plasser	5*
Produksjon			
4.1. Produksjon. Sesongjusterte volumindekser 1995=100	4*	4.1. Produksjon. Olje og naturgass	5*
4.2. Produksjon og omsetning. Indekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	6*	4.2. Produksjon. Industri og kraftforsyning	5*
		4.3. Produksjon. Innsatsvarer og energivarer.	5*
		4.4. Produksjon. Investeringsvarer og konsumvarer	5*
		4.5. Produksjonsindeks for bygg og anlegg	7*
		4.6. Hotellovernattinger	7*
Investeringer			
5.1. Antatte og utførte investeringer ifølge SSBs investeringsstatistikk. Mrd. kroner.	6*	5.1. Antatte og utførte investeringer i industri	7*
5.2. Investeringer. Mrd. kroner. Næringslivets samlede årsanslag for investeringsåret gitt på ulike tidspunkter	6*	5.2. Årsanslag for investeringer i industri og bergverk gitt på ulike tidspunkter	7*
5.3. Igangsetting av nye bygg og bygg under arbeid	8*	5.3. Årsanslag for investeringer i oljevirksomheten gitt på ulike tidspunkter	7*
		5.4. Årsanslag for investeringer i kraftforsyning gitt på ulike tidspunkter	7*
		5.5. Bygg satt i gang. Boliger.	9*
		5.6. Bygg satt i gang. Driftsbygg	9*
		5.7. Bygg under arbeid	9*
Forbruk			
6.1. Forbruksindikatorer.	8*	6.1. Detaljomsetning	9*
		6.2. Varekonsumindeks (volum)	9*
		6.3. Registrerte nye personbiler	9*
Priser			
7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	10*	7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og endring	11*
7.2. Produktpriser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før.	10*	7.2. Produktpriser. Nivå og endring.	11*
7.3. Prisindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	12*	7.3. Boligpriser. Prosentvis endring fra samme kvartal året før	11*
7.4. Månedstjeneste og avtalt lønn. Indeks.	12*	7.4. Spotpris elektrisk kraft	11*
		7.5. Spotpris Brent Blend.	11*
		7.6. Spotpris aluminium og eksportprisindeks for treforedlingsprodukter	11*
Finansmarked			
8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent.	12*	8.1. 3 måneders eurorente	15*
8.2. Eurorenter og effektiv rente på statsobligasjoner. Prosent	13*	8.2. Utlånsrente og innskuddsrente	15*
8.3. Valutakurser, Norges Banks penge- og kredittindikatorer og aksjekursindeks for Oslo Børs	13*	8.3. Valutakursindekser.	15*
		8.4. Norges Banks penge- og kredittindikator	15*
Utenrikshandel			
9.1. Eksport og import av varer. Mill. kroner Sesongjustert.	14*	9.1. Utenrikshandel	15*
9.2. Utenriksregnskap. Mill. kroner	14*	9.2. Driftsbalansen.	15*

1.1. Konjunkturbarometer, industri og bergverk. Sesongjustert og glattet

	Faktisk utvikling fra foregående kvartal og forventet utvikling i kommende kvartal. Diffusjonsindeks ¹				Kapasitetsutnyttning ²	Generell bedømmelse av utsiktene i kommende kvartal	Faktorer som begrenser produksjonen. Prosent av foretakene			
	Produksjon		Sysselsetting				Etterspørsel	Kapasitet	Arbeidskraft	Råstoff
	Faktisk	Forventet	Faktisk	Forventet						
Prosent										
2001										
3. kvartal	49,7	56,9	47,2	48,0	79,2	54,5	66,4	5,6	9,1	3,7
4. kvartal	49,8	56,9	47,2	45,8	78,9	54,7	68,7	5,9	8,3	3,2
2002										
1. kvartal	51,5	55,8	47,0	44,4	79,3	53,1	70,2	6,0	7,4	2,9
2. kvartal	51,5	52,2	46,2	41,7	79,4	48,7	71,5	6,0	6,3	2,7
3. kvartal	49,2	48,5	44,0	39,1	78,7	44,6	73,7	5,2	5,0	2,6
4. kvartal	47,2	47,0	40,8	38,8	77,8	44,3	75,7	4,9	3,5	2,7
2003										
1. kvartal	46,4	48,2	38,9	39,8	76,9	47,3	77,0	5,2	2,3	3,0
2. kvartal	46,2	51,1	39,4	41,6	76,9	51,5	76,9	5,3	1,7	3,4
3. kvartal	47,2	54,1	41,2	44,2	77,6	54,8	75,6	5,3	2,1	3,5
4. kvartal	50,7	56,3	44,0	45,9	78,2	56,8	73,7	5,5	2,9	3,4
2004										
1. kvartal	54,5	57,2	46,7	46,4	78,4	57,9	72,7	5,9	3,0	3,1

¹ Beregnet som summen av andelen av foretakene som har svart STØRRE og halvparten av andelen av foretakene som har svart UENDRET. ² Veidd gjennomsnitt for kvartalet.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.1. Ordretilgang. Sesongjusterte og glattede verdiindekser

	Ordrebasert industri. 1995=100					Bygg og anlegg. 2000=100			
	I alt	Metaller og metallvarer	Maskiner og utstyr	Transportmidler	Kjemiske råvarer	I alt ¹	Anlegg ¹	Boligbygg	Andre bygg
2001									
2001	133,3	126,6	171,9	108,8	156,3	111,4	126,3	103,4	110,6
2002	126,6	116,8	150,8	97,7	120,3	111,3	128,3	107,0	109,1
2003	120,5	120,9	147,1	108,2	129,8	123,0	179,4	107,4	107,8
2002									
2. kvartal	129,6	118,1	153,1	100,1	120,1	110,8	122,6	111,0	109,4
3. kvartal	124,1	115,4	148,8	95,3	120,3	111,6	121,0	108,6	111,3
4. kvartal	119,1	113,1	144,1	92,2	121,2	112,7	137,1	101,2	109,8
2003									
1. kvartal	116,3	112,8	140,3	94,4	124,0	114,5	160,7	94,9	106,3
2. kvartal	116,9	116,1	141,2	101,8	128,1	117,2	174,8	97,7	105,0
3. kvartal	121,2	122,9	148,0	112,7	132,2	124,3	180,7	111,0	108,5
4. kvartal	127,6	131,8	158,7	123,9	135,0	136,0	201,1	126,2	111,6
2004									
1. kvartal	134,2	140,3	170,5	132,6	136,4	144,5	222,0	135,4	113,3

¹ Mesta er tatt med i beregningsgrunnlaget til ordrestatistikken fra og med 2003.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

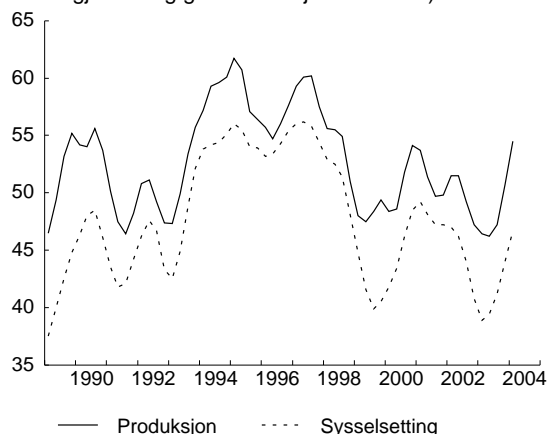
2.2. Ordreservert. Sesongjusterte og glattede verdiindekser

	Ordrebasert industri. 1995=100					Bygg og anlegg. 2000=100			
	I alt	Metaller og metallvarer	Maskiner og utstyr	Transportmidler	Kjemiske råvarer	I alt ¹	Anlegg ¹	Boligbygg	Andre bygg
2001									
2001	142,3	158,6	122,9	235,9	86,5	114,9	113,3	113,6	115,5
2002	132,5	167,3	111,9	163,7	68,7	128,2	175,1	109,0	121,7
2003	113,8	166,5	97,3	89,1	64,4	148,0	295,8	103,6	114,1
2002									
2. kvartal	136,4	168,8	108,8	175,2	72,0	119,6	131,1	110,2	122,1
3. kvartal	129,6	167,4	106,5	152,2	64,9	119,4	129,2	109,4	121,9
4. kvartal	122,4	165,0	102,1	129,4	59,4	153,5	308,2	105,5	120,4
2003									
1. kvartal	116,1	163,3	97,9	109,2	58,1	149,5	302,0	99,5	117,4
2. kvartal	112,2	163,9	96,1	92,6	60,8	145,6	294,7	97,4	113,4
3. kvartal	111,9	167,0	96,7	80,8	66,3	146,0	292,6	103,0	112,4
4. kvartal	115,0	171,7	98,5	73,7	72,5	150,9	293,8	114,4	113,3
2004									
1. kvartal	121,2	176,7	100,5	71,0	77,6	157,2	301,5	126,7	114,9

¹ Mesta er tatt med i beregningsgrunnlaget til ordrestatistikken fra og med 4. kvartal 2002.

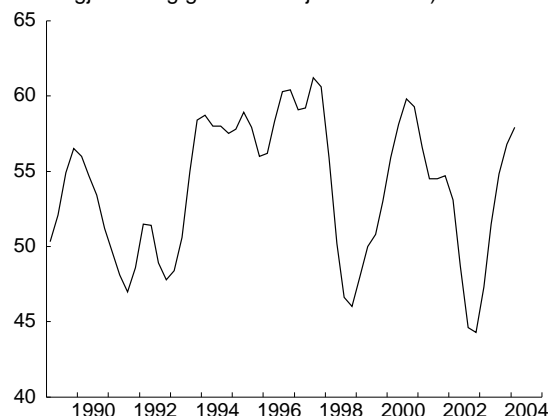
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.1 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Produksjon og sysselsetting, faktisk utvikling, kvartal. Sesongjustert og glattet diffusjonsindeks 1). Prosent

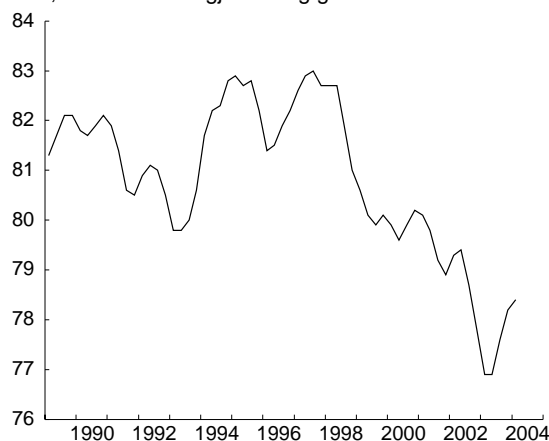
1) Se fotnote 1) til tabell 1.1
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.2 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal. Sesongjustert og glattet diffusjonsindeks 1). Prosent

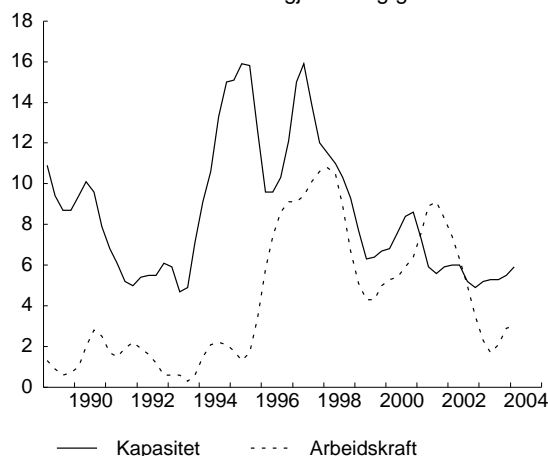
1) Se fotnote 1) til tabell 1.1
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.3 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjonsnivå, kvartal. Sesongjustert og glattet. Prosent

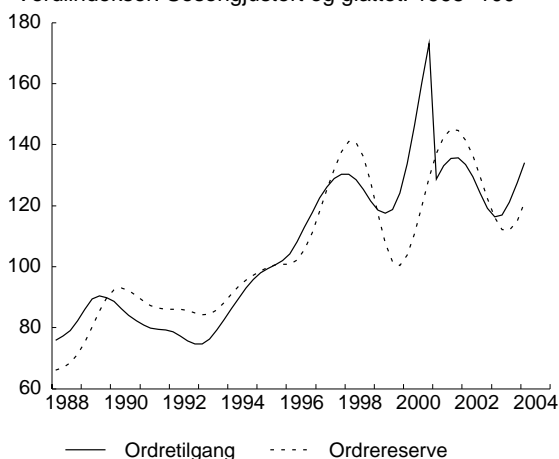
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.4 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Faktorer som begrenser prod. i industrien, kvartal. Andel av foretakene. Sesongjustert og glattet. Prosent

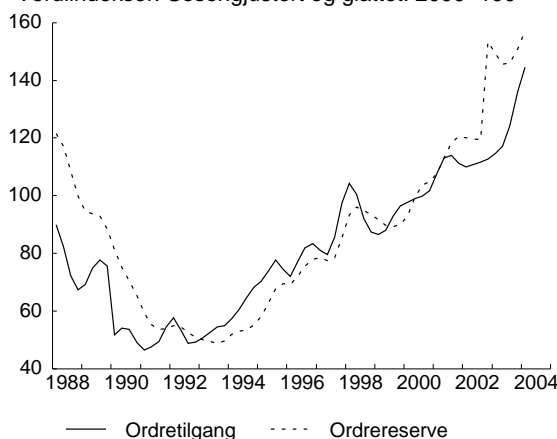
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 2.1 Ordre (kvartal)
Ordretilgang og ordreserve. Ordrebaseret industri ialt. Verdiindekser. Sesongjustert og glattet. 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 2.2 Ordre (kvartal)
Ordretilgang og ordreserve. Bygg og anlegg ialt. Verdiindekser. Sesongjustert og glattet. 2000=100

1)Se fotnote 1) til tabell 2.1 og 2.2
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

3.1. Arbeidsmarked. 1000 personer og prosent. Sesongjustert

	Arbeidskraftundersøkelsen ¹					Arbeidsdirektoratet			
	Sysselsatte	Ukeverk	Arbeidsstyrken	Arbeidsledige	Arbeidsledighet. Prosent av arbeidsstyrken	Registrerte ledige ²	Registrerte ledige og personer på tiltak ²	Tilgang på ledige stillinger	Beholdning av ledige stillinger ³
1999	2 258	1 798	2 333	75	3,2	59,6	67,9	42,2	17,8
2000	2 269	1 795	2 350	81	3,4	62,6	74,0	49,2	18,4
2001	2 278	1 791	2 361	84	3,6	62,7	72,7	33,4	14,8
2002	2 286	1 774	2 378	92	3,9	75,2	84,5	24,9	12,2
2003	2 269	1 765	2 375	107	4,5	92,6	107,0	19,6	11,1
2002									
Desember	2 277	1 772	2 375	98	4,1	83,0	93,7	20,6	11,3
2003									
Januar	2 277	1 779	2 379	101	4,3	85,9	96,8	17,5	10,0
Februar	2 274	1 773	2 374	100	4,2	88,0	99,2	20,7	11,0
Mars	2 267	1 757	2 369	102	4,3	90,9	102,8	23,6	11,3
April	2 266	1 743	2 372	105	4,4	93,4	105,7	18,1	10,2
Mai	2 265	1 743	2 375	109	4,6	94,2	107,4	18,6	11,9
Juni	2 261	1 753	2 372	111	4,7	94,9	109,6	18,5	11,6
Juli	2 261	1 760	2 372	110	4,7	91,5	111,6	15,9	11,5
August	2 267	1 773	2 377	110	4,6	94,8	111,2	19,6	11,0
September	2 272	1 771	2 381	109	4,6	95,8	111,9	21,2	11,4
Oktober	2 278	1 775	2 385	107	4,5	94,8	111,5	19,8	11,4
November	2 270	1 770	2 378	109	4,6	93,5	110,3	20,9	10,9
Desember	2 269	1 746	2 378	109	4,6	95,3	111,8	20,1	10,9
2004									
Januar	2 266	1 742	2 371	105	4,4	91,5	109,5	21,5	10,8
Februar	2 268	1 740	2 370	103	4,3	92,3	110,4	20,1	10,6
Mars	2 273	1 778	2 375	102	4,3	91,5	109,9	20,4	10,9
April	92,3	110,5	18,7	11,8
Mai	93,8	112,0	18,6	10,2

¹ Tre måneders glidende sentrert gjennomsnitt. Tallene for februar, mai, august og november gir gjennomsnittet for henholdsvis 1., 2., 3. og 4. kvartal. ² Justert bakover for brudd i serien fra januar 1999. ³ Brudd i serien f.o.m. mai 2001. Dataene er derfor ikke sesongjustert.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Arbeidsdirektoratet.

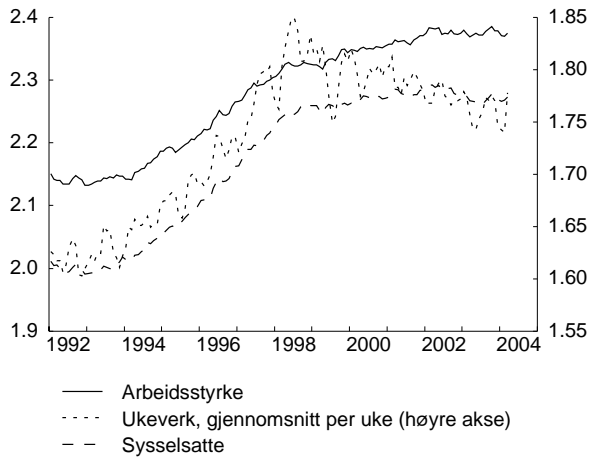
4.1. Produksjon. Sesongjusterte volumindekser. 1995=100

	Etter næring				Etter sluttanvendelse			
	Total indeks ¹	Råolje og naturgass	Industri	Kraftforsyning	Innsatsvarer	Investeringsvarer	Konsumvarer	Energi-varer
1999	107,6	110,2	106,3	99,4	106,8	110,5	107,6	104,2
2000	110,7	116,1	103,1	115,8	101,8	107,1	104,5	110,9
2001	109,3	119,6	102,0	98,6	100,4	105,5	104,7	111,2
2002	110,5	118,2	101,2	105,2	98,8	106,9	102,7	110,7
2003	105,9	116,0	96,9	86,9	95,7	99,7	98,9	107,4
2002								
November	109,4	118,2	99,1	102,5	97,6	105,7	97,9	110,0
Desember	105,2	113,6	95,9	94,7	94,1	103,9	97,7	106,0
2003								
Januar	105,7	115,5	97,4	82,1	93,7	105,8	98,8	106,4
Februar	105,9	115,2	97,7	86,1	95,2	103,8	98,1	106,4
Mars	105,0	115,5	96,6	74,9	94,3	101,6	97,4	106,1
April	106,1	117,4	95,8	83,9	94,6	97,1	97,7	108,9
Mai	104,4	113,6	96,3	85,6	95,8	99,8	97,9	105,5
Juni	104,5	113,2	96,4	91,2	94,4	98,7	99,0	105,7
Juli	107,7	116,4	100,0	90,5	101,4	101,2	99,3	108,4
August	106,1	117,5	95,8	88,7	94,0	98,4	98,6	108,7
September	106,3	115,9	97,2	94,5	95,4	99,2	100,5	107,6
Oktober	107,2	117,3	96,8	100,2	96,5	97,4	99,4	109,4
November	106,6	118,0	96,4	84,7	96,3	96,8	100,0	108,6
Desember	105,4	116,3	96,0	80,2	97,1	96,9	99,8	107,2
2004								
Januar	108,4	116,4	94,5	92,9	94,6	93,9	99,3	108,3
Februar	108,8	116,4	96,1	91,9	94,9	95,5	99,9	108,0
Mars	111,3	119,5	98,4	89,1	98,2	97,6	100,4	110,4
April	105,9	112,3	96,0	85,9	98,4	95,0	95,7	104,8

¹ Olje- og gassutvinning, industri, bergverk og kraftforsyning.

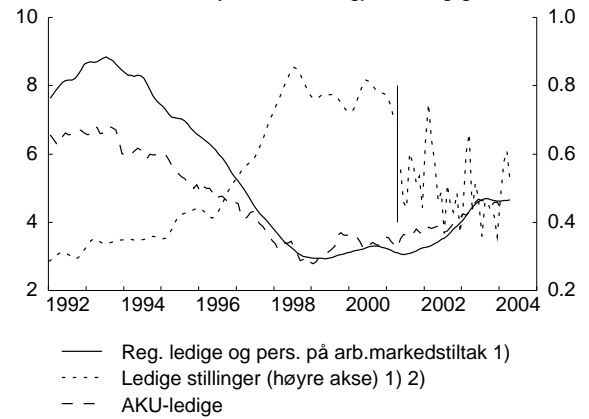
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 3.1 Arbeidsstyrke, sysselsatte og ukeverk
Millioner. Sesongjusterte og glattede månedstall.

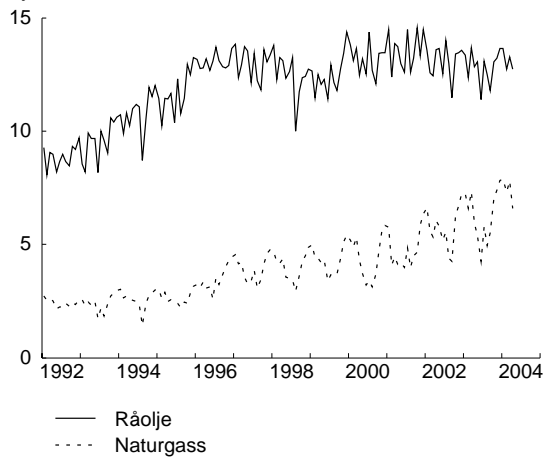
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 3.2 Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger, månedstall
Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

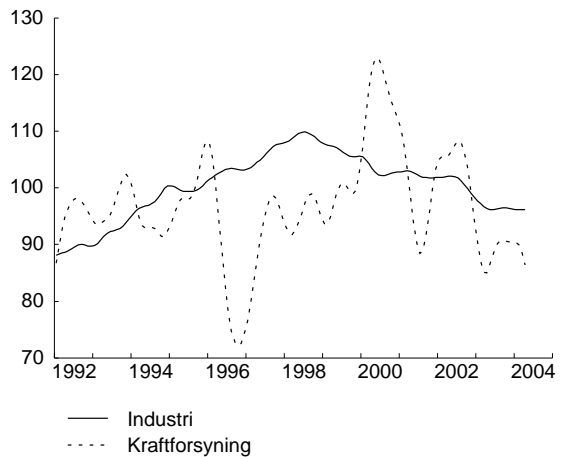
1) Justert bakover for brudd i serien fra januar 99.
 2) Brudd i serien fom. mai 2001. Ikke sesongjustert etter dette.
 Kilde: Aetat Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.1 Produksjon: Olje og naturgass
Råolje (mill tonn) og naturgass (mrd. Sm³)
Ujusterte månedstall.

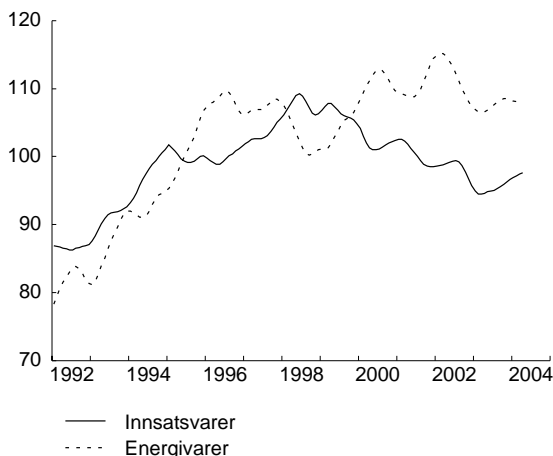
Kilde: Oljedirektoratet.

Fig. 4.2 Produksjon: Industri ialt og kraftforsyning
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100
Månedstall

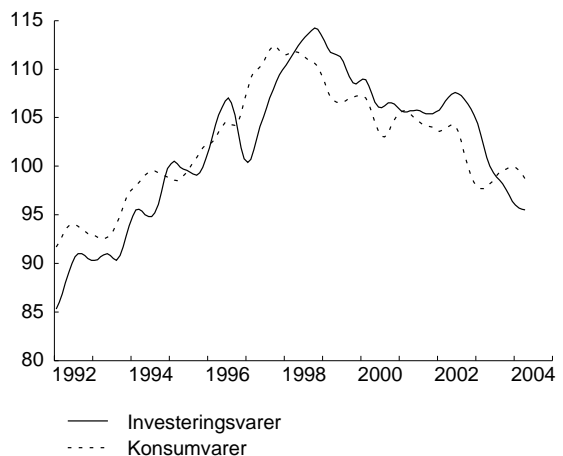
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.3 Produksjon: Innsatsvarer og energivarer
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100
Månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.4 Produksjon: Investerings- og konsumvarer
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100
Månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

4.2. Produksjon og omsetning. Indekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før.

	Bygge- og anleggsproduksjon. Volum						Omsetning for forretningsmessig tjenesteyting. Verdi		Hotellomsetning. Verdi	
	I alt		Bygg i alt		Anlegg		Nivå	Endring	Nivå	Endring
	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring				
			2000=100				1.kv 2002 = 100		1992=100	
2000	100,0	-2,2	100,0	-1,8	100,0	-3,5	132,8	1,7
2001	101,3	1,3	104,0	4,0	91,7	-8,3	133,9	0,8
2002	100,9	-0,4	102,8	-1,1	95,0	3,6	107,8	..	133,4	-0,4
2003	103,5	2,6	103,4	0,6	105,3	10,8	112,7	4,6
2001										
2. kvartal	99,6	1,7	102,0	4,4	90,6	-8,2	153,1	2,7
3. kvartal	96,1	2,9	97,6	5,9	90,3	-7,7	188,7	0,1
4. kvartal	106,4	2,4	108,6	3,7	99,0	-1,9	133,9	0,8
2002										
1. kvartal	99,9	-3,1	103,5	-3,8	87,0	0,1	100,0	..	142,2	-3,2
2. kvartal	102,9	3,3	103,8	1,7	101,0	11,5	109,0	..	157,0	2,6
3. kvartal	95,7	-0,4	96,6	-1,0	93,6	3,7	98,7	..	186,1	-1,4
4. kvartal	105,1	-1,3	107,1	-1,3	98,4	-0,6	123,3	..	133,4	-0,4
2003										
1. kvartal	105,6	5,7	106,3	2,7	104,0	19,6	106,7	6,7	139,8	-1,7
2. kvartal	101,8	-1,1	101,5	-2,2	103,9	2,9	110,4	1,3	152,1	-3,1
3. kvartal	97,4	1,8	96,6	0,0	102,1	9,1	103,5	4,9	180,9	-2,8
4. kvartal	109,2	3,9	109,1	1,9	111,1	12,9	130,2	5,6
2004										
1. kvartal	107,8	2,1	108,1	1,7	107,4	3,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.1. Antatte og utførte investeringer ifølge SSBs investeringsstatistikk.¹ Mrd. kroner

	Industri			Kraftforsyning	Antatte	Oljevirkosomhet (justert)				
	Antatte, sesongjust.	Utførte, justert	Utførte, sesongjust.			Utførte	I alt		Utførte	
					Leting		Utbygging	Felt i drift	Rørtransport	
2000	16,2	16,6	4,7	..	53,6	5,3	22,8	23,5	0,7
2001	18,8	18,7	5,4	..	57,1	6,8	20,2	27,2	2,2
2002	19,9	20,1	6,2	..	54,0	4,5	17,9	27,0	1,1
2003	16,4	16,4	7,9	..	64,2	4,1	16,8	29,8	2,8
2002										
2. kvartal	5,6	5,1	5,0	1,5	15,2	13,0	0,9	4,6	6,7	0,2
3. kvartal	5,5	5,1	5,2	1,7	15,3	13,4	0,8	4,4	6,7	0,4
4. kvartal	5,2	5,9	4,9	2,1	17,9	14,4	1,0	4,9	6,7	0,4
2003										
1. kvartal	4,8	3,4	4,4	1,2	16,9	14,4	0,9	4,6	6,7	0,8
2. kvartal	4,7	4,4	4,3	1,9	20,2	16,4	1,3	4,8	6,4	1,0
3. kvartal	4,4	3,7	3,8	2,0	18,5	17,1	1,3	3,9	8,0	0,6
4. kvartal	4,7	4,9	3,9	2,8	18,0	16,3	0,7	3,5	8,7	0,4
2004										
1. kvartal	5,2	3,4	4,4	1,5	16,2	15,4	0,9	2,9	7,3	0,8
2. kvartal	4,6	19,5

¹ Tallene for antatte og utførte investeringer i et kvartal er hentet fra investeringsundersøkelsen for henholdsvis samme og påfølgende kvartal.

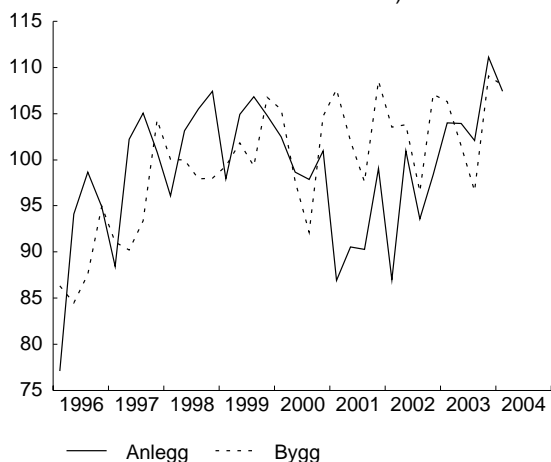
Kilde: Statistisk sentralbyrå

5.2. Investeringer. Mrd. kroner. Næringens samlede årsanslag for investeringsåret (år t) gitt på ulike tidspunkter i året før investeringsåret (t-1) og året etter investeringsåret (t+1)

	Industri og bergverksdrift				Kraftforsyning				Oljevirkosomhet			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
År t-1												
2. kvartal	12,6	16,7	15,1	13,8	3,9	5,7	5,1	6,1	33,6	28,4	51,8	58,1
3. kvartal	12,4	17,1	15,1	13,9	4,2	5,8	5,2	6,5	37,6	38,0	55,2	66,7
4. kvartal	15,7	17,8	17,2	16,5	4,9	7,1	6,1	7,1	41,4	49,5	60,9	63,1
År t												
1. kvartal	18,1	19,7	16,0	16,9	5,8	6,3	7,5	8,4	50,7	55,7	71,1	63,9
2. kvartal	18,8	21,0	16,8	17,2	6,3	6,5	7,9	9,1	53,5	57,3	69,4	71,2
3. kvartal	19,8	20,4	17,3	..	6,1	6,1	8,2	..	56,7	58,6	66,9	..
4. kvartal	19,2	20,1	17,1	..	5,4	6,1	7,7	..	57,4	57,5	65,9	..
År t+1												
1. kvartal	19,6	20,3	16,8	..	5,4	6,2	7,9	..	57,1	54,0	64,2	..

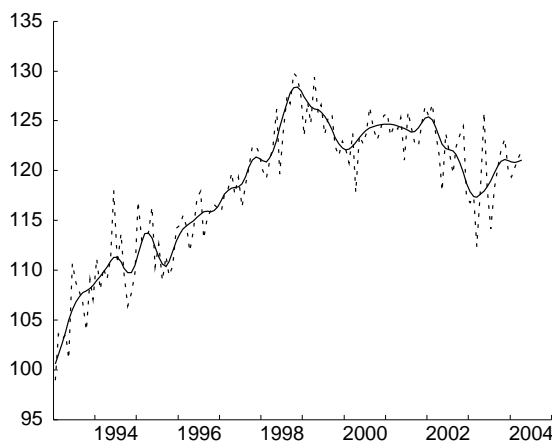
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 4.5 Produksjonsindeks for bygg og anlegg
Kvartalsvis volumindeks. 2000=100. 1)

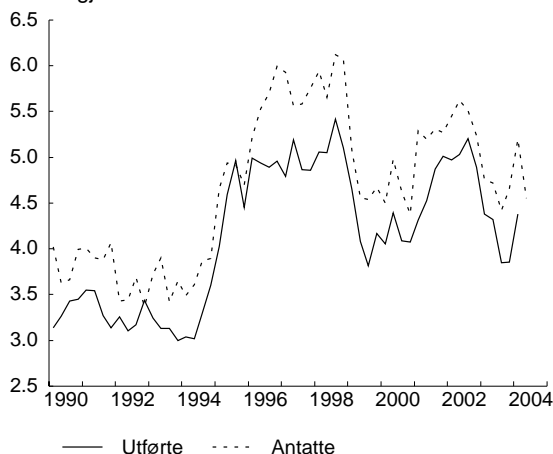
1) Brudd i serien fra 1. kv. 2000.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.6 Hotellovernattinger
Månedsindeks. 1992=100. Sesongjustert og trend

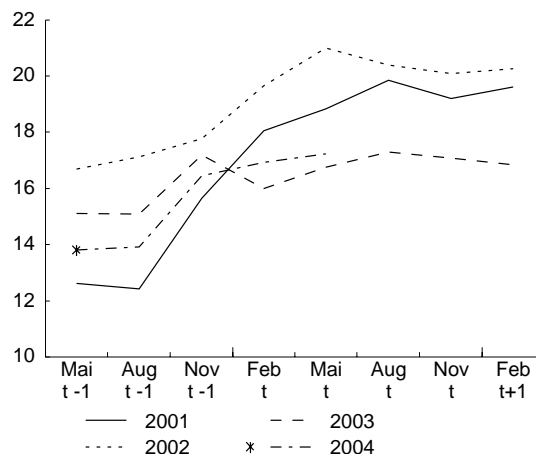
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.1 Investeringer: Industri
Antatte og utførte per kvartal. Milliarder kroner.
Sesongjustert

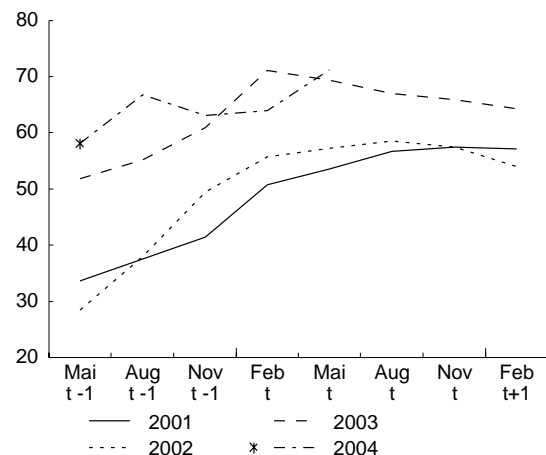
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fig. 5.2 Investeringer: Industri og bergverksdrift
Årsanslag gitt på ulike tidspunkter. 2001-2004
Milliarder kroner

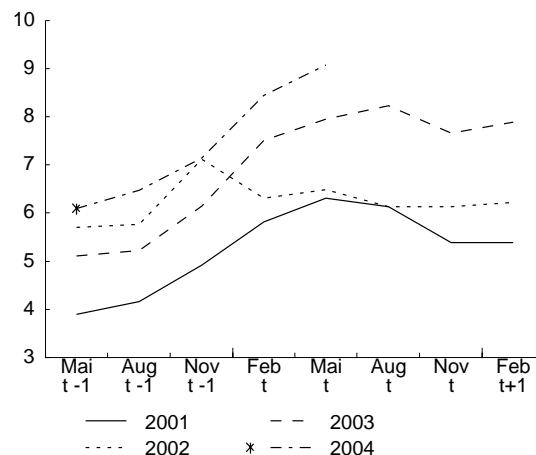
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.3 Investeringer: Oljevirkksomhet
Årsanslag gitt på ulike tidspunkter. 2001-2004
Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.4 Investeringer: Kraftforsyning
Årsanslag gitt på ulike tidspunkter. 2001-2004
Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.3. Igangsetting av nye bygg og bygg under arbeid

	Bygg satt igang					Bygg under arbeid. Bruksareal. 1000 kvm. Utgangen av perioden		
	Antall boliger		Bolig bruksareal 1000 kvm		Andre bygg. Bruksareal. 1000 kvm. Trend ¹	Boliger. Trend	Andre bygg. Trend	
	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent				
1999	20 492	4,3	2 919	-3,2	3 468	2 964	4 203	
2000	23 550	14,9	3 515	20,4	3 535	3 439	4 337	
2001	25 266	7,3	3 409	-3,0	3 481	3 724	4 620	
2002	22 980	-9,0	3 044	-10,7	3 285	3 805	4 334	
2003	23 177	0,9	2 957	-2,9	3 294	3 878	4 284	
2002								
Oktober	1 748	-8,3	236	0,2	245	3 801	4 344	
November	1 993	-7,3	264	8,5	237	3 796	4 325	
Desember	1 710	-5,5	242	13,8	231	3 798	4 306	
2003								
Januar	2 260	-4,0	263	12,1	227	3 812	4 275	
Februar	1 356	-3,6	165	1,7	225	3 835	4 231	
Mars	1 887	-3,0	258	-9,2	224	3 855	4 181	
April	1 735	-1,5	250	-17,9	226	3 869	4 138	
Mai	1 725	0,4	241	-19,9	229	3 877	4 111	
Juni	2 049	2,3	242	-17,5	233	3 880	4 101	
Juli	1 787	4,0	231	-12,3	238	3 878	4 100	
August	1 866	4,6	245	-3,0	242	3 876	4 103	
September	1 680	4,1	233	3,6	246	3 872	4 119	
Oktober	2 253	2,9	275	5,5	248	3 864	4 148	
November	1 697	1,2	232	-0,2	249	3 860	4 179	
Desember	2 029	-0,9	245	-9,8	250	3 863	4 207	
2004								
Januar	1 876	-2,3	235	-20,5	249	3 868	4 227	
Februar	2 275	-3,7	230	-30,0	249	3 872	4 240	
Mars	1 358	-4,4	179	-35,4	249	3 876	4 255	

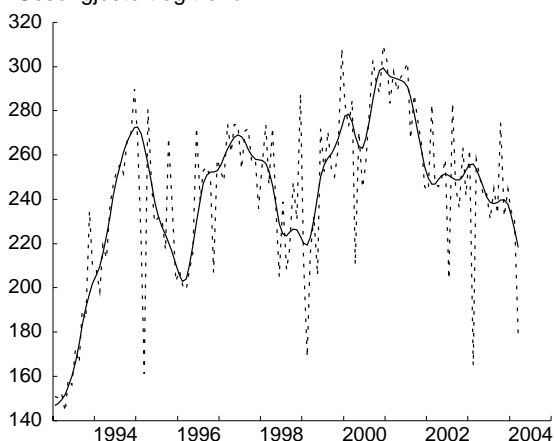
¹ Tallene omfatter ikke bygg til jordbruk, skogbruk og fiske.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

6.1. Forbruksindikatorer

	Detaljomsætningsvolum		Varekonsumindeks ¹		Førstegangsregistrerte personbiler		Hotellovernattinger, ferie og fritid	
	Sesongjustert indeks	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert indeks	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert nivå. 1000 biler	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert nivå. 1000 overnattinger	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate
	2000=100		1995=100					
1999	97,3	2,2	113,6	1,2	123,8	-12,2	8 644,7	1,2
2000	100,0	2,8	116,0	2,0	126,8	2,1	8 762,9	1,4
2001	101,7	1,6	118,3	2,0	120,8	-4,5	8 871,5	0,3
2002	106,1	4,3	122,5	3,6	123,3	2,2	8 701,9	-1,1
2003	110,7	4,5	127,4	4,1	121,6	-1,7	8 530,5	-4,0
2002								
November	109,7	4,9	126,4	1,9	10,0	-14,7	804,9	-6,4
Desember	107,2	4,4	124,0	1,1	10,2	-17,1	680,2	-5,5
2003								
Januar	107,7	4,1	123,8	1,6	9,7	-14,3	665,8	-3,9
Februar	108,2	4,5	125,0	3,4	10,1	-7,6	684,1	-1,6
Mars	106,6	5,7	122,5	5,6	9,3	-1,9	695,0	0,9
April	111,4	7,1	126,9	7,4	9,9	0,0	708,1	3,2
Mai	109,6	8,0	126,5	8,4	10,0	0,2	728,1	4,7
Juni	110,9	8,0	127,9	8,4	10,1	2,9	690,8	5,4
Juli	111,6	7,1	128,1	7,5	9,8	9,9	688,5	5,2
August	111,8	5,9	127,7	6,2	9,7	18,0	698,8	4,5
September	112,3	4,4	129,9	4,7	10,3	25,8	710,2	3,2
Oktober	112,6	3,5	130,8	4,0	10,6	31,8	738,7	1,6
November	112,3	3,1	129,7	4,3	11,1	36,3	825,5	1,0
Desember	113,3	3,0	130,3	5,0	10,9	35,2	697,0	1,3
2004								
Januar	113,5	3,0	131,8	5,9	11,2	30,1	698,7	1,4
Februar	111,7	2,8	131,1	6,6	11,6	24,5	716,6	1,1
Mars	114,8	2,9	134,6	6,8	12,0	19,7	719,1	0,6
April	113,7	3,1	132,8	6,5	11,8	14,5	712,6	1,1

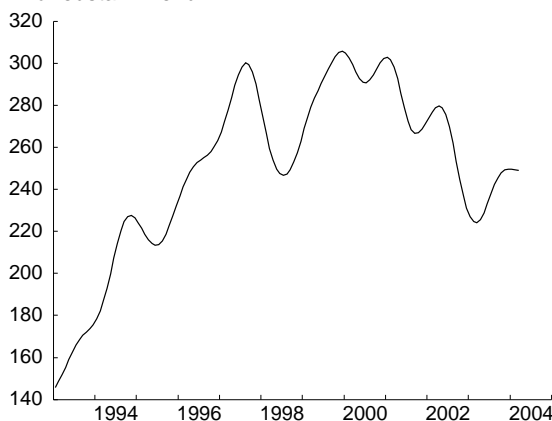
¹ Indikatoren bygger på informasjon om detaljomsætningsvolum, førstegangsregistrering av personbiler (antall) og volumindikatorer for omsetning av tobakk, øl, mineralvann, elektrisk kraft, bensin, brensel og fjernvarme. Vektene er hentet fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR).
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.5 Bygg satt igang
Boliger. Bruksareal. 1000 kvm. månedstall
Sesongjustert og trend

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.6 Bygg satt igang
Andre bygg 1) enn boliger. Bruksareal. 1000 kvm.
Månedstall. Trend.

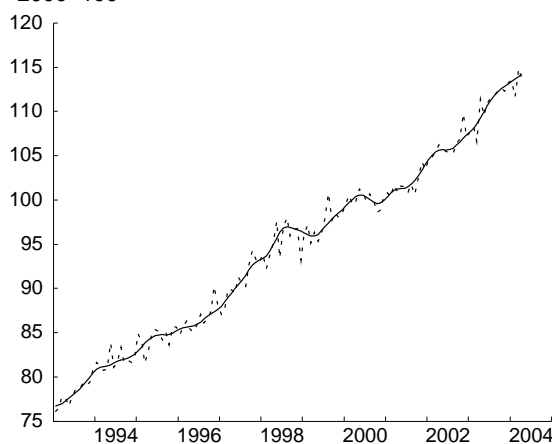
1) Unntatt bygg til jordbruk, skogbruk og fiske.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.7 Bygg under arbeid
Bruksareal. 1000 kvm. Månedstall. Trend

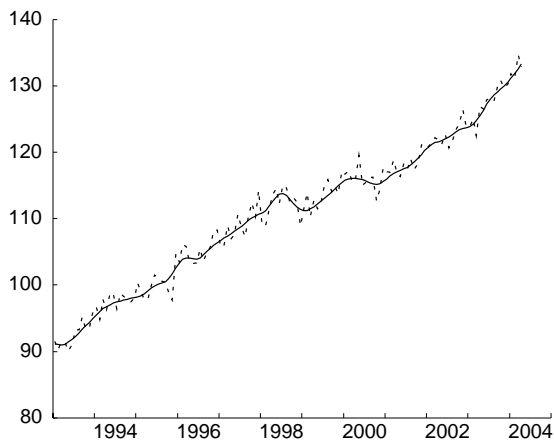
— Boliger - - - - Andre bygg 1)
1) F.o.m 1993 inkl. jordb., skogb., fiske
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.1 Detaljomsetning
Volumindeks. Månedstall. Sesongjustert og trend
2000=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.2 Varekonsumindeks
Volumindeks. Månedstall. Sesongjustert og trend
1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.3 Førstegangsregistrerte personbiler
1000 stk. Månedstall. Sesongjustert og trend

Kilde: Vegdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Konsumprisindeks		Konsumprisindeks ekskl. energiprodukter		KPI-JAE ⁵	Harmonisert konsumprisindeks			Førstegangsomset- ning innenlands ⁴		Byggekostnadsindeks for boliger	
	Nivå ¹	Endring ²	Nivå	Endring	Endring	Norge Endring	EU12 ³ Endring	EU15 Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring
	1998=100		1998=100						2000=100		2000=100	
1999	102,3	2,3	102,3	2,3	..	2,1	1,1	1,3	96,0	1,6	96,3	2,6
2000	105,5	3,1	104,7	2,3	..	3,0	2,1	1,8	100,0	4,2	100,0	3,9
2001	108,7	3,0	107,2	2,4	2,6	2,7	2,4	2,3	100,4	0,4	104,8	4,8
2002	110,1	1,3	108,9	1,6	2,3	0,8	2,2	2,0	98,5	-1,9	108,3	3,3
2003	112,8	2,5	110,0	1,0	1,1	2,0	2,1	2,0	105,1	6,7	111,6	3,0
2002												
Desember	111,9	2,8	109,4	1,5	1,8	2,6	2,3	2,2	105,5	9,7	110,1	3,3
2003												
Januar	114,5	5,0	109,4	1,6	1,8	4,2	2,1	2,0	107,7	11,1	110,6	3,6
Februar	114,6	4,8	109,8	1,7	2,0	4,1	2,4	2,3	107,3	10,0	111,2	3,9
Mars	113,8	3,7	110,0	1,3	1,5	3,2	2,4	2,3	106,6	8,1	111,5	3,7
April	112,9	2,9	110,4	1,7	1,6	2,5	2,1	2,0	103,9	5,0	111,4	3,5
Mai	112,3	2,1	110,4	1,2	1,2	1,8	1,8	1,7	102,8	4,9	111,3	3,1
Juni	112,0	1,7	110,3	0,9	0,8	1,5	1,9	1,7	102,6	6,2	111,3	3,1
Juli	111,6	1,5	110,0	0,7	0,7	1,2	1,9	1,8	104,6	9,1	111,3	2,9
August	111,9	2,1	109,7	0,9	0,9	1,8	2,1	2,0	105,6	9,1	111,7	2,5
September	112,5	2,1	110,2	1,0	0,9	1,5	2,2	2,1	104,8	6,3	111,9	2,6
Oktober	112,4	1,6	110,3	0,9	0,8	1,3	2,0	1,9	105,4	6,3	112,0	2,6
November	112,6	1,4	110,0	0,6	0,5	1,0	2,2	2,0	105,5	6,3	112,0	2,6
Desember	112,6	0,6	110,0	0,5	0,4	0,1	2,0	1,8	104,9	-0,6	112,7	2,4
2004												
Januar	112,4	-1,8	109,9	0,5	0,1	-1,4	1,9	1,8	105,7	-1,9	113,1	2,3
Februar	112,6	-1,7	110,2	0,4	-0,1	-1,5	1,6	1,5	106,1	-1,1	113,3	1,9
Mars	113,1	-0,6	110,8	0,7	0,3	-0,4	1,7	1,6	107,6	1,0	113,7	2,0
April	113,3	0,4	111,0	0,5	0,2	0,4	2,0	1,8	107,7	3,7	114,2	2,5
Mai	113,4	1,0	110,9	0,5	0,1	1,0	108,5	5,5	114,5	2,9

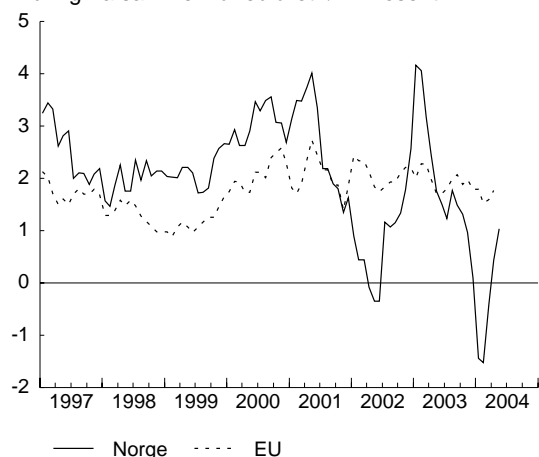
¹ Den offisielle konsumprisindeksen fikk fra og med august 1999 nytt basisår med 1998=100. Indekstallene til og med juli 1999 er i denne oppstillingen kjedet til 1998=100 med en desimal og er ikke identisk med den offisielle indeksen i denne perioden. ² Vekstratene for årene 1994 til 1998 og for alle månedene til og med juli 1999 er basert på de offisielle konsumprisindekstallene for denne perioden med 1979=100 og kan derfor avvike fra veksten mellom indekstallene med 1998 som basisår. ³ Omfatter de 12 deltakerne i EUs økonomiske og monetære union (ØMU), der Hellas inngår fra og med 2001. ⁴ Brudd i serien fra og med 2001. Gamle og nye tall er kjedet. ⁵ Justert for avgiftsendringer og uten energivarer.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.2. Produktpriser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Produsentprisindeks		Spotpriser				Eksportpris- indeks, tre- foredlings- produkter. 1994=100	Eksportpris, laks. Nivå. NOK pr. kg
	Nivå. 2000=100	Endring	Elektrisk kraft. Øre pr. kWh	Brent Blend. NOK pr. fat	Brent Blend. USD pr. fat	Aluminium. NOK pr. tonn		
1999	90,6	3,5	11,2	140,1	17,9	9 291,0	135,18	27,84
2000	100,0	10,4	10,3	251,1	28,4	10 722,4	153,23	31,96
2001	100,6	0,6	18,7	220,0	24,4	10 543,4	147,21	26,00
2002	97,5	-3,1	20,1	197,6	24,9	9 835,0	131,63	23,35
2003	99,2	1,8	29,1	204,3	28,9	9 911,9	125,38	21,12
2002								
Desember	97,2	0,1	54,4	202,2	28,2	9 544,2	142,81	23,20
2003								
Januar	97,8	0,2	52,4	215,0	31,1	9 458,2	121,13	22,79
Februar	99,4	2,3	36,4	229,5	32,8	10 215,2	118,72	22,70
Mars	100,2	1,8	31,0	222,1	30,6	10 568,6	122,28	23,11
April	98,4	-0,5	24,7	180,0	24,9	10 145,4	124,89	22,99
Mai	97,6	-0,8	23,3	176,2	25,9	9 382,1	122,74	22,09
Juni	98,4	1,2	20,2	192,5	27,5	9 495,0	127,48	18,83
Juli	99,4	2,8	23,0	207,0	28,4	9 991,2	129,28	17,49
August	99,6	3,0	27,2	221,5	29,9	10 371,6	140,18	18,49
September	99,2	1,5	26,5	199,1	27,2	10 130,2	122,07	21,03
Oktober	99,7	2,6	28,9	207,5	29,5	9 804,5	127,44	22,28
November	100,4	4,0	29,7	201,8	28,8	9 686,9	127,24	20,75
Desember	100,3	3,2	25,6	199,5	29,7	9 693,8	121,16	20,93
2004								
Januar	101,7	4,0	24,9	213,0	31,3	10 041,7	116,18	22,01
Februar	102,4	3,0	24,1	213,3	30,7	10 752,5	116,63	23,05
Mars	103,6	3,4	24,9	234,6	33,7	10 865,5	117,74	24,10
April	104,7	6,4	23,9	231,2	33,4	10 984,4	..	24,98
Mai	106,0	8,6	22,9	255,4	37,4	10 322,4

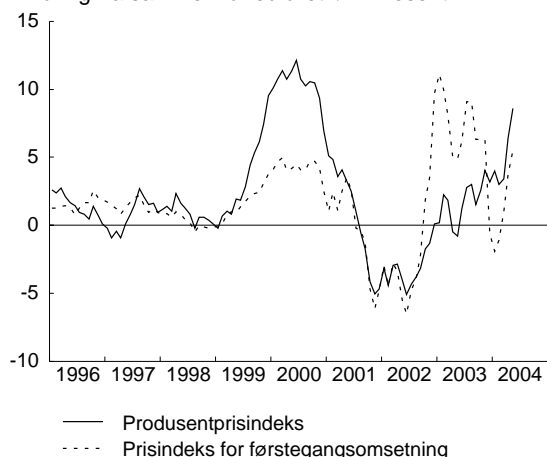
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Fig. 7.1 Harmonisert konsumprisindeks Norge og EU
Endring fra samme måned året før. Prosent

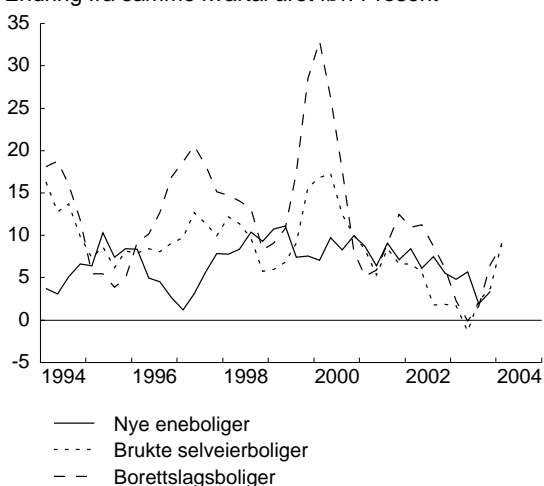
Kilde: Eurostat.

Fig. 7.2 Produsentprisindeks for industri og prisindeks for førstegangsomsetning innenlands
Endring fra samme måned året før. Prosent

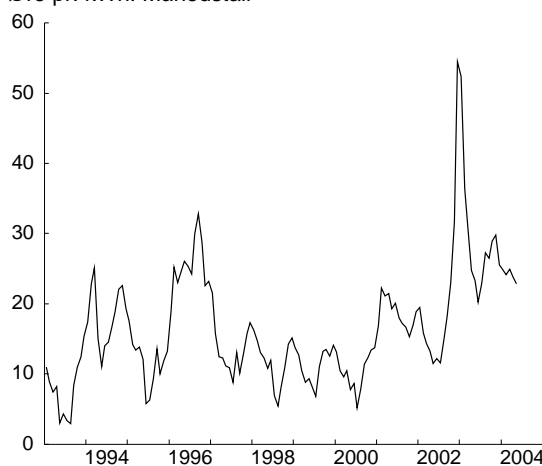
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.3 Boligpriser
Endring fra samme kvartal året før. Prosent

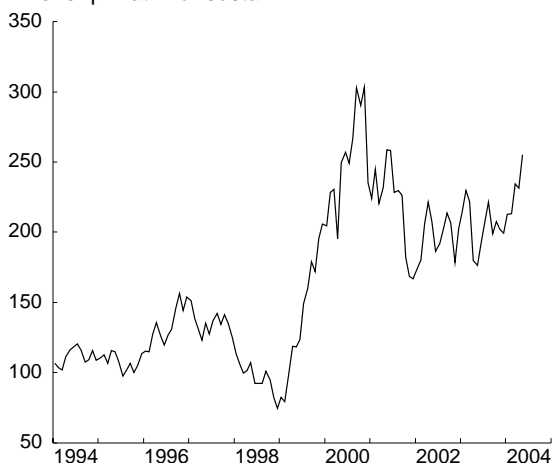
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.4 Spotpris elektrisk kraft
Øre pr. kWh. Månedstall

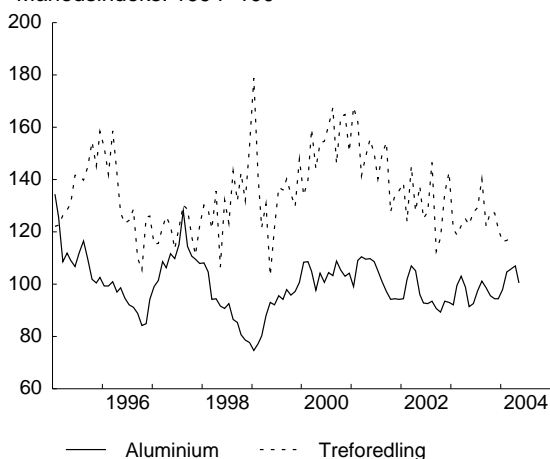
Kilde: Nord Pool.

Fig. 7.5 Spotpris råolje, Brent Blend
Kroner pr. fat. Månedstall

Kilde: Norges Bank.

Fig. 7.6 Spotpris aluminium og eksportprisindeks for treforedlingsprodukter. NOK
Månedsindeks. 1994=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.3. Prisindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Engroshandel		Nye eneboliger		Boligpriser (brukte boliger) ¹				Borettslag	
	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Boliger ialt		Selveier		Nivå	Endring
					Nivå	Endring	Nivå	Endring		
	1995=100		2000=100		2000=100		2000=100		2000=100	
2001	118,9	2,3	107,8	7,8	107,0	7,0	107,2	7,2	108,1	8,1
2002	118,0	-0,7	115,2	6,9	112,3	4,9	111,4	4,0	118,1	9,2
2003	120,1	1,7	119,7	3,9	114,2	1,7	113,2	1,6	121,1	2,6
2002										
2. kvartal	118,8	-1,0	114,4	6,1	115,5	6,6	114,8	5,7	120,1	11,2
3. kvartal	117,8	-1,2	117,8	7,5	111,5	3,0	110,4	1,8	118,9	8,7
4. kvartal	117,3	-0,6	116,3	5,5	110,8	2,8	109,7	1,9	117,5	6,1
2003										
1. kvartal	119,6	1,3	117,7	4,8	113,4	1,8	112,6	1,7	118,4	2,2
2. kvartal	119,1	0,3	120,9	5,7	114,2	-1,1	113,3	-1,3	120,0	-0,1
3. kvartal	120,5	2,3	120,1	2,0	114,0	2,2	112,9	2,3	120,8	1,6
4. kvartal	121,0	3,2	120,2	3,4	115,3	4,1	113,8	3,7	125,2	6,6
2004										
1. kvartal	123,9	9,3	123,0	9,2	128,9	8,9

¹ Produksjonsrutinene for statistikken er lagt om. Indekstill basert på det nye opplegget er beregnet tilbake til 1. kvartal 2002.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.4. Månedfortjeneste og avtalt lønn. Indeks. 2000=100

	Månedfortjeneste ialt ¹					Avtalt lønn ²				
	Industri	Olje- og gassutvinning og bergverksdrift	Bygge- og anleggsvirksomhet	Samferdsel ³	Forretningsmessig tjyting og eiendomsdrift	Industri	Olje- og gassutvinning og bergverksdrift	Bygge- og anleggsvirksomhet	Samferdsel ³	Forretningsmessig tjyting og eiendomsdrift
2002										
1. kvartal	107,5	118,4	107,3	108,6	107,6	106,8	109,5	107,0	107,9	107,2
2. kvartal	108,6	116,6	108,4	110,0	108,9	108,0	109,6	108,2	108,7	108,2
3. kvartal	111,7	113,4	110,4	111,1	110,2	112,2	112,6	112,4	110,7	111,8
4. kvartal	112,2	115,8	113,3	112,7	111,6	112,8	114,9	112,5	111,3	111,8
2003										
1. kvartal	113,2	124,6	113,5	113,8	112,0	113,0	115,2	113,0	112,1	112,4
2. kvartal	114,5	121,9	114,0	114,8	112,8	113,4	115,6	113,4	113,0	113,2
3. kvartal	116,4	118,6	113,7	113,7	115,4	116,0	118,1	115,8	114,0	115,2
4. kvartal	116,6	119,7	116,5	115,6	115,9	116,7	119,1	115,9	114,4	115,6
2004										
1. kvartal	118,4	126,2	117,0	117,7	116,4	116,9	119,4	116,3	115,4	115,8

¹ Månedfortjeneste omfatter avtalt lønn, uregelmessige tillegg og bonus, provisjon og liknende. ² Avtalt lønn ved utgangen av kvartalet. ³ Eksklusive virksomheter i offentlig sektor med innrapportering av lønn til Arbeids- og administrasjonsdepartementet for ansatte i staten og til Kommunenes Sentralforbund for ansatte i kommunene.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent

	Utlånsrente ¹				Innskuddsrente ¹		NOK 3mnd eurorente	Effektiv rente på 10 års statsobl.	
	Forretningsbanker ²	Sparebanker	Statlige låneinstitutter	Forsikrings-selskap	Kredittforetak	Forretningsbanker ¹			Sparebanker
1999	8,1	8,2	5,8	7,0	7,0	4,9	4,8	6,4	5,5
2000	8,1	8,4	5,3	7,1	6,9	5,1	5,0	6,6	6,2
2001	8,7	9,0	5,7	7,5	7,4	5,8	5,8	7,1	6,2
2002	8,3	8,7	5,8	7,4	7,3	5,5	5,6	6,8	6,4
2003	5,9	6,4	5,5	5,5	6,0	3,2	3,2	4,0	5,0
2002									
1. kvartal	8,1	8,5	5,6	7,3	7,1	5,4	5,4	6,4	6,4
2. kvartal	8,2	8,5	5,6	7,5	7,2	5,3	5,3	6,8	6,8
3. kvartal	8,6	9,0	5,9	7,5	7,4	5,8	5,8	7,1	6,3
4. kvartal	8,5	8,9	6,0	7,3	7,3	5,7	5,9	6,8	6,1
2003									
1. kvartal	7,5	7,9	5,9	6,7	6,8	4,9	4,9	5,6	5,4
2. kvartal	6,6	7,1	5,8	5,9	6,3	3,9	3,8	4,6	4,9
3. kvartal	5,0	5,4	5,3	4,9	5,6	2,3	2,3	3,0	4,9
4. kvartal	4,5	5,0	5,0	4,7	5,2	1,8	1,9	2,7	4,9
2004									
1. kvartal	4,1	4,5	4,5	1,9	4,3

¹Ved utgangen av kvartalet. ²Inkludert Postbanken. Kilde: Norges Bank.

8.2. Eurorenter og effektiv rente på statsobligasjoner. Prosent

	3 mnd eurorente ¹					Effektiv rente på 10 års statsobligasjon			
	Norge	ECU/Euro ²	USA	Japan	Storbritannia	Norge	Tyskland	USA	Japan
1999	6,4	2,9	5,3	0,2	5,5	5,5	4,5	5,7	1,8
2000	6,6	4,4	6,5	0,3	6,1	6,2	5,3	6,0	1,8
2001	7,1	4,2	3,7	0,1	5,0	6,2	4,8	5,1	1,3
2002	6,8	3,3	1,8	0,0	4,0	6,4	4,8	4,6	1,3
2003	4,0	2,3	1,2	-0,0	3,7	5,0	4,1	4,0	1,0
2002									
Desember	6,5	2,9	1,4	0,0	4,0	5,9	4,4	4,0	1,0
2003									
Januar	5,9	2,8	1,3	-0,0	3,9	5,7	4,2	4,0	0,8
Februar	5,6	2,7	1,3	-0,0	3,7	5,3	4,0	3,9	0,8
Mars	5,4	2,5	1,3	0,0	3,6	5,2	4,0	3,8	0,7
April	5,1	2,5	1,3	0,0	3,6	5,3	4,2	3,9	0,7
Mai	4,8	2,4	1,2	0,0	3,6	5,0	3,8	3,4	0,6
Juni	3,9	2,1	1,1	0,0	3,6	4,5	3,6	3,3	0,6
Juli	3,3	2,1	1,1	-0,0	3,4	4,9	4,0	3,9	1,0
August	3,0	2,1	1,1	-0,1	3,5	5,0	4,2	4,3	1,2
September	2,7	2,1	1,1	-0,0	3,6	4,9	4,2	4,2	1,4
Oktober	2,7	2,1	1,1	-0,0	3,8	4,9	4,3	4,2	1,4
November	2,8	2,1	1,1	-0,1	3,9	5,0	4,4	4,2	1,3
Desember	2,5	2,1	1,1	-0,0	4,0	4,8	4,3	4,2	1,4
2004									
Januar	2,2	2,1	1,1	-0,0	4,0	4,5	4,2	4,1	1,3
Februar	1,9	2,1	1,1	-0,0	4,1	4,3	4,1	4,0	1,2
Mars	1,7	2,0	1,1	-0,0	4,3	4,1	3,9	3,8	1,4
April	1,9	2,0	1,1	-0,0	4,3	4,7	4,1	4,3	1,5
Mai	1,9	2,1	1,2	-0,0	4,5	4,9	4,3	4,7	1,5

¹ Midtrente (bortsett fra for ECU/Euro). ² Euro fra 1.1. 1999.
Kilde: Norges Bank.

8.3. Valutakurser og Norges Banks penge- og kredittindikatorer

	Valutakurser ¹		Importveid valutakurs (44 land) 1995=100	Industriens effektive valutakurs ³ 1990=100	Pengemengdeindikator (M2) ⁴		Kredittindikator (K2) ⁴		Aksjekurs- indeks totalt. Oslo Børs. ³ 1995=100
	NOK/ECU NOK/Euro ²	NOK/USD			Mrd. kroner. Sesongjustert	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Mrd. kroner. Sesongjustert	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	
1999	8,31	7,80	100,4	105,6	639,2	6,8	1 243,8	7,7	155,0
2000	8,11	8,81	103,3	107,8	704,5	10,1	1 385,8	11,4	198,0
2001	8,05	8,99	100,2	104,4	767,0	8,9	1 543,8	11,4	180,3
2002	7,51	7,97	91,6	96,7	826,0	7,6	1 670,2	8,2	146,3
2003	8,00	7,08	92,8	99,5	861,6	4,4	1 794,1	7,5	134,3
2002									
Desember	7,30	7,17	87,0	92,9	854,5	6,7	1 724,4	8,0	118,9
2003									
Januar	7,33	6,90	86,3	92,5	853,3	3,3	1 736,4	7,8	116,1
Februar	7,54	7,00	88,3	94,8	850,6	1,4	1 747,3	7,4	104,2
Mars	7,84	7,26	91,6	98,0	852,9	0,5	1 758,0	7,4	103,8
April	7,83	7,22	91,5	97,8	858,0	0,8	1 763,9	7,4	111,4
Mai	7,87	6,80	90,4	97,1	860,1	3,0	1 778,0	7,6	121,6
Juni	8,16	7,00	93,8	100,8	858,5	3,6	1 791,6	7,8	132,5
Juli	8,29	7,29	95,8	102,6	863,4	2,8	1 798,8	7,7	139,2
August	8,26	7,41	95,8	102,4	868,3	2,4	1 812,8	7,3	149,2
September	8,20	7,31	95,5	102,1	861,8	2,7	1 819,7	6,5	151,4
Oktober	8,23	7,04	95,1	102,3	868,1	2,5	1 831,0	6,5	153,2
November	8,20	7,01	94,8	101,9	872,1	1,4	1 839,8	7,2	162,2
Desember	8,24	6,71	94,1	101,6	872,0	1,2	1 849,2	8,0	166,6
2004									
Januar	8,59	6,81	97,5	105,5	866,0	3,3	1 868,1	8,2	181,7
Februar	8,78	6,94	99,5	107,8	869,0	6,8	1 879,4	7,4	191,5
Mars	8,54	6,97	97,6	105,3	885,2	10,9	1 883,7	6,5	197,4
April	8,29	6,92	95,6	103,0	898,5	11,8	1 893,7	6,0	197,4
Mai	8,20	6,83	94,1	101,6	188,1

¹ Representativ markedskurs (midtkurs). ² Euro fra 1.1. 1999. ³ Månedsgjennomsnitt av daglige noteringer. ⁴ Sesongjusterte tall hentes fra Norges Bank. Trenden er beregnet av Statistisk sentralbyrå ved hjelp av sesongjusteringsprogrammet X12ARIMA.
Kilde: Norges Bank.

9.1. Eksport og import av varer. Millioner kroner. Sesongjustert

	Eksport								Import
	Varer i alt, u/skip og plattformer	Olje- og gass	Varer i alt u/skip, plattf. og råolje	Metaller	Verkstedsprodukter	Treforedlingsprodukter	Kjemiske produkter	Fisk og fiskeprodukter	Varer i alt, u/skip, plattf. og råolje
1999	342 556	157 937	183 583	33 764	22 176	12 072	22 268	28 314	253 487
2000	521 738	306 432	215 635	41 477	22 980	13 237	26 064	30 402	278 761
2001	521 512	304 945	216 311	38 831	24 226	13 945	27 480	29 416	283 865
2002	464 531	264 870	200 058	33 826	27 409	11 022	25 524	27 435	268 972
2003	470 384	268 607	201 607	37 967	26 283	10 608	26 713	25 071	276 790
2002									
Desember	41 270	23 619	16 368	2 753	2 277	967	2 153	2 394	22 502
2003									
Januar	39 030	23 638	16 044	3 088	2 034	776	1 999	1 911	22 909
Februar	41 554	25 360	16 405	2 739	2 184	856	2 013	2 032	22 266
Mars	39 055	23 562	15 133	2 550	2 141	842	2 122	2 043	21 894
April	39 962	22 879	17 141	2 842	2 364	881	2 424	2 271	23 127
Mai	38 811	21 057	17 482	3 383	2 386	837	2 192	2 141	22 474
Juni	35 549	20 346	16 071	3 164	1 915	861	2 226	1 970	22 970
Juli	38 241	21 616	17 398	3 236	2 243	919	2 166	2 053	23 614
August	39 683	22 627	16 615	3 111	1 990	907	2 151	2 101	22 082
September	38 108	20 779	17 176	3 372	2 202	968	2 453	2 095	24 619
Oktober	39 922	21 865	17 975	3 415	2 693	971	2 016	2 219	23 267
November	40 279	22 114	17 914	3 397	2 087	957	2 535	2 152	23 041
Desember	40 191	22 764	16 254	3 671	2 044	833	2 418	2 084	24 526
2004									
Januar	41 172	23 231	17 710	3 736	2 149	974	2 352	2 236	22 405
Februar	43 775	27 595	17 588	3 651	2 215	935	2 388	2 169	24 621
Mars	43 501	25 500	18 224	3 891	2 039	929	2 425	2 152	27 622
April	43 719	26 001	17 882	3 833	1 983	927	2 345	2 064	25 293
Mai	44 354	26 323	17 266	3 751	2 065	956	2 430	2 037	24 410

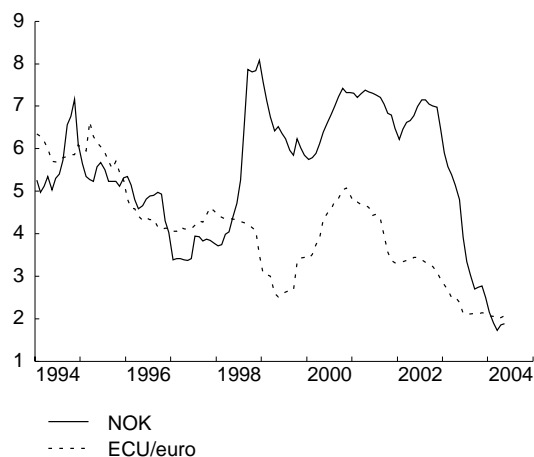
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

9.2. Utenriksregnskap. Millioner kroner

	Eksport i alt	Import i alt	Vare og tj.bal.	Rente- og stønadbal.	Driftsbal.	Netto kap.overf.	Netto finansinv.	Norske inv. i utlandet	Utenl. inv. i Norge
2000	685 951	431 304	254 647	-25 780	228 867	-1 683	228 002	456 953	304 977
2001	697 297	436 812	260 485	-25 321	235 164	-78	235 111	285 146	59 161
2002	626 409	416 698	209 711	-13 632	196 079	-458	195 648	376 845	263 819
2003	646 434	433 497	212 937	-11 729	201 208	4 729	205 932	314 167	170 757
2002									
Oktober	53 885	38 161	15 724	-872	14 852	-62	14 787	50 082	38 024
November	52 868	33 541	19 327	689	20 016	-217	19 804	49 500	29 534
Desember	55 629	34 093	21 536	-1 837	19 699	-301	19 399	14 415	17 208
2003									
Januar	53 773	33 710	20 063	1 471	21 534	-60	21 475	55 260	39 625
Februar	52 284	31 092	21 192	-2 123	19 069	153	19 222	-21 723	-33 162
Mars	53 612	36 806	16 806	-5 146	11 660	-57	11 603	68 784	59 646
April	54 640	34 384	20 256	-854	19 402	-360	19 043	18 981	-2 237
Mai	51 911	34 560	17 351	-999	16 352	-155	16 197	101 293	91 515
Juni	48 159	36 650	11 509	-3 309	8 200	-203	7 997	-18 974	-21 714
Juli	53 025	39 676	13 349	1 597	14 946	-46	14 892	79 710	71 493
August	51 100	33 863	17 237	1 100	18 337	-44	18 295	-37 880	-58 734
September	52 369	38 262	14 107	2 163	16 270	604	16 873	-31 410	-32 652
Oktober	61 175	39 935	21 240	-135	21 105	-26	21 079	71 907	51 901
November	55 484	36 590	18 894	-1 989	16 905	5 088	21 993	-1 143	-15 484
Desember	58 902	37 969	20 933	-3 505	17 428	-165	17 263	29 362	20 560
2004									
Januar	54 495	33 540	20 955	1 196	22 151	189	22 340	105 524	111 396
Februar	57 643	36 422	21 221	-4 822	16 399	-58	16 333	-104 079	-124 691
Mars	62 526	44 993	17 533	-2 156	15 377	-59	15 318	81 108	76 216

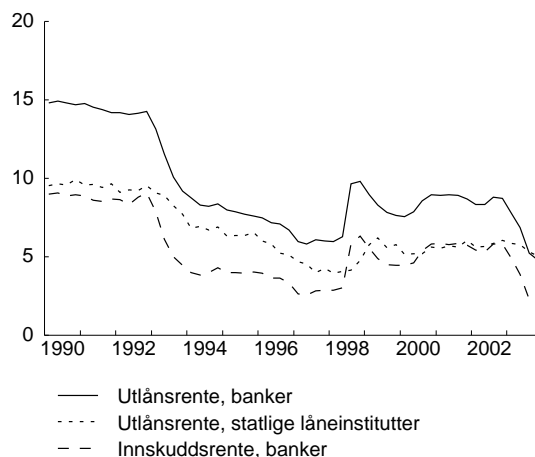
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fig. 8.1 3 måneders eurorente
Månedstill. Prosent

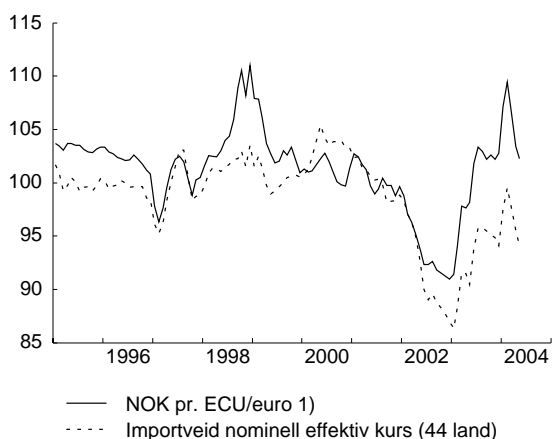
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.2 Utlånsrente og innskuddsrente
Kvartalstill. Prosent

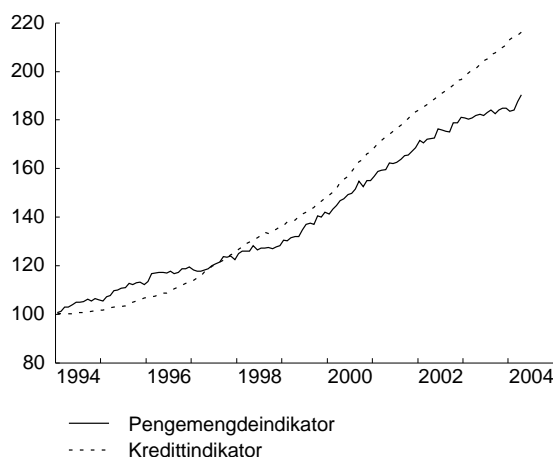
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.3 Valutakursindekser
1991=100. Månedstill

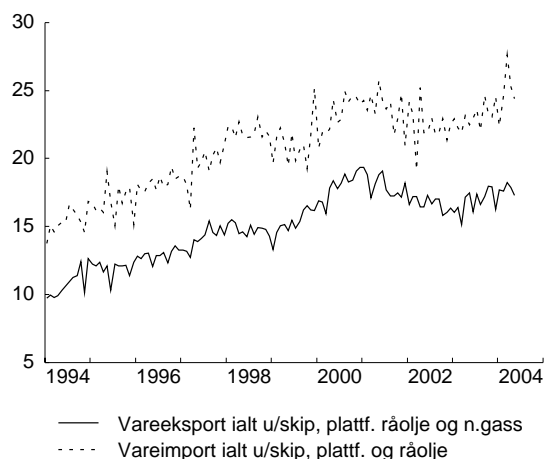
1) Representative markedskurser (midtkurser). Euro fra 1.1 1999
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.4 Norges Banks penge- og kredittindikator
Sesongjustert indeks. Månedstill. 1993=100

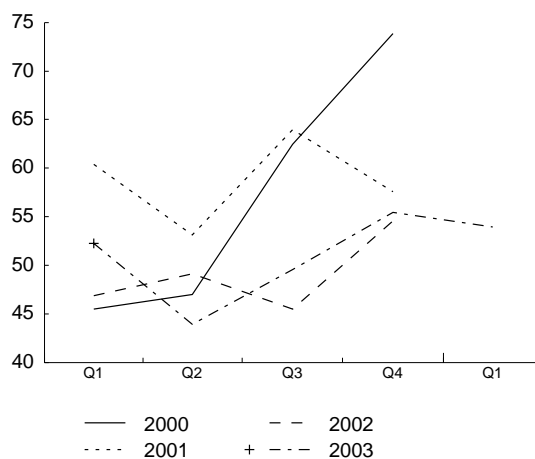
Kilde: Norges Bank.

Fig. 9.1 Utenrikshandel
Mrd. kroner. Sesongjusterte månedstill

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 9.2 Driftsbalansen
Kvartalstill. Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Nasjonalregnskap for Norge

Tabell	Side
1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner	18*
2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 2001-priser. Millioner kroner	19*
3. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	20*
4. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	21*
5. Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner	22*
6. Produksjon. Faste 2001-priser. Millioner kroner	23*
7. Produksjon. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	24*
8. Produksjon. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	25*
9. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Løpende priser. Millioner kroner	26*
10. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Faste 2001-priser. Millioner kroner	27*
11. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	28*
12. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	29*
13. Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner	30*
14. Hovedtall for konsum. Faste 2001-priser. Millioner kroner	30*
15. Hovedtall for konsum. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	31*
16. Hovedtall for konsum. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	31*
17. Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner	32*
18. Konsum i husholdninger. Faste 2001-priser. Millioner kroner	32*
19. Konsum i husholdninger. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	33*
20. Konsum i husholdninger. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	33*
21. Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner	34*
22. Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 2001-priser. Millioner kroner	35*
23. Bruttoinvestering i fast realkapital. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	36*
24. Bruttoinvestering i fast realkapital. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	37*
25. Eksport. Løpende priser. Millioner kroner	38*
26. Eksport. Faste 2001-priser. Millioner kroner	39*
27. Eksport. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	40*
28. Eksport. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	41*
29. Import. Løpende priser. Millioner kroner	42*
30. Import. Faste 2001-priser. Millioner kroner	43*
31. Import. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	44*
32. Import. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	45*
33. Driftsregnskapet overfor utlandet. Løpende priser. Millioner kroner	46*
34. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. 1000	47*
35. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. Prosentvis endring fra samme periode året før	48*
36. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Millioner	49*
37. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Prosentvis endring fra samme periode året før	50*
38. Lønnskostnader etter næring. Løpende priser. Millioner kroner	51*
39. Lønn per normalårsverk etter næring for lønnstakere. Prosentvis endring fra samme periode året før	52*

Tabell 1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	679 956	721 909	166 333	171 472	183 738	171 041	175 298	182 280	193 290	179 479
Konsum i husholdninger	650 683	689 737	159 143	164 213	176 260	162 962	167 396	174 307	185 071	170 706
Varekonsum	355 667	375 056	85 786	86 913	101 898	88 007	89 483	91 857	105 709	90 960
Tjenestekonsum	286 108	302 634	71 851	73 130	72 319	73 002	75 676	77 221	76 735	76 653
Husholdningenes kjøp i utlandet	27 184	31 112	6 542	9 771	5 829	5 646	7 351	11 212	6 903	7 340
Utlendingers kjøp i Norge	-18 275	-19 066	-5 037	-5 600	-3 786	-3 693	-5 114	-5 982	-4 277	-4 248
Konsum i ideelle organisasjoner	29 272	32 173	7 191	7 259	7 478	8 079	7 902	7 973	8 219	8 773
Konsum i offentlig forvaltning ¹	336 838	353 251	83 944	84 902	86 651	89 840	85 668	87 966	89 777	92 738
Konsum i statsforvaltningen ¹	176 921	184 438	43 989	45 512	44 880	46 015	44 847	46 908	46 668	48 138
Konsum i statsforvaltningen, sivil	146 699	154 700	36 441	38 032	37 187	38 431	37 520	39 590	39 159	40 409
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	30 222	29 738	7 548	7 480	7 693	7 584	7 327	7 318	7 510	7 729
Konsum i kommuneforvaltningen ¹	159 917	168 813	39 955	39 390	41 770	43 825	40 821	41 058	43 108	44 600
Bruttoinvestering i fast realkapital	269 330	261 301	71 366	65 350	70 536	64 552	65 499	66 157	65 093	65 877
Utvinning og rørtransport	53 468	63 294	12 986	13 370	14 399	14 190	16 359	17 005	15 740	16 968
Tjenester tilkn. utvinning	5 570	-1 440	5 071	419	-152	658	538	161	-2 796	164
Utenriks sjøfart	6 779	4 943	1 818	1 462	2 628	2 457	1 120	1 596	-230	1 268
Fastlands-Norge	203 513	194 504	51 491	50 099	53 660	47 247	47 483	47 395	52 379	47 477
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	160 983	146 979	41 094	39 412	41 933	36 695	36 209	34 900	39 175	37 232
Industri og bergverk	21 144	17 386	5 395	5 396	6 377	3 650	4 689	3 945	5 102	3 617
Annen vareproduksjon	16 482	18 063	4 587	4 301	4 548	3 746	4 650	4 817	4 850	3 800
Boligtjenester (husholdninger)	55 094	53 683	13 783	13 379	13 891	13 813	13 059	12 949	13 862	14 467
Andre tjenesteytende næringer	68 263	57 846	17 329	16 336	17 117	15 486	13 811	13 189	15 361	15 348
Offentlig forvaltningsvirksomhet	42 530	47 525	10 397	10 687	11 727	10 552	11 274	12 495	13 204	10 245
Lagerendring og statistiske avvik	26 342	14 290	9 178	4 369	2 105	14 095	-4 515	3 686	1 024	15 218
Bruttoinvestering i alt	295 672	275 591	80 543	69 720	72 641	78 647	60 984	69 843	66 117	81 095
Innenlandsk sluttanvendelse	1 312 466	1 350 751	330 820	326 093	343 029	339 528	321 951	340 089	349 183	353 312
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendr.)	1 220 307	1 269 665	301 768	306 473	324 049	308 128	308 449	317 641	335 446	319 694
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	379 368	400 776	94 341	95 589	98 378	100 392	96 942	100 461	102 981	102 983
Eksport i alt	626 409	646 435	159 503	151 964	162 382	159 669	154 711	156 494	175 560	174 666
Tradisjonelle varer ²	186 206	188 727	48 178	44 032	46 706	45 092	47 097	45 322	51 215	51 936
Råolje og naturgass ³	273 915	280 778	68 771	66 108	75 016	76 362	65 433	65 576	73 407	77 739
Skip, plattformer og fly ⁴	12 521	16 083	3 654	2 386	2 307	2 247	3 036	3 213	7 587	1 269
Tjenester	153 767	160 847	38 900	39 438	38 353	35 968	39 145	42 383	43 351	43 722
Samlet anvendelse	1 938 874	1 997 186	490 323	478 058	505 411	499 197	476 662	496 583	524 743	527 978
Import i alt	416 698	433 497	108 825	103 926	105 795	101 608	105 594	111 801	114 494	114 955
Tradisjonelle varer ²	268 846	281 577	68 503	64 488	69 966	68 157	69 003	68 625	75 792	76 910
Råolje og naturgass ³	1 630	1 824	344	440	508	802	254	331	437	189
Skip, plattformer og fly ⁴	15 291	11 083	7 300	2 134	3 825	3 339	2 519	2 887	2 338	2 052
Tjenester	130 931	139 013	32 678	36 864	31 496	29 310	33 818	39 958	35 927	35 804
Bruttonasjonalprodukt ⁵	1 522 176	1 563 689	381 498	374 132	399 616	397 589	371 068	384 782	410 249	413 023
Fastlands-Norge(markedsverdi)	1 213 783	1 246 146	303 839	300 215	317 525	311 510	301 296	307 055	326 285	323 306
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	308 393	317 543	77 659	73 917	82 091	86 080	69 772	77 727	83 964	89 717
Fastlands-Norge(basisverdi)	1 073 874	1 105 851	266 761	266 119	282 532	278 340	267 312	271 847	288 351	288 554
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	827 653	849 241	205 474	203 856	218 523	212 034	205 513	208 333	223 361	220 494
Industri og bergverk	151 907	143 944	40 430	35 749	37 981	35 661	36 325	34 287	37 671	38 024
Andre vareproduserende næringer	114 712	123 822	24 130	29 731	31 556	35 374	24 911	30 651	32 886	34 215
Tjenesteytende næringer	561 034	581 475	140 914	138 376	148 986	140 999	144 276	143 395	152 804	148 256
Offentlig forvaltningsvirksomhet	246 222	256 609	61 286	62 263	64 009	66 306	61 799	63 513	64 991	68 059
Korreksjonsposter	139 909	140 295	37 079	34 096	34 993	33 169	33 984	35 208	37 934	34 753

1 Brudd i tallserien for kommunalt konsum fra 2001 som følge av nytt statistikkssystem KOSTRA. Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

2 Endret omfang fra publiseringer i 2003 og tidligere; Aggregatet omfatter ikke lenger fly og helikoptere og en rekke petroleumsforbindelser som krever lite bearbeiding

3 Endret omfang fra publiseringer i 2003 og tidligere; Aggregatet omfatter nå alle petroleumsprodukter der olje- og gassnæringen står for mer enn 50 prosent av eksportverdien

4 Nytt aggregat til erstatning for det tidligere benyttede aggregatet "Skip og plattformer". Omfatter nå i tillegg fly og helikoptere

5 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi. For oljevirkosomhet og utenriks sjøfart er basisverdi sammenfallende med markedsverdi

Tabell 2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 2001-priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	674 867	700 258	165 128	170 368	181 143	163 275	170 567	177 900	188 517	173 144
Konsum i husholdninger	646 090	668 881	158 034	163 312	173 845	155 298	162 830	170 169	180 583	164 646
Varekonsum	359 552	374 436	86 769	88 254	102 151	84 344	90 068	93 320	106 704	91 179
Tjenestekonsum	276 042	282 721	69 418	70 166	69 191	68 708	70 511	71 994	71 507	70 903
Husholdningenes kjøp i utlandet	28 596	30 227	6 832	10 430	6 230	5 840	7 218	10 649	6 519	6 649
Utlendingers kjøp i Norge	-18 100	-18 503	-4 985	-5 538	-3 727	-3 594	-4 967	-5 795	-4 147	-4 085
Konsum i ideelle organisasjoner	28 777	31 378	7 094	7 056	7 298	7 977	7 737	7 731	7 933	8 498
Konsum i offentlig forvaltning ¹	324 406	329 098	81 379	80 766	82 013	83 815	80 157	81 781	83 346	85 598
Konsum i statsforvaltningen ¹	171 130	174 119	42 754	43 436	42 960	43 591	42 477	44 034	44 016	45 038
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	141 875	145 394	35 451	36 185	35 619	36 276	35 388	36 956	36 773	37 593
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	29 255	28 725	7 303	7 251	7 341	7 315	7 089	7 078	7 243	7 445
Konsum i kommuneforvaltningen ¹	153 275	154 979	38 625	37 331	39 053	40 224	37 679	37 746	39 329	40 559
Bruttoinvestering i fast realkapital	269 519	259 519	71 533	65 013	71 354	65 228	65 281	65 517	63 493	64 141
Utvinning og rørtransport	54 521	63 158	13 508	13 514	14 703	14 362	16 334	16 803	15 658	16 958
Tjenester tilkn. utvinning	5 572	-1 616	5 233	365	-199	632	496	107	-2 851	98
Utenriks sjøfart	7 139	5 096	1 882	1 510	2 874	3 044	1 159	1 594	-700	1 226
Fastlands-Norge	202 287	192 880	50 911	49 624	53 976	47 189	47 292	47 014	51 385	45 859
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	160 556	146 937	40 694	39 184	42 481	36 898	36 337	34 952	38 751	36 204
Industri og bergverk	21 823	18 298	5 511	5 541	6 751	3 875	4 948	4 157	5 318	3 735
Annen vareproduksjon	16 971	19 125	4 638	4 363	4 924	4 084	4 926	5 047	5 068	3 934
Boligtjenester (husholdninger)	52 999	50 231	13 295	12 817	13 205	13 030	12 265	12 096	12 840	13 117
Andre tjenesteytende næringer	68 764	59 284	17 251	16 463	17 601	15 909	14 197	13 652	15 526	15 419
Offentlig forvaltningsvirksomhet	41 731	45 943	10 216	10 441	11 495	10 292	10 955	12 062	12 634	9 655
Lagerendring og statistiske avvik	27 409	14 803	8 961	4 596	2 828	13 866	-5 154	4 547	1 544	14 815
Bruttoinvestering i alt	296 928	274 322	80 494	69 609	74 182	79 093	60 128	70 064	65 036	78 956
Innenlandsk sluttanvendelse	1 296 200	1 303 678	327 001	320 743	337 337	326 184	310 851	329 745	336 899	337 698
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendr.)	1 201 560	1 222 237	297 418	300 759	317 132	294 280	298 015	306 694	323 248	304 601
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	366 137	375 041	91 595	91 207	93 508	94 107	91 112	93 843	95 980	95 252
Eksport i alt	697 866	706 501	175 407	168 598	183 260	174 419	175 284	167 940	188 858	180 991
Tradisjonelle varer ²	203 832	209 179	52 020	49 252	51 878	51 995	52 168	49 488	55 527	54 839
Råolje og naturgass ³	320 893	320 189	79 555	75 709	89 109	82 165	80 385	73 873	83 766	84 178
Skip, plattformer og fly ⁴	13 439	18 233	3 881	2 746	2 398	2 547	3 686	3 524	8 475	1 389
Tjenester	159 701	158 900	39 951	40 891	39 875	37 713	39 044	41 054	41 089	40 584
Samlet anvendelse	1 994 066	2 010 179	502 408	489 341	520 598	500 603	486 135	497 684	525 757	518 689
Import i alt	446 819	456 462	115 703	112 430	115 275	110 748	112 792	115 150	117 772	116 183
Tradisjonelle varer ²	290 400	302 142	73 659	70 337	76 725	74 096	75 341	72 786	79 918	80 186
Råolje og naturgass ³	1 807	1 998	367	494	542	866	303	358	471	203
Skip, plattformer og fly ⁴	16 368	13 831	7 993	2 446	3 855	4 443	3 216	3 400	2 772	2 289
Tjenester	138 244	138 491	33 684	39 154	34 153	31 342	33 931	38 607	34 611	33 505
Bruttonasjonalprodukt ⁵	1 547 246	1 553 717	386 704	376 911	405 323	389 855	373 343	382 534	407 985	402 506
Fastlands-Norge(markedsværdi)	1 186 716	1 194 109	296 528	292 912	308 122	296 980	287 513	295 835	313 780	307 609
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	360 531	359 609	90 176	83 999	97 201	92 875	85 830	86 699	94 204	94 897
Fastlands-Norge(basisverdi)	1 032 496	1 039 488	258 524	254 852	265 793	261 428	250 100	257 209	270 750	269 718
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	799 137	807 287	199 839	196 883	206 753	201 287	193 979	199 882	212 139	208 619
Industri og bergverk	150 079	144 359	39 362	35 363	37 893	37 607	35 234	34 184	37 334	37 842
Andre vareproduserende næringer	109 395	106 361	23 845	29 507	28 217	27 277	22 426	28 539	28 120	28 388
Tjenesteytende næringer	539 662	556 566	136 631	132 013	140 643	136 403	136 319	137 159	146 685	142 388
Offentlig forvaltningsvirksomhet	233 360	232 201	58 686	57 969	59 040	60 141	56 122	57 328	58 611	61 099
Korreksjonsposter	154 219	154 621	38 004	38 061	42 329	35 552	37 413	38 626	43 030	37 891

1 Brudd i tallserien for kommunalt konsum fra 2001 som følge av nytt statistikkssystem KOSTRA. Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

2 Endret omfang fra publiseringer i 2003 og tidligere; Aggregatet omfatter ikke lenger fly og helikoptere og en rekke petroleumforbindelser som krever lite bearbeiding

3 Endret omfang fra publiseringer i 2003 og tidligere; Aggregatet omfatter nå alle petroleumprodukter der olje- og gassnæringen står for mer enn 50 prosent av eksportverdien

4 Nytt aggregat til erstatning for det tidligere benyttede aggregatet "Skip og plattformer". Omfatter nå i tillegg fly og helikoptere

5 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi. For oljevirkosomhet og utenriks sjøfart er basisverdi sammenfallende med markedsverdi

Tabell 3. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Konsum i husholdninger										
og ideelle organisasjoner	3,6	3,8	3,7	3,8	4,3	3,2	3,3	4,4	4,1	6,0
Konsum i husholdninger	3,5	3,5	3,5	3,7	4,2	2,9	3,0	4,2	3,9	6,0
Varekonsum	4,2	4,1	5,0	4,2	5,0	2,4	3,8	5,7	4,5	8,1
Tjenestekonsum	1,7	2,4	1,5	1,6	2,1	2,1	1,6	2,6	3,3	3,2
Husholdningenes kjøp i utlandet	6,6	5,7	4,0	9,3	11,3	14,4	5,7	2,1	4,6	13,9
Utlendingers kjøp i Norge	-2,8	2,2	1,7	-4,4	-2,9	-6,7	-0,3	4,6	11,3	13,7
Konsum i ideelle organisasjoner	7,0	9,0	7,6	6,9	6,6	8,8	9,1	9,6	8,7	6,5
Konsum i offentlig forvaltning ¹	3,1	1,4	6,6	4,8	2,2	4,4	-1,5	1,3	1,6	2,1
Konsum i statsforvaltningen ¹	40,0	1,7	43,6	42,6	39,9	3,8	-0,6	1,4	2,5	3,3
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	51,0	2,5	55,2	53,5	51,3	4,8	-0,2	2,1	3,2	3,6
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,4	-1,8	5,3	5,3	2,6	-0,6	-2,9	-2,4	-1,3	1,8
Konsum i kommuneforvaltningen ¹	-20,4	1,1	-17,1	-19,9	-21,2	5,1	-2,4	1,1	0,7	0,8
Bruttoinvestering i fast realkapital	-3,4	-3,7	3,8	-4,6	-2,0	5,9	-8,7	0,8	-11,0	-1,7
Utvinning og rørtransport	-3,6	15,8	-0,1	-5,5	-8,9	12,2	20,9	24,3	6,5	18,1
Tjenester tilkn. utvinning	69,2	..	77,3	-59,3	..	264,9	-90,5	-70,8	..	-84,5
Utenriks sjøfart	-38,2	-28,6	-10,1	-7,7	-1,6	248,4	-38,4	5,6	..	-59,7
Fastlands-Norge	-2,5	-4,7	1,1	-3,3	-2,0	-1,2	-7,1	-5,3	-4,8	-2,8
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	-3,2	-8,5	-0,1	-4,8	-1,5	-3,4	-10,7	-10,8	-8,8	-1,9
Industri og bergverk	11,5	-16,2	14,4	15,6	4,3	-3,6	-10,2	-25,0	-21,2	-3,6
Annen vareproduksjon	-1,7	12,7	7,3	-1,1	6,6	34,1	6,2	15,7	2,9	-3,7
Boligtjenester (husholdninger)	-2,3	-5,2	-0,2	-4,1	-3,2	-4,8	-7,7	-5,6	-2,8	0,7
Andre tjenesteytende næringer	-8,1	-13,8	-5,5	-11,4	-4,3	-8,8	-17,7	-17,1	-11,8	-3,1
Offentlig forvaltningsvirksomhet	0,1	10,1	6,3	2,5	-3,7	7,4	7,2	15,5	9,9	-6,2
Lagerendring og statistiske avvik	32,6	-46,0	48,0	67,6	..	25,8	..	-1,1	-45,4	6,8
Bruttoinvestering i alt	-0,9	-7,6	7,4	-1,9	4,0	8,9	-25,3	0,7	-12,3	-0,2
Innenlandsk sluttanvendelse	2,4	0,6	5,3	2,8	3,7	4,8	-4,9	2,8	-0,1	3,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendr.)	2,4	1,7	4,0	2,8	2,6	2,8	0,2	2,0	1,9	3,5
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	2,7	2,4	6,5	4,5	1,4	4,8	-0,5	2,9	2,6	1,2
Eksport i alt	0,1	1,2	6,0	-1,4	-1,5	2,2	-0,1	-0,4	3,1	3,8
Tradisjonelle varer ²	1,6	2,6	4,3	7,2	-1,2	2,6	0,3	0,5	7,0	5,5
Råolje og naturgass ³	2,2	-0,2	11,7	-2,6	3,7	7,4	1,0	-2,4	-6,0	2,5
Skip, plattformer og fly ⁴	-24,2	35,7	9,1	-40,5	-64,4	-42,3	-5,0	28,3	253,4	-45,5
Tjenester	-3,1	-0,5	-2,3	-4,4	-2,1	-3,3	-2,3	0,4	3,0	7,6
Samlet anvendelse	1,6	0,8	5,5	1,3	1,8	3,9	-3,2	1,7	1,0	3,6
Import i alt	2,3	2,2	7,3	2,5	3,3	7,1	-2,5	2,4	2,2	4,9
Tradisjonelle varer ²	3,8	4,0	5,8	3,8	5,0	6,3	2,3	3,5	4,2	8,2
Råolje og naturgass ³	-21,3	10,6	-26,6	3,1	-33,5	114,5	-17,4	-27,6	-13,2	-76,6
Skip, plattformer og fly ⁴	-9,6	-15,5	127,7	-34,8	-22,6	114,2	-59,8	39,0	-28,1	-48,5
Tjenester	1,1	0,2	-1,6	3,8	4,3	0,3	0,7	-1,4	1,3	6,9
Bruttonasjonalprodukt ⁵	1,4	0,4	5,0	0,9	1,4	3,1	-3,5	1,5	0,7	3,2
Fastlands-Norge(markedsverdi)	1,7	0,6	4,8	2,8	1,4	2,7	-3,0	1,0	1,8	3,6
Oljevirkosmhet og utenriks sjøfart	0,4	-0,3	5,6	-5,1	1,6	4,2	-4,8	3,2	-3,1	2,2
Fastlands-Norge(basisverdi)	1,4	0,7	4,9	2,6	0,8	3,2	-3,3	0,9	1,9	3,2
Fastlands-Norge ekskl. off. forvatning	1,8	1,0	4,9	2,7	1,6	2,9	-2,9	1,5	2,6	3,6
Industri og bergverk	-0,8	-3,8	5,1	0,9	-2,3	0,4	-10,5	-3,3	-1,5	0,6
Andre vareproduserende næringer	1,1	-2,8	3,5	5,9	-0,6	-2,0	-6,0	-3,3	-0,3	4,1
Tjenesteytende næringer	2,6	3,1	5,1	2,5	3,1	4,6	-0,2	3,9	4,3	4,4
Offentlig forvaltningsvirksomhet	0,1	-0,5	5,0	2,2	-1,7	4,3	-4,4	-1,1	-0,7	1,6
Korreksjonsposter	3,6	0,3	4,1	4,1	4,9	-0,8	-1,6	1,5	1,7	6,6

1 Brudd i tallserien for kommunalt konsum fra 2001 som følge av nytt statistikkssystem KOSTRA. Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

2 Endret omfang fra publiseringer i 2003 og tidligere; Aggregatet omfatter ikke lenger fly og helikoptere og en rekke petroleumforbindelser som krever lite bearbeiding

3 Endret omfang fra publiseringer i 2003 og tidligere; Aggregatet omfatter nå alle petroleumprodukter der olje- og gassnæingen står for mer enn 50 prosent av eksportverdien

4 Nytt aggregat til erstatning for det tidligere benyttede aggregatet "Skip og plattformer". Omfatter nå i tillegg fly og helikoptere

5 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi. For oljevirkosmhet og utenriks sjøfart er basisverdi sammenfallende med markedsverdi

Tabell 4. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Konsum i husholdninger										
og ideelle organisasjoner	0,8	2,3	-0,1	0,8	1,8	4,6	2,0	1,8	1,1	-1,0
Konsum i husholdninger	0,7	2,4	-0,2	0,7	1,8	4,8	2,1	1,9	1,1	-1,2
Varekonsum	-1,1	1,3	-3,3	-0,3	1,1	6,0	0,5	-0,0	-0,7	-4,4
Tjenestekonsum	3,6	3,3	4,1	2,9	3,5	3,9	3,7	2,9	2,7	1,8
Husholdningenes kjøp i utlandet	-4,9	8,3	-5,0	-5,6	-5,4	-2,1	6,4	12,4	13,2	14,2
Utlendingers kjøp i Norge	1,0	2,1	-0,4	1,8	2,3	2,7	1,9	2,1	1,5	1,2
Konsum i ideelle organisasjoner	1,7	0,8	1,8	2,4	1,7	1,1	0,8	0,2	1,1	1,9
Konsum i offentlig forvaltning ¹	3,8	3,4	3,9	5,2	3,3	5,7	3,6	2,3	2,0	1,1
Konsum i statsforvaltningen ¹	3,4	2,5	3,1	4,4	3,7	4,2	2,6	1,7	1,5	1,3
Konsum i statsforvaltningen, sivil	3,4	2,9	3,2	4,7	3,5	4,7	3,1	1,9	2,0	1,5
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,3	0,2	3,1	3,0	4,6	1,7	0,0	0,2	-1,1	0,1
Konsum i kommuneforvaltningen ¹	4,3	4,4	4,6	6,0	3,6	7,5	4,7	3,1	2,5	0,9
Bruttoinvestering i fast realkapital	-0,1	0,8	-0,8	0,9	-0,5	-1,8	0,6	0,5	3,7	3,8
Utvinning og rørtransport	-1,9	2,2	-4,8	-1,0	-1,8	-0,6	4,2	2,3	2,6	1,3
Tjenester tilkn. utvinning	-0,0	-10,9	-3,7	14,9	-24,6	-22,2	11,8	31,6	28,9	60,3
Utenriks sjøfart	-5,0	2,1	-3,6	-6,3	-8,5	-19,0	0,0	3,4	-64,0	28,1
Fastlands-Norge	0,6	0,2	0,7	1,6	0,2	-0,9	-0,7	-0,1	2,5	3,4
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	0,3	-0,2	0,5	1,4	-0,3	-1,4	-1,3	-0,7	2,4	3,4
Industri og bergverk	-3,1	-1,9	-2,9	-2,9	-3,8	-4,8	-3,2	-2,5	1,6	2,8
Annen vareproduksjon	-2,9	-2,8	-1,3	-1,4	-6,4	-8,3	-4,6	-3,2	3,6	5,3
Boligtjenester (husholdninger)	4,0	2,8	3,8	4,2	4,1	3,3	2,7	2,6	2,6	4,0
Andre tjenesteytende næringer	-0,7	-1,7	-0,5	1,2	-0,8	-2,8	-3,2	-2,6	1,7	2,3
Offentlig forvaltningsvirksomhet	1,9	1,5	1,4	2,2	2,3	1,1	1,1	1,2	2,4	3,5
Lagerendring og statistiske avvik	-3,9	0,4	7,5	-4,5	80,7	4,8	-14,5	-14,7	-10,9	1,0
Bruttoinvestering i alt	-0,4	0,9	-0,1	0,6	-2,6	-0,7	1,4	-0,5	3,8	3,3
Innenlandsk sluttanvendelse	1,3	2,3	0,9	1,8	1,2	3,6	2,4	1,4	1,9	0,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendr.)	1,6	2,3	1,1	2,1	1,9	4,1	2,0	1,6	1,6	0,2
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	3,6	3,1	3,7	4,9	3,2	5,2	3,3	2,1	2,0	1,3
Eksport i alt	-10,2	1,9	-14,6	-10,6	-1,9	2,4	-2,9	3,4	4,9	5,4
Tradisjonelle varer ²	-8,6	-1,2	-9,9	-9,9	-6,0	-7,1	-2,5	2,4	2,4	9,2
Råolje og naturgass ³	-14,6	2,7	-22,5	-15,2	0,8	11,1	-5,8	1,7	4,1	-0,6
Skip, plattformer og fly ⁴	-6,8	-5,3	-8,0	-11,3	-3,1	-6,7	-12,5	4,9	-6,9	3,5
Tjenester	-3,7	5,1	-5,0	-2,5	-0,2	0,3	3,0	7,0	9,7	13,0
Samlet anvendelse	-2,8	2,2	-4,7	-2,5	0,3	3,3	0,5	2,1	2,8	2,1
Import i alt	-6,7	1,8	-7,3	-6,8	-5,6	-3,3	-0,5	5,0	5,9	7,8
Tradisjonelle varer ²	-7,4	0,7	-8,1	-7,5	-5,4	-2,7	-1,5	2,8	4,0	4,3
Råolje og naturgass ³	-9,8	1,2	-18,0	-16,0	12,3	10,6	-10,6	3,9	-0,9	0,6
Skip, plattformer og fly ⁴	-6,6	-14,2	-12,9	-10,2	1,6	-23,3	-14,2	-2,7	-15,0	19,3
Tjenester	-5,3	6,0	-4,4	-5,2	-7,2	-2,2	2,7	9,9	12,6	14,3
Bruttonasjonalprodukt ⁵	-1,6	2,3	-4,0	-1,2	2,0	5,1	0,7	1,3	2,0	0,6
Fastlands-Norge(markedsverdi)	2,3	2,0	2,3	2,6	2,1	3,8	2,3	1,3	0,9	0,2
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	-14,5	3,2	-22,5	-14,0	1,8	10,6	-5,6	1,9	5,5	2,0
Fastlands-Norge(basisverdi)	4,0	2,3	3,3	4,5	4,8	4,4	3,6	1,2	0,2	0,5
Fastlands-Norge ekskl. off. forvatning	3,6	1,6	2,7	3,6	4,7	3,2	3,0	0,7	-0,4	0,3
Industri og bergverk	1,2	-1,5	2,7	0,4	-0,0	-5,9	0,4	-0,8	0,7	6,0
Andre vareproduserende næringer	4,9	11,0	1,8	0,8	8,0	23,2	9,8	6,6	4,6	-7,1
Tjenesteytende næringer	4,0	0,5	2,9	5,0	5,3	1,5	2,6	-0,3	-1,7	0,7
Offentlig forvaltningsvirksomhet	5,5	4,7	5,5	7,7	5,3	8,4	5,4	3,1	2,3	1,0
Korreksjonsposter	-9,3	0,0	-4,8	-10,0	-15,9	-0,9	-6,9	1,7	6,6	-1,7

1 Brudd i tallserien for kommunalt konsum fra 2001 som følge av nytt statistikkssystem KOSTRA. Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

2 Endret omfang fra publiseringer i 2003 og tidligere; Aggregatet omfatter ikke lenger fly og helikoptere og en rekke petroleumforbindelser som krever lite bearbeiding

3 Endret omfang fra publiseringer i 2003 og tidligere; Aggregatet omfatter nå alle petroleumprodukter der olje- og gassnæingen står for mer enn 50 prosent av eksportverdien

4 Nytt aggregat til erstatning for det tidligere benyttede aggregatet "Skip og plattformer". Omfatter nå i tillegg fly og helikoptere

5 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi. For oljevirkosomhet og utenriks sjøfart er basisverdi sammenfallende med markedsverdi

Tabell 5. Produksjon. Løpende priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Produksjon i alt.	2 546 351	2 601 194	645 364	619 623	659 614	656 622	626 644	637 591	680 336	686 146
Jordbruk og skogbruk	29 438	29 545	6 320	10 859	6 437	5 845	6 104	11 182	6 413	6 143
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	21 835	19 956	4 769	5 572	5 362	5 360	4 402	4 444	5 749	5 592
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	307 803	312 671	77 737	71 433	81 086	85 105	69 492	76 666	81 408	86 636
Utvinning av råolje og naturgass	292 164	302 352	73 711	70 062	78 927	84 181	65 322	72 927	79 922	85 450
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	15 639	10 319	4 027	1 372	2 159	924	4 170	3 739	1 486	1 186
Bergverksdrift	7 115	7 523	1 885	1 838	1 690	1 776	1 983	1 726	2 037	1 582
Industri	490 468	474 585	129 346	114 558	123 430	121 599	115 796	112 810	124 380	127 554
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	117 772	112 673	30 941	28 128	29 328	28 057	27 582	27 217	29 818	29 190
Tekstil- og bekledningsindustri	5 613	4 855	1 512	1 209	1 380	1 437	1 185	1 043	1 190	1 243
Trelast- og trevareindustri	19 587	18 513	5 477	4 551	4 867	4 945	4 709	4 213	4 647	4 988
Treforedling	17 172	16 800	4 481	3 938	4 217	4 105	3 921	4 372	4 402	4 444
Forlag og grafisk industri	36 188	36 673	9 269	8 639	9 240	9 657	8 690	8 821	9 505	10 010
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	59 030	61 320	15 854	13 483	15 095	15 246	14 895	14 581	16 599	16 323
Kjemiske råvarer	21 677	22 342	5 571	5 139	5 167	5 207	5 879	5 444	5 812	6 173
Metallindustri	42 003	43 658	11 052	9 830	10 501	10 100	10 694	10 801	12 063	13 205
Verkstedindustri	103 071	95 484	27 386	23 640	26 344	25 364	23 172	22 447	24 501	25 946
Bygging av skip og oljeplattformer	53 912	49 131	14 040	12 827	13 692	13 582	11 849	11 448	12 251	11 893
Møbelindustri og annen industri	14 443	13 135	3 762	3 174	3 597	3 899	3 221	2 424	3 591	4 138
Kraftforsyning	42 348	48 776	8 815	8 481	12 914	16 943	9 506	9 091	13 236	14 192
Vannforsyning	3 523	3 560	881	881	881	890	890	890	890	1 025
Bygge- og anleggsvirksomhet	162 017	165 423	41 434	38 635	42 579	42 092	40 517	38 995	43 819	44 893
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	230 868	234 907	56 589	56 515	64 822	54 858	57 717	57 191	65 141	57 366
Hotell- og restaurantvirksomhet	43 038	43 049	11 222	11 942	10 498	9 127	10 999	12 141	10 782	9 507
Rørtransport	20 355	22 845	5 401	4 923	5 120	5 352	5 761	5 477	6 255	4 981
Utenriks sjøfart	86 751	89 590	21 902	21 531	22 131	20 053	21 616	23 843	24 078	26 022
Transport ellers	141 301	139 838	36 893	35 997	35 552	32 542	35 131	35 762	36 403	33 020
Post og telekommunikasjon	74 460	77 070	18 835	18 646	19 316	19 710	18 703	18 992	19 664	20 332
Finansiell tjenesteyting	78 329	81 769	20 001	19 736	19 767	19 528	20 375	20 637	21 229	21 741
Boligtjenester (husholdninger)	97 034	103 196	24 145	24 452	24 672	25 248	25 721	25 969	26 258	26 580
Forretningsmessig tjenesteyting	262 000	274 070	67 853	60 862	68 466	71 342	66 596	63 917	72 216	75 494
Offentlig administrasjon og forsvar	124 357	125 527	30 804	31 560	31 657	31 856	30 524	31 599	31 547	32 142
Undervisning	84 917	91 530	21 375	20 292	22 439	24 146	22 316	21 507	23 562	25 003
Helse- og sosialtjenester	160 387	172 454	39 864	41 246	40 960	42 687	41 792	43 823	44 153	44 792
Andre sosiale og personlige tjenester	78 006	83 309	19 293	19 664	19 837	20 562	20 702	20 929	21 115	21 546
Fastlands-Norge	2 131 442	2 176 087	540 323	521 736	551 278	546 113	529 775	531 605	568 594	568 506

Offentlig forvaltningsvirksomhet ¹	357 808	368 324	89 185	90 159	91 901	93 607	89 435	91 733	93 549	95 955
Statsforvaltningen ¹	175 993	177 339	43 756	45 294	44 658	44 239	43 071	45 133	44 896	45 877
Sivil forvaltning	146 430	148 253	36 372	37 975	37 136	36 825	35 902	37 972	37 553	38 355
Forsvar	29 563	29 086	7 383	7 319	7 522	7 414	7 168	7 161	7 344	7 522
Kommuneforvaltningen ¹	181 814	190 985	45 430	44 865	47 243	49 368	46 364	46 600	48 652	50 078

1 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

Tabell 6. Produksjon. Faste 2001-priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Produksjon i alt.	2 573 740	2 573 563	652 069	622 395	663 611	647 568	625 776	630 209	670 010	664 079
Jordbruk og skogbruk	29 502	29 233	6 289	10 861	6 504	5 868	6 009	10 959	6 396	6 094
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	24 150	24 173	5 366	6 330	5 940	6 014	5 502	5 926	6 732	6 480
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	360 489	356 599	90 009	82 070	96 893	91 433	85 900	86 236	93 030	93 869
Utvinning av råolje og naturgass	343 459	344 713	85 514	80 416	94 248	90 367	81 019	82 041	91 286	92 173
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	17 031	11 885	4 494	1 654	2 645	1 066	4 881	4 195	1 745	1 696
Bergverksdrift	7 039	7 459	1 864	1 865	1 664	1 738	1 945	1 760	2 015	1 537
Industri	499 204	480 670	130 878	116 903	126 030	125 083	117 221	113 865	124 501	126 367
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	115 782	111 020	30 387	27 481	28 887	28 042	27 222	26 561	29 196	28 589
Tekstil- og bekledningsindustri	5 504	4 754	1 489	1 190	1 347	1 433	1 153	1 013	1 154	1 208
Trelast- og trevareindustri	19 839	18 382	5 535	4 592	4 912	4 938	4 669	4 160	4 615	4 896
Treforedling	19 202	19 717	4 970	4 520	4 855	4 894	4 598	5 108	5 118	5 121
Forlag og grafisk industri	36 140	36 646	9 254	8 628	9 215	9 673	8 670	8 807	9 496	10 017
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	61 711	61 746	16 352	14 077	15 510	15 089	15 133	14 706	16 818	16 239
Kjemiske råvarer	23 086	23 690	5 817	5 520	5 705	5 704	6 156	5 794	6 035	6 119
Metallindustri	47 131	47 694	12 185	11 379	12 170	11 747	11 918	11 555	12 473	12 931
Verkstedindustri	103 311	96 184	27 276	23 789	26 520	26 324	23 131	22 206	24 523	25 910
Bygging av skip og oljeplattformer	53 090	47 158	13 851	12 560	13 315	13 350	11 366	10 889	11 553	11 249
Møbelindustri og annen industri	14 407	13 682	3 763	3 168	3 594	3 889	3 205	3 067	3 521	4 089
Kraftforsyning	40 328	36 053	9 187	8 820	11 048	9 983	8 062	7 850	10 158	10 641
Vannforsyning	3 368	3 205	842	842	842	802	801	801	801	869
Bygge- og anleggsvirksomhet	155 345	153 535	39 915	36 919	40 204	39 457	37 836	36 138	40 103	40 265
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	228 304	235 664	56 823	55 022	62 705	55 624	57 227	57 326	65 488	58 720
Hotell- og restaurantvirksomhet	41 350	40 274	10 815	11 449	9 975	8 611	10 295	11 364	10 004	8 733
Rørtransport	20 497	21 108	5 499	4 945	5 180	5 290	5 070	5 204	5 545	5 830
Utenriks sjøfart	93 761	91 429	23 174	22 928	23 898	22 633	22 911	23 180	22 706	21 591
Transport ellers	137 490	134 185	36 040	35 655	34 375	30 901	33 500	34 754	35 030	31 768
Post og telekommunikasjon	72 857	75 289	17 963	18 530	19 214	18 801	17 418	19 155	19 915	19 523
Finansiell tjenesteyting	77 308	80 475	19 508	19 142	19 386	19 700	19 586	20 067	21 122	20 964
Boligtjenester (husholdninger)	92 549	94 679	23 071	23 181	23 326	23 468	23 587	23 723	23 900	24 074
Forretningsmessig tjenesteyting	258 294	267 919	66 768	59 567	67 418	70 448	64 829	62 137	70 505	72 424
Offentlig administrasjon og forsvar	120 027	119 341	29 799	30 277	30 097	30 373	29 047	30 023	29 897	30 423
Undervisning	80 537	82 607	20 543	19 054	20 675	21 740	20 175	19 471	21 221	22 382
Helse- og sosialtjenester	154 970	159 265	38 745	39 041	38 934	39 616	38 867	40 193	40 588	40 853
Andre sosiale og personlige tjenester	76 372	80 401	18 971	18 991	19 303	19 985	19 988	20 075	20 352	20 673
Fastlands-Norge	2 098 993	2 104 427	533 387	512 451	537 640	528 212	511 896	515 590	548 729	542 789

Offentlig forvaltningsvirksomhet ¹	343 845	341 017	86 260	85 529	86 678	86 792	83 108	84 747	86 370	87 889
Statsforvaltningen ¹	169 330	165 618	42 320	42 981	42 407	41 421	40 306	41 927	41 965	42 448
Sivil forvaltning	140 743	137 582	35 182	35 896	35 240	34 283	33 385	35 016	34 897	35 214
Forsvar	28 588	28 037	7 138	7 085	7 168	7 137	6 921	6 911	7 068	7 233
Kommuneforvaltningen ¹	174 514	175 399	43 940	42 548	44 271	45 372	42 802	42 820	44 405	45 442

1 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

Tabell 7. Produksjon. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Produksjon i alt.	1,1	-0,0	4,7	0,8	0,3	1,9	-4,0	1,3	1,0	2,5
Jordbruk og skogbruk	-1,2	-0,9	-6,7	1,9	1,0	0,4	-4,4	0,9	-1,7	3,9
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	9,0	0,1	10,0	26,4	3,4	-7,7	2,5	-6,4	13,3	7,7
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	0,7	-1,1	5,6	-6,1	0,3	-0,1	-4,6	5,1	-4,0	2,7
Utvinning av råolje og naturgass	1,4	0,4	6,8	-3,9	4,0	8,5	-5,3	2,0	-3,1	2,0
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	-11,1	-30,2	-13,1	-56,4	-55,8	-87,1	8,6	153,7	-34,0	59,2
Bergverksdrift	-4,2	6,0	3,0	1,0	-15,6	5,6	4,3	-5,6	21,1	-11,6
Industri	0,1	-3,7	6,0	0,9	-1,5	-0,2	-10,4	-2,6	-1,2	1,0
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	0,8	-4,1	7,4	2,2	-2,4	-3,4	-10,4	-3,3	1,1	1,9
Tekstil- og bekledningsindustri	-8,9	-13,6	3,3	-6,5	-17,6	-3,1	-22,5	-14,9	-14,4	-15,7
Trelast- og trevareindustri	2,8	-7,3	13,5	5,8	-0,5	2,9	-15,6	-9,4	-6,0	-0,9
Treforedling	-7,0	2,7	-5,6	-10,4	2,5	0,8	-7,5	13,0	5,4	4,6
Forlag og grafisk industri	-1,1	1,4	3,0	0,3	-0,8	7,0	-6,3	2,1	3,0	3,6
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	-2,9	0,1	1,0	-8,2	-5,8	-4,3	-7,5	4,5	8,4	7,6
Kjemiske råvarer	-2,7	2,6	-3,4	-1,8	-1,4	-5,6	5,8	5,0	5,8	7,3
Metallindustri	1,6	1,2	5,2	4,3	1,9	3,1	-2,2	1,5	2,5	10,1
Verkstedindustri	0,8	-6,9	8,9	4,0	0,1	2,3	-15,2	-6,7	-7,5	-1,6
Bygging av skip og oljeplattformer	7,4	-11,2	15,4	8,5	3,2	-0,1	-17,9	-13,3	-13,2	-15,7
Møbelindustri og annen industri	-7,4	-5,0	-1,2	-6,1	-14,1	0,2	-14,9	-3,2	-2,0	5,1
Kraftforsyning	3,0	-10,6	7,5	14,2	0,1	-11,4	-12,2	-11,0	-8,1	6,6
Vannforsyning	-1,7	-4,9	-1,6	-1,3	-2,1	-4,8	-4,9	-4,9	-4,9	8,4
Bygge- og anleggsvirksomhet	0,1	-1,2	4,6	0,1	-1,2	3,0	-5,2	-2,1	-0,3	2,0
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	3,9	3,2	6,8	4,9	2,3	3,5	0,7	4,2	4,4	5,6
Hotell- og restaurantvirksomhet	-1,0	-2,6	-1,0	-0,8	-0,6	-5,5	-4,8	-0,7	0,3	1,4
Rørtransport	1,0	3,0	14,8	-3,3	-1,3	8,6	-7,8	5,2	7,0	10,2
Utenriks sjøfart	-6,4	-2,5	-6,6	-9,0	-5,5	-4,7	-1,1	1,1	-5,0	-4,6
Transport ellers	-0,4	-2,4	-1,1	-0,1	4,2	-1,7	-7,0	-2,5	1,9	2,8
Post og telekommunikasjon	3,6	3,3	1,2	6,4	4,5	9,6	-3,0	3,4	3,6	3,8
Finansiell tjenesteyting	1,7	4,1	3,4	0,2	-1,7	2,2	0,4	4,8	9,0	6,4
Boligtjenester (husholdninger)	1,9	2,3	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2	2,3	2,5	2,6
Forretningsmessig tjenesteyting	0,8	3,7	8,4	0,6	0,2	9,2	-2,9	4,3	4,6	2,8
Offentlig administrasjon og forsvar	0,2	-0,6	2,7	2,1	-0,8	1,7	-2,5	-0,8	-0,7	0,2
Undervisning	1,2	2,6	7,0	3,7	-0,3	7,3	-1,8	2,2	2,6	3,0
Helse- og sosialtjenester	5,2	2,8	7,3	5,6	4,7	3,6	0,3	3,0	4,2	3,1
Andre sosiale og personlige tjenester	4,7	5,3	5,7	5,4	3,6	4,6	5,4	5,7	5,4	3,4
Fastlands-Norge	1,5	0,3	5,0	2,5	0,6	2,5	-4,0	0,6	2,1	2,8

Offentlig forvaltningsvirksomhet ¹	1,6	-0,8	4,9	3,3	0,6	1,7	-3,7	-0,9	-0,4	1,3
Statsforvaltningen ¹	38,0	-2,2	41,6	40,7	37,8	-0,5	-4,8	-2,5	-1,0	2,5
Sivil forvaltning	48,1	-2,2	52,3	50,8	48,2	-0,4	-5,1	-2,5	-1,0	2,7
Forsvar	3,3	-1,9	5,2	5,1	2,5	-0,8	-3,1	-2,5	-1,4	1,3
Kommuneforvaltningen ¹	-19,1	0,5	-16,1	-18,6	-20,1	3,7	-2,6	0,6	0,3	0,2

1 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

Tabell 8. Produksjon. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Produksjon i alt.	-1,1	2,2	-2,9	-0,7	1,8	3,7	1,2	1,6	2,2	1,9
Jordbruk og skogbruk	-0,2	1,3	-1,2	0,5	0,4	0,0	1,1	2,1	1,3	1,2
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-9,6	-8,7	-12,8	-11,2	-12,2	-5,3	-10,0	-14,8	-5,4	-3,2
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	-14,6	2,7	-22,0	-15,1	-0,6	9,8	-6,3	2,1	4,6	-0,8
Utvinning av råolje og naturgass	-14,9	3,1	-22,6	-15,2	0,6	11,7	-6,5	2,0	4,5	-0,5
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	-8,2	-5,5	-11,8	-16,6	-17,8	-11,6	-4,6	7,4	4,3	-19,3
Bergverksdrift	1,1	-0,2	0,1	-1,4	1,9	-1,2	0,8	-0,5	-0,5	0,8
Industri	-1,7	0,5	-2,4	-2,0	-0,7	-1,0	-0,0	1,1	2,0	3,8
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	1,7	-0,2	2,2	2,3	0,1	-1,1	-0,5	0,1	0,6	2,0
Tekstil- og bekledningsindustri	2,0	0,2	1,4	2,0	1,1	-1,9	1,1	1,4	0,7	2,6
Trelast- og trevareindustri	-1,3	2,0	-1,5	-0,9	-0,0	2,5	1,9	2,2	1,6	1,7
Treforedling	-10,6	-4,7	-11,2	-11,3	-8,6	-10,2	-5,4	-1,7	-1,0	3,5
Forlag og grafisk industri	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,4	-0,1	0,1	0,0	-0,2	0,1
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	-4,3	3,8	-7,2	-5,2	2,6	9,2	1,5	3,5	1,4	-0,5
Kjemiske råvarer	-6,1	0,4	-6,3	-5,9	-7,2	-4,9	-0,3	0,9	6,3	10,5
Metallindustri	-10,9	2,7	-12,6	-12,7	-5,8	-7,7	-1,1	8,2	12,1	18,8
Verkstedindustri	-0,2	-0,5	-0,2	-0,6	-0,7	-3,6	-0,2	1,7	0,6	3,9
Bygging av skip og oljeplattformer	1,5	2,6	0,9	1,7	2,1	1,8	2,8	2,9	3,1	3,9
Møbelindustri og annen industri	0,2	-4,2	-0,1	0,3	-0,2	-0,5	0,6	-21,1	1,9	0,9
Kraftforsyning	5,0	28,8	-2,5	-4,3	13,3	57,6	22,9	20,4	11,5	-21,4
Vannforsyning	4,6	6,2	4,6	4,6	4,6	6,2	6,2	6,2	6,2	6,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	4,3	3,3	4,3	4,4	4,4	3,8	3,2	3,1	3,2	4,5
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	1,1	-1,4	-1,7	3,2	4,9	0,1	1,3	-2,9	-3,8	-0,9
Hotell- og restaurantvirksomhet	4,1	2,7	4,5	3,7	3,7	3,0	3,0	2,4	2,4	2,7
Rørtransport	-0,7	9,0	-3,3	-0,7	3,1	0,4	15,7	5,7	14,1	-15,6
Utenriks sjøfart	-7,5	5,9	-8,9	-5,0	-1,2	-0,6	-0,2	9,5	14,5	36,0
Transport ellers	2,8	1,4	1,4	2,7	1,9	0,7	2,4	1,9	0,5	-1,3
Post og telekommunikasjon	2,2	0,2	3,7	1,7	1,7	1,8	2,4	-1,5	-1,8	-0,7
Finansiell tjenesteyting	1,3	0,3	2,4	2,4	1,2	1,5	1,5	-0,3	-1,4	4,6
Boligtjenester (husholdninger)	4,8	4,0	5,2	5,4	4,1	4,0	4,2	3,8	3,9	2,6
Forretningsmessig tjenesteyting	1,4	0,8	1,1	2,1	1,5	0,8	1,1	0,7	0,9	2,9
Offentlig administrasjon og forsvar	3,6	1,5	3,6	3,7	4,3	3,2	1,7	1,0	0,3	0,7
Undervisning	5,4	5,1	4,6	5,9	7,3	8,1	6,3	3,7	2,3	0,6
Helse- og sosialtjenester	3,5	4,6	4,3	6,4	1,1	7,6	4,5	3,2	3,4	1,8
Andre sosiale og personlige tjenester	2,1	1,4	2,1	2,5	1,9	2,3	1,8	0,7	1,0	1,3
Fastlands-Norge	1,5	1,8	0,9	1,9	2,2	2,9	2,2	1,3	1,1	1,3

Offentlig forvaltningsvirksomhet ¹	4,1	3,8	4,2	5,4	3,7	6,4	4,1	2,7	2,2	1,2
Statsforvaltningen ¹	3,9	3,0	3,7	4,8	4,4	5,1	3,4	2,2	1,6	1,2
Sivil forvaltning	4,0	3,6	3,8	5,1	4,2	5,8	4,0	2,5	2,1	1,4
Forsvar	3,4	0,3	3,2	3,1	4,7	1,9	0,1	0,3	-1,0	0,1
Kommuneforvaltningen ¹	4,2	4,5	4,5	5,8	3,6	7,5	4,8	3,2	2,7	1,3

1 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

**Tabell 9. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.
Løpende priser. Millioner kroner**

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Bruttonasjonalprodukt¹	1 522 176	1 563 689	381 498	374 132	399 616	397 589	371 068	384 782	410 249	413 023
Jordbruk og skogbruk	14 585	14 784	858	7 169	3 614	2 922	777	7 507	3 578	3 168
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	8 181	5 304	1 549	2 128	1 688	1 998	941	844	1 521	1 832
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	261 039	268 552	65 956	62 005	69 558	74 992	57 854	65 207	70 499	75 624
Utvinning av råolje og naturgass	256 008	265 660	64 720	61 651	69 018	74 729	56 718	64 111	70 103	75 488
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	5 030	2 892	1 236	354	540	264	1 136	1 096	396	137
Bergverksdrift	3 050	3 115	808	762	726	745	840	689	841	663
Industri	148 857	140 829	39 622	34 987	37 255	34 917	35 486	33 597	36 829	37 361
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	29 038	27 486	7 715	7 285	7 163	6 518	6 924	6 992	7 051	6 958
Tekstil- og bekledningsindustri	2 472	2 118	669	533	612	618	528	452	520	535
Trelast- og trevareindustri	6 749	6 423	1 883	1 597	1 694	1 702	1 650	1 487	1 585	1 713
Treforedling	5 072	4 118	1 360	1 124	1 158	872	980	1 194	1 073	1 090
Forlag og grafisk industri	15 302	15 404	3 899	3 666	3 960	4 074	3 622	3 716	3 992	4 117
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	14 525	14 602	3 971	3 249	3 836	3 393	4 079	3 292	3 838	3 473
Kjemiske råvarer	5 766	5 393	1 555	1 403	1 192	1 075	1 548	1 298	1 473	1 697
Metallindustri	9 486	9 906	2 664	2 088	2 033	1 802	2 458	2 569	3 077	3 386
Verkstedindustri	37 832	34 671	10 022	8 716	9 751	8 963	8 562	8 319	8 827	8 970
Bygging av skip og oljeplattformer	16 970	15 989	4 418	4 084	4 450	4 356	3 873	3 748	4 012	3 906
Møbelindustri og annen industri	5 646	4 720	1 466	1 242	1 405	1 545	1 263	532	1 380	1 516
Kraftforsyning	31 367	38 443	6 322	6 086	9 911	13 880	7 253	6 917	10 393	11 188
Vannforsyning	2 414	2 337	603	604	605	584	584	584	585	694
Bygge- og anleggsvirksomhet	62 473	65 295	15 875	14 840	16 819	16 575	15 942	15 384	17 394	18 027
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	130 927	131 650	31 581	32 384	37 591	30 478	32 449	32 178	36 545	31 191
Hotell- og restaurantvirksomhet	20 966	21 340	5 370	5 817	5 168	4 439	5 482	6 013	5 406	4 648
Rørtransport	19 061	21 471	5 054	4 607	4 787	5 016	5 430	5 135	5 889	4 596
Utenriks sjøfart	28 294	27 520	6 649	7 304	7 746	6 071	6 488	7 385	7 576	9 496
Transport ellers	54 205	54 204	13 984	13 200	14 436	12 614	13 562	13 386	14 642	12 809
Post og telekommunikasjon	29 253	29 321	7 410	7 426	7 853	7 483	7 198	7 139	7 500	7 435
Finansiell tjenesteyting	47 278	50 087	12 126	11 778	11 737	11 914	12 960	12 936	12 276	13 730
Boligtjenester (husholdninger)	78 716	83 955	19 598	19 845	20 017	20 506	20 956	21 159	21 333	21 558
Forretningsmessig tjenesteyting	134 631	140 984	34 758	31 372	35 491	36 607	34 241	32 978	37 159	38 926
Offentlig administrasjon og forsvar	70 842	72 049	17 424	18 182	18 280	18 486	17 155	18 230	18 177	18 657
Undervisning	65 337	70 178	16 508	15 443	17 509	18 767	17 013	16 219	18 179	19 389
Helse- og sosialtjenester	123 746	132 568	30 720	32 088	31 821	33 386	32 157	33 558	33 468	34 963
Andre sosiale og personlige tjenester	47 046	49 408	11 645	12 008	12 012	12 040	12 317	12 528	12 523	12 315
Fastlands-Norge (markedsverdi)	1 213 783	1 246 146	303 839	300 215	317 525	311 510	301 296	307 055	326 285	323 306
Indirekte målte bank- og finanstjenester	-39 028	-41 134	-9 901	-9 908	-9 771	-9 843	-10 554	-10 491	-10 246	-10 739
Merverdi og investeringsavgift	132 167	132 086	33 116	33 268	33 999	31 340	31 750	33 089	35 907	33 175
Andre produktskatter, netto	53 565	54 177	14 128	13 629	13 778	13 142	13 636	13 851	13 547	13 628
Statistiske avvik	-6 795	-4 834	-265	-2 892	-3 013	-1 470	-848	-1 241	-1 275	-1 311
Fastlands-Norge (basisverdi)	1 073 874	1 105 851	266 761	266 119	282 532	278 340	267 312	271 847	288 351	288 554

Offentlig forvaltningsvirksomhet ²	246 222	256 609	61 286	62 263	64 009	66 306	61 799	63 513	64 991	68 059
Statsforvaltningen ²	105 039	108 550	26 017	27 554	26 922	27 671	26 167	27 644	27 068	28 537
Sivil forvaltning	90 346	94 209	22 351	23 953	23 116	23 943	22 684	24 169	23 412	24 856
Forsvar	14 693	14 341	3 665	3 601	3 806	3 728	3 482	3 475	3 657	3 681
Kommuneforvaltningen ²	141 182	148 059	35 270	34 709	37 087	38 635	35 632	35 869	37 922	39 522

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

2 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

**Tabell 10. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.
Faste 2001-priser. Millioner kroner**

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Bruttonasjonalprodukt¹	1 547 246	1 553 717	386 704	376 911	405 323	389 855	373 343	382 534	407 985	402 506
Jordbruk og skogbruk	14 841	15 003	918	7 225	3 711	3 054	860	7 431	3 658	3 241
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	10 382	9 501	2 150	2 861	2 257	2 665	2 004	2 300	2 531	2 802
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	312 072	311 302	77 793	72 212	84 892	80 857	73 932	74 590	81 923	82 696
Utvinning av råolje og naturgass	305 827	306 944	76 145	71 605	83 922	80 466	72 142	73 052	81 284	82 074
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	6 245	4 358	1 648	606	970	391	1 790	1 538	640	622
Bergverksdrift	2 993	3 172	793	793	708	739	827	748	857	653
Industri	147 086	141 188	38 569	34 570	37 185	36 868	34 407	33 435	36 477	37 188
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	26 389	25 504	6 903	6 337	6 622	6 379	6 278	6 157	6 691	6 497
Tekstil- og bekledningsindustri	2 264	1 955	612	489	554	589	474	417	475	497
Trelast- og trevareindustri	6 760	6 263	1 886	1 565	1 674	1 683	1 591	1 417	1 572	1 668
Treforedling	6 858	7 042	1 775	1 614	1 734	1 748	1 642	1 824	1 828	1 829
Forlag og grafisk industri	15 043	15 254	3 852	3 591	3 836	4 026	3 609	3 666	3 953	4 169
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	14 386	13 768	3 847	3 363	3 585	3 323	3 417	3 244	3 785	3 605
Kjemiske råvarer	6 684	6 859	1 684	1 598	1 652	1 652	1 782	1 677	1 747	1 772
Metallindustri	12 487	12 636	3 228	3 015	3 224	3 112	3 158	3 061	3 305	3 426
Verkstedindustri	35 452	33 006	9 360	8 163	9 101	9 033	7 938	7 620	8 415	8 891
Bygging av skip og oljeplattformer	15 436	13 842	4 030	3 663	3 875	3 885	3 334	3 218	3 405	3 322
Møbelindustri og annen industri	5 328	5 059	1 392	1 171	1 329	1 438	1 185	1 134	1 302	1 512
Kraftforsyning	29 371	26 150	6 683	6 427	8 043	7 241	5 834	5 695	7 379	7 736
Vannforsyning	2 243	1 985	562	563	559	498	494	497	496	546
Bygge- og anleggsvirksomhet	56 586	55 710	14 545	13 451	14 641	14 317	13 729	13 113	14 552	14 610
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	128 666	133 837	31 963	31 016	35 399	31 550	32 373	32 611	37 303	33 342
Hotell- og restaurantvirksomhet	19 304	18 802	5 049	5 345	4 657	4 020	4 806	5 305	4 670	4 077
Rørtransport	19 248	19 822	5 164	4 644	4 865	4 968	4 761	4 887	5 207	5 475
Utenriks sjøfart	29 210	28 484	7 220	7 143	7 445	7 051	7 138	7 221	7 074	6 726
Transport ellers	50 232	50 314	13 242	12 792	13 139	11 492	12 419	12 811	13 591	12 281
Post og telekommunikasjon	28 112	28 438	6 848	7 336	7 714	6 909	6 448	7 334	7 748	7 127
Finansiell tjenesteyting	46 632	49 399	11 878	11 312	11 343	12 180	12 520	12 524	12 175	13 153
Boligtjenester (husholdninger)	74 516	76 231	18 575	18 664	18 781	18 895	18 992	19 101	19 243	19 383
Forretningsmessig tjenesteyting	129 731	134 495	33 528	29 940	33 853	35 371	32 534	31 210	35 380	36 361
Offentlig administrasjon og forsvar	67 534	67 685	16 723	17 163	16 986	17 413	16 149	17 142	16 981	17 570
Undervisning	61 101	61 820	15 718	14 248	15 780	16 530	15 014	14 326	15 950	16 949
Helse- og sosialtjenester	117 993	119 605	29 511	29 837	29 669	30 298	29 186	30 034	30 088	31 268
Andre sosiale og personlige tjenester	45 173	46 153	11 268	11 309	11 370	11 387	11 505	11 591	11 670	11 430
Fastlands-Norge (markedsverdi)	1 186 716	1 194 109	296 528	292 912	308 122	296 980	287 513	295 835	313 780	307 609
Indirekte målte bank- og finanstjenester	-37 459	-40 388	-9 662	-9 313	-8 994	-9 839	-10 450	-10 199	-9 899	-9 950
Merverdi og investeringsavgift	138 023	140 972	34 107	34 112	37 036	33 092	34 279	35 237	38 364	34 781
Andre produktskatter, netto	53 804	53 988	13 587	13 326	14 363	12 288	13 572	13 576	14 552	13 047
Statistiske avvik	-149	50	-28	-64	-76	12	12	12	14	13
Fastlands-Norge (basisverdi)	1 032 496	1 039 488	258 524	254 852	265 793	261 428	250 100	257 209	270 750	269 718

Offentlig forvaltningsvirksomhet ²	233 360	232 201	58 686	57 969	59 040	60 141	56 122	57 328	58 611	61 099
Statsforvaltningen ²	99 141	98 608	24 820	25 457	24 852	25 199	23 810	24 941	24 658	25 821
Sivil forvaltning	85 455	85 261	21 385	22 118	21 412	21 743	20 576	21 690	21 252	22 384
Forsvar	13 686	13 347	3 435	3 340	3 440	3 456	3 233	3 251	3 406	3 437
Kommuneforvaltningen ²	134 218	133 593	33 866	32 512	34 188	34 942	32 312	32 387	33 952	35 278

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

2 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

**Tabell 11. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.
Prosentvis volumendring fra samme periode året før**

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Bruttonasjonalprodukt¹	1,4	0,4	5,0	0,9	1,4	3,1	-3,5	1,5	0,7	3,2
Jordbruk og skogbruk	-4,2	1,1	-36,0	0,8	0,9	2,2	-6,3	2,9	-1,4	6,1
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	9,9	-8,5	10,0	35,8	-0,9	-14,4	-6,8	-19,6	12,2	5,1
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	1,1	-0,2	6,3	-4,8	2,4	4,8	-5,0	3,3	-3,5	2,3
Utvinning av råolje og naturgass	1,4	0,4	6,8	-3,9	4,0	8,5	-5,3	2,0	-3,1	2,0
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	-11,1	-30,2	-13,1	-56,4	-55,8	-87,1	8,6	153,7	-34,0	59,2
Bergverksdrift	-4,2	6,0	3,0	1,0	-15,6	5,6	4,3	-5,6	21,1	-11,6
Industri	-0,7	-4,0	5,1	0,9	-2,0	0,3	-10,8	-3,3	-1,9	0,9
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	0,9	-3,4	6,3	2,7	-1,5	-2,3	-9,1	-2,8	1,0	1,8
Tekstil- og bekledningsindustri	-8,9	-13,6	3,3	-6,5	-17,6	-3,1	-22,5	-14,9	-14,4	-15,7
Trelast- og trevareindustri	2,8	-7,3	13,5	5,8	-0,5	2,9	-15,6	-9,4	-6,0	-0,9
Treforedling	-7,0	2,7	-5,6	-10,4	2,5	0,8	-7,5	13,0	5,4	4,6
Forlag og grafisk industri	-1,1	1,4	3,0	0,3	-0,8	7,0	-6,3	2,1	3,0	3,6
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	0,7	-4,3	6,2	0,1	-1,6	-7,5	-11,2	-3,5	5,6	8,5
Kjemiske råvarer	-2,7	2,6	-3,4	-1,8	-1,4	-5,6	5,8	5,0	5,8	7,3
Metallindustri	1,6	1,2	5,2	4,3	1,9	3,1	-2,2	1,5	2,5	10,1
Verkstedindustri	-2,8	-6,9	5,0	0,2	-3,5	2,3	-15,2	-6,7	-7,5	-1,6
Bygging av skip og oljeplattformer	5,2	-10,3	13,0	6,0	1,0	0,4	-17,3	-12,2	-12,1	-14,5
Møbelindustri og annen industri	-7,4	-5,0	-1,2	-6,1	-14,1	0,2	-14,9	-3,2	-2,0	5,1
Kraftforsyning	3,2	-11,0	8,0	14,8	0,0	-11,9	-12,7	-11,4	-8,2	6,8
Vannforsyning	-2,5	-11,5	-2,7	-1,8	-2,9	-11,0	-12,1	-11,8	-11,2	9,7
Bygge- og anleggsvirksomhet	-0,2	-1,5	4,5	-0,2	-1,5	2,6	-5,6	-2,5	-0,6	2,0
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	4,7	4,0	7,7	5,7	2,9	4,2	1,3	5,1	5,4	5,7
Hotell- og restaurantvirksomhet	-1,0	-2,6	-1,0	-0,8	-0,6	-5,5	-4,8	-0,7	0,3	1,4
Rørtransport	1,0	3,0	14,8	-3,3	-1,3	8,6	-7,8	5,2	7,0	10,2
Utenriks sjøfart	-6,4	-2,5	-6,6	-9,0	-5,5	-4,7	-1,1	1,1	-5,0	-4,6
Transport ellers	1,1	0,2	0,2	1,2	13,3	3,9	-6,2	0,2	3,4	6,9
Post og telekommunikasjon	10,4	1,2	8,2	16,2	13,2	11,2	-5,8	-0,0	0,4	3,2
Finansiell tjenesteyting	-1,0	5,9	1,2	-7,2	-3,2	0,7	5,4	10,7	7,3	8,0
Boligtjenester (husholdninger)	1,9	2,3	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2	2,3	2,5	2,6
Forretningsmessig tjenesteyting	0,8	3,7	8,4	0,6	0,1	9,1	-3,0	4,2	4,5	2,8
Offentlig administrasjon og forsvar	-2,7	0,2	1,9	0,0	-4,8	4,5	-3,4	-0,1	-0,0	0,9
Undervisning	-0,8	1,2	6,6	2,1	-2,8	7,7	-4,5	0,5	1,1	2,5
Helse- og sosialtjenester	4,1	1,4	6,9	4,9	3,4	4,6	-1,1	0,7	1,4	3,2
Andre sosiale og personlige tjenester	2,9	2,2	4,0	3,8	1,5	1,4	2,1	2,5	2,6	0,4
Fastlands-Norge (markedsverdi)	1,7	0,6	4,8	2,8	1,4	2,7	-3,0	1,0	1,8	3,6
Indirekte målte bank- og finanstjenester	-1,7	7,8	-0,3	-3,4	-6,1	3,7	8,2	9,5	10,1	1,1
Merverdi og investeringsavgift	3,1	2,1	4,1	3,0	3,1	1,0	0,5	3,3	3,6	5,1
Andre produktskatter, netto	1,4	0,3	1,4	1,6	2,5	-1,9	-0,1	1,9	1,3	6,2
Statistiske avvik	-39,8	8,1
Fastlands-Norge (basisverdi)	1,4	0,7	4,9	2,6	0,8	3,2	-3,3	0,9	1,9	3,2

Offentlig forvaltningsvirksomhet ²	0,1	-0,5	5,0	2,2	-1,7	4,3	-4,4	-1,1	-0,7	1,6
Statsforvaltningen ²	46,6	-0,5	54,4	51,0	45,3	4,9	-4,1	-2,0	-0,8	2,5
Sivil forvaltning	60,6	-0,2	69,9	64,7	59,3	5,8	-3,8	-1,9	-0,7	3,0
Forsvar	-4,9	-2,5	-1,5	-2,9	-5,9	-0,4	-5,9	-2,7	-1,0	-0,6
Kommuneforvaltningen ²	-18,9	-0,5	-15,0	-18,4	-20,4	3,8	-4,6	-0,4	-0,7	1,0

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

2 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

**Tabell 12. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før**

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Bruttonasjonalprodukt¹	-1,6	2,3	-4,0	-1,2	2,0	5,1	0,7	1,3	2,0	0,6
Jordbruk og skogbruk	-1,7	0,3	-12,2	0,1	-0,5	-2,9	-3,3	1,8	0,4	2,2
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-21,2	-29,2	-30,3	-23,4	-31,8	-17,1	-34,9	-50,7	-19,6	-12,8
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	-16,4	3,1	-24,6	-16,6	0,3	12,7	-7,7	1,8	5,0	-1,4
Utvinning av råolje og naturgass	-16,3	3,4	-24,6	-16,5	1,2	13,6	-7,5	1,9	4,9	-1,0
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	-19,5	-17,6	-27,5	-40,6	-43,5	-29,6	-15,4	21,9	11,2	-67,4
Bergverksdrift	1,9	-3,6	-0,2	-4,1	3,8	-6,4	-0,4	-4,1	-4,4	0,7
Industri	1,2	-1,4	2,8	0,5	-0,1	-5,9	0,4	-0,7	0,8	6,1
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	10,0	-2,1	12,4	12,0	10,3	-3,0	-1,3	-1,2	-2,6	4,8
Tekstil- og bekledningsindustri	9,2	-0,8	8,1	9,7	6,9	-3,0	1,8	-0,4	-0,8	2,7
Trelast- og trevareindustri	-0,2	2,7	-0,1	0,6	2,2	5,0	3,9	2,8	-0,4	1,5
Treforedling	-26,0	-20,9	-25,4	-27,8	-23,5	-39,5	-22,1	-6,0	-12,1	19,6
Forlag og grafisk industri	1,7	-0,7	1,6	0,9	2,8	0,9	-0,8	-0,7	-2,2	-2,4
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	1,0	5,0	5,1	-1,7	-3,3	5,7	15,6	5,0	-5,2	-5,7
Kjemiske råvarer	-13,7	-8,8	-12,9	-12,4	-24,1	-29,5	-6,0	-11,9	16,8	47,2
Metallindustri	-24,0	3,2	-20,7	-30,5	-21,6	-35,3	-5,7	21,2	47,7	70,7
Verkstedindustri	6,7	-1,6	8,3	5,9	1,8	-6,2	0,7	2,3	-2,1	1,7
Bygging av skip og oljeplattformer	9,9	5,1	11,2	9,8	9,2	7,9	6,0	4,5	2,6	4,9
Møbelindustri og annen industri	6,0	-12,0	7,4	5,0	2,5	0,6	1,1	-55,7	0,2	-6,7
Kraftforsyning	6,8	37,7	-3,2	-5,7	18,1	74,1	31,4	28,3	14,3	-24,5
Vannforsyning	7,6	9,4	7,8	7,4	7,6	9,0	10,1	9,7	8,9	8,4
Bygge- og anleggsvirksomhet	10,4	6,2	10,4	9,5	10,9	8,1	6,4	6,3	4,1	6,6
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	1,8	-3,3	-3,0	5,1	9,0	-0,4	1,4	-5,5	-7,7	-3,2
Hotell- og restaurantvirksomhet	8,6	4,5	10,1	7,2	8,8	1,9	7,3	4,1	4,3	3,2
Rørtransport	-1,0	9,4	-3,8	-1,0	3,1	0,2	16,5	5,9	14,9	-16,9
Utenriks sjøfart	-3,1	-0,3	-12,1	4,8	18,1	-3,4	-1,3	0,0	2,9	64,0
Transport ellers	7,9	-0,2	4,9	8,0	4,2	-3,6	3,4	1,3	-1,9	-5,0
Post og telekommunikasjon	4,1	-0,9	7,6	2,3	2,8	2,5	3,2	-3,8	-4,9	-3,7
Finansiell tjenesteyting	1,4	0,0	1,2	4,2	3,1	1,7	1,4	-0,8	-2,5	6,7
Boligtjenester (husholdninger)	5,6	4,3	6,1	6,2	4,7	4,2	4,6	4,2	4,0	2,5
Forretningsmessig tjenesteyting	3,8	1,0	3,8	3,9	3,8	1,6	1,5	0,8	0,2	3,4
Offentlig administrasjon og forsvar	4,9	1,5	4,5	5,6	6,6	4,3	2,0	0,4	-0,5	0,0
Undervisning	6,9	6,2	5,7	7,9	9,5	9,8	7,9	4,5	2,7	0,8
Helse- og sosialtjenester	4,9	5,7	5,8	8,6	2,1	9,7	5,8	3,9	3,7	1,5
Andre sosiale og personlige tjenester	4,1	2,8	4,4	4,3	4,0	4,3	3,6	1,8	1,6	1,9
Fastlands-Norge (markedsverdi)	2,3	2,0	2,3	2,6	2,1	3,8	2,3	1,3	0,9	0,2
Indirekte målte bank- og finanstjenester	4,2	-2,2	2,2	5,5	7,9	0,5	-1,4	-3,3	-4,7	7,9
Merverdi og investeringsavgift	-4,2	-2,2	-6,2	0,2	-4,9	-2,4	-4,6	-3,7	2,0	0,7
Andre produktskatter, netto	-0,4	0,8	1,6	0,2	-3,2	11,4	-3,4	-0,2	-3,0	-2,3
Statistiske avvik
Fastlands-Norge (basisverdi)	4,0	2,3	3,3	4,5	4,8	4,4	3,6	1,2	0,2	0,5

Offentlig forvaltningsvirksomhet ²	5,5	4,7	5,5	7,7	5,3	8,4	5,4	3,1	2,3	1,0
Statsforvaltningen ²	5,9	3,9	5,2	7,9	7,2	7,4	4,8	2,4	1,3	0,6
Sivil forvaltning	5,7	4,5	4,9	7,8	6,9	8,1	5,5	2,9	2,0	0,8
Forsvar	7,4	0,1	6,9	8,0	9,6	3,4	0,9	-0,9	-3,0	-0,7
Kommuneforvaltningen ²	5,2	5,4	5,5	7,4	4,6	9,1	5,9	3,7	3,0	1,3

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

2 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

Tabell 13. Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Konsum i alt.	1 016 794	1 075 161	250 277	256 374	270 388	260 881	260 966	270 246	283 067	272 217
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	679 956	721 909	166 333	171 472	183 738	171 041	175 298	182 280	193 290	179 479
Konsum i husholdninger	650 683	689 737	159 143	164 213	176 260	162 962	167 396	174 307	185 071	170 706
Konsum i ideelle organisasjoner	29 272	32 173	7 191	7 259	7 478	8 079	7 902	7 973	8 219	8 773
Konsum i offentlig forvaltning ¹	336 838	353 251	83 944	84 902	86 651	89 840	85 668	87 966	89 777	92 738
Konsum i statsforvaltningen ¹	176 921	184 438	43 989	45 512	44 880	46 015	44 847	46 908	46 668	48 138
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	70 917	76 170	17 599	18 537	17 963	18 839	18 425	19 618	19 288	40 409
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	30 222	29 738	7 548	7 480	7 693	7 584	7 327	7 318	7 510	7 729
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	75 782	78 530	18 842	19 494	19 224	19 592	19 095	19 972	19 870	..
Konsum i kommuneforvaltningen ^{1 2}	159 917	168 813	39 955	39 390	41 770	43 825	40 821	41 058	43 108	44 600
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt ¹	127 419	135 726	31 835	31 385	33 282	35 235	32 820	33 011	34 659	44 600
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	32 498	33 087	8 120	8 005	8 489	8 590	8 001	8 047	8 449	..
Personlig konsum ¹	878 291	933 805	215 768	221 394	234 983	225 116	226 544	234 909	247 237	264 488
Kollektivt konsum	138 502	141 355	34 509	34 979	35 405	35 765	34 423	35 338	35 829	7 729

1 Brudd i tallserien for kommunalt konsum fra 2001 som følge av nytt statistikkssystem KOSTRA

2 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

Tabell 14. Hovedtall for konsum. Faste 2001-priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Konsum i alt.	999 272	1 029 357	246 507	251 134	263 156	247 090	250 724	259 680	271 862	258 742
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	674 867	700 258	165 128	170 368	181 143	163 275	170 567	177 900	188 517	173 144
Konsum i husholdninger	646 090	668 881	158 034	163 312	173 845	155 298	162 830	170 169	180 583	164 646
Konsum i ideelle organisasjoner	28 777	31 378	7 094	7 056	7 298	7 977	7 737	7 731	7 933	8 498
Konsum i offentlig forvaltning ¹	324 406	329 098	81 379	80 766	82 013	83 815	80 157	81 781	83 346	85 598
Konsum i statsforvaltningen ¹	171 130	174 119	42 754	43 436	42 960	43 591	42 477	44 034	44 016	45 038
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	70 072	149 963	17 513	17 960	17 594	36 559	36 320	38 340	38 744	38 377
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	29 255	28 725	7 303	7 251	7 341	7 315	7 089	7 078	7 243	7 445
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	71 803	-4 569	17 939	18 225	18 025	-283	-932	-1 383	-1 971	-784
Konsum i kommuneforvaltningen ^{1 2}	153 275	154 979	38 625	37 331	39 053	40 224	37 679	37 746	39 329	40 559
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt ¹	121 261	122 536	30 557	29 533	30 896	31 953	29 868	29 546	31 169	32 559
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	32 014	32 443	8 067	7 797	8 157	8 271	7 812	8 200	8 161	8 000
Personlig konsum ¹	939 534	972 757	231 992	236 214	248 146	231 787	236 755	245 786	258 430	244 081
Kollektivt konsum	59 739	56 599	14 515	14 920	15 010	15 304	13 968	13 895	13 433	14 661

1 Brudd i tallserien for kommunalt konsum fra 2001 som følge av nytt statistikkssystem KOSTRA

2 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

Tabell 15. Hovedtall for konsum. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Konsum i alt.	3,4	3,0	4,6	4,1	3,6	3,6	1,7	3,4	3,3	4,7
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,6	3,8	3,7	3,8	4,3	3,2	3,3	4,4	4,1	6,0
Konsum i husholdninger	3,5	3,5	3,5	3,7	4,2	2,9	3,0	4,2	3,9	6,0
Konsum i ideelle organisasjoner	7,0	9,0	7,6	6,9	6,6	8,8	9,1	9,6	8,7	6,5
Konsum i offentlig forvaltning ¹	3,1	1,4	6,6	4,8	2,2	4,4	-1,5	1,3	1,6	2,1
Konsum i statsforvaltningen ¹	40,0	1,7	43,6	42,6	39,9	3,8	-0,6	1,4	2,5	3,3
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	70,3	114,0	73,4	73,5	70,1	115,0	107,4	113,5	120,2	5,0
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,4	-1,8	5,3	5,3	2,6	-0,6	-2,9	-2,4	-1,3	1,8
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	36,0	..	40,9	37,8	36,6
Konsum i kommuneforvaltningen ^{1 2}	-20,4	1,1	-17,1	-19,9	-21,2	5,1	-2,4	1,1	0,7	0,8
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt ¹	-23,7	1,1	-20,8	-22,9	-24,3	5,5	-2,3	0,0	0,9	1,9
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	-4,8	1,3	0,4	-5,8	-6,7	3,5	-3,2	5,2	0,0	-3,3
Personlig konsum ¹	10,3	3,5	11,6	11,0	10,3	3,9	2,1	4,1	4,1	5,3
Kollektivt konsum	-47,9	-5,3	-47,6	-47,4	-48,4	0,1	-3,8	-6,9	-10,5	-4,2

1 Brudd i tallserien for kommunalt konsum fra 2001 som følge av nytt statistikkssystem KOSTRA

2 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

Tabell 16. Hovedtall for konsum. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Konsum i alt.	1,8	2,6	1,2	2,2	2,3	5,0	2,5	1,9	1,3	-0,4
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,8	2,3	-0,1	0,8	1,8	4,6	2,0	1,8	1,1	-1,0
Konsum i husholdninger	0,7	2,4	-0,2	0,7	1,8	4,8	2,1	1,9	1,1	-1,2
Konsum i ideelle organisasjoner	1,7	0,8	1,8	2,4	1,7	1,1	0,8	0,2	1,1	1,9
Konsum i offentlig forvaltning ¹	3,8	3,4	3,9	5,2	3,3	5,7	3,6	2,3	2,0	1,1
Konsum i statsforvaltningen ¹	3,4	2,5	3,1	4,4	3,7	4,2	2,6	1,7	1,5	1,3
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	1,2	-49,8	2,3	2,0	1,6	-47,9	-49,5	-50,4	-51,2	104,3
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,3	0,2	3,1	3,0	4,6	1,7	0,0	0,2	-1,1	0,1
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	5,5	..	4,3	7,1	5,4
Konsum i kommuneforvaltningen ^{1 2}	4,3	4,4	4,6	6,0	3,6	7,5	4,7	3,1	2,5	0,9
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt ¹	5,1	5,4	5,6	6,3	4,1	8,0	5,5	5,1	3,2	24,2
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	1,5	0,5	0,5	4,9	1,8	5,3	1,8	-4,4	-0,5	..
Personlig konsum ¹	-6,5	2,7	-7,3	-6,2	-5,7	5,1	2,9	2,0	1,0	11,6
Kollektivt konsum	131,8	7,7	136,7	136,0	133,0	6,3	3,7	8,5	13,1	-77,4

1 Brudd i tallserien for kommunalt konsum fra 2001 som følge av nytt statistikkssystem KOSTRA

2 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

Tabell 17. Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Konsum i husholdninger	650 683	689 737	159 143	164 213	176 260	162 962	167 396	174 307	185 071	170 706
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	91 894	97 066	22 576	23 144	24 711	22 441	24 196	24 475	25 954	23 564
Alkoholdrikker og tobakk mv.	29 196	29 229	7 200	7 099	8 612	5 881	7 312	7 279	8 756	6 519
Klær og skotøy	37 487	38 580	9 542	8 811	11 491	8 027	9 462	9 486	11 606	8 534
Bolig, lys og brensel	133 922	147 822	31 784	31 146	36 582	40 922	34 718	33 929	38 254	39 929
Møbler og husholdningsartikler mv.	41 136	42 215	9 372	10 204	12 101	9 410	9 465	10 614	12 726	10 196
Helsepleie	18 806	20 141	4 726	4 714	5 127	4 626	5 068	4 984	5 464	5 061
Transport	93 869	96 451	24 727	24 467	23 166	22 281	25 005	25 152	24 012	24 003
Post- og teletjenester	17 966	18 747	4 444	4 434	4 831	4 716	4 413	4 611	5 009	4 866
Kultur og fritid	87 178	91 412	20 410	22 119	24 729	20 823	21 449	23 145	25 994	21 907
Utdanning.	3 769	4 044	930	946	971	980	990	1 015	1 059	1 052
Hotell- og restauranttjenester.	40 872	41 931	10 474	11 586	9 710	8 967	10 633	12 067	10 264	9 265
Andre varer og tjenester	45 679	50 052	11 451	11 372	12 185	11 936	12 448	12 321	13 347	12 716
Husholdningenes kjøp i utlandet	27 184	31 112	6 542	9 771	5 829	5 646	7 351	11 212	6 903	7 340
Utlendingers kjøp i Norge	-18 275	-19 066	-5 037	-5 600	-3 786	-3 693	-5 114	-5 982	-4 277	-4 248
Varekonsum ¹	355 667	375 056	85 786	86 913	101 898	88 007	89 483	91 857	105 709	90 960
Tjenestekonsum ¹	286 108	302 634	71 851	73 130	72 319	73 002	75 676	77 221	76 735	76 653
Boligtjenester	108 223	115 095	26 944	27 246	27 522	28 228	28 671	28 924	29 272	29 816
Andre tjenester.	177 885	187 539	44 907	45 884	44 796	44 774	47 006	48 297	47 463	46 837

¹ Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 18. Konsum i husholdninger. Faste 2001-priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Konsum i husholdninger	646 090	668 881	158 034	163 312	173 845	155 298	162 830	170 169	180 583	164 646
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	93 478	95 564	23 021	23 345	25 048	22 389	23 876	23 891	25 408	22 873
Alkoholdrikker og tobakk mv.	29 351	29 070	7 254	7 132	8 633	5 841	7 251	7 213	8 765	6 055
Klær og skotøy	39 651	45 765	9 716	9 625	12 107	9 343	10 868	11 648	13 907	11 092
Bolig, lys og brensel	128 651	130 177	31 005	30 061	34 209	33 979	31 532	30 850	33 816	35 086
Møbler og husholdningsartikler mv.	40 912	42 258	9 289	10 149	12 024	9 441	9 442	10 642	12 732	10 285
Helsepleie	18 232	18 955	4 586	4 516	4 901	4 387	4 762	4 671	5 136	4 733
Transport	93 061	94 216	24 476	24 250	22 925	21 565	24 502	24 531	23 617	23 324
Post- og teletjenester	17 750	19 418	4 377	4 344	4 764	4 711	4 525	4 823	5 359	5 297
Kultur og fritid	86 685	91 365	20 254	21 940	24 689	20 576	21 237	23 234	26 319	21 943
Utdanning.	3 480	3 528	873	871	868	873	882	886	888	882
Hotell- og restauranttjenester.	39 357	39 127	10 121	11 111	9 237	8 450	9 938	11 244	9 495	8 491
Andre varer og tjenester	44 985	47 712	11 215	11 076	11 938	11 497	11 765	11 680	12 770	12 020
Husholdningenes kjøp i utlandet	28 596	30 227	6 832	10 430	6 230	5 840	7 218	10 649	6 519	6 649
Utlendingers kjøp i Norge	-18 100	-18 503	-4 985	-5 538	-3 727	-3 594	-4 967	-5 795	-4 147	-4 085
Varekonsum ¹	359 552	374 436	86 769	88 254	102 151	84 344	90 068	93 320	106 704	91 179
Tjenestekonsum ¹	276 042	282 721	69 418	70 166	69 191	68 708	70 511	71 994	71 507	70 903
Boligtjenester	103 230	105 496	25 748	25 832	26 018	26 179	26 279	26 409	26 629	26 926
Andre tjenester.	172 811	177 225	43 670	44 335	43 174	42 529	44 233	45 586	44 878	43 977

¹ Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 19. Konsum i husholdninger. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Konsum i husholdninger	3,5	3,5	3,5	3,7	4,2	2,9	3,0	4,2	3,9	6,0
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	3,2	2,2	3,6	3,6	2,2	1,5	3,7	2,3	1,4	2,2
Alkoholdrikker og tobakk mv.	0,6	-1,0	-3,1	0,5	1,3	-7,8	-0,0	1,1	1,5	3,7
Klær og skotøy	9,8	15,4	12,0	8,2	11,1	13,9	11,9	21,0	14,9	18,7
Bolig, lys og brensel	1,1	1,2	0,7	0,7	4,1	1,8	1,7	2,6	-1,1	3,3
Møbler og husholdningsartikler mv.	3,4	3,3	6,8	2,9	0,7	-0,1	1,6	4,9	5,9	8,9
Helsepleie	3,3	4,0	4,4	2,9	4,3	3,7	3,8	3,4	4,8	7,9
Transport	2,5	1,2	3,4	3,0	2,8	0,7	0,1	1,2	3,0	8,2
Post- og teletjenester	3,1	9,4	0,5	1,9	6,5	10,5	3,4	11,0	12,5	12,5
Kultur og fritid	6,5	5,4	7,9	7,3	6,2	3,9	4,9	5,9	6,6	6,6
Utdanning.	-4,4	1,4	-4,2	-4,7	-5,0	0,6	1,0	1,7	2,3	1,1
Hotell- og restauranttjenester.	0,2	-0,6	-0,7	-0,6	0,2	-4,9	-1,8	1,2	2,8	0,5
Andre varer og tjenester	3,1	6,1	3,3	2,7	3,8	6,9	4,9	5,5	7,0	4,6
Husholdningenes kjøp i utlandet	6,6	5,7	4,0	9,3	11,3	14,4	5,7	2,1	4,6	13,9
Utlendingers kjøp i Norge	-2,8	2,2	1,7	-4,4	-2,9	-6,7	-0,3	4,6	11,3	13,7
Varekonsum ¹	4,2	4,1	5,0	4,2	5,0	2,4	3,8	5,7	4,5	8,1
Tjenestekonsum ¹	1,7	2,4	1,5	1,6	2,1	2,1	1,6	2,6	3,3	3,2
Boligtjenester	1,9	2,2	1,9	1,9	2,0	2,1	2,1	2,2	2,4	2,9
Andre tjenester.	1,6	2,6	1,3	1,4	2,1	2,2	1,3	2,8	3,9	3,4

¹ Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 20. Konsum i husholdninger. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Konsum i husholdninger	0,7	2,4	-0,2	0,7	1,8	4,8	2,1	1,9	1,1	-1,2
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	-1,7	3,3	-6,7	3,0	2,9	3,0	3,3	3,3	3,5	2,8
Alkoholdrikker og tobakk mv.	-0,5	1,1	-0,5	-0,5	-0,7	1,5	1,6	1,4	0,1	6,9
Klær og skotøy	-5,5	-10,8	-2,4	-6,7	-6,7	-7,8	-11,4	-11,0	-12,1	-10,5
Bolig, lys og brensel	4,1	9,1	2,7	3,1	5,4	16,8	7,4	6,1	5,8	-5,5
Møbler og husholdningsartikler mv.	0,5	-0,6	0,6	0,8	0,7	-0,4	-0,6	-0,8	-0,7	-0,5
Helsepleie	3,1	3,0	3,0	4,4	4,0	5,2	3,3	2,2	1,7	1,4
Transport	0,9	1,5	-0,4	-1,5	4,1	2,8	1,0	1,6	0,6	-0,4
Post- og teletjenester	1,2	-4,6	1,0	2,3	2,0	0,3	-4,0	-6,3	-7,8	-8,2
Kultur og fritid	0,6	-0,5	0,6	0,7	0,3	0,6	0,2	-1,2	-1,4	-1,3
Utdanning.	8,3	5,8	9,7	8,5	5,7	5,6	5,4	5,6	6,6	6,2
Hotell- og restauranttjenester.	3,9	3,2	4,2	3,7	3,6	3,6	3,4	2,9	2,8	2,8
Andre varer og tjenester	1,5	3,3	2,7	2,1	0,7	4,7	3,6	2,7	2,4	1,9
Husholdningenes kjøp i utlandet	-4,9	8,3	-5,0	-5,6	-5,4	-2,1	6,4	12,4	13,2	14,2
Utlendingers kjøp i Norge	1,0	2,1	-0,4	1,8	2,3	2,7	1,9	2,1	1,5	1,2
Varekonsum ¹	-1,1	1,3	-3,3	-0,3	1,1	6,0	0,5	-0,0	-0,7	-4,4
Tjenestekonsum ¹	3,6	3,3	4,1	2,9	3,5	3,9	3,7	2,9	2,7	1,8
Boligtjenester	4,8	4,1	5,1	5,4	4,2	4,3	4,3	3,8	3,9	2,7
Andre tjenester.	2,9	2,8	3,5	1,5	3,1	3,6	3,3	2,4	1,9	1,2

¹ Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 21. Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.	269 330	261 301	71 366	65 350	70 536	64 552	65 499	66 157	65 093	65 877
Bygg og anlegg	127 240	129 925	31 251	31 704	33 401	30 938	31 576	33 035	34 375	32 563
Oljeboring, oljeleting, olje- og gasrørledning	26 688	27 438	6 459	6 171	6 780	6 548	7 310	7 091	6 489	6 839
Oljeutvinnings- plattf. bore-rigger og moduler	27 675	23 544	10 313	6 413	5 871	6 574	6 573	6 654	3 743	6 741
Skip og båter	9 994	8 044	2 748	2 161	3 673	3 648	1 813	2 522	61	1 999
Transportmidler	11 777	11 727	3 379	2 660	3 241	3 113	3 281	2 278	3 054	2 950
Maskiner og utstyr	65 957	60 624	17 214	16 241	17 569	13 730	14 946	14 577	17 371	14 785
Jordbruk og skogbruk	5 376	4 771	1 622	1 550	1 272	859	1 428	1 395	1 089	825
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	2 493	3 027	742	559	775	875	692	830	630	584
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	57 964	59 074	17 901	13 402	13 885	14 080	15 910	16 541	12 544	16 310
Utvinning av råolje og naturgass	52 394	60 514	12 830	12 983	14 037	13 422	15 372	16 380	15 340	16 146
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	5 570	-1 440	5 071	419	-152	658	538	161	-2 796	164
Bergverksdrift	148	258	45	39	75	48	89	39	82	124
Industri	20 996	17 128	5 350	5 357	6 302	3 602	4 600	3 906	5 020	3 492
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	4 084	3 809	1 025	940	1 374	917	947	888	1 057	792
Tekstil- og bekledningsindustri	90	111	19	20	36	51	23	23	13	10
Trelast- og trevareindustri	922	1 162	221	327	218	243	353	296	270	166
Treforedling	668	540	147	222	181	85	140	137	178	101
Forlag og grafisk industri	608	602	165	104	216	133	178	133	158	192
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	2 537	1 887	675	666	726	377	557	397	556	398
Kjemiske råvarer	1 643	1 832	396	415	571	369	482	351	630	327
Metallindustri	5 105	3 257	1 345	1 405	1 351	538	751	851	1 118	618
Verkstedindustri	2 993	1 980	756	746	849	405	465	487	623	635
Bygging av skip og oljeplattformer	1 488	1 217	406	337	528	341	515	149	212	128
Møbelindustri og annen industri	857	731	195	176	252	142	190	193	206	126
Kraftforsyning	4 641	5 894	1 149	1 264	1 555	879	1 430	1 489	2 096	1 150
Vannforsyning	1 176	1 316	256	332	350	259	288	377	392	380
Bygge- og anleggsvirksomhet	3 972	4 372	1 074	929	945	1 133	1 100	1 103	1 035	1 242
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	11 317	10 974	2 930	2 757	2 777	2 440	2 549	2 731	3 254	2 838
Hotell- og restaurantvirksomhet	2 050	1 887	544	523	465	446	464	472	504	429
Rørtransport	1 074	2 780	156	387	362	768	987	625	400	822
Utenriks sjøfart	6 779	4 943	1 818	1 462	2 628	2 457	1 120	1 596	-230	1 268
Transport ellers	11 813	11 620	3 254	2 751	3 549	3 401	3 125	2 254	2 840	2 845
Post og telekommunikasjon	6 170	3 789	1 276	1 480	1 489	1 227	768	897	897	746
Finansiell tjenesteyting	7 243	7 064	1 840	1 829	1 714	1 745	1 746	1 760	1 814	1 835
Boligtjenester (husholdninger)	55 094	53 683	13 783	13 379	13 891	13 813	13 059	12 949	13 862	14 467
Forretningsmessig tjenesteyting	23 487	16 801	5 876	5 519	5 639	4 771	3 639	3 753	4 638	5 197
Offentlig administrasjon og forsvar	19 010	20 024	4 906	4 701	4 946	4 353	4 880	5 270	5 521	4 640
Undervisning	8 779	9 911	2 227	2 043	2 130	2 670	2 523	2 322	2 395	2 241
Helse- og sosialtjenester	11 216	13 546	2 585	2 925	3 418	2 773	3 111	3 702	3 961	2 489
Andre sosiale og personlige tjenester	8 532	8 440	2 032	2 164	2 366	1 952	1 992	2 146	2 350	1 953
Fastlands-Norge	203 513	194 504	51 491	50 099	53 660	47 247	47 483	47 395	52 379	47 477

Offentlig forvaltningsvirksomhet ¹	42 530	47 525	10 397	10 687	11 727	10 552	11 274	12 495	13 204	10 245
Statsforvaltningen ¹	18 028	19 816	4 602	4 304	4 800	4 375	4 671	5 261	5 509	5 180
Sivil forvaltning	15 915	17 673	3 983	3 862	4 370	3 826	4 139	4 738	4 970	4 575
Forsvar	2 113	2 143	619	442	430	549	532	523	539	605
Kommuneforvaltningen ¹	24 502	27 709	5 795	6 383	6 927	6 177	6 603	7 234	7 695	5 065

1 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

Tabell 22. Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 2001-priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.	269 519	259 519	71 533	65 013	71 354	65 228	65 281	65 517	63 493	64 141
Bygg og anlegg	122 821	122 420	30 204	30 431	32 025	29 401	29 858	31 073	32 088	29 728
Oljeboring, oljeleting, olje- og gasrørledning	27 692	28 183	6 726	6 452	7 143	6 791	7 554	7 189	6 649	7 106
Oljeutvinnings- plattform, borerigger og moduler	27 846	22 739	10 763	6 275	5 743	6 519	6 351	6 393	3 475	6 555
Skip og båter	9 882	8 251	2 690	2 081	3 857	4 467	1 877	2 482	-575	1 872
Transportmidler	11 199	10 674	3 176	2 672	3 001	2 705	3 051	2 057	2 861	2 685
Maskiner og utstyr	70 079	67 254	17 974	17 104	19 585	15 345	16 590	16 323	18 995	16 196
Jordbruk og skogbruk	5 480	4 916	1 627	1 549	1 367	902	1 467	1 416	1 130	839
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	2 566	3 234	757	566	829	1 017	747	858	613	575
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	58 997	58 688	18 583	13 482	14 136	14 185	15 831	16 271	12 402	16 232
Utvinning av råolje og naturgass	53 426	60 304	13 351	13 117	14 336	13 552	15 334	16 165	15 253	16 134
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	5 572	-1 616	5 233	365	-199	632	496	107	-2 851	98
Bergverksdrift	152	272	45	41	77	51	92	43	85	115
Industri	21 670	18 026	5 466	5 500	6 674	3 824	4 856	4 114	5 232	3 620
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	4 191	3 984	1 037	959	1 443	965	987	932	1 100	812
Tekstil- og bekledningsindustri	95	117	20	21	38	52	25	25	14	11
Trelast- og trevareindustri	947	1 227	224	332	232	257	375	313	282	172
Treforedling	693	576	152	230	191	91	150	147	188	106
Forlag og grafisk industri	642	663	170	109	237	147	197	148	171	208
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	2 640	1 988	699	696	764	398	591	419	580	418
Kjemiske råvarer	1 712	1 939	408	429	608	395	508	377	660	344
Metallindustri	5 221	3 316	1 372	1 436	1 410	561	767	856	1 131	615
Verktedindustri	3 126	2 137	778	770	920	441	500	529	666	674
Bygging av skip og oljeplattformer	1 518	1 307	407	337	562	365	555	161	226	131
Møbelindustri og annen industri	888	772	198	182	269	151	200	207	214	130
Kraftforsyning	4 880	6 440	1 174	1 302	1 724	966	1 573	1 637	2 264	1 247
Vannforsyning	1 138	1 241	247	320	338	245	271	358	368	345
Bygge- og anleggsvirksomhet	4 044	4 534	1 080	945	1 004	1 199	1 139	1 136	1 060	1 273
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	11 680	11 803	2 975	2 815	3 019	2 634	2 763	2 959	3 447	2 973
Hotell- og restaurantvirksomhet	2 105	1 999	550	535	500	470	496	509	524	440
Rørtransport	1 095	2 854	157	397	367	810	1 000	639	406	824
Utenriks sjøfart	7 139	5 096	1 882	1 510	2 874	3 044	1 159	1 594	-700	1 226
Transport ellers	11 513	11 059	3 117	2 766	3 412	3 258	2 998	2 151	2 652	2 770
Post og telekommunikasjon	6 558	4 382	1 323	1 550	1 704	1 416	890	1 051	1 024	859
Finansiell tjenesteyting	7 391	7 253	1 872	1 868	1 783	1 804	1 802	1 812	1 836	1 847
Boligtjenester (husholdninger)	52 999	50 231	13 295	12 817	13 205	13 030	12 265	12 096	12 840	13 117
Forretningsmessig tjenesteyting	23 240	16 910	5 792	5 428	5 649	4 828	3 687	3 793	4 601	5 068
Offentlig administrasjon og forsvar	18 550	19 324	4 802	4 570	4 807	4 246	4 730	5 066	5 282	4 360
Undervisning	8 691	9 684	2 211	2 012	2 110	2 624	2 486	2 263	2 311	2 143
Helse- og sosialtjenester	11 149	13 228	2 564	2 897	3 409	2 727	3 047	3 628	3 827	2 380
Andre sosiale og personlige tjenester	8 480	8 344	2 015	2 143	2 367	1 950	1 982	2 125	2 287	1 889
Fastlands-Norge	202 287	192 880	50 911	49 624	53 976	47 189	47 292	47 014	51 385	45 859

Offentlig forvaltningsvirksomhet ¹	41 731	45 943	10 216	10 441	11 495	10 292	10 955	12 062	12 634	9 655
Statsforvaltningen ¹	17 890	19 466	4 562	4 253	4 787	4 329	4 603	5 159	5 375	4 941
Sivil forvaltning	15 749	17 274	3 930	3 799	4 353	3 763	4 049	4 621	4 842	4 350
Forsvar	2 141	2 192	631	454	434	567	554	538	533	592
Kommuneforvaltningen ¹	23 841	26 476	5 655	6 187	6 708	5 962	6 352	6 903	7 259	4 713

1 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

Tabell 23. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.	-3,4	-3,7	3,8	-4,6	-2,0	5,9	-8,7	0,8	-11,0	-1,7
Bygg og anlegg	-2,0	-0,3	0,6	-3,1	-2,4	-2,5	-1,1	2,1	0,2	1,1
Oljeboring, oljeleting, olje- og gasrørledning	-16,3	1,8	-11,4	-24,4	-19,6	-7,9	12,3	11,4	-6,9	4,6
Oljeutvinnings- plattf. borerigger og moduler	16,2	-18,3	37,7	2,1	13,1	28,7	-41,0	1,9	-39,5	0,5
Skip og båter	-40,0	-16,5	-11,4	-18,0	-3,8	256,1	-30,2	19,3	..	-58,1
Transportmidler	-2,8	-4,7	9,1	-15,7	30,4	15,1	-3,9	-23,0	-4,7	-0,7
Maskiner og utstyr	2,3	-4,0	2,9	4,7	-0,6	-0,5	-7,7	-4,6	-3,0	5,5
Jordbruk og skogbruk	1,7	-10,3	1,0	0,1	5,2	-3,7	-9,8	-8,6	-17,3	-7,0
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-30,6	26,0	-3,6	-35,5	6,7	145,8	-1,3	51,5	-26,1	-43,5
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	2,3	-0,5	15,6	-7,4	-0,0	10,9	-14,8	20,7	-12,3	14,4
Utvinning av råolje og naturgass.	-1,7	12,9	1,6	-4,0	-7,3	7,4	14,9	23,2	6,4	19,1
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.	69,2	..	77,3	-59,3	..	264,9	-90,5	-70,8	..	-84,5
Bergverksdrift	-79,4	78,5	-87,7	-69,3	-17,6	..	104,7	3,6	11,2	125,7
Industri	15,0	-16,8	22,8	18,1	4,7	-5,1	-11,2	-25,2	-21,6	-5,3
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	-9,6	-5,0	-14,6	-19,3	5,8	28,2	-4,9	-2,8	-23,7	-15,8
Tekstil- og bekledningsindustri	-48,9	23,6	-57,2	-45,5	-42,6	243,4	24,3	20,1	-62,9	-79,0
Trelast- og trevareindustri	45,2	29,6	47,6	68,5	32,0	62,0	67,8	-5,8	21,4	-33,2
Treforedling	-9,6	-16,8	-18,5	15,2	-32,9	-23,9	-1,4	-35,9	-1,7	16,2
Forlag og grafisk industri	-25,3	3,3	-15,5	-33,0	-26,1	16,9	15,7	36,4	-28,0	41,6
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	38,7	-24,7	73,0	46,3	11,0	-17,2	-15,5	-39,8	-24,0	4,9
Kjemiske råvarer	10,9	13,3	6,7	20,8	16,2	48,0	24,6	-12,1	8,5	-12,9
Metallindustri	66,0	-36,5	126,8	80,0	5,8	-44,0	-44,1	-40,4	-19,8	9,5
Verkstedindustri	-11,5	-31,6	-3,9	-17,8	-14,4	-32,9	-35,7	-31,2	-27,6	52,7
Bygging av skip og oljeplattformer	71,7	-13,9	75,6	126,2	66,7	72,8	36,3	-52,1	-59,8	-64,1
Møbelindustri og annen industri	21,9	-13,0	-8,0	13,9	28,0	-36,7	1,0	13,5	-20,4	-13,8
Kraftforsyning	21,5	32,0	28,8	26,5	19,2	42,0	34,0	25,7	31,3	29,1
Vannforsyning	-9,5	9,1	-6,6	-7,0	-18,4	5,4	9,6	11,7	9,0	41,0
Bygge- og anleggsvirksomhet	-2,9	12,1	6,3	-1,2	-8,3	18,1	5,5	20,2	5,6	6,2
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	0,4	1,1	11,9	-1,9	-4,9	-8,3	-7,1	5,1	14,2	12,9
Hotell- og restaurantvirksomhet	-11,2	-5,0	-8,8	-13,6	-13,5	-9,7	-9,9	-4,8	4,9	-6,3
Rørtransport	-49,7	160,7	-59,9	-36,5	-46,3	367,4	536,3	60,8	10,4	1,7
Utenriks sjøfart	-38,2	-28,6	-10,1	-7,7	-1,6	248,4	-38,4	5,6	..	-59,7
Transport ellers	-11,4	-3,9	-5,0	-15,7	31,6	46,8	-3,8	-22,2	-22,3	-15,0
Post og telekommunikasjon	-32,1	-33,2	-46,5	-38,5	-30,3	-28,5	-32,7	-32,2	-39,9	-39,4
Finansiell tjenesteyting	-2,8	-1,9	-1,5	-1,9	-8,3	-3,5	-3,7	-3,0	2,9	2,4
Boligtjenester (husholdninger)	-2,3	-5,2	-0,2	-4,1	-3,2	-4,8	-7,7	-5,6	-2,8	0,7
Forretningsmessig tjenesteyting	-6,3	-27,2	-0,9	-8,5	-10,5	-24,2	-36,4	-30,1	-18,5	5,0
Offentlig administrasjon og forsvar	11,9	4,2	23,6	17,1	3,3	-2,9	-1,5	10,8	9,9	2,7
Undervisning	6,0	11,4	5,4	5,0	6,6	11,3	12,5	12,4	9,5	-18,3
Helse- og sosialtjenester	-16,6	18,7	-13,6	-15,7	-15,3	19,7	18,8	25,2	12,3	-12,7
Andre sosiale og personlige tjenester	5,5	-1,6	5,9	4,8	7,3	-0,3	-1,6	-0,8	-3,4	-3,1
Fastlands-Norge	-2,5	-4,7	1,1	-3,3	-2,0	-1,2	-7,1	-5,3	-4,8	-2,8

Offentlig forvaltningsvirksomhet ¹	0,1	10,1	6,3	2,5	-3,7	7,4	7,2	15,5	9,9	-6,2
Statsforvaltningen ¹	22,2	8,8	37,0	30,1	13,6	1,0	0,9	21,3	12,3	14,1
Sivil forvaltning	23,5	9,7	40,6	28,8	20,5	2,6	3,0	21,6	11,2	15,6
Forsvar	13,2	2,4	18,5	42,3	-28,1	-8,8	-12,2	18,5	22,7	4,5
Kommuneforvaltningen ¹	-11,8	11,1	-10,0	-10,5	-13,1	12,7	12,3	11,6	8,2	-21,0

1 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

**Tabell 24. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før**

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Bruttoinvestering i fast realkapital i alt.	-0,1	0,8	-0,8	0,9	-0,5	-1,8	0,6	0,5	3,7	3,8
Bygg og anlegg	3,6	2,4	3,4	4,3	3,5	2,8	2,2	2,0	2,7	4,1
Oljeboring, oljeleting, olje- og gasrørledning	-3,6	1,0	-5,1	-4,1	-4,6	-2,3	0,8	3,1	2,8	-0,2
Oljeutvinnings- plattf. borerigger og moduler	-0,6	4,2	-4,7	2,0	2,1	0,6	8,0	1,8	5,4	2,0
Skip og båter	1,1	-3,6	1,8	1,8	-4,9	-27,4	-5,5	-2,2	..	30,7
Transportmidler	5,2	4,5	8,3	5,8	9,2	8,3	1,1	11,2	-1,1	-4,5
Maskiner og utstyr	-5,9	-4,2	-5,8	-4,9	-7,0	-7,6	-5,9	-6,0	1,9	2,0
Jordbruk og skogbruk	-1,9	-1,1	-0,9	-0,1	-5,3	-4,3	-2,4	-1,5	3,5	3,3
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-2,9	-3,7	-2,6	-1,4	-5,9	-14,5	-5,5	-2,0	10,0	18,0
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	-1,8	2,5	-4,6	-0,6	-1,4	-0,6	4,3	2,3	3,0	1,2
Utvinning av råolje og naturgass.	-1,9	2,3	-4,8	-1,0	-1,8	-0,3	4,3	2,4	2,7	1,0
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning.	-0,0	-10,9	-3,7	14,9	-24,6	-22,2	11,8	31,6	28,9	60,3
Bergverksdrift	-2,8	-2,2	-0,6	-5,3	-0,9	-8,5	-3,0	-3,2	-2,5	14,3
Industri	-3,1	-1,9	-3,0	-2,8	-3,8	-4,8	-3,2	-2,5	1,6	2,4
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	-2,6	-1,9	-1,7	-1,5	-3,7	-4,0	-2,9	-2,8	0,9	2,6
Tekstil- og bekledningsindustri	-4,5	-0,9	-4,5	-5,3	-4,5	-1,1	-3,5	-3,5	0,4	-3,9
Trelast- og trevareindustri	-2,6	-2,8	-2,2	-1,8	-3,9	-3,8	-4,7	-4,0	2,0	1,9
Treforedling	-3,5	-2,9	-4,7	-4,2	-3,0	-5,7	-3,7	-3,4	0,0	2,5
Forlag og grafisk industri	-5,2	-4,1	-4,5	-4,7	-5,9	-7,3	-6,9	-5,9	1,3	1,9
Oljeraffinering, kjem. og mineralsk industri	-3,9	-1,2	-4,6	-4,7	-3,0	-2,9	-2,3	-1,1	0,7	0,5
Kjemiske råvarer.	-4,0	-1,6	-4,2	-3,7	-4,0	-4,8	-2,2	-3,6	1,7	1,9
Metallindustri	-2,2	0,5	-2,7	-2,8	-3,0	-4,2	-0,2	1,6	3,1	4,9
Verkstedindustri	-4,2	-3,3	-3,9	-3,4	-5,5	-5,9	-4,4	-5,1	1,3	2,5
Bygging av skip og oljeplattformer.	-2,0	-5,1	-1,3	-0,7	-3,8	-9,5	-6,9	-7,2	-0,2	4,3
Møbelindustri og annen industri	-3,5	-1,9	-2,4	-3,4	-4,1	-4,2	-3,5	-3,2	2,6	3,2
Kraftforsyning	-4,9	-3,8	-3,2	-3,3	-8,2	-8,1	-7,1	-6,3	2,6	1,4
Vannforsyning	3,4	2,5	3,8	3,4	2,9	3,3	2,7	1,7	2,7	4,1
Bygge- og anleggsvirksomhet	-1,8	-1,8	0,8	-1,2	-5,0	-6,2	-2,9	-1,2	3,7	3,2
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	-3,1	-4,0	-1,7	-2,0	-6,3	-6,8	-6,4	-5,7	2,6	3,0
Hotell- og restaurantvirksomhet	-2,6	-3,1	-1,3	-2,1	-6,0	-4,9	-5,2	-5,1	3,3	2,8
Rørtransport	-1,9	-0,7	-3,0	-2,0	-0,6	-2,8	-0,6	0,4	0,1	5,2
Utenriks sjøfart	-5,0	2,1	-3,6	-6,3	-8,5	-19,0	0,0	3,4	-64,0	28,1
Transport ellers	2,6	2,4	3,7	6,8	6,8	2,5	-0,2	5,4	2,9	-1,6
Post og telekommunikasjon	-5,9	-8,1	-5,3	-3,8	-9,4	-10,8	-10,6	-10,6	0,2	0,3
Finansiell tjenesteyting	-2,0	-0,6	-1,6	-1,9	-2,5	-2,8	-1,5	-0,8	2,8	2,7
Boligtjenester (husholdninger)	4,0	2,8	3,8	4,2	4,1	3,3	2,7	2,6	2,6	4,0
Forretningsmessig tjenesteyting	1,1	-1,7	0,0	3,3	1,4	-2,4	-2,7	-2,7	1,0	3,8
Offentlig administrasjon og forsvar.	2,5	1,1	1,8	2,6	3,4	0,6	1,0	1,1	1,6	3,8
Undervisning	1,0	1,3	0,2	1,6	1,6	0,9	0,7	1,1	2,7	2,8
Helse- og sosialtjenester	0,6	1,8	0,4	0,8	0,8	1,3	1,3	1,1	3,2	2,8
Andre sosiale og personlige tjenester	0,6	0,5	0,5	1,4	0,5	-0,6	-0,4	-0,0	2,8	3,2
Fastlands-Norge	0,6	0,2	0,7	1,6	0,2	-0,9	-0,7	-0,1	2,5	3,4

Offentlig forvaltningsvirksomhet ¹	1,9	1,5	1,4	2,2	2,3	1,1	1,1	1,2	2,4	3,5
Statsforvaltningen ¹	0,8	1,0	0,3	0,9	1,1	0,3	0,6	0,8	2,2	3,7
Sivil forvaltning	1,1	1,2	0,7	1,4	1,0	0,8	0,9	0,9	2,2	3,4
Forsvar	-1,3	-1,0	-2,4	-2,6	1,2	-3,3	-2,1	-0,2	2,2	5,5
Kommuneforvaltningen ¹	2,8	1,8	2,3	3,0	3,3	1,6	1,4	1,6	2,7	3,7

1 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

Tabell 25. Eksport. Løpende priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Eksport i alt	626 409	646 435	159 503	151 964	162 382	159 669	154 711	156 494	175 560	174 666
Varer	472 642	485 588	120 603	112 526	124 029	123 701	115 566	114 111	132 209	130 944
Råolje og naturgass ¹	273 915	280 778	68 771	66 108	75 016	76 362	65 433	65 576	73 407	77 739
Skip, nybygde	7 220	5 147	2 274	1 220	713	1 524	676	1 412	1 535	445
Skip, eldre	2 428	5 156	903	688	371	645	1 790	557	2 164	374
Oljeplattformer og moduler, nye	76	347	4	17	45	19	208	24	96	9
Oljeplattformer, eldre	586	3 326	21	28	529	15	21	39	3 251	29
Oljevirkosomhet, diverse varer	128	172	35	22	42	43	44	43	42	37
Fly og helikoptere	2 083	1 935	417	411	607	1	297	1 138	499	375
Andre varer.	186 206	188 727	48 178	44 032	46 706	45 092	47 097	45 322	51 215	51 936
Andre varer ekskl. raffinerte oljeprodukter	174 184	173 547	44 604	41 059	44 183	41 360	42 993	41 945	47 248	47 758
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske.	8 740	9 096	2 258	2 069	2 433	2 117	2 367	2 063	2 549	2 396
Bergverksprodukter	3 327	3 545	661	1 069	961	627	669	1 215	1 034	638
Industriprodukter	171 522	174 466	44 817	40 016	42 506	41 861	43 865	41 522	47 217	48 660
Nærings- og nytelsesmidler.	24 083	21 435	5 289	5 331	6 990	5 303	4 661	4 713	6 758	5 848
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 327	2 213	569	552	618	560	525	551	577	553
Trevarer	2 634	2 568	700	591	644	664	651	625	628	704
Treforedlingsprodukter	11 080	10 638	2 922	2 595	2 692	2 520	2 545	2 825	2 748	2 961
Grafiske produkter	572	585	138	137	146	142	152	139	152	155
Raffinerte oljeprodukter.	12 022	15 180	3 574	2 973	2 523	3 732	4 104	3 377	3 967	4 178
Kjemiske råvarer mv.	15 981	17 220	4 090	3 967	3 874	3 950	4 513	4 298	4 459	4 835
Kjemiske og mineralske produkter	12 907	12 779	3 473	2 981	3 183	3 086	3 375	3 067	3 251	3 438
Metaller.	33 872	37 853	9 261	7 894	7 568	8 755	9 808	9 384	9 906	12 041
Verkstedprodukter	51 752	50 028	13 693	12 059	13 158	12 085	12 642	11 678	13 622	12 715
Andre industriprodukter.	4 292	3 967	1 108	936	1 110	1 064	889	865	1 149	1 232
Elektrisk kraft	2 617	1 620	442	878	806	487	196	522	415	242
Tjenester	153 767	160 847	38 900	39 438	38 353	35 968	39 145	42 383	43 351	43 722
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	69 804	72 511	17 641	17 268	17 805	16 176	17 398	19 328	19 609	21 404
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	891	951	223	213	238	240	219	243	249	255
Oljeboringstjenester mv.	6 234	6 080	1 634	1 721	1 448	1 427	1 221	1 433	1 999	1 864
Rørtransport	6 488	9 193	1 893	1 593	1 533	1 795	2 515	2 220	2 663	1 469
Reisetrafikk.	18 275	19 066	5 037	5 600	3 786	3 693	5 114	5 982	4 277	4 248
Andre tjenester.	52 075	53 046	12 472	13 043	13 543	12 637	12 678	13 177	14 554	14 482
Samferdsel.	11 505	10 801	2 898	3 085	2 731	2 750	2 552	2 565	2 934	2 764
Finans- og forretningstjenester	31 211	33 332	7 247	7 601	8 444	7 848	8 013	8 314	9 157	9 435
Tjenester ellers	9 359	8 913	2 327	2 357	2 368	2 039	2 113	2 298	2 463	2 283

Tabell 26. Eksport. Faste 2001-priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Eksport i alt	697 866	706 501	175 407	168 598	183 260	174 419	175 284	167 940	188 858	180 991
Varer	538 164	547 601	135 456	127 707	143 385	136 706	136 240	126 886	147 769	140 406
Råolje og naturgass ¹	320 893	320 189	79 555	75 709	89 109	82 165	80 385	73 873	83 766	84 178
Skip, nybygde	7 290	5 098	2 295	1 230	718	1 540	673	1 393	1 492	429
Skip, eldre	3 488	7 199	1 186	1 011	636	928	2 482	763	3 025	420
Oljeplattformer og moduler, nye	75	333	4	17	44	19	200	23	91	9
Oljeplattformer, eldre	586	3 326	21	28	529	15	21	39	3 251	29
Oljevirkosomhet, diverse varer	138	182	39	23	47	44	49	46	43	39
Fly og helikoptere	1 863	2 094	336	437	425	1	260	1 260	573	463
Andre varer.	203 832	209 179	52 020	49 252	51 878	51 995	52 168	49 488	55 527	54 839
Andre varer ekskl. raffinerte oljeprodukter	189 226	193 059	47 865	45 645	49 042	47 971	47 793	45 953	51 341	50 465
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske.	9 575	11 085	2 431	2 268	2 741	2 443	2 856	2 736	3 050	2 702
Bergverksprodukter	3 391	3 762	672	1 131	977	643	718	1 307	1 094	637
Industriprodukter	188 137	193 326	48 257	44 753	47 717	48 700	48 427	45 080	51 120	51 322
Nærings- og nytelsesmidler.	25 969	24 994	5 624	5 836	7 873	6 286	5 395	5 433	7 881	6 714
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 274	2 189	562	551	601	597	519	524	549	533
Trevarer	2 824	2 545	720	601	706	687	653	585	620	642
Treforedlingsprodukter	13 013	13 224	3 375	3 172	3 303	3 209	3 155	3 482	3 379	3 547
Grafiske produkter	555	668	124	143	136	179	156	154	179	204
Raffinerte oljeprodukter.	14 606	16 120	4 155	3 607	2 835	4 023	4 375	3 535	4 187	4 374
Kjemiske råvarer mv.	17 764	19 090	4 454	4 430	4 497	4 577	4 916	4 771	4 825	4 910
Kjemiske og mineralske produkter	13 148	13 899	3 464	3 077	3 371	3 363	3 645	3 335	3 556	3 594
Metaller.	38 695	41 751	10 367	9 365	9 046	10 364	11 073	10 105	10 209	11 740
Verkstedprodukter	54 930	54 889	14 303	13 015	14 188	14 329	13 618	12 302	14 640	13 874
Andre industriprodukter.	4 359	3 957	1 109	956	1 160	1 086	922	853	1 096	1 191
Elektrisk kraft	2 729	1 005	660	1 100	443	209	167	366	264	177
Tjenester	159 701	158 900	39 951	40 891	39 875	37 713	39 044	41 054	41 089	40 584
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	75 929	74 041	18 767	18 568	19 353	18 329	18 554	18 771	18 388	17 485
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	884	915	222	210	233	236	211	232	236	245
Oljeboringstjenester mv.	7 187	7 078	1 833	2 099	1 797	1 656	1 441	1 616	2 365	2 715
Rørtransport	6 514	7 167	1 978	1 614	1 500	1 654	1 782	1 892	1 838	2 164
Reisetrafikk.	18 100	18 503	4 985	5 538	3 727	3 594	4 967	5 795	4 147	4 085
Andre tjenester.	51 087	51 195	12 167	12 862	13 265	12 244	12 089	12 747	14 115	13 890
Samferdsel.	11 217	10 341	2 805	3 158	2 668	2 536	2 426	2 550	2 829	2 644
Finans- og forretningstjenester	30 859	32 381	7 103	7 455	8 371	7 751	7 668	8 009	8 953	9 053
Tjenester ellers	9 010	8 473	2 259	2 249	2 226	1 957	1 995	2 188	2 333	2 194

Tabell 27. Eksport. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Eksport i alt	0,1	1,2	6,0	-1,4	-1,5	2,2	-0,1	-0,4	3,1	3,8
Varer	1,1	1,8	8,7	-0,4	-1,3	3,9	0,6	-0,6	3,1	2,7
Råolje og naturgass ¹	2,2	-0,2	11,7	-2,6	3,7	7,4	1,0	-2,4	-6,0	2,5
Skip, nybygde	23,8	-30,1	-0,3	-45,2	7,9	-49,5	-70,7	13,2	107,9	-72,2
Skip, eldre	-48,6	106,4	18,8	-54,4	-60,3	41,8	109,3	-24,5	376,0	-54,7
Oljeplattformer og moduler, nye	-0,1	344,5	100,4	-68,9	176,2	86,4	..	36,5	106,3	-53,8
Oljeplattformer, eldre	-81,4	467,6	-30,0	86,7	-82,9	87,5	-	39,3	514,6	93,3
Oljevirkksomhet, diverse varer	33,9	32,4	62,9	-28,0	157,6	49,7	27,0	98,4	-7,0	-11,9
Fly og helikoptere	7,5	12,4	34,1	..	-70,6	-99,9	-22,6	188,4	34,6	..
Andre varer.	1,6	2,6	4,3	7,2	-1,2	2,6	0,3	0,5	7,0	5,5
Andre varer ekskl. raffinerte oljeprodukter	1,4	2,0	3,1	7,2	0,2	2,8	-0,1	0,7	4,7	5,2
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske.	3,1	15,8	4,7	8,5	9,9	14,4	17,5	20,6	11,3	10,6
Bergverksprodukter	8,5	10,9	-2,7	35,1	2,1	5,2	6,9	15,5	11,9	-0,9
Industriprodukter	0,6	2,8	3,3	4,6	-1,5	2,7	0,4	0,7	7,1	5,4
Nærings- og nytelsesmidler.	0,1	-3,8	-4,0	13,5	4,0	-5,3	-4,1	-6,9	0,1	6,8
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-6,9	-3,7	-4,2	-9,3	-2,1	6,6	-7,7	-4,9	-8,6	-10,7
Trevarer	0,0	-9,9	-1,2	-7,3	-3,8	-13,8	-9,3	-2,6	-12,2	-6,5
Treforedlingsprodukter	-7,2	1,6	-2,2	-5,2	-1,6	1,4	-6,5	9,8	2,3	10,5
Grafiske produkter	-4,6	20,3	6,3	18,1	-16,4	17,5	26,0	7,9	31,3	14,4
Raffinerte oljeprodukter.	3,7	10,4	20,2	7,7	-20,7	0,4	5,3	-2,0	47,7	8,7
Kjemiske råvarer mv.	-2,7	7,5	-7,2	3,3	7,1	4,4	10,4	7,7	7,3	7,3
Kjemiske og mineralske produkter	0,9	5,7	4,9	6,4	0,9	3,9	5,2	8,4	5,5	6,9
Metaller.	-0,5	7,9	3,4	0,0	-4,6	4,5	6,8	7,9	12,9	13,3
Verkstedprodukter	5,2	-0,1	8,2	9,1	-0,2	6,7	-4,8	-5,5	3,2	-3,2
Andre industriprodukter.	-6,3	-9,2	-5,8	-11,9	-4,7	-4,3	-16,8	-10,8	-5,5	9,7
Elektrisk kraft	109,8	-63,2	359,2	377,5	-27,8	-60,3	-74,7	-66,7	-40,4	-14,9
Tjenester	-3,1	-0,5	-2,3	-4,4	-2,1	-3,3	-2,3	0,4	3,0	7,6
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	-6,4	-2,5	-6,6	-9,0	-5,5	-4,7	-1,1	1,1	-5,0	-4,6
Oljevirkksomhet, diverse tjenester	45,8	3,6	53,2	40,4	46,2	8,5	-5,1	10,3	1,2	3,6
Oljeboringstjenester mv.	41,0	-1,5	50,2	91,6	29,2	13,5	-21,4	-23,0	31,6	64,0
Rørtransport	7,2	10,0	39,3	2,2	0,2	16,3	-9,9	17,3	22,5	30,8
Reisetrafikk.	-2,8	2,2	1,7	-4,4	-2,9	-6,7	-0,3	4,6	11,3	13,7
Andre tjenester.	-4,2	0,2	-7,2	-6,4	-0,7	-4,3	-0,6	-0,9	6,4	13,4
Samferdsel.	-9,9	-7,8	-11,5	-5,2	-5,1	-1,9	-13,5	-19,2	6,0	4,3
Finans- og forretningstjenester	-5,2	4,9	-12,5	-6,5	-0,0	-2,3	8,0	7,4	7,0	16,8
Tjenester ellers	8,0	-6,0	23,3	-7,9	2,4	-14,0	-11,7	-2,7	4,8	12,1

Tabell 28. Eksport. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Eksport i alt	-10,2	1,9	-14,6	-10,6	-1,9	2,4	-2,9	3,4	4,9	5,4
Varer	-12,2	1,0	-17,4	-13,1	-2,4	3,1	-4,7	2,1	3,4	3,1
Råolje og naturgass ¹	-14,6	2,7	-22,5	-15,2	0,8	11,1	-5,8	1,7	4,1	-0,6
Skip, nybygde	-1,0	1,9	-1,4	-0,6	0,0	0,1	1,3	2,2	3,6	4,9
Skip, eldre	-30,4	2,9	-24,7	-30,8	-36,1	-2,4	-5,3	7,3	22,5	28,1
Oljeplattformer og moduler, nye	1,5	2,7	-0,2	1,2	1,8	1,9	3,5	3,4	3,4	2,5
Oljeplattformer, eldre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oljevirkosomhet, diverse varer	-7,2	1,5	-10,5	-4,5	-9,4	-1,0	-1,0	-1,5	7,5	-2,3
Fly og helikoptere	11,8	-17,4	19,2	29,4	43,5	26,3	-8,0	-4,0	-38,9	-34,3
Andre varer.	-8,6	-1,2	-9,9	-9,9	-6,0	-7,1	-2,5	2,4	2,4	9,2
Andre varer ekskl. raffinerte oljeprodukter	-7,9	-2,3	-8,5	-9,2	-6,8	-9,2	-3,5	1,5	2,1	9,8
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske.	-8,7	-10,1	-10,3	-10,2	-3,5	-6,6	-10,8	-17,3	-5,8	2,3
Bergverksprodukter	-1,9	-4,0	-5,9	-4,2	1,1	-6,3	-5,3	-1,6	-3,9	2,7
Industriprodukter	-8,8	-1,0	-9,6	-9,8	-7,2	-7,8	-2,5	3,0	3,7	10,3
Nærings- og nytelsesmidler.	-7,3	-7,5	-3,3	-7,6	-14,4	-13,5	-8,1	-5,0	-3,4	3,2
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2,3	-1,2	0,1	3,4	0,0	-10,7	-0,1	5,0	2,2	10,6
Trevarer	-6,7	8,2	-3,4	-2,9	-4,5	10,2	2,6	8,6	11,1	13,4
Treforedlingsprodukter	-14,9	-5,5	-14,9	-16,6	-13,1	-13,5	-6,8	-0,8	-0,2	6,3
Grafiske produkter	3,1	-15,0	-3,1	-11,4	21,2	-19,9	-12,6	-6,0	-20,7	-4,6
Raffinerte oljeprodukter.	-17,7	14,4	-25,4	-18,3	5,8	26,0	9,0	15,9	6,5	3,0
Kjemiske råvarer mv.	-10,0	0,3	-10,9	-8,6	-10,0	-6,6	-0,0	0,6	7,3	14,1
Kjemiske og mineralske produkter	-1,8	-6,3	-0,2	-5,1	-5,2	-9,2	-7,6	-5,1	-3,2	4,2
Metaller.	-12,5	3,6	-14,3	-14,7	-7,0	-8,4	-0,8	10,2	16,0	21,4
Verkstedprodukter	-5,8	-3,3	-6,0	-6,3	-5,5	-11,8	-3,0	2,4	0,3	8,7
Andre industriprodukter.	-1,5	1,8	0,8	-1,1	-3,5	-2,3	-3,5	3,6	9,6	5,6
Elektrisk kraft	-4,1	68,0	-39,5	-16,0	88,9	150,2	75,4	78,7	-13,5	-41,6
Tjenester	-3,7	5,1	-5,0	-2,5	-0,2	0,3	3,0	7,0	9,7	13,0
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	-8,1	6,5	-9,5	-5,6	-1,6	-0,6	-0,2	10,7	15,9	38,7
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	0,8	3,0	-0,3	1,1	1,7	1,9	3,5	3,4	3,4	2,5
Oljeboringstjenester mv.	-13,3	-1,0	-12,3	-17,7	-19,0	-12,2	-4,9	8,1	4,9	-20,3
Rørtransport	-0,4	28,8	-9,2	-2,0	19,3	5,0	47,4	18,8	41,8	-37,4
Reisetrafikk.	1,0	2,1	-0,4	1,8	2,3	2,7	1,9	2,1	1,5	1,2
Andre tjenester.	1,9	1,6	2,0	2,3	1,2	1,4	2,3	1,9	1,0	1,0
Samferdsel.	2,6	1,8	2,4	1,7	-0,6	0,5	1,8	3,0	1,3	-3,6
Finans- og forretningstjenester	1,1	1,8	1,6	1,8	0,7	1,4	2,4	1,8	1,4	2,9
Tjenester ellers	3,9	1,3	2,7	4,6	5,8	2,8	2,8	0,2	-0,8	-0,1

Tabell 29. Import. Løpende priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Import i alt	416 698	433 497	108 825	103 926	105 795	101 608	105 594	111 801	114 494	114 955
Varer	285 767	294 484	76 147	67 062	74 299	72 298	71 776	71 843	78 567	79 151
Råolje og naturgass ¹	1 630	1 824	344	440	508	802	254	331	437	189
Skip, nybygde og eldre	4 628	6 942	1 745	968	1 491	2 473	1 619	1 808	1 042	145
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	4 841	297	4 702	12	32	148	54	26	69	805
Oljevirkosomhet, diverse varer	1 895	2 531	268	584	751	510	588	679	754	1 087
Fly og helikoptere	3 927	1 313	585	570	1 551	208	258	374	473	15
Andre varer	268 846	281 577	68 503	64 488	69 966	68 157	69 003	68 625	75 792	76 910
Andre varer ekskl. raffinerte oljeprodukter	253 266	265 762	64 399	60 568	66 034	64 014	65 020	64 614	72 114	73 094
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	8 723	8 694	2 139	1 629	2 184	2 318	2 132	1 790	2 454	2 483
Bergverksprodukter	2 856	2 808	818	624	651	632	705	699	772	824
Industriprodukter	255 923	266 069	65 391	62 194	66 294	63 463	65 210	65 657	71 739	72 829
Nærings- og nytelsesmidler	14 566	15 456	3 617	3 847	3 779	3 374	3 614	4 282	4 186	3 727
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	18 000	18 488	3 661	5 294	4 052	4 878	3 712	5 563	4 335	5 228
Trevarer	5 921	6 380	1 586	1 437	1 527	1 510	1 669	1 548	1 653	1 674
Treforedlingsprodukter	6 513	6 652	1 648	1 569	1 622	1 642	1 624	1 619	1 767	1 765
Grafiske produkter	3 563	3 588	786	893	981	853	775	904	1 056	896
Raffinerte oljeprodukter	15 580	15 815	4 104	3 920	3 932	4 143	3 983	4 011	3 678	3 816
Kjemiske råvarer mv.	10 000	10 538	2 725	2 394	2 365	2 501	2 679	2 660	2 698	2 786
Kjemiske og mineralske produkter	29 519	31 348	7 827	7 058	7 574	7 512	7 694	7 794	8 348	8 360
Metaller	22 912	24 020	6 387	4 990	6 042	5 437	6 456	5 577	6 550	7 038
Verkstedprodukter	101 290	104 702	25 793	23 981	26 632	25 139	26 009	24 816	28 738	29 432
Andre industriprodukter	11 051	11 653	2 622	2 527	3 273	2 622	2 688	2 720	3 623	3 034
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod.	20 935	18 742	5 220	4 854	6 066	4 060	4 565	4 537	5 580	5 088
Elektrisk kraft	1 344	4 006	155	41	837	1 744	956	479	827	774
Tjenester	130 931	139 013	32 678	36 864	31 496	29 310	33 818	39 958	35 927	35 804
Driftsutgifter ekskl. bunkers, skipsfart	32 203	34 965	8 633	7 807	7 556	7 280	8 547	9 462	9 676	9 686
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	6 164	5 640	1 619	1 689	1 737	1 213	1 567	1 293	1 567	1 325
Driftsutgifter ekskl. bunkers, oljeboring	2 237	1 451	573	584	654	320	339	317	475	450
Reisetrafikk	40 047	45 835	9 638	14 394	8 588	8 318	10 830	16 517	10 170	10 814
Andre tjenester	50 280	51 122	12 215	12 390	12 961	12 179	12 535	12 369	14 039	13 529
Samferdsel	6 397	5 540	1 623	1 822	1 437	1 330	1 336	1 494	1 380	1 195
Finans- og forretningstjenester	26 434	26 969	6 113	6 477	6 890	6 831	6 473	6 234	7 431	7 755
Tjenester ellers	17 449	18 613	4 479	4 091	4 634	4 018	4 726	4 641	5 228	4 579

Tabell 30. Import. Faste 2001-priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Import i alt	446 819	456 462	115 703	112 430	115 275	110 748	112 792	115 150	117 772	116 183
Varer	308 575	317 970	82 019	73 277	81 122	79 406	78 860	76 543	83 161	82 678
Råolje og naturgass ¹	1 807	1 998	367	494	542	866	303	358	471	203
Skip, nybygde og eldre	5 633	9 626	1 965	1 247	1 988	3 558	2 345	2 302	1 421	164
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	5 445	421	5 289	16	44	214	79	35	94	1 062
Oljevirkosomhet, diverse varer	1 873	2 431	267	577	735	502	566	649	714	1 044
Fly og helikoptere	3 417	1 352	472	606	1 087	169	226	414	543	19
Andre varer.	290 400	302 142	73 659	70 337	76 725	74 096	75 341	72 786	79 918	80 186
Andre varer ekskl. raffinerte oljeprodukter	272 389	285 050	69 141	65 818	72 303	70 021	70 748	68 534	75 747	76 009
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske.	8 921	9 085	2 202	1 820	2 306	2 424	2 251	1 894	2 517	2 541
Bergverksprodukter	3 067	3 115	880	723	718	807	819	715	774	938
Industriprodukter	277 396	287 385	70 343	67 746	73 325	70 015	71 497	69 816	76 057	76 108
Nærings- og nytelsesmidler.	14 980	15 866	3 737	4 029	3 907	3 581	3 760	4 367	4 159	3 668
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	19 644	20 898	4 221	5 787	4 476	5 609	4 504	6 001	4 783	5 906
Trevarer	6 149	6 336	1 664	1 466	1 543	1 554	1 692	1 515	1 575	1 625
Treforedlingsprodukter	6 882	6 875	1 751	1 669	1 770	1 773	1 675	1 653	1 774	1 747
Grafiske produkter	3 850	4 057	862	1 007	1 074	952	860	1 041	1 205	1 008
Raffinerte oljeprodukter.	18 011	17 092	4 518	4 519	4 422	4 075	4 593	4 252	4 172	4 177
Kjemiske råvarer mv.	11 150	11 076	2 986	2 762	2 609	2 731	2 806	2 724	2 815	2 786
Kjemiske og mineralske produkter	30 791	31 822	8 132	7 257	8 055	7 995	8 199	7 715	7 913	8 024
Metaller.	27 048	27 538	7 249	6 023	7 463	6 718	7 369	6 153	7 298	6 856
Verkstedprodukter	110 364	116 142	27 810	26 128	30 241	28 435	28 849	27 258	31 600	32 255
Andre industriprodukter.	11 464	12 456	2 803	2 579	3 443	2 816	3 002	2 969	3 668	3 141
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod.	20 480	18 579	5 082	5 126	5 409	3 945	4 414	4 582	5 638	4 934
Elektrisk kraft	1 016	2 557	234	48	376	850	775	361	571	599
Tjenester	138 244	138 491	33 684	39 154	34 153	31 342	33 931	38 607	34 611	33 505
Driftsutgifter ekskl. bunkers, skipsfart	36 835	35 919	9 104	9 008	9 389	8 892	9 001	9 106	8 920	8 482
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	6 107	5 423	1 613	1 669	1 701	1 195	1 509	1 236	1 484	1 273
Driftsutgifter ekskl. bunkers, oljeboring	2 285	1 471	583	599	676	328	344	318	481	461
Reisetrafikk.	42 128	44 531	10 065	15 365	9 178	8 603	10 634	15 689	9 605	9 796
Andre tjenester.	50 888	51 147	12 319	12 512	13 209	12 325	12 443	12 258	14 122	13 494
Samferdsel.	6 295	5 526	1 583	1 844	1 488	1 297	1 285	1 471	1 473	1 265
Finans- og forretningstjenester	27 207	27 249	6 268	6 607	7 103	7 019	6 484	6 246	7 500	7 710
Tjenester ellers	17 386	18 373	4 468	4 062	4 619	4 009	4 673	4 540	5 150	4 519

Tabell 31. Import. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Import i alt	2,3	2,2	7,3	2,5	3,3	7,1	-2,5	2,4	2,2	4,9
Varer	2,8	3,0	11,4	1,8	2,9	10,0	-3,9	4,5	2,5	4,1
Råolje og naturgass ¹	-21,3	10,6	-26,6	3,1	-33,5	114,5	-17,4	-27,6	-13,2	-76,6
Skip, nybygde og eldre	-51,7	70,9	-3,2	-59,2	-0,4	720,5	19,3	84,7	-28,5	-95,4
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	369,0	-92,3	..	-85,9	-95,5	123,2	-98,5	115,6	112,5	396,4
Oljevirkosomhet, diverse varer	-3,5	29,8	22,2	33,1	-8,9	71,3	112,1	12,4	-2,9	107,8
Fly og helikoptere	2,4	-60,4	-61,2	314,2	-8,6	-86,5	-52,1	-31,7	-50,0	-89,0
Andre varer.	3,8	4,0	5,8	3,8	5,0	6,3	2,3	3,5	4,2	8,2
Andre varer ekskl. raffinerte oljeprodukter	3,5	4,6	5,3	3,5	5,4	7,5	2,3	4,1	4,8	8,6
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske.	-2,5	1,8	-9,1	-1,5	-1,0	-6,5	2,2	4,1	9,1	4,9
Bergverksprodukter	-13,8	1,6	4,0	-9,2	-14,6	8,2	-7,0	-1,1	7,8	16,2
Industriprodukter	4,7	3,6	7,2	4,9	5,4	6,1	1,6	3,1	3,7	8,7
Nærings- og nytelsesmidler.	1,8	5,9	2,6	2,1	2,6	8,3	0,6	8,4	6,4	2,4
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	6,3	6,4	9,0	8,2	7,8	8,7	6,7	3,7	6,9	5,3
Trevarer	2,1	3,0	8,9	0,7	-3,5	5,3	1,7	3,4	2,1	4,6
Treforedlingsprodukter	-2,0	-0,1	6,6	-1,4	-1,4	4,8	-4,4	-1,0	0,2	-1,5
Grafiske produkter	3,7	5,4	4,4	16,7	-2,5	5,0	-0,2	3,3	12,2	5,8
Raffinerte oljeprodukter.	9,1	-5,1	13,9	9,1	-1,0	-10,5	1,7	-5,9	-5,7	2,5
Kjemiske råvarer mv.	-3,6	-0,7	-7,2	-8,9	1,1	-2,2	-6,0	-1,4	7,9	2,0
Kjemiske og mineralske produkter	5,5	3,3	7,5	0,5	10,7	8,8	0,8	6,3	-1,8	0,4
Metaller.	8,9	1,8	10,5	-0,4	17,7	6,4	1,7	2,2	-2,2	2,0
Verkstedprodukter	4,9	5,2	7,2	8,1	3,5	8,6	3,7	4,3	4,5	13,4
Andre industriprodukter.	8,5	8,7	10,6	3,7	14,6	6,7	7,1	15,1	6,5	11,5
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod.	0,5	-9,3	-8,1	18,7	-0,6	-18,9	-13,1	-10,6	4,2	25,1
Elektrisk kraft	-50,3	151,6	-68,3	-90,9	27,8	137,6	231,1	651,2	51,8	-29,6
Tjenester	1,1	0,2	-1,6	3,8	4,3	0,3	0,7	-1,4	1,3	6,9
Driftsutgifter ekskl. bunkers, skipsfart	-6,4	-2,5	-6,6	-9,0	-5,5	-4,7	-1,1	1,1	-5,0	-4,6
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	7,2	-11,2	12,4	44,6	4,6	6,3	-6,5	-26,0	-12,8	6,5
Driftsutgifter ekskl. bunkers, oljeboring	22,9	-35,6	24,8	61,7	21,6	-23,3	-40,9	-46,9	-28,9	40,6
Reisetrafikk.	6,6	5,7	4,0	9,3	11,3	14,4	5,7	2,1	4,6	13,9
Andre tjenester.	1,2	0,5	-4,5	2,3	6,6	-4,1	1,0	-2,0	6,9	9,5
Samferdsel.	4,5	-12,2	0,3	29,2	2,7	-6,1	-18,8	-20,2	-1,0	-2,5
Finans- og forretningstjenester	1,9	0,2	-7,4	-0,7	10,3	-2,9	3,4	-5,5	5,6	9,8
Tjenester ellers	-1,0	5,7	-1,7	-2,1	2,7	-5,4	4,6	11,8	11,5	12,7

Tabell 32. Import. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Import i alt	-6,7	1,8	-7,3	-6,8	-5,6	-3,3	-0,5	5,0	5,9	7,8
Varer	-7,4	0,0	-8,5	-7,6	-5,0	-3,8	-2,0	2,6	3,2	5,1
Råolje og naturgass ¹	-9,8	1,2	-18,0	-16,0	12,3	10,6	-10,6	3,9	-0,9	0,6
Skip, nybygde og eldre	-17,8	-12,2	-16,1	-20,5	-21,4	-28,9	-22,2	1,1	-2,2	27,1
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	-11,1	-20,6	-15,3	-27,4	-27,1	-30,2	-22,7	0,5	1,5	9,6
Oljevirkosomhet, diverse varer	1,2	2,9	-0,3	1,1	1,7	1,9	3,5	3,4	3,4	2,5
Fly og helikoptere	14,9	-15,5	19,6	29,8	44,0	26,3	-8,0	-4,0	-38,9	-34,3
Andre varer	-7,4	0,7	-8,1	-7,5	-5,4	-2,7	-1,5	2,8	4,0	4,3
Andre varer ekskl. raffinerte oljeprodukter	-7,0	0,3	-7,6	-6,9	-6,0	-4,4	-1,3	2,5	4,2	5,2
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	-2,2	-2,1	1,2	-9,8	-7,8	-10,5	-2,5	5,6	2,9	2,2
Bergverksprodukter	-6,9	-3,2	-9,8	-14,0	-4,4	-23,4	-7,4	13,2	10,0	12,2
Industriprodukter	-7,7	0,4	-8,2	-7,4	-6,1	-3,6	-1,9	2,4	4,3	5,6
Nærings- og nytelsesmidler	-2,8	0,2	-1,6	-3,4	-6,1	-6,2	-0,7	2,7	4,1	7,8
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	-8,4	-3,5	-9,8	-10,2	-9,8	-10,1	-5,0	1,3	0,1	1,8
Trevarer	-3,7	4,6	-5,0	-1,3	0,9	4,6	3,5	4,2	6,0	6,0
Treforedlingsprodukter	-5,4	2,2	-7,3	-4,5	-7,5	-6,4	3,0	4,2	8,7	9,1
Grafiske produkter	-7,5	-4,4	-8,2	-13,3	-5,3	-10,0	-1,2	-2,0	-4,0	-0,8
Raffinerte oljeprodukter	-13,5	7,0	-15,6	-16,5	3,6	27,7	-4,5	8,7	-0,8	-10,1
Kjemiske råvarer mv.	-10,3	6,1	-9,3	-8,9	-6,7	1,7	4,6	12,7	5,7	9,2
Kjemiske og mineralske produkter	-4,1	2,8	-0,2	-0,4	-9,1	-2,2	-2,5	3,9	12,2	10,9
Metaller	-15,3	3,0	-18,3	-15,0	-10,4	-7,0	-0,6	9,4	10,9	26,9
Verkstedprodukter	-8,2	-1,8	-9,2	-7,7	-6,8	-7,0	-2,8	-0,8	3,3	3,2
Andre industriprodukter	-3,6	-2,9	-6,1	0,1	-7,3	-6,6	-4,3	-6,5	3,9	3,7
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod.	2,2	-1,3	4,0	-2,5	13,1	4,4	0,7	4,6	-11,7	0,2
Elektrisk kraft	32,3	18,5	-37,9	-6,0	152,8	136,1	86,3	55,5	-34,9	-37,0
Tjenester	-5,3	6,0	-4,4	-5,2	-7,2	-2,2	2,7	9,9	12,6	14,3
Driftsutgifter ekskl. bunkers, skipsfart	-12,6	11,3	-8,4	-11,8	-17,6	-6,9	0,1	19,9	34,8	39,5
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	0,9	3,0	-0,3	1,1	1,7	1,9	3,5	3,4	3,4	2,5
Driftsutgifter ekskl. bunkers, oljeboring	-2,1	0,8	-2,1	-2,6	-3,3	-2,0	0,2	2,2	2,1	0,0
Reisetrafikk	-4,9	8,3	-5,0	-5,6	-5,4	-2,1	6,4	12,4	13,2	14,2
Andre tjenester	-1,2	1,2	-1,3	-1,1	-2,7	-0,1	1,6	1,9	1,3	1,5
Samferdsel	1,6	-1,3	1,0	-0,8	-6,9	-6,5	1,4	2,8	-3,0	-7,9
Finans- og forretningstjenester	-2,8	1,9	-2,9	-2,1	-3,2	1,2	2,4	1,8	2,1	3,4
Tjenester ellers	0,4	0,9	0,0	0,2	-0,5	0,1	0,9	1,5	1,2	1,1

Tabell 33. Driftsregnskapet overfor utlandet. Løpende priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Eksport i alt	626 409	646 435	159 503	151 964	162 382	159 669	154 711	156 494	175 560	174 666
Varer	472 642	485 588	120 603	112 526	124 029	123 701	115 566	114 111	132 209	130 944
Tjenester	153 767	160 847	38 900	39 438	38 353	35 968	39 145	42 383	43 351	43 722
Import i alt	416 698	433 497	108 825	103 926	105 795	101 608	105 594	111 801	114 494	114 955
Varer	285 767	294 484	76 147	67 062	74 299	72 298	71 776	71 843	78 567	79 151
Tjenester	130 931	139 013	32 678	36 864	31 496	29 310	33 818	39 958	35 927	35 804
Eksportoverskudd	209 711	212 938	50 678	48 038	56 587	58 061	49 117	44 693	61 066	59 711
Inntekter	82 301	86 650	21 430	17 893	21 563	21 439	23 702	21 357	20 152	20 713
Lønn	2 280	2 280	570	570	570	570	570	570	570	570
Renteinntekter	55 441	57 882	13 569	11 972	14 724	15 779	14 380	14 253	13 470	12 660
Aksjeutbytte mv.	9 008	11 401	3 367	1 667	2 467	1 330	5 145	2 498	2 428	2 062
Reinvestert fortjeneste	2 712	2 712	678	678	678	678	678	678	678	678
Løpende overføringer	12 860	12 375	3 246	3 006	3 124	3 082	2 929	3 358	3 006	4 743
Utgifter	95 933	98 379	22 955	20 449	23 583	27 237	28 864	16 497	25 781	26 495
Lønn	4 277	4 551	1 141	1 045	1 016	982	1 131	1 210	1 228	1 230
Renteutgifter	42 041	42 029	9 325	9 019	12 498	10 642	12 284	7 928	11 175	8 640
Aksjeutbytte mv.	21 528	21 195	5 756	4 383	620	8 301	8 666	865	3 363	10 399
Reinvestert fortjeneste	-3 444	-3 444	-861	-861	-861	-861	-861	-861	-861	-861
Løpende offentlige overføringer	12 979	13 390	2 843	2 465	5 577	2 795	2 502	2 508	5 585	2 220
Andre løpende overføringer	18 552	20 658	4 751	4 398	4 733	5 378	5 142	4 847	5 291	4 867
Overskudd på rente og stønadsbalansen	-13 632	-11 729	-1 525	-2 556	-2 020	-5 798	-5 162	4 860	-5 629	-5 782
Overskudd på driftsbalansen	196 079	201 209	49 153	45 482	54 567	52 263	43 955	49 553	55 437	53 929
Kapitaloverføringer til utlandet, netto	458	-4 729	217	531	580	-36	718	-514	-4 897	-72
Anskaffelser av patenter, lisenser mv, netto	-27	5	-9	-13	-3	-1	-1	7	-	8
Netto finansinvesteringer	195 648	205 933	48 945	44 964	53 990	52 300	43 238	50 060	60 334	53 993

Tabell 34. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. 1000

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
I alt	2 317,3	2 303,7	2 331,9	2 328,6	2 299,6	2 295,2	2 309,7	2 312,5	2 297,3	2 288,4
Jordbruk og skogbruk	71,2	69,2	71,5	71,3	70,6	68,7	68,6	70,0	69,5	67,3
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	16,3	14,4	17,0	18,0	15,4	13,9	15,0	14,5	14,2	13,6
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	27,0	26,5	27,2	27,6	26,3	26,0	26,4	27,0	26,5	26,7
Utvinning av råolje og naturgass	16,6	16,5	16,6	17,0	16,4	16,3	16,3	16,5	16,8	17,0
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	10,4	10,0	10,6	10,6	9,9	9,7	10,1	10,5	9,7	9,8
Bergverksdrift	4,1	4,0	4,2	4,3	3,9	3,8	4,0	4,1	4,0	3,7
Industri	289,2	275,9	294,5	288,3	283,1	278,4	277,3	275,7	272,2	267,9
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	53,8	52,6	53,5	54,4	54,2	52,2	52,2	53,2	52,9	51,1
Tekstil- og bekledningsindustri	7,1	6,3	7,9	6,7	6,4	6,6	6,4	6,2	6,0	6,0
Trelast- og trevareindustri	15,3	15,0	15,5	15,3	15,1	15,0	15,3	15,0	14,9	14,9
Treforedling	8,9	8,4	9,3	8,6	8,3	8,6	8,4	8,5	8,2	8,1
Forlag og grafisk industri	36,4	34,9	36,5	36,3	35,3	35,7	35,1	34,6	34,4	34,3
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	22,7	22,0	23,5	22,8	22,2	21,5	22,5	22,1	22,0	21,6
Kjemiske råvarer	7,3	7,1	7,2	7,1	7,5	6,9	7,2	7,0	7,3	6,7
Metallindustri	13,8	13,6	14,1	13,6	13,4	13,4	13,9	13,7	13,4	13,1
Verkstedindustri	76,2	72,1	77,9	75,9	74,4	73,5	72,3	72,0	70,5	70,3
Bygging av skip og oljeplattformer	34,3	31,1	35,1	34,9	33,5	32,0	31,0	30,9	30,3	29,3
Møbelindustri og annen industri	13,4	12,7	14,0	12,7	12,8	12,9	13,0	12,5	12,3	12,5
Kraftforsyning	15,1	14,9	15,1	15,5	14,6	14,8	14,8	15,2	14,6	14,8
Vannforsyning	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,5
Bygge- og anleggsvirksomhet ¹	132,0	131,9	132,8	135,0	131,9	129,8	132,4	133,5	131,9	129,9
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	331,2	337,7	335,0	333,4	328,5	333,2	339,2	341,6	336,6	337,3
Hotell- og restaurantvirksomhet	66,5	65,7	67,0	66,9	65,6	65,1	66,4	67,4	63,8	66,0
Rørtransport	0,6	0,5	0,6	0,7	0,7	0,3	0,6	0,7	0,6	0,3
Utenriks sjøfart	43,1	42,3	42,9	43,3	42,9	42,3	42,2	42,2	42,3	41,8
Transport ellers	108,1	105,8	107,8	108,6	108,1	105,0	104,2	107,3	106,8	103,1
Post og telekommunikasjon	43,0	41,7	43,4	42,6	42,4	42,6	42,9	40,9	40,3	41,3
Finansiell tjenesteyting	48,7	47,8	48,5	48,7	48,8	47,9	48,2	47,6	47,6	47,4
Boligtjenester (husholdninger)	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,2	1,3	1,2	1,2
Forretningsmessig tjenesteyting	232,1	232,1	234,4	231,2	229,5	232,3	234,1	232,5	229,6	229,9
Offentlig administrasjon og forsvar	159,1	158,1	158,5	158,2	158,5	159,0	157,1	157,8	158,4	157,8
Undervisning	177,4	178,5	179,3	177,5	174,9	179,1	181,3	176,5	177,3	180,4
Helse- og sosialtjenester	459,9	464,3	458,8	463,8	461,2	463,2	463,4	464,2	466,5	467,2
Andre sosiale og personlige tjenester	90,1	90,1	90,9	91,1	90,1	87,2	89,3	91,5	92,2	89,4
Fastlands-Norge	2 246,7	2 234,5	2 261,1	2 257,0	2 229,7	2 226,6	2 240,5	2 242,7	2 227,9	2 219,6

Offentlig forvaltningsvirksomhet ²	724,1	721,2	725,5	726,1	721,9	722,8	722,0	718,8	721,4	723,7
Statsforvaltningen ²	266,9	263,1	266,7	269,6	264,3	263,4	263,0	263,0	262,8	266,2
Sivil forvaltning	231,3	228,4	231,0	234,2	229,4	228,8	228,3	228,5	228,2	232,2
Forsvar	35,5	34,6	35,6	35,4	34,9	34,6	34,7	34,5	34,6	34,0
Kommuneforvaltningen ²	457,3	458,2	458,8	456,6	457,7	459,4	459,0	455,8	458,6	457,5

1 Kommunal bygge- og anleggsvirksomhet er fra 2001 overført til andre kommunale næringer

2 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

Tabell 35. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige.
Prosentvis endring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
I alt	0,3	-0,6	0,7	0,5	-0,5	-0,6	-1,0	-0,7	-0,1	-0,3
Jordbruk og skogbruk	-3,0	-2,8	-1,2	-4,1	-4,1	-3,9	-4,0	-1,8	-1,6	-2,0
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	1,5	-11,7	-1,0	8,7	2,3	-6,0	-12,0	-19,1	-7,9	-2,6
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	3,7	-1,9	3,3	4,8	3,1	-3,0	-3,0	-2,2	0,6	2,6
Utvinning av råolje og naturgass	1,9	-0,8	2,9	2,6	-0,1	-1,2	-2,0	-2,6	2,6	3,9
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	6,7	-3,7	3,8	8,6	8,8	-5,9	-4,7	-1,6	-2,5	0,5
Bergverksdrift	0,5	-3,8	2,1	2,8	-2,6	-4,5	-6,3	-4,4	0,2	-1,7
Industri	-1,2	-4,6	-0,3	-1,7	-2,6	-4,3	-5,8	-4,4	-3,9	-3,8
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	-0,5	-2,1	-1,6	-1,6	-0,1	-1,4	-2,4	-2,1	-2,4	-2,2
Tekstil- og bekledningsindustri	-8,2	-11,4	-2,4	-8,9	-11,3	-10,0	-18,9	-8,2	-7,0	-8,3
Trelast- og trevareindustri	-2,2	-2,0	0,9	-3,1	-2,3	-2,5	-1,7	-2,1	-1,6	-0,8
Treforedling	-8,0	-5,4	-7,0	-9,6	-11,2	-9,2	-9,4	-1,2	-1,1	-5,9
Forlag og grafisk industri	-2,9	-4,0	-2,6	-4,2	-3,8	-5,0	-3,8	-4,6	-2,4	-4,0
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	0,4	-2,9	0,5	0,8	0,1	-2,9	-4,5	-3,0	-1,3	0,2
Kjemiske råvarer	-2,7	-2,3	-4,8	-4,0	0,9	-5,4	-0,4	-1,7	-1,8	-2,4
Metallindustri	-4,3	-1,7	-4,6	-3,9	-5,4	-6,2	-1,4	0,9	0,1	-2,0
Verkstedindustri	-0,2	-5,4	1,8	-0,4	-3,2	-4,1	-7,1	-5,1	-5,3	-4,3
Bygging av skip og oljeplattformer	2,8	-9,5	4,2	3,4	-0,4	-5,2	-11,5	-11,4	-9,4	-8,6
Møbelindustri og annen industri	-3,2	-5,2	-1,0	-5,9	-3,8	-7,3	-7,3	-1,8	-4,1	-3,4
Kraftforsyning	-4,0	-1,6	-4,5	-2,2	-3,3	-2,5	-2,3	-2,1	0,4	-0,4
Vannforsyning	-6,7	2,0	-7,6	-7,4	-6,4	1,8	2,7	1,1	2,5	12,8
Bygge- og anleggsvirksomhet ¹	1,8	-0,1	1,5	2,5	0,7	1,2	-0,3	-1,1	-0,0	0,1
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	1,2	1,9	1,4	3,0	1,0	1,6	1,3	2,5	2,5	1,2
Hotell- og restaurantvirksomhet	0,3	-1,2	-1,8	1,3	1,5	-1,9	-0,9	0,7	-2,8	1,4
Rørtransport	3,3	-7,5	-7,5	38,8	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5
Utenriks sjøfart	0,8	-1,9	2,0	-0,1	0,7	-1,9	-1,6	-2,6	-1,3	-1,2
Transport ellers	-0,3	-2,1	-1,0	-1,4	0,3	-2,9	-3,3	-1,2	-1,2	-1,8
Post og telekommunikasjon	-4,1	-3,2	-4,9	-4,0	-2,5	-2,6	-1,2	-4,2	-5,0	-3,1
Finansiell tjenesteyting	0,1	-1,8	1,3	-1,1	-0,8	-1,8	-0,5	-2,4	-2,6	-1,2
Boligtjenester (husholdninger)	-3,1	1,8	-6,3	-2,3	2,0	2,7	0,3	3,5	0,7	-1,6
Forretningsmessig tjenesteyting	0,0	-0,0	0,9	-1,5	-1,2	-0,5	-0,1	0,6	0,0	-1,0
Offentlig administrasjon og forsvar	-3,4	-0,6	-2,4	-2,8	-6,4	-1,3	-0,9	-0,3	-0,0	-0,7
Undervisning	-1,4	0,6	0,2	-0,6	-4,0	0,7	1,1	-0,6	1,3	0,7
Helse- og sosialtjenester	3,3	1,0	3,4	3,6	2,9	1,6	1,0	0,1	1,2	0,9
Andre sosiale og personlige tjenester	1,9	-0,1	1,9	1,3	1,2	-1,4	-1,8	0,4	2,4	2,5
Fastlands-Norge	0,3	-0,5	0,7	0,5	-0,6	-0,6	-0,9	-0,6	-0,1	-0,3

Offentlig forvaltningsvirksomhet ²	0,4	-0,4	1,1	0,6	-1,2	-0,0	-0,5	-1,0	-0,1	0,1
Statsforvaltningen ²	68,0	-1,4	69,0	69,6	65,9	-1,3	-1,4	-2,4	-0,6	1,1
Sivil forvaltning	90,0	-1,3	92,0	92,0	87,1	-0,8	-1,2	-2,4	-0,5	1,5
Forsvar	-4,1	-2,6	-4,9	-4,3	-4,9	-4,5	-2,7	-2,4	-0,7	-1,7
Kommuneforvaltningen ²	-18,7	0,2	-18,0	-18,8	-19,9	0,8	0,0	-0,2	0,2	-0,4

1 Kommunal bygge- og anleggsvirksomhet er fra 2001 overført til andre kommunale næringer

2 Fra 2002 er spesialhelsetjenesten overført fra kommune- til statsforvaltningen

Tabell 36. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Millioner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
I alt	3 115,4	3 078,5	798,9	730,1	805,4	809,6	753,3	718,6	797,0	814,6
Jordbruk og skogbruk	138,3	133,9	35,3	32,7	35,2	34,8	32,3	32,3	34,6	34,6
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	27,6	24,6	7,2	7,3	6,8	6,5	6,0	5,8	6,4	6,4
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	44,3	43,5	11,3	10,7	11,3	11,2	10,6	10,3	11,3	11,7
Utvinning av råolje og naturgass	27,5	27,3	7,0	6,6	7,0	7,1	6,6	6,4	7,2	7,5
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	16,8	16,1	4,4	4,0	4,2	4,1	4,0	3,9	4,1	4,2
Bergverksdrift	6,4	6,3	1,7	1,5	1,6	1,6	1,6	1,5	1,7	1,6
Industri	431,0	407,8	112,5	99,3	110,7	108,0	100,8	94,0	104,9	105,1
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	78,7	75,9	20,0	18,6	20,8	19,8	18,5	17,9	19,7	19,5
Tekstil- og bekledningsindustri	9,7	8,5	2,8	2,1	2,3	2,4	2,2	1,9	2,1	2,2
Trelast- og trevareindustri	22,9	22,3	6,0	5,3	5,9	5,8	5,5	5,2	5,8	5,9
Treforedling	13,6	12,8	3,7	2,9	3,3	3,5	3,2	2,9	3,3	3,3
Forlag og grafisk industri	46,7	45,2	12,1	10,6	11,8	12,1	11,3	10,2	11,6	11,8
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	34,4	33,1	9,2	7,9	8,8	8,5	8,4	7,6	8,6	8,6
Kjemiske råvarer	11,5	11,1	2,9	2,5	3,1	2,8	2,8	2,5	3,0	2,8
Metallindustri	21,3	20,6	5,6	4,7	5,4	5,4	5,3	4,7	5,3	5,3
Verkstedindustri	118,3	111,1	30,9	27,3	30,3	29,8	27,3	25,7	28,4	28,7
Bygging av skip og oljeplattformer	53,6	47,9	13,8	12,7	13,7	13,0	11,6	11,1	12,3	12,0
Møbelindustri og annen industri	20,3	19,2	5,5	4,5	5,2	5,1	4,8	4,3	4,9	5,0
Kraftforsyning	22,2	21,9	5,6	5,3	5,7	5,7	5,3	5,2	5,7	5,8
Vannforsyning	1,9	2,0	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5	0,6
Bygge- og anleggsvirksomhet	208,9	205,3	54,3	49,1	54,9	52,8	51,1	47,5	53,9	53,3
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	441,1	447,8	113,4	104,7	113,6	115,9	109,5	106,5	115,9	118,5
Hotell- og restaurantvirksomhet	80,6	79,3	20,6	19,7	20,2	20,3	19,8	19,8	19,3	20,9
Rørtransport	1,0	0,9	0,3	0,3	0,3	0,1	0,2	0,3	0,3	0,1
Utenriks sjøfart	78,7	77,0	20,0	19,0	20,1	20,0	19,1	18,3	19,6	19,9
Transport ellers	163,4	158,8	41,4	39,2	41,8	41,2	38,4	38,4	40,9	40,7
Post og telekommunikasjon	55,6	53,5	14,3	13,1	14,0	14,3	13,5	12,3	13,5	14,0
Finansiell tjenesteyting	71,5	70,0	18,0	16,8	18,9	18,5	17,1	16,3	18,2	18,4
Boligtjenester (husholdninger)	1,8	1,8	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,5	0,5
Forretningsmessig tjenesteyting	311,1	311,2	79,9	72,4	79,9	82,9	76,0	72,4	79,8	82,9
Offentlig administrasjon og forsvar	228,9	227,8	57,5	53,0	60,0	61,2	54,6	52,5	59,5	61,3
Undervisning	220,6	222,0	57,7	45,6	59,7	62,3	54,4	45,4	60,0	63,5
Helse- og sosialtjenester	464,8	467,5	117,4	112,3	119,4	121,6	114,3	111,9	119,8	123,9
Andre sosiale og personlige tjenester	115,6	115,6	29,5	27,2	30,3	29,7	27,8	27,2	30,9	30,9
Fastlands-Norge	2 991,4	2 957,1	767,3	700,2	773,7	778,2	723,4	689,7	765,8	782,9

Offentlig forvaltningsvirksomhet	834,7	827,3	212,9	191,7	218,3	222,0	201,4	188,5	215,4	224,4
Statsforvaltningen	346,8	340,1	87,8	82,2	89,3	90,0	82,8	79,6	87,7	91,7
Sivil forvaltning	283,9	278,8	71,8	67,7	73,1	73,7	67,9	65,5	71,6	75,4
Forsvar	62,9	61,4	15,9	14,5	16,2	16,3	14,9	14,1	16,1	16,3
Kommuneforvaltningen	487,9	487,1	125,2	109,4	129,0	132,0	118,6	108,9	127,7	132,7
Markedsrettet virksomhet	2 214,0	2 183,4	568,9	522,8	569,7	570,0	535,4	514,2	563,9	572,1
Ikke markedsrettet virksomhet	901,5	895,0	229,9	207,3	235,7	239,6	217,9	204,4	233,1	242,4

Tabell 37. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige.
Prosentvis endring fra samme periode året før

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
I alt	-0,9	-1,2	4,3	1,4	-1,9	3,6	-5,7	-1,6	-1,0	0,6
Jordbruk og skogbruk	-3,9	-3,2	2,6	-4,0	-5,2	-0,6	-8,7	-1,5	-1,9	-0,7
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	-0,1	-10,9	0,2	9,7	0,3	1,6	-16,5	-20,7	-6,0	-0,5
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	3,0	-2,0	7,2	6,2	2,7	1,4	-6,3	-3,0	0,2	3,9
Utvinning av råolje og naturgass	1,3	-0,6	6,5	3,9	-0,3	3,5	-4,9	-3,3	2,1	5,4
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	5,9	-4,1	8,4	10,3	8,1	-2,0	-8,4	-2,7	-3,0	1,3
Bergverksdrift	2,2	-1,6	8,9	8,0	-1,9	1,4	-7,3	-2,2	2,1	2,0
Industri	-2,4	-5,4	3,4	-0,8	-3,9	-0,4	-10,3	-5,3	-5,2	-2,7
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	-1,4	-3,6	2,4	-0,6	-0,9	2,6	-7,9	-3,6	-5,1	-1,2
Tekstil- og bekledningsindustri	-9,7	-11,9	1,6	-8,5	-12,1	-5,0	-22,7	-9,4	-8,4	-7,7
Trelast- og trevareindustri	-3,2	-2,8	6,0	-1,4	-3,6	1,8	-7,0	-3,2	-2,7	0,8
Treforedling	-9,4	-5,3	-5,7	-9,1	-12,6	-5,7	-11,8	-1,2	-1,1	-4,1
Forlag og grafisk industri	-4,6	-3,2	0,1	-3,8	-5,7	-0,4	-6,6	-3,7	-1,9	-2,1
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	-0,5	-3,8	4,3	1,9	-1,6	0,4	-9,2	-4,1	-2,0	1,3
Kjemiske råvarer	-3,7	-3,6	-1,6	-3,6	-0,2	-2,6	-4,9	-3,0	-3,8	-0,4
Metallindustri	-5,5	-3,0	-0,9	-3,5	-6,8	-3,5	-6,1	-0,1	-1,7	-0,7
Verkstedindustri	-1,6	-6,1	5,9	0,4	-4,6	-0,0	-11,7	-6,0	-6,5	-3,7
Bygging av skip og oljeplattformer	1,3	-10,6	7,6	4,1	-2,4	-2,2	-16,0	-13,0	-10,8	-7,3
Møbelindustri og annen industri	-4,0	-5,8	2,7	-4,7	-4,2	-2,9	-11,4	-2,6	-5,6	-2,1
Kraftforsyning	-3,9	-1,4	0,3	-0,2	-2,2	2,6	-5,6	-2,3	-0,1	0,9
Vannforsyning	-6,9	2,8	-2,9	-5,6	-5,7	7,7	1,0	0,7	1,6	14,3
Bygge- og anleggsvirksomhet	0,3	-1,8	6,1	1,9	-0,7	4,4	-5,9	-3,3	-1,9	1,0
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	-0,1	1,5	5,0	4,2	-0,1	6,0	-3,4	1,7	2,0	2,2
Hotell- og restaurantvirksomhet	-1,0	-1,6	-1,2	1,6	0,8	1,0	-3,7	0,8	-4,5	2,7
Rørtransport	2,5	-6,8	-4,7	42,4	-7,7	3,0	-9,3	-7,5	-8,2	-6,1
Utenriks sjøfart	0,1	-2,2	5,3	0,9	-0,8	1,5	-4,5	-3,6	-2,3	-0,5
Transport ellers	-1,4	-2,8	1,8	-0,7	-1,1	0,5	-7,3	-2,3	-2,2	-1,4
Post og telekommunikasjon	-5,4	-3,9	-1,4	-2,3	-5,3	0,4	-6,1	-6,1	-3,8	-2,1
Finansiell tjenesteyting	-0,5	-2,1	6,2	1,0	-1,6	3,2	-5,1	-3,1	-3,4	-0,6
Boligtjenester (husholdninger)	-4,2	1,1	-4,5	-0,3	1,6	7,4	-4,6	2,4	-0,6	-1,1
Forretningsmessig tjenesteyting	-1,7	0,0	4,8	-0,5	-3,4	5,1	-4,8	0,1	-0,2	0,0
Offentlig administrasjon og forsvar	-4,4	-0,5	1,3	-1,0	-6,9	4,8	-5,1	-0,9	-0,8	0,3
Undervisning	-2,1	0,6	7,0	1,7	-4,6	8,0	-5,8	-0,6	0,6	1,9
Helse- og sosialtjenester	2,7	0,6	6,3	4,9	2,3	5,1	-2,6	-0,4	0,3	2,0
Andre sosiale og personlige tjenester	0,8	0,1	6,0	2,5	-0,3	4,1	-5,9	0,1	2,1	4,1
Fastlands-Norge	-1,0	-1,2	4,3	1,4	-2,0	3,7	-5,7	-1,5	-1,0	0,6

Offentlig forvaltningsvirksomhet	-0,9	-0,9	4,8	1,7	-2,5	4,7	-5,4	-1,6	-1,3	1,1
Statsforvaltningen	50,9	-1,9	59,8	57,9	47,5	2,8	-5,7	-3,2	-1,8	1,9
Sivil forvaltning	73,4	-1,8	84,6	81,9	69,0	3,4	-5,5	-3,3	-2,0	2,3
Forsvar	-4,8	-2,4	-0,5	-2,3	-6,4	0,1	-6,7	-2,6	-0,6	-0,2
Kommuneforvaltningen	-20,3	-0,2	-15,6	-19,8	-21,0	6,1	-5,2	-0,5	-1,0	0,6
Markedsrettet virksomhet	-1,0	-1,4	4,1	1,3	-1,8	3,1	-5,9	-1,6	-1,0	0,4
Ikke markedsrettet virksomhet	-0,7	-0,7	4,9	1,8	-2,3	4,9	-5,3	-1,4	-1,1	1,2

Tabell 38. Lønnskostnader etter næring. Løpende priser. Millioner kroner

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
Lønnskostnader i alt.	714 345	738 272	178 554	181 732	182 056	183 904	182 429	186 084	185 856	188 770
Jordbruk og skogbruk	4 040	4 104	984	1 026	1 046	1 025	999	1 031	1 049	1 023
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	3 501	2 984	881	913	888	746	744	746	747	705
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	21 916	22 063	5 465	5 717	5 269	5 455	5 458	5 704	5 446	5 676
Utvinning av råolje og naturgass	14 361	14 600	3 554	3 741	3 487	3 632	3 584	3 719	3 665	3 821
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	7 555	7 463	1 911	1 977	1 782	1 823	1 874	1 985	1 781	1 855
Bergverksdrift	1 534	1 551	390	402	381	363	385	405	398	367
Industri	103 643	101 999	26 272	26 103	26 025	25 047	25 649	25 704	25 599	25 130
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	17 204	17 135	4 214	4 415	4 480	4 131	4 195	4 376	4 433	4 203
Tekstil- og bekledningsindustri	1 715	1 611	455	423	413	405	422	399	385	379
Trelast- og trevareindustri	4 280	4 317	1 060	1 102	1 071	1 051	1 075	1 116	1 075	1 068
Treforedling	3 324	3 298	883	786	805	813	840	814	831	798
Forlag og grafisk industri	11 360	11 344	2 884	2 827	2 784	2 858	2 899	2 803	2 784	2 831
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	9 253	9 291	2 365	2 371	2 326	2 208	2 341	2 378	2 364	2 322
Kjemiske råvarer	3 554	3 566	889	872	929	844	915	878	930	862
Metallindustri	5 496	5 599	1 414	1 350	1 356	1 346	1 448	1 411	1 393	1 374
Verkstedindustri	29 808	29 021	7 584	7 498	7 463	7 189	7 313	7 311	7 207	7 195
Bygging av skip og oljeplattformer	13 669	13 037	3 490	3 490	3 423	3 263	3 256	3 254	3 262	3 174
Møbelindustri og annen industri	3 979	3 781	1 034	968	974	939	945	963	934	924
Kraftforsyning	6 388	6 821	1 599	1 658	1 570	1 674	1 706	1 754	1 687	1 812
Vannforsyning	475	510	114	123	128	129	121	129	131	148
Bygge- og anleggsvirksomhet	42 702	43 461	10 507	11 135	11 064	10 313	10 745	11 228	11 175	10 820
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	93 444	98 957	23 760	23 600	23 268	24 147	24 952	25 159	24 698	25 233
Hotell- og restaurantvirksomhet	16 086	16 569	4 006	4 174	4 056	3 997	4 150	4 311	4 111	4 154
Rørtransport	434	412	118	139	118	57	112	131	112	53
Utenriks sjøfart	11 313	10 989	2 820	2 845	2 815	2 750	2 746	2 744	2 749	2 758
Transport ellers	36 561	37 542	8 950	9 390	9 407	9 112	9 222	9 682	9 526	9 307
Post og telekommunikasjon	15 767	15 888	3 934	3 950	3 994	4 003	4 064	3 921	3 900	3 995
Finansiell tjenesteyting	23 250	24 869	5 763	5 907	5 890	6 194	6 249	6 225	6 201	6 455
Boligtjenester (husholdninger)	384	408	96	97	99	103	100	103	103	102
Forretningsmessig tjenesteyting	83 399	85 673	20 768	21 180	20 947	21 207	21 449	21 655	21 363	21 588
Offentlig administrasjon og forsvar	56 208	57 161	13 759	14 534	14 593	14 789	13 449	14 518	14 405	14 809
Undervisning	59 544	63 933	15 092	13 979	16 039	17 253	15 516	14 627	16 537	17 721
Helse- og sosialtjenester	108 835	116 484	27 074	28 409	28 032	29 387	28 226	29 607	29 264	30 477
Andre sosiale og personlige tjenester	24 922	25 894	6 203	6 453	6 426	6 152	6 387	6 701	6 654	6 435
Fastlands-Norge	680 682	704 809	170 151	173 031	173 854	175 642	174 112	177 506	177 549	180 283

Offentlig forvaltningsvirksomhet	211 303	221 118	52 567	53 554	55 265	57 531	52 952	54 643	55 992	58 841
Statsforvaltningen	91 038	93 731	22 425	23 963	23 283	24 005	22 481	23 947	23 299	24 684
Sivil forvaltning	79 227	82 154	19 493	21 062	20 207	20 986	19 694	21 150	20 324	21 686
Forsvar	11 811	11 577	2 932	2 902	3 076	3 019	2 787	2 797	2 974	2 998
Kommuneforvaltningen	120 266	127 387	30 143	29 590	31 982	33 526	30 471	30 696	32 694	34 157
Markedsrettet virksomhet	487 118	500 191	122 008	124 111	122 721	122 268	125 229	127 137	125 557	125 684
Ikke markedsrettet virksomhet	227 227	238 081	56 546	57 621	59 336	61 636	57 199	58 948	60 299	63 086

**Tabell 39. Lønn per normalårsverk etter næring for lønnstakere.
Prosentvis endring fra samme periode året før**

	2002	2003	02:2	02:3	02:4	03:1	03:2	03:3	03:4	04:1
I alt	5,3	3,9	5,1	5,8	6,0	5,5	4,3	3,2	2,8	2,8
Jordbruk og skogbruk	5,2	3,9	5,2	5,3	5,2	4,0	3,8	3,9	3,9	3,5
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	2,4	-1,9	3,0	2,5	2,7	-1,3	-2,3	-2,0	-1,8	1,5
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	5,7	2,7	7,0	4,9	4,1	3,0	3,0	2,0	2,7	1,4
Utvinning av råolje og naturgass	5,9	2,5	7,0	5,2	4,5	2,8	2,9	2,0	2,5	1,3
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	5,9	2,5	7,0	5,2	4,5	2,8	2,9	2,0	2,5	1,3
Bergverksdrift	1,8	4,5	1,8	1,8	1,9	4,7	4,5	4,3	4,5	3,8
Industri	5,3	3,3	5,3	5,4	5,4	4,0	3,7	3,0	2,6	4,3
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	6,5	1,6	6,6	6,5	6,7	2,2	2,0	1,3	1,1	4,1
Tekstil- og bekledningsindustri	4,5	3,8	4,6	4,6	4,7	4,4	4,5	3,4	2,9	3,6
Trelast- og trevareindustri	4,9	2,5	4,8	4,9	5,1	3,1	2,9	2,1	1,9	3,6
Treforedling	1,9	4,9	2,0	1,9	1,9	5,5	5,0	4,7	4,3	4,3
Forlag og grafisk industri	2,8	4,1	2,8	2,7	2,7	4,7	4,3	4,0	3,4	4,1
Oljeraffinering, kjem. og mineralisk industri	6,0	2,9	6,0	6,1	6,2	3,6	3,3	2,5	2,2	4,6
Kjemiske råvarer	6,1	2,7	6,1	6,2	6,3	3,3	3,3	2,4	1,9	4,7
Metallindustri	5,6	3,6	5,7	5,8	5,9	4,3	3,9	3,6	2,6	4,1
Verkstedindustri	5,1	3,4	5,1	5,1	5,3	4,2	3,8	3,1	2,6	4,4
Bygging av skip og oljeplattformer	5,7	5,5	5,7	5,9	6,0	6,0	5,8	5,4	5,0	5,1
Møbelindustri og annen industri	5,9	2,9	6,0	6,1	6,1	3,6	3,3	2,4	2,1	4,5
Kraftforsyning	7,2	8,6	7,2	7,3	7,6	10,1	9,5	8,3	6,8	8,7
Vannforsyning	6,1	4,5	6,3	7,8	7,3	8,5	4,0	2,9	2,9	1,2
Bygge- og anleggsvirksomhet ¹	5,3	2,3	4,7	6,0	5,9	3,4	3,1	1,4	1,3	3,7
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	4,5	4,1	5,1	4,2	4,6	4,6	4,0	3,9	4,0	3,9
Hotell- og restaurantvirksomhet	5,3	3,6	4,3	6,6	6,4	4,8	3,8	3,5	2,3	3,4
Rørtransport	6,0	2,5	7,0	5,2	4,5	2,8	2,9	2,0	2,5	1,3
Utenriks sjøfart	-0,9	-1,0	-0,9	-0,9	-0,9	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	1,5
Transport ellers	4,9	4,0	4,1	5,0	5,6	5,1	4,8	3,6	2,7	3,2
Post og telekommunikasjon	6,3	4,3	5,8	6,5	7,1	5,5	5,3	3,4	3,0	3,2
Finansiell tjenesteyting	5,0	4,3	5,2	5,2	5,4	6,1	4,8	3,0	3,2	1,6
Boligtjenester (husholdninger)	5,7	4,5	6,3	5,9	7,4	8,5	4,0	2,9	2,9	1,2
Forretningsmessig tjenesteyting	4,1	4,1	3,8	4,6	4,5	4,5	4,3	3,8	3,7	3,6
Offentlig administrasjon og forsvar	6,9	4,6	6,6	8,0	8,6	8,2	5,3	3,1	1,9	1,0
Undervisning	7,1	4,8	5,6	8,5	10,1	8,8	6,9	3,1	0,8	0,6
Helse- og sosialtjenester	5,5	5,3	5,7	7,1	6,6	8,7	5,0	3,8	3,9	1,6
Andre sosiale og personlige tjenester	6,1	4,1	6,1	6,9	6,7	5,8	4,5	3,3	3,1	3,3
Fastlands-Norge	5,3	4,1	5,1	5,9	6,1	5,8	4,5	3,3	2,8	2,8

Offentlig forvaltningsvirksomhet ²	6,2	4,8	5,8	7,7	8,0	8,6	5,4	3,2	2,3	1,0
Statsforvaltningen ²	6,3	5,2	6,2	7,3	7,8	8,6	5,9	3,9	2,7	0,9
Sivil forvaltning	3,2	5,2	3,0	4,2	4,7	8,5	5,8	3,9	2,8	0,8
Forsvar	8,0	5,1	7,4	8,8	9,9	8,4	6,3	3,7	1,9	0,7
Kommuneforvaltningen ²	4,1	4,6	3,6	5,7	6,0	8,6	5,2	2,8	2,0	1,0

Makroøkonomiske nøkkeltall og OECDs prognoser for utvalgte land

Tabell		Side
1.	Bruttonasjonalprodukt	54*
2.	Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	54*
3.	Konsum i offentlig forvaltning	54*
4.	Bruttoinvesteringer i fast realkapital	55*
5.	Eksport av varer og tjenester	55*
6.	Import av varer og tjenester	55*
7.	Privat konsumdeflator	56*
8.	Lønnskostnader per sysselsatt	56*
9.	Sysselsetting	56*
10.	Arbeidsledighet	57*
11.	Korte renter	57*
12.	Budsjettbalanse	57*

Tabell 1. Bruttonasjonalprodukt, regnskap¹⁾ og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	OECD-prognoser	
							2004	2005
Danmark	2,5	2,6	2,8	1,6	1,0	0,4	1,9	2,6
Frankrike	3,6	3,2	4,2	2,1	1,1	0,5	2,0	2,6
Italia	1,7	1,7	3,2	1,7	0,4	0,4	0,9	1,9
Japan	-1,1	0,1	2,8	0,4	-0,3	2,7	3,0	2,8
USA	4,2	4,4	3,7	0,5	2,2	3,1	4,7	3,7
Storbritannia	3,1	2,8	3,8	2,1	1,6	2,2	3,1	2,7
Sverige	3,6	4,6	4,3	0,9	2,1	1,6	2,5	2,8
Tyskland	2,0	2,0	2,9	0,8	0,2	-0,1	1,1	2,1
Norge ²⁾	2,6	2,1	2,8	2,7	1,4	0,3	3,1	2,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 75.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.**Tabell 2. Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner, regnskap¹⁾ og prognose**

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	OECD-prognoser	
							2004	2005
Danmark	2,3	0,7	-0,7	-0,2	0,6	1,1	3,4	3,1
Frankrike	3,6	3,5	2,9	2,8	1,8	1,7	1,7	2,5
Italia	3,2	2,6	2,8	0,8	0,4	1,2	1,0	2,4
Japan	-0,1	0,2	1,0	1,7	0,9	1,1	1,7	1,5
USA	5,0	5,1	4,7	2,5	3,4	3,1	3,8	3,2
Storbritannia	3,9	4,4	4,6	3,1	3,4	2,5	3,8	2,5
Sverige	3,0	3,8	5,0	0,4	1,4	2,0	2,5	2,5
Tyskland	1,8	3,7	2,0	1,4	-1,0	-0,1	0,4	2,1
Norge ²⁾	2,7	3,3	3,9	1,8	3,6	3,7	4,5	3,2

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 75.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.**Tabell 3. Konsum i offentlig forvaltning, regnskap¹⁾ og prognose**

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	OECD-prognoser	
							2004	2005
Danmark	3,1	2,0	0,9	2,7	2,1	0,5	0,8	0,6
Frankrike	-0,1	1,5	3,0	2,9	4,6	2,5	2,5	1,2
Italia	0,2	1,3	1,7	3,9	1,9	2,2	0,3	1,0
Japan	2,0	4,6	4,9	3,0	2,4	1,2	2,0	2,3
USA	1,6	3,1	1,8	2,8	3,6	3,9	2,5	1,9
Storbritannia	1,3	3,2	1,9	1,7	2,5	1,8	2,0	1,9
Sverige	3,4	1,7	-1,2	0,9	3,2	0,7	1,3	0,3
Tyskland	1,9	0,8	1,0	1,0	1,7	0,9	0,1	-0,2
Norge ²⁾	3,3	3,2	1,3	5,8	3,1	1,3	1,8	1,8

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 75.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.

Tabell 4. Bruttoinvesteringer i fast realkapital, regnskap¹⁾ og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	OECD-prognoser	
							2004	2005
Danmark	10,1	1,5	6,9	4,9	4,5	-0,4	4,0	4,3
Frankrike	7,2	8,3	8,4	2,1	-1,8	0,1	2,8	4,2
Italia	3,8	5,1	7,3	1,6	1,3	-2,1	-0,0	5,2
Japan	-3,9	-0,9	2,7	-1,1	-6,1	3,3	3,4	1,9
USA	9,2	8,3	6,1	-2,2	-2,2	3,9	7,3	6,0
Storbritannia.	12,7	1,6	3,6	3,6	1,8	2,9	6,4	6,0
Sverige	7,8	8,2	5,7	-1,0	-3,0	-2,0	1,1	6,0
Tyskland	3,0	4,1	2,7	-4,2	-6,7	-2,9	1,3	2,5
Norge ²⁾	13,1	-5,6	-3,6	-0,7	-3,4	-2,5	1,7	2,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 75.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.**Tabell 5. Eksport av varer og tjenester, regnskap¹⁾ og prognose**

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	OECD-prognoser	
							2004	2005
Danmark	4,3	12,2	13,4	4,4	4,8	0,3	3,0	6,8
Frankrike	8,4	4,2	13,4	1,9	1,7	-2,5	3,9	7,8
Italia	3,4	0,1	9,7	1,6	-3,4	-3,9	2,4	5,7
Japan	-2,4	1,5	12,4	-6,1	8,0	10,0	12,5	12,1
USA	2,4	4,3	8,7	-5,2	-2,4	2,0	10,4	10,6
Storbritannia.	2,8	4,3	9,4	2,5	-0,4	-0,1	4,2	8,7
Sverige	8,6	7,4	11,5	0,2	1,2	5,9	5,7	8,5
Tyskland	7,0	5,5	13,7	5,6	3,4	1,2	5,2	7,3
Norge ²⁾	0,6	2,8	4,0	5,0	0,1	0,1	3,5	4,2

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 75.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.**Tabell 6. Import av varer og tjenester, regnskap¹⁾ og prognose**

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	OECD-prognoser	
							2004	2005
Danmark	8,9	5,5	13,5	3,4	7,3	-0,4	5,8	7,7
Frankrike	11,5	6,1	15,2	1,6	3,3	0,3	5,9	8,1
Italia	8,9	5,6	7,1	0,5	-0,2	-0,6	3,8	8,6
Japan	-6,6	3,3	9,2	0,1	1,9	4,9	6,9	7,2
USA	11,6	11,5	13,1	-2,6	3,3	4,0	7,4	8,1
Storbritannia.	9,3	7,9	9,1	4,5	4,0	0,9	7,5	9,3
Sverige	11,3	4,9	11,3	-2,5	-1,9	5,4	6,0	8,2
Tyskland	9,1	8,4	10,5	0,9	-1,7	2,6	5,2	6,9
Norge ²⁾	8,5	-1,8	2,7	0,9	2,3	1,8	4,1	5,1

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 75.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.

Tabell 7. Privat konsumdeflator, regnskap¹⁾ og prognose

Prosentvis endring fra foregående år

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	OECD-prognoser	
							2004	2005
Danmark	1,3	2,4	2,6	2,5	2,1	1,8	1,7	1,8
Frankrike	0,6	0,2	1,2	1,4	1,7	1,8	1,5	1,3
Italia	2,1	2,1	2,9	2,7	3,1	2,5	2,3	2,3
Japan	-0,1	-0,7	-1,3	-1,6	-1,3	-1,4	-1,2	-0,7
USA	0,9	1,7	2,5	2,0	1,4	1,8	1,9	1,4
Storbritannia	2,6	1,7	1,1	2,2	1,3	1,5	1,5	1,8
Sverige	0,8	1,2	1,1	2,4	1,8	2,5	0,9	1,7
Tyskland	1,1	0,3	1,5	1,6	1,3	1,0	1,1	0,6
Norge ²⁾	2,5	2,0	3,0	2,3	0,8	2,4	0,9	1,8

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 75.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Se siste reviderte tabeller fra nasjonalregnskapet, for mest oppdaterte historiske tall.**Tabell 8. Lønnskostnader per sysselsatt, regnskap¹⁾ og prognose**

Prosentvis endring fra foregående år

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	OECD-prognoser	
							2004	2005
Danmark	4,1	3,0	3,7	3,4	1,8	3,9	3,5	3,4
Frankrike	0,6	2,1	1,8	3,0	2,5	2,6	2,8	2,9
Italia	-0,8	2,5	2,9	2,8	2,2	3,3	3,0	2,9
Japan	-0,8	-1,2	0,3	-1,1	-2,2	-0,3	0,3	0,4
USA	5,4	4,5	6,8	2,6	2,1	3,0	4,3	4,8
Storbritannia	5,9	4,7	6,2	5,0	2,8	4,3	5,2	4,7
Sverige	3,6	0,9	7,6	4,5	2,2	2,0	2,8	4,0
Tyskland	0,9	1,0	2,2	1,8	1,5	1,6	1,3	1,6
Norge ²⁾	7,6	6,2	4,7	6,3	5,7	4,3	3,8	4,2

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 75.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Se siste reviderte tabeller fra nasjonalregnskapet, for mest oppdaterte historiske tall.**Tabell 9. Sysselsetting, regnskap¹⁾ og prognose**

Prosentvis endring fra foregående år

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	OECD-prognoser	
							2004	2005
Danmark	0,4	0,9	0,3	0,2	0,4	-1,0	0,0	0,4
Frankrike	1,8	1,9	2,6	1,5	0,5	-0,2	0,2	0,5
Italia	1,1	1,2	1,9	2,0	1,5	1,0	0,5	1,3
Japan	-0,7	-0,8	-0,2	-0,5	-1,3	-0,2	0,0	0,3
USA	1,5	1,5	2,5	0,0	-0,3	0,9	1,0	1,7
Storbritannia	1,0	1,3	1,1	0,8	0,7	0,9	0,8	0,7
Sverige	1,5	2,2	2,2	2,0	0,1	-0,2	-0,4	0,9
Tyskland	1,1	1,2	1,8	0,4	-0,6	-1,1	-0,3	0,6
Norge ²⁾	2,4	0,4	0,5	0,4	0,4	-0,8	0,5	1,0

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 75.

¹⁾ OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.²⁾ Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.

Tabell 10. Arbeidsledighet, regnskap¹⁾ og prognose

Prosent av arbeidsstyrken

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	OECD-prognoser	
							2004	2005
Danmark	4,9	4,8	4,4	4,3	4,6	5,6	6,0	5,8
Frankrike	11,5	10,7	9,4	8,7	9,0	9,7	9,9	9,6
Italia	11,9	11,5	10,7	9,6	9,1	8,8	8,6	8,5
Japan	4,1	4,7	4,7	5,0	5,4	5,3	5,0	4,6
USA	4,5	4,2	4,0	4,8	5,8	6,0	5,5	5,2
Storbritannia	6,3	6,1	5,5	5,1	5,2	5,0	4,8	4,8
Sverige	6,5	5,6	4,7	4,0	4,0	4,9	5,8	5,4
Tyskland	8,7	8,1	7,3	7,4	8,1	8,7	8,8	8,5
Norge ²⁾	3,2	3,2	3,4	3,6	3,9	4,5	4,4	4,2

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 75.

1) OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.

2) Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.

Tabell 11. Korte renter, regnskap¹⁾ og prognose

Prosent

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	OECD-prognoser	
							2004	2005
Danmark	4,1	3,3	4,9	4,6	3,5	2,4	1,7	1,8
Frankrike	3,6	3,0	4,4	4,3	3,3	2,3	1,7	1,8
Italia	5,0	3,0	4,4	4,3	3,3	2,3	1,7	1,8
Japan	0,7	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
USA	5,5	5,4	6,5	3,7	1,8	1,2	1,3	2,9
Storbritannia	7,3	5,4	6,1	5,0	4,0	3,7	4,5	5,6
Sverige	4,2	3,1	4,0	4,0	4,1	3,0	2,2	3,1
Tyskland	3,5	3,0	4,4	4,3	3,3	2,3	1,7	1,8
Norge ²⁾	5,8	6,5	6,7	7,2	6,9	4,1	1,9	2,4

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 75.

1) OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.

2) Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.

Tabell 12. Budsjettbalanse, regnskap¹⁾ og prognose

Prosent av BNP

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	OECD-prognoser	
							2004	2005
Danmark	1,1	3,2	2,5	2,8	1,6	1,2	0,9	1,1
Frankrike	-2,7	-1,8	-1,4	-1,5	-3,3	-4,1	-3,8	-3,6
Italia	-3,1	-1,8	-0,7	-2,7	-2,4	-2,5	-3,1	-3,9
Japan	-5,5	-7,2	-7,5	-6,1	-7,9	-8,0	-7,1	-6,6
USA	0,4	0,9	1,6	-0,2	-3,3	-4,8	-4,7	-3,9
Storbritannia	0,1	1,1	3,9	0,7	-1,6	-3,2	-2,9	-2,9
Sverige	1,9	2,3	5,1	2,9	-0,3	0,5	0,2	0,6
Tyskland	-2,2	-1,5	1,3	-2,8	-3,5	-3,9	-3,7	-3,1
Norge ²⁾	3,6	6,1	15,0	13,7	10,1	9,0	10,4	11,5

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 75.

1) OECDs tall for den nære forhistorien vil ofte ikke være oppdatert med de siste reviderte tallene.

2) Oppdaterte historiske tall for Norge finnes bl.a. i den siste vedleggstabellen i denne publikasjonen.

Makroøkonomiske hovedstørrelser 1996-2006

Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002*	2003*	Prognoser		
									2004	2005	2006
Realøkonomi											
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	6,5	3,2	2,7	3,3	3,9	1,8	3,6	3,8	5,0	5,3	4,2
Konsum i offentlig forvaltning	3,1	2,5	3,3	3,2	1,3	5,8	3,1	1,4	2,5	1,8	1,5
Bruttoinvestering i fast realkapital	10,3	15,5	13,1	-5,6	-3,6	-0,7	-3,4	-3,7	5,3	2,5	4,1
Utvinning og rørtransport	-5,7	24,9	22,2	-13,1	-23,0	-4,1	-3,6	15,8	8,4	2,4	1,3
Fastlands-Norge	11,5	11,8	8,6	-0,1	-1,2	4,3	-2,5	-4,7	2,3	2,4	5,2
Bedrifter	18,3	9,3	8,9	-1,6	0,1	2,5	-3,7	-10,1	3,7	2,8	7,9
Bolig	2,9	12,1	7,8	3,0	5,6	8,2	-2,3	-5,2	3,0	3,9	4,3
Offentlig forvaltning	5,0	18,0	8,6	0,5	-11,4	4,2	0,1	10,1	-1,4	0,0	0,0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	6,5	4,5	3,9	2,6	2,3	3,2	2,4	1,7	3,9	3,9	3,7
Lagerendring ²	-1,9	0,8	0,4	-0,5	0,8	-1,2	0,6	-0,3	0,1	0,0	0,0
Eksport	10,2	7,7	0,6	2,8	4,0	5,0	0,1	1,2	1,0	4,0	2,1
Råolje og naturgass	13,5	4,1	-5,8	0,4	4,1	8,8	2,2	-0,2	0,4	2,9	0,1
Tradisjonelle varer	10,6	7,6	5,4	2,2	5,1	1,5	1,6	2,6	3,8	4,9	2,9
Import	8,8	12,4	8,5	-1,8	2,7	0,9	2,3	2,2	5,4	5,7	4,7
Tradisjonelle varer	10,3	8,5	9,0	-1,9	3,8	3,6	3,8	4,0	6,2	6,3	5,5
Bruttonasjonalprodukt	5,3	5,2	2,6	2,1	2,8	2,7	1,4	0,4	2,6	3,3	2,5
Fastlands-Norge	4,2	4,9	4,1	2,7	2,5	2,1	1,7	0,6	3,3	3,3	3,0
Industri	3,1	3,6	-0,7	0,1	-0,8	-0,1	-0,8	-3,8	1,6	2,9	2,4
Arbeidsmarked											
Utførte timeverk i Fastlands-Norge	1,6	2,5	2,3	0,6	-0,7	-1,2	-1,0	-1,1	0,9	0,6	0,5
Sysselsatte personer	2,0	2,9	2,5	0,8	0,4	0,2	0,3	-0,6	0,2	0,9	1,1
Arbeidstilbud ³	2,0	2,1	1,6	0,8	0,7	0,3	0,7	0,0	0,0	0,7	0,8
Yrkesandel (nivå) ⁴	71,4	72,7	73,6	73,8	74,0	73,9	73,9	73,5	72,9	72,8	72,8
Arbeidsledighetsrate (nivå)	4,8	4,0	3,2	3,2	3,4	3,5	3,9	4,5	4,3	4,0	3,8
Priser og lønninger											
Lønn per normalsårsverk	4,4	4,8	6,5	5,4	4,5	5,1	5,3	3,9	3,8	3,6	4,1
Konsumprisindeksen (KPI)	1,2	2,6	2,3	2,3	3,1	3,0	1,3	2,5	0,7	1,7	2,0
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE)	2,6	2,3	1,1	0,5	1,9	2,3
Eksportpris tradisjonelle varer	-2,5	-0,6	2,0	-0,4	9,9	-1,6	-8,6	-1,2	5,3	-1,2	-0,6
Importpris tradisjonelle varer	-0,1	-1,2	1,1	-2,9	5,1	-0,7	-7,4	0,7	3,2	1,1	0,7
Boligpris ⁵	8,4	10,9	9,7	9,4	14,1	7,2	4,0	1,6	9,3	5,0	4,1
Inntekter, renter og valuta											
Husholdningenes realdisponible inntekt	3,4	3,8	5,7	2,8	3,6	-0,2	8,8	2,0	3,2	3,2	2,9
Husholdningenes sparerate (nivå)	2,3	2,9	5,9	5,6	5,2	4,1	9,5	7,7	5,5	3,6	2,4
Pengemarkedsrente (nivå)	4,9	3,7	5,8	6,5	6,8	7,2	6,9	4,1	2,0	2,4	2,3
Utlånsrente, banker (nivå) ⁶	7,2	6,0	7,4	8,4	8,1	8,9	8,5	6,6	4,4	4,7	4,7
Realrente etter skatt (nivå)	3,8	1,7	2,8	3,3	2,4	2,9	4,5	2,0	2,5	1,7	1,3
Importveid kronekurs (44 land) ⁷	-0,4	-0,4	2,5	-1,2	2,9	-3,1	-8,5	1,3	4,0	0,7	0,4
Utenriksøkonomi											
Driftsbalansen, mrd. kroner	70,7	70,5	0,5	66,4	228,9	235,2	196,1	201,2	242,7	230,9	224,3
Driftsbalansen i prosent av BNP	6,9	6,3	0,0	5,4	15,6	15,4	12,9	12,9	14,6	13,4	12,4
Utlandet											
Eksportmarkedsindikator	7,3	9,8	7,8	7,5	11,8	-1,2	2,4	3,9	4,8	5,1	2,8
Konsumpris ECU/euro-området	2,1	1,6	1,1	1,1	2,3	2,1	2,3	2,1	2,0	1,8	1,7
3 måneders rente ECU/euro (nivå)	4,4	4,2	4,2	2,9	4,4	4,2	3,3	2,3	2,1	2,4	2,3
Råoljepris i kroner (nivå) ⁸	133	135	96	142	252	219	197	205	225	210	212

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.

² Endring i lagerendring i prosent av BNP.

³ Summen av ledige ifølge AKU og sysselsetting ekskl. utlendinger i utenriks sjøfart ifølge nasjonalregnskapet.

⁴ Summen av ledige ifølge AKU og sysselsetting ekskl. utlendinger i utenriks sjøfart ifølge nasjonalregnskapet som andel av middelfolkemengden.

⁵ Selveier.

⁶ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner. Gjennomsnitt for året.

⁷ Positivt fortegn innebærer depresiering.

⁸ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

*Foreløpige tall.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Redaksjonen avsluttet 15. juni 2004. Frigitt 17. juni 2004.